

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

737304

FARKLI SOSYO KÜLTÜREL ORTAMLARDAKİ İLKÖĞRETİM

ÖĞRENCİLERİNİN GELECEK TASARIMI

(MALATYA MERKEZ İLÇE UYGULAMASI)

Lisans üstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönergesi'nin

Sosyoloji Anabilim Dalı İçin Öngördüğü

BİLİM UZMANLIK TEZİ

Olarak Hazırlanmıştır.

DANIŞMAN:YRD.DOÇ.DR. VEHBİ BAYHAN

E. MELİHA (ÖZKAN) KURTDAS

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALATYA

MALATYA

MART, 2003

“Sosyal Bilimler Müdürlüğüne”

İş bu çalışmajürimiz tarafından Sosyoloji Anabilim Dalında BİLİM
UZMANLIĞI TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan ...Doç.Dr. Abdullah Korkmaz.....

[Signature]

Adı, Soyadı ve Ünvanı

[Signature]

Üye ...Yrd.Doc. Dr. Osman KÖNÜK.....

Adı, Soyadı ve Ünvanı

[Signature]

Üye ...Yrd.Doc. Dr. Vehbi BAYHAN.....

Adı, Soyadı ve Ünvanı

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. S. Kemal KARTAL

09.10.2004

Enstitü Müdürü

[Signature]

**TEKNOLOJİ VE İNTERNET
BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

İÇİNDEKİLER

İçindekiler	I
Tablolar Listesi	VII
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE

1. Çocuk Gelişiminde Temel Kavramlar ve İlkeler	5
1.1. Büyüme ve Gelişme	5
1.2. Gelişim İlkeleri	6
1.3. Gelişim İle İlgili Temel Kavramlar	7
2. Çocuk ve Çocukluk Dönemi	8
2.1. Çocuğun Tanımı ve Çocuk Hakları	8
2.2. Sosyal Tarih Sürecinde Çocuğun Toplumdaki Yeri ve Konumu	10
2.3. İlk Çocukluk Dönemi ve Gelişim Özellikleri	14
2.3.1. Bedensel Gelişim	14
2.3.2. Zihinsel Gelişme	16
2.3.3. Dil Gelişimi	20
2.4. Orta Çocukluk Dönemi ve Gelişim Özellikleri	22
2.4.1. Bedensel Gelişim	22
2.4.2. Zihinsel Gelişme	23
2.4.3. Duygusal Gelişim	25
2.5. İlkokul Çocuklarının Bazı Gelişim Özellikleri ve Eğitim	32
3. Ergenlik	33
3.1. Bedensel Gelişim	35
3.2. Ergenin Psikolojik Yapısı ve Sorunları	36

3.3. Ergen ve Aile İlişkisi	40
4. Toplumsallaşma (Sosyalleşme) Süreci	46
4.1. Toplumsallaşmayı Sağlayan Faktörler	48
4.1.1. Aile	48
4.1.2. Okul	52
4.1.3. Kitle İletişim Araçları	53
5. İlköğretimin Amaçları ve Türk Milli Eğitiminde İlköğretim	54
6. Toplumsal Tabakalaşma	57

İKİNCİ BÖLÜM

FARKLI SOSYO KÜLTÜREL ORTAMLARDA ÖĞRENİM GÖREN İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GELECEK TASARIMI (MALATYA MERKEZ İLÇE UYGULAMASI)

1. Araştırma Alanının Niteliği	61
1.1. Malatya'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı	61
1.2. Malatya'da Eğitim ve İlköğretim	63
2. Araştırmanın Konusu ve Amacı	65
3. Araştırmanın Önemi	65
4. Araştırmanın Problemi	66
5. Araştırmanın Varsayımı	66
6. Yöntem	66
6.1. Araştırmanın Modeli	66
6.2. Evren	66
6.3. Örneklem	67
6.4. Verilerin Toplanması	67
6.5. Verilerin Analizi	67

7. Bulgular ve Yorumlar	68
7.1. Örneklemin Demografik, Sosyal ve Ekonomik Özellikleri	68
7.1.1. Yaş Dağılımı	68
7.1.2. Cinsiyet Dağılımı	68
7.1.3. Öğrenim Görülen Sınıf Dağılımı	68
7.1.4. Aile Tipi	69
7.1.5. Babanın Mesleği	69
7.1.6. Annenin Mesleği	70
7.1.7. Babanın Öğrenim Durumu	71
7.1.8. Annenin Öğrenim Durumu	71
7.1.9. Kardeş Sayısı	72
7.1.10. Ailenin Ortalama Aylık Geliri	72
7.1.11. Harçlık Miktarı	73
7.1.12. Okul Dışında Çalışma Durumu	74
7.1.13. Ailenin Ev Sahibi Olma Durumu	75
7.1.14. Ailenin Otomobil Sahibi Olma Durumu	75
7.1.15. Ailenin Bilgisayar Sahibi Olma Durumu	75
7.1.16. Cep Telefonu Sahibi Olma Durumu	76
7.1.17. Ailenin Çamaşır Makinesi Sahibi Olma Durumu	76
7.1.18. Ailenin Bulaşık Makinesi Sahibi Olma Durumu	76
7.1.19. Ailenin Ev Telefonu Sahibi Olma Durumu	77
7.1.20. Örneklemin Okul Dağılımı	77
7.1.21. Örneklerin Farklı Sosyal Tabakalara Göre Dağılımı	78
7.2. Alışkanlık ve Etkinlikler	84
7.2.1. Boş (Serbest) Zaman Etkinlikleri	84

7.2.2. Sinemaya Gitme Oranı	86
7.2.3. İnternet Cafe'ye Gitme Oranı	87
7.2.4. Cami-Cemevi vb. Dini Yerlere Gitme Oranı	88
7.2.5. Spor Yapma veya İzleme	88
7.2.6. En Çok İzlenen Televizyon Programları	89
7.2.7. En Çok Beğenilerek Dinlenen Müzik Türü	91
7.2.8. En Çok Beğenilen Çizgi Film	94
7.2.9. Arkadaşlarla En Çok Oynanan Oyun	95
7.2.10. En Çok Oynanan Şans Oyunları	97
7.2.11. Gazete Satın Alma	98
7.3. Kişisel Gelecek Tasarımı	98
7.3.1. Geleceğe Yönelik En Büyük İstek	98
7.3.2. Kendi Geleceğinden Ümit Düzeyi	100
7.3.3. Türkiye'nin Geleceği	102
7.3.4. Dünyanın Geleceği	106
7.3.5. Gelecekte Yaşamak İstenen Yerleşim Yeri	106
7.3.6. Gelecekte Yurtdışında Yaşamak İsteği ve Nedenleri	107
7.3.7. Yurtdışında Yaşamak İstenen Ülke	108
7.3.8. Gelecekte Çalışmak İstenen Kurum	109
7.3.9. Öğrenim Görmek İstenen Lise Türü (Lise Öğrenimini Ailenin İstememe Nedenleri)	110
7.3.10. Üniversite Öğrenim Görmek İstenilen Alan (Ailenin Üniversite Öğrenimi İstememe Nedenleri)	112
7.3.11. En Çok Yaşanan Problem	114
7.3.12. En Çok Benzemek İstenen İdeal- Model Kişi	117

7.3.13. Gelecekte Zengin Olunursa En Çok Yapmak İstenen Şey	118
7.3.14. Geleceğe İlişkin En Çok Duyula Kaygı	120
7.3.15. Gelecekte Yapılmak İstenen Yatırım Şekli	122
7.4. Aile ve Evlilik Tasarımı	123
7.4.1. Gelecekte İstenilen Çocuk Sayısı	123
7.4.2. Gelecekte Kurulacak Ailede Oturmak İstenen Kişiler	124
7.4.3. Gelecekte Kurulacak Ailede Kararları Kimin Almasını İstedikleri	126
7.4.4. Görücü Usulü Evlilik Eğilimi	127
7.4.5. Akraba Evliliği Hakkındaki Düşünce	129
7.4.6. Kadının Mesleğinin Ne Olması Gerektiği Tercihi	130
7.4.7. Gelecekte Kurulacak Ailede Çocuğun Cinsiyet Tercihi	131
7.5. Meslek Tasarımı	132
7.5.1. Toplumda En İyi ve Saygın Meslek Tercihi	132
7.5.2. Babanın Mesleğini Beğenmeme Nedeni	134
7.5.3. Gelecekte Edinilmek İstenilen Meslek	135
7.6. Siyaset Tasarımı	137
7.6.1. Türkiye'nin En Önemli Sorunu	137
7.6.2. En Çok Güvenilen Kurum	139
7.6.3. Gelecekte Bir Siyasi Partide Görev Alma İsteği	140
7.6.4. En Çok Beğenilen Siyasi Parti Tercihi	142
7.6.5. En Çok Beğenilen Siyasi Parti Lideri Tercihi	144
7.6.6. Siyasetle Uğraşanların Gerçek Amacını Değerlendirme	146
7.6.7. En İyi Yönetim Tarzı Tercihi	147
7.6.8. Dünyadaki En Güçlü Devlet Tercihi	148
7.6.9. Devletin Sağladığı En Önemli Özgürlük	149

7.7. Değer ve Tutumlar	150
7.7.1. Hayatta En Çok Değer Verilen Şey	150
7.7.2. Hayatta Başarılı Olmanın En Önemli Şartı	152
7.7.3. Kolay Yoldan Köşe Dönme Eğilimi	154
7.7.4. Kayırmacılık	155
7.7.5. Bireycilik	156
SONUÇ	158
BİBLİYOGRAFYA	179
EKLER	184

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1- Örneklemin Yaş Dağılımı.....	68
Tablo 2- Örneklemin Cinsiyet Dağılımı.....	68
Tablo 3- Örneklemin Sınıf Dağılımı.....	69
Tablo 4- Örneklemin Aile Tipinin Dağılımı	69
Tablo 5- Örneklemin Baba Mesleği Dağılımı	70
Tablo 6- Örneklemin Anne Mesleği Dağılımı	71
Tablo 7- Örneklemin Baba Öğrenim Durumu	71
Tablo 8- Örneklemin Anne Öğrenim Durumu	72
Tablo 9- Örneklemin Kardeş Sayısı	72
Tablo 10- Örneklemin Ailelerinin Gelir Dağılımı	73
Tablo 11- Harçlık Miktarı	74
Tablo 12-Örneklemin Okul Dışında Çalışma Durumu	74
Tablo 13- Örneklemin Ailesinin Ev Sahibi Olma Durumu.....	75
Tablo 14- Örneklemin Ailesinin Otomobil Sahibi Olma Durumu.....	75
Tablo 15- Örneklemin Ailesinin Bilgisayar Sahibi Olma Durumu.....	75
Tablo 16- Örneklemin Cep Telefonu Sahibi Olma Durumu.....	76
Tablo 17- Örneklemin Ailesinin Çamaşır Makinesi Sahibi Olma Durumu.....	76
Tablo 18- Örneklemin Ailesinin Bulaşık Makinesi Sahibi Olma Durumu.....	76
Tablo 19- Örneklemin Ailesinin Ev Telefonu Sahibi Olma Durumu.....	77
Tablo 20- Örneklemin Okul Dağılımı	78
Tablo 21- Örneklemin Sosyal Tabaka Dağılımı	79
Tablo 22- Örneklemin Ailelerinin Okullara Göre Gelir Dağılımı	79
Tablo 23- Örneklemin Okullara Göre Baba Mesleği Dağılımı.....	82
Tablo 24- Örneklemin Okullara Göre Baba Öğrenim Durumu Dağılımı.....	83
Tablo 25 - Tabakalara Göre Boş Zaman Değerlendirme.....	84
Tablo 26 - Tabakalara Göre Sinemaya Gitme Durumları.....	86
Tablo 27 - Tabakalara Göre İnternet Cafe'ye Gitme Oranları.....	87
Tablo 28 - Tabakalara Göre Cami-Cemevi vb. Dini Yerlere Gitme Oranları.....	88

Tablo 29 - Tabakalara Göre Spor Yapma veya İzleme Oranları.....	88
Tablo 30 - Tabakalara Göre En Çok İzlenen Televizyon Programları.....	89
Tablo 31 - Tabakalara Göre En Çok Beğenerek Dinlenen Müzik Türü.....	91
Tablo 32 - Tabakalara Göre En Çok Beğenilen Çizgi Film Oranı.....	94
Tablo 33 - Tabakalara Göre Arkadaşlarla En Çok Oynanan Oyun.....	95
Tablo 34 - Tabakalara Göre En Çok Oynanmak İstenen Şans Oyunları Oranı.....	97
Tablo 35 - Tabakalara Göre Öğrencilerin Evlerine Gazete Satın Alınma Oranı.....	98
Tablo 36 - Tabakalara Göre Geleceğe Yönelik En Büyük İstek Oranları.....	98
Tablo 37 - Tabakalara Göre Öğrencilerin Kendi Gelecekleri Hakkındaki Düşüncesi.....	100
Tablo 38- Tabakalara Göre Türkiye'nin Geleceğini Nasıl Gördükleri.....	102
Tablo 39 - Tabakalara Göre Öğrencilerin Dünyanın Geleceğini Nasıl Gördükleri.....	106
Tablo 40 - Tabakalara Göre Gelecek Yaşantıda Yaşamak İstenilen Yer Oranı.....	106
Tablo 41 - Tabakalara Göre Gelecek Yaşantıda Yurtdışında Yaşamak İsteme Oranı.....	107
Tablo 42 - Tabakalara Göre Yurtdışında Yaşamak İsteme Nedeni Oranı.....	108
Tablo 43 - Tabakalara Göre Yurtdışında Yaşamak İstenilen Ülke.....	109
Tablo 44 - Tabakalara Göre Gelecekte Nasıl Bir Kurumda Çalışmak İstedikleri.....	109
Tablo 45 - Tabakalara Göre İlköğretimden Sonra Hangi Liseye Gitmek İstedikleri Oranı.....	110
Tablo 46 - Tabakalara Göre Ailenin Öğrenime Devam Etmesini İstememe Nedenleri.....	111
Tablo 47 - Tabakalara Göre Hangi Alanda Üniversite Eğitimi Görmek İstedikleri.....	112
Tablo 48 - Tabakalara Göre Ailenin Üniversite Öğrenimine Devam Etmek İstememe Nedenleri.....	114
Tablo 49 - Tabakalara Göre En Çok Yaşanılan Problem.....	114
Tablo 50 - Tabakalara Göre En Çok Benzemek İstenilen Kişi.....	117
Tablo 51 - Tabakalara Göre Gelecek Yaşantıda Zengin Olunması Halinde Yapılacak Şey.....	118
Tablo 52 - Tabakalara Göre Geleceğe İlişkin Duyulan Kaygı.....	120
Tablo 53 - Tabakalara Göre Gelecekte Yapılmak İstenen Yatırım Şekli.....	122
Tablo 54 - Tabakalara Göre İleride Kaç Çocuk Sahibi Olma İsteği Oranı.....	123
Tablo 55 - Tabakalara Göre Kardeş Sayısı.....	123
Tablo 56 - Tabakalara Göre İleride Kurmak İstedikleri Ailede Kiminle Oturmak İstedikleri.....	124
Tablo 57 - Tabakalara Göre Aile Tipi.....	125
Tablo 58 - Tabakalara Göre Gelecekte Kuracakları Ailede Kararları Kimin Almasını İstedikleri.....	126

Tablo 59 - Tabakalara Göre Görücü Usulü Evliliğe Bakış.....	127
Tablo 60 - Tabakalara Göre Akraba Evliliği Hakkındaki Görüşler.....	129
Tablo 61 - Tabakalara Göre Evin Annesinin Hangi Alanda Çalışmasını İstedikleri.....	130
Tablo 62 - Tabakalara Göre Gelecekte Tek Çocuğa Sahip Olsalardı Cinsiyet Tercihleri.....	131
Tablo 63 - Tabakalara Göre Toplumda En İyi ve En Saygın Meslek Oranı.....	134
Tablo 64 - Tabakalara Göre Baba Mesleğini Beğenme Oranları.....	134
Tablo 65 - Tabakalara Göre Baba Mesleğini Beğenmeme Sebebi Oranı.....	135
Tablo 66 - Tabakalara Göre Gelecekte Edinmek İstedikleri Meslek.....	135
Tablo 67 - Tabakalara Göre Türkiye'nin En Önemli Sorunu.....	137
Tablo 68 - Tabakalara Göre En Çok Güvenilen Kurum.....	139
Tablo 69 - Tabakalara Göre Gelecekte Siyasi Partilerde Görev Almak İsterne.....	141
Tablo 70 - Tabakalara Göre Türkiye'nin Sorunlarını Hangi Siyasi Parti Çözebilir.....	142
Tablo 71 - Tabakalara Göre Türkiye'nin Sorunlarını En İyi Hangi Siyasi Lider Çözebilir.....	144
Tablo 72 - Tabakalara Göre Siyasetle Uğraşanların Gerçek Amacı.....	146
Tablo 73 - Tabakalara Göre En İyi Yönetim Şekli.....	147
Tablo 74 - Tabakalara Göre Dünyanın En Güçlü Devleti.....	148
Tablo 75 - Tabakalara Göre Devletin Sağladığı En Önemli Özgürlüğün Ne Olması Gerektiği.....	149
Tablo 76 - Tabakalara Göre Hayatta En Çok Değer Verilen Şey.....	150
Tablo 77 - Tabakalara Göre Hayatta Başarılı Olmanın En Önemli Şartı.....	152
Tablo 78 - Tabakalara Göre "Kolay Yoldan Köşe Dönmek" Yargısının Oranı.....	154
Tablo 79 - Tabakalara Göre "Türkiye'de Çok Çalışan Değil Dayısı Olan Kazanıyor" Yargısının Oranı.....	155
Tablo 80 - Tabakalara Göre "Genel Olarak Ülke Sorunlarıyla İlgilenmektense, Herkes Kendi Mutluluğuyla İlgilenmelidir" Yargısının Oranı.....	156

GİRİŞ

21.Yüzyıla girerken, bilim alanında yapılan yeniliklerle sürekli gelişen dünyada yeni sosyal ve ekonomik oluşumlar da kendini göstermektedir. Ancak tarım sektöründen hizmet sektörüne bir sıçrama ile sanayi devrimi sürecini yaşayamamış olan Türkiye, dünyada gelişmekte olan ülkeler arasında yer almaktadır. Yapılan araştırmalara göre, ülkemizin nüfusunun %48'ini 18 yaşın altındaki çocuk ve gençler oluşturmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye genç bir nüfusa sahiptir.

Bu bağlamda, nüfusun önemli bir kitlesini oluşturan çocuk ve gençlerin yetiştirilmesi ülkemizin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitime ve eğitim kurumlarına gerekli önemin verilmesi ve iyileştirmenin yapılması, bilgi çağını yakalamanın ve gelişmiş ülkelerin sahip olduğu eğitim kurumlarına ulaşmanın tek yoludur.

Aile ve okul, sosyalleşmenin en önemli faktörleridir. Çocuğun içine doğduğu ve toplumun en küçük birimini oluşturan aile, kişilikli ve sağlıklı bireylerin yetiştirildiği ilk kurumdur. Çocuk ve genç, toplumun değer ve normlarını öncelikle aileden öğrenmektedir. Ancak bunları içinde yaşadığı toplumun beklentilerine göre davranarak içselleştirdiği, tekrar yolu ile kendine özgü davranış tarzları geliştirdiği diğer toplum kurumu ise okuldur. Bu anlamda, aile ve okul işbirliği ile çocuğa ve gence verilecek eğitim, onun sağlıklı bir birev olabilmesinin ilk şartıdır. Dolayısıyla, farklı sosyal ve kültürel ortamlardaki ilköğretim öğrencilerinin geleceğe ilişkin beklenti ve tasarımlarının öğrenilmesi, geleceğe ilişkin önemli ipuçları vermektedir.

“Farklı Sosyo-Kültürel Ortamlardaki İlköğretim Öğrencilerinin Gelecek Tasarımı” konulu araştırmamızda “ Farklı Sosyo-Kültürel Ortamlar” ifadesinde

kastettiğimiz sosyal tabaka cinsiyet ve yaş değişkenleridir. Örneklemimizi oluşturan farklı tabakalara mensup çocuk ve ergenler, ailelerinin sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarını yansıtmaktadırlar. Dolayısıyla, örneklemimizi oluşturan bu öğrencilerin hangi tabakaya mensup olduklarını belirleyen faktörler şunlardır: Ailenin gelir düzeyi, baba mesleği, babanın öğrenim durumu, ev sahibi olma durumu, otomobil sahibi olma durumu, bilgisayar, cep telefonu, bulaşık makinesi, camasır makinesi ve ev telefonu sahibi olma durumu. Araştırmamızda kullandığımız hem sosyal hem de ekonomik kriterler “sosyo-kültürel ortamlar” ifadesinde anlamını bulmaktadır.

Örneklemimizi oluşturan okullardan Özel Turgut Özal İlköğretim Okulu üst tabakada, Kemal Özalper İlköğretim Okulu, Derme İlköğretim Okulu ve Gazi İlköğretim Okulu orta tabakada, 100 Yıl İlköğretim Okulu, Melekhaba İlköğretim Okulu, Mehmet Akif İlköğretim Okulu, Muhittin Özümücü İlköğretim Okulu, İstiklâl İlköğretim Okulu ve Hakkı Akyüz İlköğretim Okulu ise alt tabakada yer almaktadır.

Örneklemimiz, Malatya Merkez İlçede seçtiğimiz bu okulların 5. ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. 5. sınıf öğrencileri 11 yaşlarında olmalarından dolayı çocukluk döneminin sonunda, ergenlik döneminin ise başında yer almaktadırlar. Bu bağlamda, çocukluk döneminin özelliklerini taşımaktadırlar. 8. sınıf öğrencileri ise, 14 yaşlarındadırlar. Bu dönem ergenliğin yaşandığı dönemdir. Bu nedenle 5. ve 8. sınıf öğrencileri örneklemimizi oluşturacak en uygun sınıflar olarak görülmüştür.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, tımdengelim metodu ile çocuk ve ergenlerin gelişim süreci, sosyal tabakalaşma, ilköğretimin amaçları ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, tümevarım metodu ile anket tekniği kullanılmıştır. Toplanan veriler belirlenen varsayıma göre analiz edilmiştir. Anket

tekniki dışında, öğrencilere yazdırılan kompozisyon ile nitel araştırma tekniklerinden anlatı tekniği aracılığıyla bilgi toplanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan uygulama kısmının içeriği şöyledir: Malatya ilinin sosyo-ekonomik yapısı, Malatya’da eğitim ve ilköğretim, araştırmanın konusu ve amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın problemi ve varsayımı, yöntem; araştırmanın modeli, evren, örneklem, verilerin toplanması ve analizi, bulgular ve yorumlar.

Araştırmanın ana evreni ilköğretim öğrencileri, araştırmanın evreni ise Malatya ilindeki ilköğretim öğrencileridir. Araştırmanın örnekleme ise, Malatya ilindeki sistematik tesadüfi örnekleme yolu ile seçilen ilköğretim okullarındaki öğrencilerdir. Toplanan veriler, SPSS/PS+10 Program paketi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın varsayımlarının sınanmasında frekans dağılımı ve çapraz tablolama teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmanın problemi: Farklı sosyal ve kültürel ortamlardaki ilköğretim öğrencilerinin gelecek tasarımları arasında fark var mıdır? Bu farkların sosyal, kültürel ve ekonomik nedenleri nelerdir? Araştırmanın varsayımı: Farklı sosyal ve kültürel ortamlardaki ilköğretim öğrencilerinin gelecek tasarımları ve beklentileri arasında farklar vardır.

Temel bulgular ve yorumlar bölümü su analizleri içermektedir. Örneklemin demografik, sosyal ve ekonomik özellikleri, alışkanlıklar ve etkinlikler, kişisel gelecek tasarımı, aile ve evlilik tasarımı, siyaset tasarımı, değerler ve tutumlar.

Araştırmanın sonuç bölümünde birinci bölümün özeti, elde edilen bulgular, yorumlar ve ulaşılan yargı yer almaktadır.

Bu çalışmamda desteğini esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Vehbi Bayhan’a, teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca yardımlarından dolayı Doç.Dr.

Abdullah Korkmaz'a ve Yrd.Doc.Dr. Osman Konuk'a tesekkür ederim. Tezimin hazırlanmasında benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen eşime, çalışmam boyunca sabır gösteren aileme ve özellikle Melike'ye, teşekkür ederim.

E. Meliha (Özkan) Kurttaş

Malatya- Mart-2003

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE

1. COCUK GELİŞİMDE TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER

1.1.BÜYÜME VE GELİŞME

Cocuğun ve gencin gelişme aşamaları ele alınmadan önce gelişme ve büyüme kavramları ve temel ilkeleri incelenmelidir.

Büyüme, daha çok nicel bir karakter taşımaktadır. Bireyin boyu, kilosu, organlarının hacmi ile ilgili bir süreci içermektedir. Dolayısıyla bireyin bedensel yönü ile ilgilidir.

Gelişme insanın beden yapısı , duygusal ve zihinsel özellikleri bakımından birbirine paralel olarak değişmesi ve kendisinden beklenen görevleri yapabilecek olgunluğa ulaşmasıdır. Dolayısıyla bedensel, zihinsel ve duygusal özellikler birbiriyle bütünlük içinde değişir ve gelişme gösterirler. Gelişme, sürekli yeni davranışlar edinme ve bu davranışları, daha önce öğrendiği davranışlarla bütünleştirme sürecidir. (Ülgen ve Fidan. 1989:5) Cocuğun resim yapması duygusal, bunu yapmak için harekete geçmesi zihinsel ve bunu yaparken ellerini kullanması bedensel bir eylemdir.

Büyüme ve gelişmenin bütünleşme olduğunu ifade etmiştik. “Bütünleşme, birleşmeye elverişli parçaların bir bütün haline gelmesi sürecidir. Ancak, her ne kadar her organizmada bir dereceye kadar bir bütünleşme süreci var ise de; bütünleşme, ancak mutlulukla dolu bir çocukluk döneminde doruk noktasına ulaşabilmektedir. Yetişkinlik hayatında tam şekilde elde edilmiş bir bütünleşme sağlık, başarı, mutluluk, güvence, sosyal tasvip görmüş davranışlar, varatıcılık,

zengin tecrübe olanakları, bir de sanat alanında kendini gösterebilme yeteneğini içermektedir. (Skinner ve Harriman, 1979:11-12)

Gelişimde önemli 5 kavramı şöyle özetleyebiliriz:

- 1- Gelişim, genetik bireyselliğin bir sonucudur.
- 2- Gelişim, dinamik bir olgudur.
- 3- Giderek artan bir özelleşme sürecidir.
- 4- Gelişimde denge vardır.
- 5- Gelişim, art arda görülen, düzenli bir süreçtir. (Yavuzer, 2001:28 – 29)

1.2. GELİŞİM İLKELERİ

Gelişim süreci içindeki değişimler daima belirli kurallar çerçevesinde oluşmaktadır ve bu kurallar gelişimin ilkeleridir. Bu ilkeler şunlardır. (Erden ve Akman, 2001:38 – 39)

- 1- Gelişim yordanabilir bir sıra izler: Gelişim daima belirli bir sıra takip etmektedir. Buna göre doğumdan önce de gelişim her zaman baştan ayağa doğrudur ve daima iç kısımdan dışa doğru mevdana gelmektedir. Örneğin çocuğun önce omuzları, sonra kolları, sonra da elleri oluşmaktadır. Aynı zamanda gelişim genelden özele doğrudur.
- 2- Gelişimde bireysel ayrılıklar vardır: Gelişme, olgunlaşma süreci ile yaşantılar arasındaki öğrenmenin etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Bu ilke ile her bireyin farklı ve tek olduğu vurgulanmaktadır. Her ne kadar aynı gelişme aşamalarından geçse de, çevresel ve kalıtsal koşullar nedeniyle her birey birbirinden farklıdır.
- 3- Yaşamın farklı dönemlerinde farklı türden gelişmeler önem kazanır: Bireyin her farklı gelişim döneminde, değişik özellikleri daha ön plana çıkar. Örneğin; bebeklik döneminde bedensel ve motor gelişim, psikolojik ve zihinsel gelişimden daha hızlı ve baskın iken, ergenlik çağında psikolojik ve cinsel gelişme ön plana çıkmaktadır.

Yetişkinlik dönemine gelindiğinde ise bedensel ve motor gelişim önemini kaybetmektedir.

1.3. GELİŞİM İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Gelişim Psikolojisi'nin yapı taşları niteliğinde belirli bazı kavramlar da vardır. Bu kavramları kısaca ele alalım. (Binbaşoğlu, 1992:28 – 31)

OLGUNLAŞMA: Olgunlaşma, canlı varlığın kalıttan getirdikleri ile çevreden kazandıklarının etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Başka bir ifade ile, belirli bir sürecin sonunda bireyin ya da bir organın, fiziksel güç ve kuvvet bakımlarından yaşama uyumunda belli bir durumu karşılayabilecek düzeye erişmesidir. Olgunlaşma, öğrenme için şarttır. Ancak her canlıda, her organın, her konudaki olgunlaşması ayrı ayrı olmaktadır.

ALİŞTİRMA: Belirli bir hareketi ya da tepkiyi pekiştirmek ve daha iyi duruma getirmek için o hareketi tekrar tekrar yapmak anlamına gelmektedir. Olgunlaşma sürecinin gerçekleşmesi şartı ile öğrenme sonucu oluşmaktadır.

ÖĞRENME: Yaşantılar aracılığıyla davranışlarda oluşan değişiklikler diyebiliriz. Yaşantı ise, bireyin duyu organları yoluyla edindiği izlenimlerin ya da bir işi yaparken gösterdiği tepkilerin tümüdür.

HAZIRLIK: Hazır oluşluluk olarak da kullanılan bu kavram, bireyin bir şeyi öğrenebilecek duruma gelmesidir. Hazır oluşluluk için olgunlaşma ve alıştırma şarttır.

EĞİTİM: Öğrenme ve çalışma sonucu, kişinin geliştirdiği yeti ve yeteneklerle toplum tarafından benimsenen davranış geliştirme süreçlerinin tümüdür. Eğitim bilinçli yapılan ve daima belirli bir amaca yönelik bir süreçtir.

2. ÇOCUK VE ÇOCUKLUK DÖNEMİ

2.1. ÇOCUĞUN TANIMI ve ÇOCUK HAKLARI

Çocuğun gelişim özelliklerini ve bu gelişimde rol oynayan faktörleri ele almadan önce çocuğun kim olduğunu bilmemiz gerekmektedir. Genel olarak bir tanım yapacak olursak çocuk, “gelişen bir insan yavrusu, olgunlaşmamış, “reşit” sayılmayan küçük vurttaştır.” (Yörükoğlu , 2000a:13) Çocuk; ruhsal ve fiziksel bakımdan her zaman bir yetişkine ihtiyacı olan sosyalleşmemiş canlı varlıktır. Ancak çocukluğun hangi yaş dönemlerine rastladığı konusunda farklı fikirler mevcuttur.

Yapılan çocuk tanımlarından en dikkat çekici görüneni, Unesco Çocuk Hakları Komitesinin yaptığı tanımdır. Çocuk Haklarına dair sözleşmenin birinci maddesine göre çocuk; “18 yaşından küçük insandır ve erken yaşta reşit olma durumu hariç her insan çocuk sayılır.” (Hodgkin ve Newell,1999:1) Ancak bu noktada taraf devletlerin ulusal yasaları ile sözleşme arasında bir takım farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıkların ortaya çıkış sebebi ise; çocuğu tanımlarken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerdir.”Çocuğun hangi yaşta reşit sayıldığı, ana – babanın rızası olmaksızın hukuki ve tıbbi danışmanlık alma, zorunlu eğitim döneminin sona ermesi, yarım zamanlı çalışma, tam zamanlı çalışma, cinsel ilişkiye rıza, tehlikeli işlerde çalışma,evlilik, silahlı kuvvetlere yazılım, mahkemelerde gönüllü olarak tanıklık yapma, cezai ehliyet, özgürlükten yoksun bırakma, hapis ve alkol ya da denetimli diğer maddeleri tüketme dahil çeşitli alanlarda belirlenen asgari yaş sınırları “(Hodgkin ve Newell,1999:2) ile ilgili ilkeler aynı zamanda çocuğun tanımı yapılırken, komitenin taraf devletlerden göz önünde bulundurmasını istediği ilkelerdir. Ancak yine de, bu ilkeler açısından ulusal yasalar ile sözleşme arasında bazı farklılıklar her zaman oluşmuştur.

Unesco Çocuk Hakları Komitesi, çocuğun tanımı ve bitiminin belirlenmesinde olduğu gibi, başlangıcı konusunda da beyanda bulunmuştur. 1959 tarihli bildirgenin önsözünde yer alan ifade şöyledir: “Çocuğun gerek bedensel gerek zihinsel bakımdan tam erginliğe ulaşmamış olması nedeniyle doğum sonrasında olduğu kadar doğum öncesinde de uygun yasal korumayı da içeren özel güvence ve korunma gereksinimi vardır.” (Hodgkin ve Newell,1999:3)

Unesco tarafından gerek çocuk tanımlanırken, gerekse asgari yaş alt ve üst sınırı belirlenirken esas alınan husus çocuk haklarıdır. Burada amaç, çocuğun korunması ve çocuk sömürüsünün en alt düzeye indirgenmesidir. Dolayısıyla Unesco konuyu hukuki açıdan ele almaktadır. Konunun araştırma açısından öneminin diğer bir boyutu da eğitimi ve sosyolojik açıdan yapılan tanımlama ve yaş sınırlamalarıdır.

Yörükoğlu’ na göre; “çocukluk üst sınırı belirsiz bir çağdır. Yasalar çocukluğun bitimini başka başka belirlemişlerdir. Ceza yasalarına göre 12 yaşından küçükler işledikleri suçlardan sorumlu tutulamazlar. Çocukluk, oyun ve öğrenim yıllarını kapsayan tüketici dönem olarak tanımlansa da, üst sınır 12 de olabilir 15 de. İş yasaları ülkemizde 12 yaşından küçüklerin çalıştırılmasını yasaklamıştır. Yurttaşlık yasasına göre çocuklar evlenemez. Ancak 12 yaşından önce çalıştırılan çocuklar olduğu gibi, yasal erişkinlik yaşı olan 18 yaşından önce evlendirilenler de çoktur. Bu demektir ki çalışmak ve evlilik, hangi yaşta olursa olsun çocukluğu sona erdirir. Bedensel ve zihinsel gelişme ölçü alınınca, ergenlik belirtilerinin başlamasıyla çocukluktan gençliğe adım atılır. Ancak bunun da kesin bir sınırı yoktur. Kızlar erkeklerden ortalama bir yıl önce ergenliğe ulaşırlar. Büyüme ve olgunlaşmanın kişiden kişiye değişmesi nedeniyle bu geçiş 11 ile 15 yaşları arasında olabilir. “(Yörükoğlu ,2000a: 13) Fakat çalışma ve evlenme gibi özel durumların dışında, eğitim açısından alt ve üst sınırlar belirlenmiştir. 0-2 yaş bebek döneminden

sonra ilk çocukluk dönemi gelmektedir. 2-6 yaşları arasına rastlayan bu dönem aynı zamanda “oyun çağı” ve “okul öncesi dönem” olarak da adlandırılmaktadır. Genellikle okul yılları olarak da adlandırılan orta çocukluk dönemi ise 6-12 yaşlarına rastlamaktadır. Haluk Yavuzer(2001:29)’e göre, bu son çocukluk dönemidir. Sınıflandırmalarda bir takım farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Ancak önemli olan her dönemin barındırdığı temel özelliklerin değerlendirilmesidir.

Kimi kaynaklarda son çocukluk dönemi olarak, kimi kaynaklarda ise ayrı bir konu başlığı altında ele alınan ergenlik döneminin kızlarda ve erkeklerde başlangıcı farklı farklıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi kızlar erkeklerden daha önce bu döneme girmektedir. Dolayısıyla bu dönem kızlarda 11-20, erkeklerde 13-20 yaşları kapsamında ele alınmaktadır.

2.2. SOSYAL TARİH SÜRECİNDE ÇOCUĞUN TOPLUMDAKİ ROLÜ ve KONUMU

Saflığın, temizliğin ve güzelliğin sembolü olan çocuğun sosyal tarih sürecinde toplumdaki rolü ve konumu farklılık arz etmektedir.

Eski toplumlar çocuklarını bir sömürü aracı olarak kullanmaktaydılar. Öyle ki, demokrasinin hakim olduğunu düşündüğümüz toplumlarda bile çocukların bir değeri yoktu. Aristo’ ya göre, babanın oğlu üzerindeki hakkı mülkiyet hakkından farksızdır. Eski Isparta’da da çocuk, adeta eğitim için feda ediliyor, kamçılanıyor, çok katı bir disiplin anlayışı ile eğitilmeye çalışılıyordu. Sakat kalan çocukların yaşama hakkı asla yoktur. Tevrat’ta yazılı on emirden biri ana babaya boyun eğmektir. (Yörükoğlu, 2000 a:21-22)

Çocuk yaşamının değersizliğini ve çocuk öldürmenin ne kadar büyük bir rahatlıkla yapıldığını bazı toplumlarda görmekteyiz. Çin’de kız çocuklarının öldürülmesi daha 20. yüzyıla kadar devam ederken, Japonya’da ise yeni doğan

çocuğun yaşama hakkına karar vermek aileye aitti. Ortaçağ’ da istenmeyen çocuklar derelere atılırken, Eskimolarda da çocuklar buza atılırdı. Bazı Afrika ülkelerinde ise, istenmeyen çocukların ormana bırakıldığı ve bu uygulamanın hâla devam ettiği bilinmektedir. Ancak, Hristiyanlığın doğuşuyla birlikte, Tanrı korkusunun yerleşmesi, bazı duyguları da beraberinde getirmiştir. Gücsüze yardım, acıma gibi duygularla birlikte çocuğa verilen değer de artmış, kilise kimsesiz çocukları himayesi altına almıştır. Doğuştan kötülükleri ve şeytanı içinde barındırdığı düşünülen çocuklar, bu kez de din adına ezilmeye başlanmış ve çocuğun içindeki şeytanı kovmak, onu Tanrı’ nın buyruğu altına sokmak için çocuk türlü eziyetlere maruz bırakılmıştır. İslam dininde de, ana babaya itaat şart olduğunu görmekteyiz. Ancak, çocuğa iyi eğitim verilmesi, ona değer verilmesi ve iyi davranılması öğütlenmiştir. (Yörükoğlu , 2000 a:23-24)

Çocuğun doğuştan kötülüklerin barındığı bir yaratık olduğunu gören Hristiyanlığa karşın, başta İngiliz Aydınlanması’nı dolayısıyla da Avrupa’daki Aydınlanmayı başlatan ünlü düşünür John Locke, bu tabuları sarsmıştır. Kendisinden önceki Descartes’in “doğuştan ideler” (ideae innatae) kavramına karşılık Locke “İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme” adlı eserinde doğuştan düşünceler öğretisini eleştirmiş ve bu eserin 2. kitabında anlığa idelerin nereden geldiklerini araştırmıştır. Locke ’a göre insan zihni başlangıçta üzerine bir şey yazılmamış boş bir levha (tabula rasa) gibidir. Düşüncelerimiz deneylerimizden gelmektedir. (Gökberk,1993:332-334)

Rousseau ve Wordsworth gibi düşünürler, çocuğun temelde saf ve temiz olduğunu ancak yetişkinlerle temasa geçince bozulduğunu ileri sürmüşlerdir. Öte yandan çocuk üzerinde çevre etkilerine inananlar da olmuştur. (Skinner ve Harriman,1979:13) Buna en iyi örnek Darwin’in evrim kuramından etkilenen ruh

bilimidir. “Çocuk ne doğuştan iyi ne de kötüdür. Hayvanlara özgü dürtülerle donatıldığı gibi, insanlara özgü yeteneklerle de donatılmıştır. Çocuk çığdır, yabandır ama bir çok yönde gelişme gizil gücü vardır. Erişkin çağa, insanoğlunun evrim basamaklarından geçerek ulaşır. İyiye de ulaşır, kötüye de. Sonucu belirleyen ise eğitim ve yaşantılardır. (Yörükoğlu,2000 a :27)

Eğitimin gücünü ve çocuk üzerindeki yapılandırıcı etkisini gözlemleyerek görmek mümkündür. Ancak, ilkel çağlardan günümüze kadar çocuğun eğitilen değil sömürülen varlıklar olduğu da bir gerçektir. Dünyada makineleşmenin başlamasıyla birlikte fabrikaların kurulması da bu süreci hızlandırmıştır. Eğitim, sadece bir zümrenin, zengin sınıfın çocuklarının ulaşabileceği bir fırsat olmuştur. Düşük ücretli işgücü istihdamı ile, çocuklarda günde 16 saate varan sürelerde sömürülmeye başlanmıştır. Sanayileşmenin ilk dönemlerinden sonra çocukların böyle sömürülmesine tepkiler gelmiş ve zamanla çocuklar için sosyal güvenlik yasaları yapılmaya başlanmıştır.

Simon De Sismondi, İngiltere’ye yaptığı seyahatte çocuk işçilerin sefaletini ve yapılan büyük istismarı görmüştür. Sismondi’ye göre, modern sanayi bir yandan mal üretirken diğer yandan rekabet, dolayısıyla maliyetleri düşürmek için çocuk ve kadın emeğini istihdam ediyordu. Sismondi, fabrika sanayi yerine, küçük atölye imalatına dayandırılmasını, işçilere adil ücret ve kârdan hisse verilmesini, işçilerin sendika kurma hakkını ve en önemlisi günümüzün birçok sosyal politika ve sosyal güvenlik tedbirleri ile birlikte çocukların çalıştırılmamasını teklif etmekteydi. (Eröz,1982:224) Zamanla alınan sosyal güvenlik tedbirleri yerleşmiş ve Unesco’nun da çabaları ile çocukların sömürülmesinin kısmen de olsa önüne geçilmiştir.

Toplumumuzda ana babalar çocuklarını büyüklerinin yanında sevmeyizlerdi. Bu hareket ayıplandığı için ana-baba çocuğunu yalnızken sevebilirdi. Günümüzde, halen

bu alışkanlığın devam ettiği ailelerin olduğunu da duymaktayız. Geleneksel toplumda erkeğe verilen değer de fazladır. Erkek çocuk her zaman üstün tutulmuştur. Ancak Yörükoğlu' nun da bahsettiği gibi bunun ne eğitimle ne de inançlarla ilgisi vardır. Daha çok ekonominin rol oynadığı bu tutumu, eğitilmiş, tahsilli ailelerde de görmekteyiz.(Yörükoğlu,2000 a:35) Ancak, son yıllarda ailelerde ve erkeklerde kız çocuk istemeye yönelik bir eğilim de gözlenmektedir. Türk toplumunda çocuğun çok önemli bir yeri olduğu da bilinen bir gerçektir. Çocuksuz bir ev düşünülemez ve çocuğun olmaması, özellikle Türk toplumunda boşanma için önemli bir nedendir.

Geleneksel toplumumuzda erkek çocuğa verilen önemin daha fazla olması sebebiyle kız çocukları okula gönderilmez ve evde annesinin dizinin dibinde iş görmeye mecbur tutulur. Evlenme çağı gelince de evlendirilir. Buna da ailenin büyükleri karar vermektedir. Böylece kız çocuğu henüz çocukluğunu bile yaşamadan kadınlığa adımını atar. Bunun yanında kırsal kesimde küçük çocuklar, özellikle de erkek çocuklar üzerindeki kontrolün az olduğunu görmekteyiz. Yabancı bir gözlemcinin anlattığı şunlardır. “ Türk köyünde çocuklar ellerinde bir dürüm ekmek sokaklarda, meydanlarda hava kararınca kadar dolaşırlar.” Bu çocukları terbiye etme hakkı köy erişkinlerinin hakkıdır. Çocuk ana babadan dayak yerken dede ve nine tarafından şımartılır. Ancak bu çocukların çocukluk çağları da, gençlik çağları da kentlerdeki kadar uzamamaktadır.(Yörükoğlu,2000a:37-38)

Haberleşme ve ulaşımın hızla gelişmesi sonucu son yıllarda sadece kentlerde değil köylerde de aile yapısında bir çok değişiklikler olmuştur. Özellikle kentlerde çocuk ve gençler daha çok bireyselleşmiş ve ana babaya bağımlılık azalmıştır. Eş seçiminde özgürlük yaygınlaşmış, geleneksel geniş aile yerini çekirdek aileye bırakmıştır. Artık genç kendi ayakları üzerinde durabilmekte ve hayatını aileden

bağımsız olarak da sürdürebilmektedir. Ancak, bu değişimin olumlu olduğu kadar olumsuz yanları da olmuştur. Bu konuya sırası geldikçe değinilecektir.

2.3. İLK ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Okul öncesi dönem olarak da adlandırılan bu çağ 2-6 yaşları arasındaki çocukları ifade etmektedir . Çocuk, bedensel ve fizyolojik açıdan gelişirken aynı zamanda sosyal, duygusal, bilişsel,zihinsel,cinsel ve dil özellikleri bakımından da gelişmeler göstermektedir.

2.3.1.BEDENSEL GELİŞİM

Bireyin kişiliği üzerinde en çok etkisi görülen gelişme onun bedensel gelişmesidir. Bu aynı zamanda fiziksel gelişmedir. Dolayısıyla ; fiziksel gelişme bedensel gelişme içinde incelenebilir. Bedensel gelişmede, boy ve ağırlık, iskelet, kas, sinir ve sindirim sistemleri, kan ve solunum sistemleri incelenmektedir.

Bireyin beden gelişimi, bu organlarda hacim, oran ve çalışma bakımlarından sürekli bir değişiklik gösterir. Bedensel gelişim, bireyin kişilik gelişimi üzerinde etkisi olduğunu ifade etmiştik. Şöyle ki, bireyin organlarında görülen bu değişiklikler, kişinin hareketssel, duygusal ve coşkusal yaşamı ile toplumsal ve zihinsel yaşamı da doğrudan etkilemektedir. Bu durum, bireyin şu yada bu şekilde kişilik geliştirmesine etki etmektedir. (Binbaşoğlu,1992:61)

İlk iki yılda daha hızlı bir artış gösteren boy uzaması giderek daha yavaş, ancak sürekli bir artış gösterir. İlk yılda 20-25 cm olan boy uzaması ikinci, üçüncü yılda 10 cm, dördüncü ve beşinci yılda ise 5-6 cm 'ye düşer. Altıncı ve yedinci yıllarda 10 cm artarak hızlanmış gibi görünse de ergenlik çağına kadar ani artışlar olmaz. Ağırlık ise, ikinci yılda 12 kg dolaylarında iken , iki yaşından sonra giderek yavaşlar. Ağırlık artış oranı üç yaşında 2-3 kg, dört ve beş yaşında ise 1.5 –2 kg' dir. Kilo artışının boy ile doğru orantılı olarak arttığı görülmektedir. (Yavuzer,2001:85)

Bu dönem çocukların beden olarak değişime uğrarken, koşma, zıplama, tırmanma gibi hareket becerilerinin de oldukça iyi bir gelişme gösterdiği bir dönemdir. Kendi kendilerine giyinmeyi ve yemeklerini yemeyi öğrenirler. Artık, ana babalarından daha bağımsız bir hale gelirler ve çevreye yönelik merakları artar. Daha karmaşıklaşmış oyun etkinliklerine ilgi artmaya başlar. Aile, komşular ve okul öncesi ortam içinde genişleyen toplumsal ilişkileri bazen saldırgan davranışta artışlarla sonuçlandırabilir. Dolayısıyla artık ana babanın da disiplin ve ceza konularında daha bilinçli kararlar vermelerinin zamanı gelmiştir. (Gander ve Gardiner,1993:229-230)

Aynı yaştaki çocuklar, anatomik yaşlar bakımından birbirinden farklı olabilir. Aynı zamanda kronolojik yaş yönünden de farklı olabilir. Fizyolojik yaş terimi, vücudun çeşitli organlarının örneğin , iç salgı bezlerinin fonksiyonunu kapsamaktadır.(Charles,1979:60)

Fizyolojik gelişim süreçlerinden biri olan iç salgı bezlerine bağlı olanlar, beden ve ruh gelişmesinde etkin bir role sahiptirler. Bu organlar, bedenin gelişmesinde diğerlerinden daha etkilidirler. Örneğin; endokrin sistemi, hormon üretiminde bozukluk gösterirse, zihni gelişmede ciddi etkilerle birlikte büyümede önemli bozukluklar görülebilir. İç salgı bezlerinin her birinin görevi farklıdır. Hipofiz bezleri, hormonları geliştirmek suretiyle doğrudan kemik dokularını kontrol eder. Örneğin, bu bezin fazla salgı yapması insanı dev cüsseli olmasına, az salgı yapması ise cüceliğe sebep olmaktadır. Tiroit bezi, metabolizmayı kontrol ederken gonadotafil adı verilen hormonlar, cinsel olgunluğun başlangıcını düzenler. Hormonlar, merkezi sinir sisteminin etkisi altında bulunan hipofiz, iç salgı bezlerinin etkileşmesini idare eder ve temel görevleri, büyümeyi uyarmak, metabolizmayı etkilemek ve büyüme boyunca bedenini gelişmesini düzenlemektir.(Sandström, 1982:67-69)

2.3.2.ZİHİNSEL GELİŞME

Zihin gelişimi bireyin ruhsal yapısının eksenini niteliğindedir. Zihin yapısı, daha özel bir ifade ile zeka, kendini davranışlarda gösterir. Dolayısıyla, bilinçli olan her davranış zeka ürünüdür. Bu noktada zekanın ne olduğu konusunda görüşler ortaya atılmıştır. Ancak, bunlardan en dikkat çekici olan Piaget'e aittir. Piaget'e göre zeka şu biçimlerde tanımlanabilir:

1. Zeka, çevre ile etkileşim sonucunda, kişinin çevreye yaptığı uyumun özel bir halidir.
2. Zeka, zihinsel yapı ile çevre arasındaki bir tür dinamik denge halidir.
3. Zeka, bir zihinsel eylemler dizgesidir. (Binbaşıoğlu,1992:84-87)

Yörükoğlu'na göre zeka, insan beyninin karmaşık bir yeteneğidir. Diğer bir ifade ile, zihnini bir çok yeteneğinin uyumlu çalışması sonucu ortaya çıkan bir yetenekler bileşimidir. Zihnin algılama, bellek, düşünme, usamlama, öğrenme gibi bir çok işlevini içerir. Kısacası zeka, zihnin bütün işlevlerini kapsayan genel bir güçtür.(Yörükoğlu,1992:105)

Öğrenme ile zeka arasında da yakın bir ilişki vardır. En zeki kişi en çabuk ve en çok öğrenebilen kişidir. Öğrenme de bireyler arasında farklar olduğuna ve zekanın kapsamına pek çok yetenek girdiğine göre, aynı zeka düzeyindeki bireyler arasında da yetenek farkları mevcuttur. Kimi bireyler, somut zekaya sahiptir. Yapım onarım gibi işlerde beceri gösterirler. Kimi bireyler ise, sayılar, denklemler gibi soyut konularda yeteneklidirler. Ancak bu noktada zekanın zihnimize nereden ve nasıl geldiği sorusu akla gelmektedir. Zeka, büyük ölçüde kalıtımın etkisi ile belirlenir. Anadan ve babadan gelen bir çok rastlantısal etkenlerin bileşiminden oluşur. Bununla birlikte, zekayı oluşturan tek etmen kalıtım değildir. Çocuğun döl yatağında uygun

beslenmesi, beyin kanlama ve oksijen alımının yolunda gitmesi gerekmektedir. (Yörükoğlu,1992:105-107)

“Piaget’e göre, bir taraftan kalıtsal faktörler, sinir sistemi ve duyu organlarının biyolojik yapısı, diğer taraftan bireyin karşı karşıya kaldığı çevreden gelen uyarıcılar, zeka gelişimini etkiler. Eğer biyolojik yapıda bir bozukluk olursa algılama kusurlu yada yetersiz olur. Bu algılar, kavram ve ilkeler geliştirmede temel unsur olduğuna göre, bireyin sinir sistemi ve duyu organları ne ölçüde güçlü olursa, uyarıcıları algılama, etkili yorum yapma ve uygun karar verebilme de o ölçüde güçlü olabilir. Yapılan çalışmalara göre bireyin zeka gelişimi ile duyu organlarını ve zihinsel yeteneklerini amaçlı olarak kullanması arasında olumlu bir ilişki vardır. Çevrede ne kadar çok anlamlı ve çeşitli uyarıcı olursa, birey o ölçüde zihinsel yeteneklerini kullanma ve geliştirme fırsatı elde eder”.(Ülgen ve Fidan,1989:113-114)

“Bireyin zihin gelişimi ile ailenin sosyo-ekonomik durumu arasında sıkı bir ilişki vardır. Çok zeki çocuklar, fakir ailelerde değil daha çok zengin ailelerde yetişmektedir. İyi beslenme şartları, sağlık bakımından gösterilecek özen, oyun imkanları, eğitim fırsatları, güvenlik duygusu gibi etkenler sayesinde mükemmel bir zihin gelişimi sağlanabilmektedir. (Harriman,1979:156) Ancak, fakir ailelerden zeki çocuklar yetişmemektedir, gibi kesin bir ifade kullanılmaz. Ailenin sosyo-ekonomik durumunun çok önemli bir etken olmasına karşılık sosyo-ekonomik düzey tek başına bireyin zeki olması için bir faktör değildir ve olamaz. Çok nedenselli faktörler birey ve toplum yaşamında etkindir. Sosyo-ekonomik durumu iyi olmadığı halde gerçekten zeki çocuklarında olduğu bilinen bir gerçektir.

İlk yaşlarda yeterli ve dengeli beslenme, ailenin ilgisi, zekayı geliştirebileceği gibi, tam tersi de olabilir. İlgi ve uyarılmanın yetersiz olduğu bir ailede çocuğun zihin gelişiminin sürekliliği düşünülemez. Yörükoğlu’na göre ilgi ve uyarılmanın

yetersiz olduğu bir evde, zeka gelişemez. İlk yıllardaki uyarılma ve ilgi eksikliği daha sonraki yıllarda giderilmeye çalışılsa da, artık bu açığı kapatmak zordur. Eğitimsiz ve yoksul bir aileden gelen çocuk, zeki doğsa da zihin gelişimi yavaştır. Okul çağına geldiğinde ise, ya öğrenime hazır değildir yada yaşlılarından geri kalmıştır ve bu açık gittikçe büyümektedir. Çünkü ilk başarısızlıklar, öğrenme istek ve çabasını söndürür. (Yörükoğlu,1992:107)

İki-ikibuçuk yaşlarında çocuk denemelerini geliştirir. Herhangi bir sorun ile karşılaştığında, bilgilerine dayanarak çözüm arar. Örneğin, boyunun yetişmediği bir yere uzanmak için sandalye koymayı düşünebilir. Üç-dört yaşlarındaki çocuk, birbirine benzeyen iki objeden birini diğerine neden gösterir. (Ülgen ve Fidan,1989:112) Bu yaşlarda çocuklar dış dünyayı zihni semboller halinde tasarımıyabilecek güçtedirler. Yetişkinlerle ve yaşlıları ile serbestçe etkileşimde bulunabilirler. Ancak daima benmerkezci (egocentric) düşünürler.(Yavuzer,2001:86)

Dördüncü yaşın sonuna doğru, bulduğu nedenleri hayalleri ile karıştırmaya başlar. Bu özellik beş ve altı yaşlarında da devam eder. (Ülgen ve Fidan ,1989:112) İlk çocukluk döneminde çocuk her söylenene inanmakta ve kendine özgü hayal dünyası yaratmaktadır.

Okul öncesi çocukların orta çocukluğa geçişe hazırlanırken birtakım bilişsel görevleri de başarması beklenir. Özellikle çocuk, toplumsal ve fiziksel gerçekliğe ilişkin basit kavramlar geliştirmeyi öğrenir. Okul öncesi çocuklar çevredeki düzenlilikleri keşfetmeye, insanları ve nesneleri adlar ve kategorilerle sınıflandırmaya başlarlar. Geliştirdikleri sınıflandırma becerisi, bilişsel yetenekleri içinde bir temel sağlar.(Gander ve Gardiner ,1993:230-231)

Çocuğun zihinsel gelişimi konusunda, son yirmi yılda en etkili kuram Jean Piaget' nin kuramı olmuştur. Çocuklara ilişkin gözlemlerinden yola çıkan Piaget, düşüncenin gelişimini ve çocuğun zihinsel gelişim sürecini dönemlere ayırmıştır.

Duyusal,Hareketsel Dönemi: (0-2 Yaş)

Piaget'e göre, zihin gelişiminin temelleri bu dönemde atılır ve çocuk bu dönemde özgür bırakılmalıdır. Bu dönemde çocuğun hareketleri ve düşünmesi, duyuları ile sınırlıdır. Çocuk duyu organları aracılığıyla dış dünya ile iletişim kurar. (Binbaşioğlu,1992:91-92)

Piaget'e göre, bu dönemde dikkat edilmesi gereken çok önemli noktalar vardır. Bunlar şöyle özetlenebilir.

1. Çocuğun içinde yaşadığı çevre ve fiziksel farklılıklardan dolayı, yaş normları çocuktan çocuğa değişebilir.
2. Bireysel farklılıklar olmasına karşın, evrelerin sırası değişmez.
3. Evreler birbirinden kesin çizgilerle ayrılmış değildir. Bir evre başladığında diğer evre bitmiş değildir. Ayrıca bir sonraki evrenin belirtileri başladığında, bir önceki evrede gelişmiş olan özellikler kaybolmaz. (Kazancı,1989:34)

İşlem Öncesi Dönem: (2-7 Yaş)

Bu dönemi Piaget ikiye ayırmaktadır. 2-4 ve 4-7 yaş arasındadır. Birinci evrede simgesel işlev gelişimi önemli rol oynar. Çocuk bu dönemde zihinsel sembol geliştirir. Bu semboller dili ilgilendirmezler. Dile hakim olmadan da zihinsel sembollerle kendini ifade edebilmektedir. Piaget, buna takliti örnek göstermektedir. Taklitler içten, zihinde yapılır ve zihinsel sembollerdir. Ayrıca semboller duyulardan da yararlanırlar. Dolayısıyla, algılama vardır. 4-7 yaşları arasındaki ikinci evrede de çocuklar sıralama ve sınıflandırmalar yapabilirler. (Kazancı, 1989:34) Bu evreye Piaget "sezgi evresi" de demektedir. Kavram gelişmesi basamak basamak yürür.

Çocuğun sayı, zaman, büyüklük, ağırlık gibi kavramları çok ilkeldir. Örneğin, bir hamur iki eşit parçaya bölünüp top yapılsa ve çocuğun gözü önünde bir tanesi tekrar yoğrulup ince uzun bir kalem haline getirilse ve çocuğa hangisinin daha ağır ve büyük olduğu sorulsa, çocuk uzun olanı seçecektir. Kısacası, bu evrede çocuk görüntüye aldanmaktadır. (Yörükoğlu,1992:109-110)

Somut İşlemler Dönemi: (7-11 Yaş)

Bu dönemde bilgi çocuğa somut bir şekilde verilirse, çocuk bu bilgiyi sistemli ve mantıklı bir şekilde işleyebilir. Somut bir dönüşümü zihinsel olarak tersine çevirebilir ve bir durumun bir çok yönünü ele alabilir. (Gander ve Gardiner,1993: 232) Ağırlık, hacim, uzay, sayı gibi kavramlar iyice yerleşmeye başlar. Ancak, soyut bilgiler verildiği zaman çocuk yetersiz kalmaktadır. Bunun en açık göstergesi ise çocuğun, atasözlerini idrak edemeyişidir. Atasözlerinin gizli anlamlarını kavrayamazlar.(Yörükoğlu,1992:110)

Soyut İşlemler Dönemi : (11 Yaş ve Üzeri)

Bu dönemin özelliği, çocuğun artık soyut düşünmeye başlaması ve bu kavramları algılayabilmesidir. Çocuk yada ergen artık bu dönemde tümevarım ve tümdengelim yöntemleriyle düşünebilecek bir düzeye erişir. Ancak genellikle tümdengelim için ergenlik yıllarının sonunu beklemek gerekmektedir. Piaget somut işlemler döneminden soyut işlemler dönemine geçişi, ergenlik çağının başlarında görülen nöro-fizyolojik yapı değişikliğine bağlamaktadır. Bu noktada, kişinin içinde yaşadığı toplumsal ve kültürel yapının özellikleri de büyük rol oynamaktadır.(Binbaşoğlu,1992:95)

2.3.3. DİL GELİŞİMİ

Çocuğun iletişim yeteneği, onun benmerkezlilikten uzaklaşmaya başlaması ile gelişme göstermektedir. İki yaşından itibaren çocuklar, her ne kadar kendilerini

dinleyiciye göre ayarlayabilse de, okul yıllarına kadar başkalarının gereksinimlerini anlamak, öğrenmek ve karşılamak doğrultusunda gerçek bir çaba göstermezler. İlk çocukluk döneminin sonlarına doğru, yapı ve gramer açısından yetişkinlerinki gibi cümle kurabilirler. Ancak bazı gramer yapılarını ise henüz anlayamamaktadırlar. Örneğin, soyut işlemler dönemine girinceye kadar deyim ve atasözlerini kavrayamadıklarından söz etmiştik. İlk çocukluk sırasında dilde ilerlemeler hem semantik (anlamsal) hem de sentaktik (sözdizimsel) gelişmeyi içerirler. Bu esnada da sözcük bilgisi artış göstermektedir. (Gander ve Gardiner ,1993:268-269)

Dil gelişimi, çocuğun zihinsel gelişiminin temelleri üzerinde yapılanmaktadır. Zihinsel gelişimini tamamlamış bir çocuğun anlama ve kavrama yeteneği de o ölçüde gelişmiştir. O halde duyduklarını kavrayabilme ve bunları ifade ediş tarzı birbirine paralellik göstermektedir. Dil gelişimi çocuğun çevre ile olan etkileşimini sağlamakta ve toplumsallaşma sürecine hız kazandırmaktadır. Diyebiliriz ki çocuğun iletişim yeteneği onun toplumsallaşmasının temel taşıdır.

Rapsdale'e göre, dil gelişimlerinde, kız çocuklarının erkek çocuklara oranla daha ileride oldukları görülmektedir. Bir çoğumuzun gözlemlediği gibi, kız çocukları daha erken yaşta konuşmaya başlarlar. Kısa cümleler kurabilirler. Ayrıca kompleks cümlelerle, erkek çocuklarından daha önce konuşabilmektedirler. Erken yaşlarda daha iyi telâffuzları, daha iyi anlaşılır yanıtları, daha az sözle çok anlam taşıyan konuşma şekli, çok çeşitli konuşma modelleri, daha az konuşma kusurları, erkek çocuklarından yarı yarıya daha az kekemelik, okumada ise daha az bozukluklara sahip görünmektedir. Konuşma bozukluğu ve okuma kusurları dışında bütün bu konularda erkek çocukları sonradan kız çocuklarına yetişmektedir. Ancak dilde, akademik durum bakımından kızlar ilkökul dönemi, lise ve üniversite yıllarında erkeklere nazaran yüksek düzeyde bulunmaktadır. (Rapsdale,1979 :122)

2.4.ORTA ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Bedensel, zihinsel ve dilsel gelişim özelliklerini ilk çocukluk döneminde ayrıntılı olarak ele aldığımızdan bu bölümde kısaca değinilecektir.

2.4.1.BEDENSEL GELİŞİM

Okul yılları olarak da adlandırdığımız bu dönem genellikle kızlarda 6-11, erkeklerde ise 6-13 yaşları arasını kapsamaktadır. Bedensel açıdan büyüme hızı okul öncesi dönemden daha yavaştır.

Altı yaşındaki bir çocuğun ortalama boyu 106 cm, ağırlığı ise ortalama 20 kg'dır. Kızlar ve erkeklerde büyüme yavaş ancak kararlı bir şekilde sürer. On iki yaşına gelindiğinde ise bir erkek çocuğu ortalama 142cm boya ve yaklaşık 38 kg ağırlığa ulaşır. Kız çocuğu ise bu yaşa, erkek çocuğundan ortalama 2,5-5cm daha uzun ve 2-7 kg daha ağırdır. (Gander ve Gardiner, 1993:314) Daha öncede bahsettiğimiz gibi kızlar çoğu zaman erkeklerden önce ergenliğe girmektedir.

Erkek çocukları doğuştan itibaren çok azda olsa kız çocuklarından daha irice beden yapılarına sahipken ilkökul yılları boyunca kızlardan daha ufak bir görünüm içine girmektedirler. Buna karşın erkek çocukları okul yıllarında, kızlardan daha hareketli ve kendi bedensel gücüne daha güvenli olarak iddialı ve zorlamalı fiziksel aktivitelerde bulunurlar. Oyunda başarılı olamayan bir erkek çocuğu grup dışı bırakılırken, oyun becerisini geliştirememiş bir kızın grup dışı edilmesi söz konusu değildir.(Kılıççı, 1992:53) Hepimizin bildiği gibi bu dönemde erkek çocuk için oyun becerisi çok önemlidir. Çeşitli fiziksel aktivitelerde güç gösterisinde bulunmak onlar için en zevkli faaliyetlerdir. Böylece arkadaşları arasında konumu sağlamlaşacaktır.

İlkokulun başlangıcından sonuna kadar süt dişlerinin yerini asıl dişler almaktadır. Diş bakımı ile ilgili bilgilerin bu dönemde çocuğa kazandırılmasının özel bir önemi vardır. Aynı zamanda eklemlerin hala yumuşak oluşundan dolayı, dik

oturma ve yürüme alışkanlıklarının da kazandırılması gerekmektedir. Okuma ve yazmada yazı puntolarının büyüklüğünün çocuğun yaşına göre olması onun göz sağlığı açısından önem taşımaktadır. Bu dönemde, sınıf ortamında öğretmenin dikkat etmesi gereken en önemli konu, çocuğun görme işitme problemi ortaya çıktığında, onun benlik algısını zedelemekten gerekli önlemleri almaktır.(Kılıççı, 1992:54-55)

İlkokul çağında çocuğun fiziksel aktiviteleri oldukça yoğundur. Erkeklerde olduğu gibi kızlarda da jimnastik becerileri, bazı ritmik hareketler önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, çocuk bu dönemde çok fazla fiziksel güç harcamakta ve enerjiye ihtiyacı da o oranda artmaktadır. İlkokul çocuğu ve ailesi beslenme yönünden okul aile birliği toplantılarında aydınlatılmaya çalışılmalı, bu toplantılarda gizli açık yönünden, besin değeri yüksek ve daha az maliyeti olan besinlerle dengeli beslenme yönünden çeşitli sosyo-ekonomik düzeydeki ailelere bir beslenme uzmanı tarafından bazı bilgilerin verilmesi sağlanmalıdır. (Kılıççı, 1992:56)

2.4.2.ZİHİNSEL GELİŞME

Bu dönem somut işlemler dönemidir. Çocukta hacim, sayı, boyut, uzaklık, gibi kavramlar yerleşmeye başlamıştır.

Bu dönemde problemin çözülmesi somut nesnelere “burada” ve “şimdi” gibi anlık durumların halihazırda var olmasına bağlıdır. Çocuklar bu dönemde korunum ilkesini anlayabilirler, çünkü somut işlemleri tersine çevirebilirler. Somut işlem dönemindeki bir çocuğun başlıca özelliği “gruplama” yeteneğine sahip oluşudur. Bundan sınıflama, sergileme, sıralama, değişmezlik, sayı, mekan kavramları oluşur. Sınıflama ve sıralama kavramları çocukta sistem kurma ve organize etme yeteneğini geliştirir. İlişkilerin en yalın mantıksal gruplaması bir “sınıflar hiyerarşisi” biçimindedir. Örneğin, hayvanlar sınıfı, etoburlar ve etobur olmayanlar diye iki sınıfa

ayrılır. Bu alt sınıflar da özel hayvan türlerinin adlarına varıncaya dek yeniden sırayla alt sınıflara ayrılabilirler. Ancak çocukların çoğu dokuz yaşına kadar sınıflar arasındaki ilişkileri anlamakta zorluk çekerler.(Yavuzer,2001:112-113)

Bu dönem çocuğunun, başarması gereken en önemli gelişim görevi, okuma, yazma ve aritmetikle ilgili üç temel becerinin kazanılmasıdır. Havighurst, ilkokul beşinci sınıfın sonuna kadar sesli ve sessiz okuma hızının hemen hemen son noktasına gelindiğini ifade etmektedir. Okuduğunu anlama yeteneğinin gelişiminin öğrenmeye bağlı olarak devam edeceğini, aritmetikle ilgili becerinin gelişiminin de 12 ve 13 yaşlara doğru alt sosyo-ekonomik düzeydeki mesleklerin veya bir işçinin günlük yaşantısında kullanabileceği düzeye ulaştığını ifade etmektedir.(Kılıççı, 1992:57)

İlkokul döneminde çocuk, mantıklı bir düşünmeden yoksundur. Hala sezgisel düşünme içindedir. Çünkü çocuk öğrenme için uyarıcıların kısıtlı olduğu bir çevreden gelmektedir. Dolayısıyla korunum ilkesiyle ilgili hala birtakım sorunları vardır. Ancak ilkokulda sayı kavramını geliştirirken somut eşyalar üzerinde yapılan çalışmalar ve hayat bilgisi derslerinde gözlem yeteneğini artırma yönünden yapılan incelemeler çocuğun zihinsel gelişimini hızlandırıcı ve somut düşünceye geçişi kolaylaştırıcı ve geliştirici olmaktadır. (Kılıççı,1992:58)

İlkokul yılları boyunca çocuğun okuma ilgileri oldukça farklıdır. İlkokula yeni başlayan çocuklar hayvan masallarından, çocuk hayvan dostluğunu içeren masallardan hoşlanırken, ortalarına doğru kahramanı çocuk ve ailesi olan masallardan, daha sonra kahramanlık destan ve romanlarından hoşlanmaktadırlar. İlkokulun son yıllarına gelen kız çocuklarının ise aşk romanlarından hoşlanmaya başladıkları görülmektedir. (Kılıççı,1992:59)

İlkokul dönemi çocuğunun zihinsel özelliklerine baktığımızda, sosyo-kültürel çevreye göre değiştiğini görmekteyiz. Yoksul çevrelerin çocukları üzerinde birçok araştırmalar yapılmış ve bu çevrelerin uyarıcı imkanlarının kültür bakımından çok kısıtlı olduğundan dolayı sistemsiz olduğu ve bu çevrede yetişen çocuklarında zayıf ayırım yeteneğine sahip oldukları görülmüştür. (Türker,1977:29)

2.4.3.DUYGUSAL GELİŞİM

Sağlıklı bir kişilik gelişimi için çocuğun duygusal gelişimi önemli rol oynamaktadır. Öncelikle duygusal gelişim ile ilgili alt yapı niteliği taşıyan bazı kavramları ele alacağız. Ancak konuyu parçalanmaması amacıyla çocuğun özerklik döneminden ergenlik çağına kadar süregelen duygusal gelişimini bu başlık altında bir bütün olarak ele alacağız.

Duygu, bireyin iç ve dış dünyadan etkilenmesi sonucunda, genel olarak hoşlanma yada acı duyma biçiminde beliren tepkilerdir.(Binbaşıoğlu, 1992:140)

Çocuklar devamlı bir arayış ve her şeyi deneme çabası içindedirler. Çevreden gelen etkiler, duyu sistemleri yoluyla, birer dış güç olarak çocuğa verilir. Çocuk bunları algılayarak kendi duygusal gücüne göre farklı duygulara dönüştürür. Bu duygular ise gülme, ağlama, sevinç, korku, kızgınlık gibi tepkiler biçiminde dışa yansıtılır. Çocuk bu tepkilerin çevredeki etkilerini görerek kendi duygularını irdeler ve böylelikle çocuğun duygusal gelişimi sağlanır. Duygusal gelişimin diğer gelişim alanlarıyla ilişkili olması nedeniyle diğer alanlarda da gelişim olumlu yönde etkilenir. Bedensel ve zihinsel gelişime paralel olarak biçimlenen duygusal yapı, zaman içinde duygusal dengeyi gerçekleştirecek biçimde olgunlaşır. Dolayısıyla çocuğun duygusal denge içinde olması, onun kendini başkaları tarafından sevilen, güvenli, kendinden emin, ahlaklı, bağımsız, değer verilen bir insan olarak

hissetmesini sağlar. Çocuğun kendisi hakkındaki düşünceleri onun yetişkin hayatındaki kişilik gelişimine yön vermektedir. (Aral, vd. , 2000:33-34)

Genel anlamı ile hoşlanma ve acı duyma sözcükleri ile anlatılan duygu, kişinin güduları ya da temel gereksinimleri ile ilgilidir. Bunları doyurulması kişide hoşlanma (haz), doyurulmaması ise acı duyma (elem) duygusu yaratır. Bu gereksinimler:(1)Fizyolojik gereksinme ve rahatlık , (2)Başarı ve üstün olmak, (3)Sevilmek ve başkaları tarafından beğenilmek, (4)Ruhsal güvenlik içinde bulunmak, (5)Yeni yaşantılar kazanmak ve değişikliklerden hoşlanmak gibi kişinin maddi ve manevi gereksinimleri ile ilgilidir. Örneğin; fizyolojik gereksinimlerin ya da rahatlık güdüsünün içinde açlık, susuzluk ve cinsiyet gibi gereksinimler girer. Bunların doyurulması kişide doyunluk, doyurulmaması ise acı duygusunu yaratır.(Binbaşoğlu, 1992:141)

Çocukta yer alan bazı duygular bilişsel etkinlik sürecinde farklılaşırlar ve duygu sistemini oluştururlar. Böylelikle çocuğun düşünme sistemindeki gelişme çocuğun duygularını da farklılaştırmaktadır. Çocuğun sadece duygularını açığa vurması yeterli değildir. Aynı zamanda açığa vurulan bu duyguların çevre tarafından anlaşılması da gerekmektedir. Dolayısıyla çocuğun bu tepkileri hangi durumlarda ve hangi yaş dönemlerinde nasıl vereceğini bilmek, onun gelişimini desteklemek açısından önem taşımaktadır.(Aral, vd.,2000:39)

Çocuktaki tipik duygu dalgalanmalarının bütününe coşku ya da heyecan adını vermekteyiz. Duygu ve coşkuların kaynaklarını şöyle sıralayabiliriz:

1-Bireyin biyolojik yapısı: Yeme, içme, uyuma gibi biyolojik gereksinimlerin giderilmesi bireyde hoşlanma, giderilmemesi ise acı verme duygusu yaratır. Bilindiği gibi duygularımızı sinirler yönlendirmektedir. Biyolojik gereksinimlerin karşılanmaması ise sinir sisteminde bir gerginlik yaratacaktır. Dolayısıyla, bireyin

biyolojik yapısı ile coşkulanma ve duygusal dalgalanmalar arasında belirgin bir ilişki vardır.

2-Bireyin içinde bulunduğu fiziksel ve toplumsal çevre: Hava, ısı, ışık, soğuk gibi fiziksel çevre özellikleri bireyde hoşnutluk ya da elem duyguları uyandırır. Birey kendi fizyolojik yapısına uygun bir fiziksel çevrede bulunmak isteyecektir. Aynı şekilde, çocuk belirli bir hareket olgunluğuna eriştiği zaman toplum onu öyle bir duruma getirebilir ki çocuk coşku davranışında bulunur.

3-Bireyin kendi düşüncü ve inançları: Birey kendi düşünce ve inançlarına uygun bir durumla karşılaştığı zaman, bu durum onda hoşnutluk yaratır. Bu durumun bireyin çevreye uyumu ile doğrudan ilişkisi vardır. (Binbaşıoğlu, 1992:147-148)

Bir çok coşku ve tipik heyecan (emotion) biçimleri vardır. Ancak biz bunları şöyle sınıflandırabiliriz:

1-Saldırgan davranışa yönelik duygular:Öfke vs

2-Savunucu davranışa yönelik duygular: Korkma vs.

3-Sevindirici davranışa yönelik duygular: Sevgi, aşk vs.(Binbaşıoğlu, 1992:148)

ÖFKE

Kendisini engelleyici bir durum veya nesne ile karşılaştığı zaman, bireyde öfke meydana gelir. Öfke tepkileri ilk çocukluk döneminde kısa sürmektedir. İlk sekiz yıl içinde öfkenin süresi beş dakikayı geçmemektedir. (Yavuzer, 2001:101) Çocuk ilk üç yıl içinde el, kol ve ayak gibi organlarını özgürce hareket ettirememekten dolayı öfkelenirken, 4-6 yaşları arasında istediği gibi ve istediği arkadaşlarla oynayamamaktan dolayı öfkelenmektedir. Altı yaşından sonra artık öfkenin sebebi çok farklı yönlerde kaymaktadır. Maddi ve manevi gereksinimleri giderememekten ya da toplumsal nedenlerden dolayı öfkelenildiği görülmektedir.(Binbaşıoğlu, 1992:150)

Duygusal açıdan sağlıklı bir çocuk yetiştirebilmenin ön şartlarından biri de çocuğa anlayışlı ve sevecen bir tavırla yaklaşmaktır. Çocuk öfkelenildiği zaman, öfke ile karşılık verilmemeli ve onun öfkesi hafife alınmamalıdır. Öfkeyi giderebilmek için öfkenin nedenleri araştırılmalıdır. Ancak çocuğun sınır tanımaz isteklerini yerine getirmeye çalışmak ise bir hatadır. Çocuğun istediği şeyin mümkün olmadığı nedenleri ile anlatılmalı ve çocuk ikna edilmelidir. Aksi taktirde bu durum çocukta daha çok öfkeye, inatçılığa ve iç çatışmaya yol açacaktır.

KORKU

Korku, bireyin canlı ya da cansız, görülen ya da hayali bir takım tehlikeler karşısında gösterdiği tepkilerdir. Korkunun şiddeti yaşa göre değişmektedir.

Yabancı biriyle karşılaşan ya da annesini göremeyen bebek korkar. Olumsuz tecrübeler sonucu belli kişilerden ve uyarıcılardan korkmayı öğrenir. İlk korkular uyarıcı düzeyindeki ani değişiklikler sonucu oluşur. İlk yıllarda korku, çocuğu geçmişte hayal kırıklığına uğratan belli kişilere, obje ve olaylara yada belli bir kişinin, objenin eksikliğine olan tepkilerden meydana gelir. (Ülgen ve Fidan, 1989:166)

İlk yıllarda da, okul çağında da duyulan en büyük korku ana babadan ayrı kalmaktır. Çocukta yabancı bir çevrede yalnızlık ve dehşet duyguları oluşmaktadır.

Çocuğun açlık, yorgunluk ve uykusuzluk gibi içinde bulunduğu fizyolojik koşullar heyecanı etkileyen faktörleri de oluştururlar. Aynı zamanda korkunun oluşumu çevredeki koşullara, uyarının veriliş biçimine ve geçmiş yaşantılara da bağlıdır. Köy çocukları üzerine yapılan bir araştırmada 4 ile 15 yaş çocukları incelenmiş ve korkuya neden olan etkenlerin %75'inin hayvanların oluşturduğu saptanmıştır. Erkek çocuklar vahşi hayvanlardan korkarken, kız çocukları ise böceklerden korkmaktadır. Hayvanların dışında belirlenen korkuların arasında

yangın, hastalık, karanlık sayılabilir. Üç yaşından sonra korkuların giderek kontrol altına alınmaya başlandığı görülür. Zeka, cinsiyet, sosyo-ekonomik statü, sosyal ilişkiler, fizyolojik koşullar ve kişilik yapısı çocuğun korkularını etkileyen faktörlerdir. (Yavuzer,2001:97)

Okul öncesi dönemde 2-5 yaşları arasında çocukların korkularında farklılaşma ve artmalar görülür. Bu dönemde, hırsız, hayali yaratıklar, köpek, karanlık, motor gürültüsü, şimşek, ani ses ve yalnız kalma en sık rastlanan korkular arasındadır. Ancak 6-12 yaşlarından itibaren bu tür korkular yerini daha farklı özellikteki korkulara bırakmaktadır. Bu dönemde daha çok okula ilişkin olaylar, bedensel yaralanmalar ve sosyal ilişkileri içeren korkular ön plandadır. Bu döneme ilişkin korkuların bir bölümünün ergenlik çağına da devam ettiği görülür. Örneğin, cinsiyete ilişkin korkular, gebe kalmak, sakat çocuğa sahip olma gibi korkular ergenlik dönemi korkuları arasında yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda 6 yaşından 12 yaşına kadar korkuların giderek azaldığı görülmektedir. İlkokul çağındaki çocukların %50'sinde bu korkuların giderek azaldığı görülmektedir. Özellikle 11 yaşından itibaren korkularda belirgin bir düşüş yaşanmaktadır. (Yavuzer,2001:97-98)

Çocuktaki korkuların temel sebebi güvensizliktir. Çocuğu korktuğu olay ya da nesne ile karşı karşıya getirerek onun korkularını yenmeye çalışmak yerine, ona ihtiyacı olan sevgi ve güven duygularını aşılayarak da korkularını yenebiliriz.

İNATÇILIK

Çocukta inatçılık, makul bir neden olmaksızın bir harekette ısrar etmesi, davranışını, düşüncesini değiştirmemesi olarak tanımlanabilir. İnatçılığa en çok 3-6 yaş arasında rastlamaktayız. Her şeyi kendisinin yapması hoşuna gider, direnir ve dediğini yapmaya çalışır. (Aral, vd., 2000:46-47)

İnatçı çocuk, saldırganlığını pasif direniş yoluyla açığa vuran çocuktur. Her şeyi ağırdan alır, çantasını hazırlamaz, ağır giyinir, okula geç gider. Bir şey söylendiğinde anlamamış gibi boş gözlerle bakar. İnatçı çocuğun bu tutumlarının temelinde gergin ana çocuk ilişkisi yatmaktadır. Başlangıcı özerklik dönemine kadar uzanmaktadır. Annenin yanlış tuvalet eğitimi, yemek yeme konusundaki katı tutumu, çocuğu zamanla pasif direnişe itmektedir. Çok karışan, çok söylenen ve ayrıntılar üzerinde çok duran bir anne, çocuğunu böyle bir savunma yoluna iter ve bu direnişler çocukta kalıcı davranış kalıpları haline gelir. (Yörükoğlu, 1992:352-353)

Bu duygunun yetişkinler tarafından yetersiz engellenmesi, çocukta bağımsızlık ve benlik duygusunun zedelenmesine yol açtığından aşağıda belirtilen bazı önlemler alınmalıdır.

- 1-Çocuğun inatçı davranışları karşısında, yetişkinlerde inatçı bir tutum benimsememeli.
- 2- Çocuğa sert ve şiddetli cezalar verilmemeli.
- 3-Bu inadı yüzünden çocuğa baskı yapılmamalı.
- 4-Yetişkin, çocuğun bu tutumu karşısında öfkeli olduğunu hissettirmemeli.
- 5-Çocuktan bir yetişkin gibi davranması beklenmemeli.
- 6-Çocuğa normal anlayış ve şefkat gösterilmeli, sevildiği hissettirilmeli.
- 7-Çocuk bağırp çağırıldığında, istekleri yerine getirilmemeli.
- 8-Çocuktan çelişkili isteklerde bulunulmamalı.
- 9-Çocuk, konuşmak istemediği bir konuda zorlanmamalı.
- 10-Yaptığı olumlu davranışlar, zamanında övülmeli ve güven duygusu verilmeli.
- 11-Çocuk bir konuda inatçılık yaptığında, dikkati başka yöne çekilmeli ve inat etmekte isteğine ulaşamadığı hissettirilmeli.
- 12-Çocuğu inatçılığa iten nedenler ortadan kaldırılmalıdır.(Aral,vd., 2000:48)

KISKANÇLIK

Kıskançlık, her yaş döneminde görülen bir paylaşamama hep üstün olma duygusudur. Sürekli ön planda olma dürtüsüyle hareket eden çocuk, beklediği ilgi, sevgi ve şefkat duygusunu kızma veya gücenme gibi tepkilerle açığa vurmaktadır.

Kıskançlığın nedeni ve ifade biçimi, büyük ölçüde psiko-sosyal etkileşim ortamıyla çocuğa yöneltilen uyarımlara bağlıdır. Kıskançlıkta bazı korkular sık sık hiddetle birleşir. Kıskanç birey sevilen birey ile ilişkilerinde kendini sürekli tedirgin hisseder ve kişinin sevgisi karşısında kendi statüsünü kaybedeceğinden korkar. (Yavuzer, 2001:99)

İlk çocukluk döneminde, çocuğun kıskançlığı genellikle anne ve babasıyla, oyuncaklarıyla sınırlıdır. Daha çok içinde yaşadığı küçük dünyadan ayrılamaz ve bunun korkusunu sürekli içinde hisseder. Okul çağına ise anne ve babasına duyduğu kıskançlıktan başka, buna bir de içinde yaşadığı sosyal çevreye ilişkin duyduğu kıskançlık eklenmiştir. Okulda öğretmeni arkadaşlarından kıskanmakta ya da en sevdiği arkadaşını diğerlerinden kıskanmaktadır. Ayrıca sınıf içinde arkadaşlarının başarı durumlarını da kıskanabilir ve bazen bu hırs çocuk için tehlikeli boyutlara ulaşabilmektedir. Çocukta meydana gelen kıskançlığın belirtileri ise; saldırganlık, geceleri altını ıslatma, uykusuzluk, huzursuzluk biçiminde kendini gösterebilmektedir. Bu durumda çocuğa gösterilmesi gereken en önemli şey sevgi ve şefkattir. Böylece çocuğun kendine güven duygusu güçlenecek ve çocuk içinde bulunduğu durumdan daha kolay kurtulacaktır.

Çocukta kıskançlık yaratan en önemli etkenlerden biri, yeni bir kardeşin varlığıdır. Ona göre yeni gelen kardeş anne ve babanın on gösterdiği sevgi ve ilginin tamamını üzerine çekecek ve kendisine sadece itilmişlik ve yalnızlık kalacaktır. Bu noktada anne ve babanın daha dikkatli davranması gerekmektedir. Kardeşi ile

arasında kesinlikle ayırım yapmamalı ve onun da henüz bir çocuk olduğunu unutmamalıdır. Kimi zaman anne ve babanın yaptığı en büyük hata, yeni bir kardeşin dünyaya gelmesi ile birlikte çocuğun omuzlarına taşıyabileceğinden daha büyük bir sorumluluğun yüklenmesidir. Böylece çocuk ne kendisi gibi ne de bir yetişkin gibi davranmaktadır. Sonuçta içe kapanık, problemlı, duyarsız ve vurdumduymaz bir çocuk meydana gelmektedir. Yapılması gereken en önemli şey, yeni bir kardeşin gelmesinin, ona karşı duyulan sevginin hiçbir zaman azalmayacağını, ona anlatmaktır. Dolayısıyla sınıfta bir öğretmenin de izlemesi gereken yol aynıdır aslında. Öğrencileri arasında hiçbir fark olmadığını onlara hissettirebilmeli ve ayırım yapmadan derse katılımı sağlamalıdır.

2.5.İLKOKUL ÇOCUKLARININ BAZI GELİŞİM ÖZELLİKLERİ VE EĞİTİM

İlkokul döneminin gelişim özelliklerini ayrıntıları ile ele aldıktan sonra dönemin özelliklerini eğitim ile ilişkilendirerek şu şekilde özetlenebilir:

1 – İlkokul döneminde çocuklar somut düşünme dönemindedirler. Edindikleri bilgi ve yargılara gözlem ve deneye dayanarak, duyu organları yardımıyla sahip olurlar. Bundan dolayı özellikle ilkokulun birinci devresinde çocuklara duyu organlarını kullanacakları ve yaparak, yaşayarak öğrenme olanakları sağlanmalıdır. Gezi, gözlem ve deneysel faaliyetler çocuğun bilgi edinmesinde önemli yer tutmaktadır.

2– Her çocuğun gelişim hızı, yeteneği, ilgi ve ihtiyaçları birbirinin aynısı değildir. Dolayısıyla her öğrenciden her faaliyette aynı başarı düzeyi beklenemez.

3– İlkokulun birinci devresinde çocukların büyük ve küçük kasları gelişme süreci içindedir. Bu nedenle çocukların ince ve küçük hareketleri çok iyi yapmaları beklenmemelidir.

4- İlköğretimin ikinci devresinde 9-11 yaşlarında çocukların kasları hızlı gelişir. Bu yönden çocukların açık havada oynamalarına, düzeylerine uygun spor yapmalarına imkan sağlanmalıdır. Çünkü oyun ve spor çocuğun hem bedensel gelişimine hem de arkadaşları ile işbirliği yaparak sosyalleşmesine katkıda bulunur.

5-Bu dönemde çocuklarda çalışma ve başarılı olma çok önemlidir. Yetişkinlere özenirler ve onların kullandıkları aletleri kullanmaya, bir şeyler yapmaya çalışırlar. Ancak çocuk desteklenirse gelişme gösterir, çalışma ve başarılı olma davranışları gelişir. Aksi halde, destek ve takdir görmeyen çocuk yaptıklarının değersiz olduğunu düşünür ve aşağılık duygusuna kapılır. Dolayısıyla her çocuğun başarılı olabileceği alanı bulmak ve çocuğu buna göre yönlendirmek gerekmektedir. Bu noktada en büyük görev ise öğretmenlere düşmektedir. (Fidan ve Erden,1994:146)

3. ERGEN VE ERGENLİK

Ergenin kim olduğu ve ergenliğin hangi döneme rastladığı konusunda çok çeşitli fikirler öne sürülmüştür. Ergenliğin ne olduğuna geçmeden önce, ergen terimini ele alalım:

Ergen terimi Latince de büyümek anlamına gelen adolescere fiilinin sıfat fiili olarak adulescens'ten alınmıştır. Latince de çocuk durağan ve tamamlanmış, yetişkin ise büyüme sürecinin bir sonucu olarak görüldüğü halde ergenlik bir süreç olarak düşünülmüştür. Latince vakabülerde ergen sözcüğüne dayanan bir çok fiillerde mevcuttur. adolescentior, ari: genç bir insan olarak davranmak, adolescentuori, ire: genç bir insan karakteri almak. (Rocheblave Spenle ,1980:10) Görülüyor ki, ergen ayrı bir karakter olarak düşünülmektedir.

Genel olarak bakacak olursak ergenlik, çocukluk ile yetişkinlik arasında kalan dönemdir. Yörükoğlu'na göre; "Çocuklukla erişkinlik arasında, gençlik ya da delikanlılık adı verilen uzun bir dönem yer alır. 12 yaşından 21 yaşına dek uzanan bu

çağ, ruhsal alanda önemli değişikliklerin belirttiği, hızlı bir büyüme ve olgunlaşma çağıdır. Batı dillerinde “Adolescence” diye bilinen bu dönemin söz anlamı da “büyüme”dir.”(Yörükoğlu, 1992:375) Yine Yörükoğlu’na göre; “Ergenlik (puberty) hızlı büyüme ve gelişmenin olduğu kız-erkek cinsel özelliklerinin belirttiği 2-3 yıllık ilk gençlik dönemini kapsar. Ergenliğin bitişiyle gerçek gençlik (adolescence) veya delikanlılık çağı başlar.” (Yörükoğlu, 2000b:33)

Gökçe’ye göre, gençlik çağı için kullanılan “delikanlı”, “ergen” ve “genç” gibi kavramların anlamları şöyledir: (Bayhan,1997:209)

Ergenlik (Adolescence): İnsan gelişiminde buluğa erme ile başlayan fizyolojik ve psikolojik değişmeyi karakterize eden dönemdir.(12,13,19,20 yaşlar arası)

Delikanlılık (Teenage): Yaş bakımından ergenlik dönemini karşılar. Kapsamı bakımından sosyal gelişmeyi içeren fakat sosyal gelişmenin tamamlandığı bir dönemdir. Böylece ergenlik fizyolojik, giderek psikolojik kökenli, delikanlılık ise sosyal kökenli bir süreçtir.

Gençlik (Youth): Bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan ergenlik ve delikanlılık özelliklerinin bir arada görüldüğü daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Bu anlamda gençlik döneminin önemli özelliklerinden biri çocukluk döneminde başlayan sosyalleşme sürecinin yoğun bir biçimde devam etmesi ve kişiyi sosyal olgunluğa götürmesidir.

Çocukluktan ergenliğe atılan adımda, bireyde fizyolojik, psikolojik ve sosyal anlamda köklü değişikliklerin olduğunu görmekteyiz. Aslında bireyin hayatında, yaşadığı en zor ve en farklı dönemdir. Birey, bir taraftan çevresini anlamada güçlük çekerken, diğer taraftan çevre tarafından anlaşılma bir hale gelmekte ve bocalamaktadır. Dolayısıyla ergenin, fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimini bilmek onun toplum ve aile ilişkilerine ışık tutmak açısından önem taşımaktadır.

3.1.BEDENSEL GELİŞİM

Genellikle kızlar erkeklerden daha önce ergenliğe ulaşmaktadır. Ancak kızlar ve erkeklerin gelişim aşamaları farklı gibi görünse de birbirine paraleldir.

Ergenliğin başlamasının habercisi boy uzamasıdır ve genellikle kızlar 11 yaşından 14 yaşına kadar erkeklerden daha uzundur. 15 yaşından sonra erkekler üstünlüğü ele geçirmektedir. Shuttleworth'e göre, erken buluğa giren kızların boy uzaması erken yer almakta, geç buluğa girenlerde ise boy uzama devreleri daha uzun sürmektedir. Bayley'de incelemelerinde bu sonucu desteklemiş ve en geç buluğa erişen kızların boylarının en çok uzayan olduğunu belirtmiştir. Ancak bedensel gelişimde boy uzaması tek başına kriter değil kilo artışı ile birbirine paraleldir. Bu dönemde ortalama ağırlık artışları kızlar ve erkeklerde boy uzaması eğrileri ile aynı eğilimi gösterip, boy uzaması eğrilerine paralel olarak gelişmektedir. (Yavuz, 1986:3)

Bu dönemde üreme organlarının gelişmeye başlaması ile birlikte bazı hormonal etkinliklerde artmaktadır. Kızlarda adet kanamaları ile birlikte göğüslerde büyüme, erkeklerde ise sakal, bıyık gibi kıllanmanın oluşmaya başlaması ergenliğin göstergelerindendir.

Freud bireyin cinsel gelişim aşamalarını beş grupta ele almış ve ergenlik dönemini son aşama olarak görmüştür.

1. Oral dönem (0-1 yaş)
2. Anal dönem (1-3 yaş)
3. Fallik dönem (4-6 yaş)
4. Latent (gizil) dönem (7-11 yaş)
5. Genital (puberte) dönem (12-18 yaş) : bu dönemde çocuğun fizyolojik olgunluğa erişmesi ve hormonal etkinliklerinin artması ile birlikte cinsel

nitelikte olanlar başta olmak üzere çeşitli dürtülerinde gücü artar. İlk ergenlik belirtilerinin ortaya çıkışından yirmili yaşlara kadar uzanan bu dönemde cinsel uyanışla birlikte ortaya çıkan hızlı beden gelişimi gençleri bocalatır, ruhsal dengelerini bozar.(Aral, vd., 2000:114-118)

Sağlık açısından ; on yaşında en yüksek seviyeye ulaşan hastalık eğrisi bu yaştan sonra düşmeye başlar ve ergenlik dönemlerinde en düşük düzeyde olur. Bu dönemde sağlık durumu, yaşamın herhangi bir dönemindekinden daha iyidir. Ölüm nedeni büyük oranda görünmez kazadır. Çocuk sanki bu yaşta yeni bir yaşam sözleşmesi imzalamış gibidir. (Sandström, 1982:228) Ancak bu dönemde çocuğun daha fazla kaloriye ihtiyacı vardır. Kemiklerin ve kasların gelişimi ve fiziksel gücün yapılması için düzenli ve yeterli beslenmeye ihtiyaç vardır. Ayrıca düzenli uyku alışkanlığı da çocuğun hem fiziksel hem de ruhsal gelişimi açısından önem taşımaktadır.

3.2. ERGENİN PSİKOLOJİK YAPISI VE SORUNLARI

Ülkemizde ergene ve ergenin sorunlarına gösterilen ilgi son yıllarda artmış ve ergenlik dönemi ile ilgili çok sayıda araştırmalar yapılmıştır. Ergenlik bir yandan yetişkinlik sürecine uyumu ifade ederken ,diğer yandan çalkantılarla ve bunalımlarla dolu bir döneme işaret etmektedir.

Orta okul dönemine denk düşen ilk gençlik yada ergenlik döneminde cinsel uyanışla birlikte yeni ruhsal tepkiler ve davranışlarda belirmeye başlar. artık duygusal inişler ve çıkışlar kendini göstermektedir. Dengeli ve uyumlu ilkokul çocuğunun yerini tedirgin, kuruntulu, güç beğenen, çabuk sinirlenen, her şeyi kendine sorun yapan ve tepkileri önceden kestirilemeyen bir birey almıştır. Bağımsızlaşma çabaları bu dönemde artar. (Yörükoğlu,2000b:38) Yine bu dönemde

birey, kendisine bir ideal kişi seçmektedir. Ona duyduğu hayranlıktan dolayı onun gibi konuşmaya, davranmaya ya da giyinmeye çalışır. Her şeye çok fazla heveslidir.

Yörükoğu'na (2000b:40-41) göre; ilk ergenlik çağında ergenin bütün davranışları olumsuz yönde değildir. Gencin düşünme yeteneğinde önemli bir sıçrama olur. Soyut kavramları algılama yeteneği artmıştır. Genç, bir şeyleri başarmak, kendini kanıtlamak çabası içindedir. Toplumsal konularda daha ilgilidir, daha duyarlıdır ve coşkuludur. Her zaman eşitlikten yana bir tavır takınır.

Bireyin beden yapısında bu dönemde meydana gelen değişmeler, onun psikolojik yapısı üzerinde etkili olmaktadır. “Çabuk gelişme çağında çocuğun bedeni kendisine adeta yabancılaşır. Örneğin bir çocuğun “pek sakar değilim ama bugünlerde ellerim ayaklarım o kadar büyüdü ki sanki bana ait değilmiş gibi geliyor” demesi bu görüşü anlatır. Diğer bir kız çocuğunun birden bire boy atması adeta şahsiyetinde bir değişiklik yaratır. Bununla birlikte bu tepki, tüm şahsiyet yapısı içinde açıklanırsa büyük bir anlam taşımaz.” (Yavuz, 1986:12)

Ergen bu geçiş devresinde eskiden getirmiş olduğu davranışlarla, kazanılması gereken yeni davranışlara arasında bocalar. Bu bocalama ise bireyin davranışlarında kararsızlığı ve düzenliği doğurur. Bireyin içinde bulunduğu bu kararsızlık ve dengesizliğe, çevresindeki çatışan değerler kadar kendisine yöneltilen farklı tutumların da etki yaptığı görülür. (Varış,1963:10-11)

Ergen için bu dönemde başkalarının kendisi hakkındaki fikirleri çok önemlidir. Kendisi hakkında başkalarının vereceği hükümden korktuğu için daima temkinli davranmaktadır. Bu durumda ergen, ya çekingen ve içe kapanıktır, ya da sürekli kendisini başkalarına beğendirme çabası içindedir.

Bireyin, egeelik çağında uyumlu olabilmek için, dönemin gerektirdiği bazı görevleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu gelişim görevlerini şöyle sıralayabiliriz: (Çırak, 1994: 23)

1. Cinsel rolünü kabullenme ve bu role uygun davranış örüntüleri geliştirebilme.
2. Duygusal bağımsızlığını kazanabilme ve kendisi ile ilgili önemli kararları tek başına verebilme.
3. Akran dünyası içine girebilme, arkadaşlık, iş birliği gibi yetenekleri geliştirebilme.
4. Kendisi ile çatışan değerleri uzlaştırabilme ve kendi yaşına özgü bir yaşam felsefesini uyumlu bir şekilde sürdürebilme.
5. Kendine uygun bir mesleği seçebilme.
6. Öz kimliğine ulaşma ve bunu kabullenme.

Ergen belirtilen bu gelişim görevlerini yerine getirdiği zaman sağlıklı bir yetişkin olmaya ilk adımı atmıştır. Ancak kimi zaman bunun mümkün olmadığını görmekteyiz. Gerek içinde bulunduğu sosyal çevre, gerek aile yapısı ve gerekse fiziksel ve zihinsel özellikleri sebebiyle ergen, hiç de sağlıklı olmayan bir ruh yapısı içine girebilmektedir. Bu durumda ise ergen depresyon veya daha da ciddi birtakım psikolojik rahatsızlıklarla karşı karşıyadır. Ancak şunu da belirtelim ki, ergenin duyduğu her kaygı, içinde bulunduğu saplantılı düşünceler, bedensel yakınmalar, sinirlilik ve alınganlık gibi ruh halleri, bir depresyon ya da psikolojik rahatsızlığın habercisi değildir. Dolayısıyla ergenin hangi davranışları karşısında endişe duymamız gerektiğini bilmekte fayda vardır.

Ekşi (1999,153)'ye göre, depresyon belirtileri her zaman çok değildir. Bu dönemde yeni sosyal roller kazanmanın, cinsellikle ilgili çatışmaların yol açtığı endişeler, hormonal değişimle bir araya gelince klinik düzeyde depresyonun

gelişmesi anlaşılabilir bir durumdur. Ergenin sevdiği ve değer verdiği bir kişinin kaybını yaşaması, genellikle depresyonu doğuran en önemli sebeptir. Bu konuda, doğal gelişim süreci içinde ana babadan kopma, uzaklaşma, ergenin içinde ikizli duygulara yol açabilir. Yani, hem onlardan bağımsız olmayı ve onlara ihtiyaç duymamayı isterken hem de onlardan ayrılmakla büyük bir boşluk ve güvensizlik içine düşebilir. Sevdiği kişiden ayrılmak ise bardağı taşıran son damla olabilir ve klinik bir depresyona ve intihara yol açabilir. Depresyonun oluşmasında gencin kişilik yapısı da oldukça etkilidir. Mükemmeliyetçi ve idealine ulaşmak için kendisine sürekli baskı yapan genç depresyona daha yakındır.

Depresyondaki gencin yakınlarının ya da öğretmenlerinin sıklıkla yakındığı konu, davranış bozukluğu ve okul başarısındaki düşmedir. Genelde ergen içinde bulunduğu durumu bedensel yakınmalarla dile getirir. Bu nedenle ayırıcı tanıda zeka geriliği, öğrenme zorlukları, anksiyete ve davranış bozuklukları düşünülmeli ve her bir bozukluğa ilişkin belirtiler dikkate alınmalıdır. Ayrıca organik nedenlerden infeksiyonlar, nörolojik ve endokrin bozukluklar ile ilaçlara bağlı olarak beliren, psikiyatrik belirtiler gözden kaçırılmamalıdır. (Şenol, Karaca ve Şener,1999:341)

Ergenlerde görülen diğer bir psikolojik sorun ise davranış bozukluğudur. Ancak davranış bozukluğu, gerek çocukluk gerekse ergenlik döneminde oldukça sık görülen ve başkaların zarar verici davranışların yanı sıra toplumsal kural ve normların sürekli ihlal edildiği bir bozukluktur. Davranış bozukluğu olan ergenler, genellikle başkalarına zarar verme eğilimi gösterirler: Tehdit, hakaret, kavga çıkarma, gibi. Kimi zaman yaralama, tecavüz, öldürme, soygun gibi eylemler de bulunurlar. (Canat,1999:159). Bu oran erkeklerde kızlara göre daha fazladır. Yapılan bir çok araştırma sonucuna göre, davranış bozukluğu toplumun her kesiminde çocuk ve

ergenlerde görülmekle birlikte alt sosyo-ekonomik düzeyden ailelerin çocuklarında daha sıklıkla karşılaşılan bir bozukluktur. (Canat,1999:159-160)

Türker'e göre sosyo-ekonomik bakımdan avantajlı öğrencilerin okulda iletişim sıkıntısı yüzünden kabuklarına çekilmelerine sık rastlanmaktadır. Bu öğrenciler, evde de ailelerinde güleryüz göremediğinden kendini dışarıya atmakta ve kimi zaman tehlikeli gördükleri şeylere tepki göstererek saldırgan bir hale gelmektedirler. (Türker, 1977:34) Alt sosyo- ekonomik sınıfa ait ailelerde, çocukları ile ilgilenme, uyarma ve sevgi gösterme daha az olduğundan, çocukta aitlik duygusu da daha azdır.

Davranış bozukluğuna yol açan sadece ailenin sosyo-ekonomik durumu değildir. Sosyo- ekonomik bakımdan üst grupta yer alan ancak çocuğuna ilgi göstermeyen, hoşgörü ile yaklaşmayan aileler de mevcuttur. dolayısıyla ailenin yapısı her açıdan çocuğun davranışlarını etkilemektedir. Bunun yanı sıra, Canat (1999:160-162)'a göre; sosyo-kültürel etmenler, psikolojik etmenler, sosyal etmenler, biyolojik etmenler ve psikodinamik etmenler de davranış bozukluğuna yol açan etmenlerdir.

3.3. ERGEN VE AİLE İLİŞKİSİ

Ergen bu dönemde bir yandan bağımsızlık mücadelesi verirken diğer yandan da ana babasından sevgi ve rehberlik görmeye muhtaçtır. Hür ve serbest olmayı istediği zamanlarda bile ana babasının desteğine ihtiyacı vardır.

Ergenlik döneminin en önemli ve mânâlı olayları, gencin hayatında meydana gelen olaylardır. (Jersild,1970:281-282) Ergen açısından hayat kendi etrafında dönmektedir. Bu açıdan bazı sorunların yaşandığı bir gerçektir. Aslında yüzyıllardır genç ile ana baba arasında problemler süregelmektedir. Yüzyıllar önce Sokrates'te çağının gençlerinden yakınmış ve gençlerin kurallara karşı geldiğinden,

umursamazlığından şikayet etmiştir. Bugün de ana babalar çocuklarından ve gençlikten yakınmakta ve onlarla diyalog kuramadığından söz etmektedir. Aslında genç için de durum bundan farksızdır. Onlara göre de aileleri kendilerini anlamamakta, hep geri kafalı düşünmektedir. (Yörükoğlu,1992:382-390)

Ergenlik döneminde yoğunlaşan ana baba-çocuk çatışmasının nedenleri şu üç grupta toplanmaktadır.(Çırak,1994:24)

1. Ana babanın gençlik yaşantısı ile ergenin yaşantısının farklı olması.
2. Ana babanın ergenin üzerinde göstermek istediği otoritesinin kademe kademe azalmasını belirleyecek aşamalarının açık bir şekilde belli olmaması.
3. Hem psikolojik hem de sosyolojik düzeylerde ana babalar ile ergenler arasında oluşan farklılıklar.

Yörükoğlu (1992:390)'a göre, sanayileşmeyle ortaya çıkan ve 20.yy da meydana gelen hızlı toplumsal değişmeler kuşaklar arasındaki ayrılığı daha da belirginleştirmiş ve su yüzüne çıkarmıştır. Bilimsel değişmeler eski yaşam anlayışının değişmesini zorunlu kılmış ve eski kuşakları yeni yaşam koşullarına uymaya zorlamıştır. Özellikle kitle iletişim araçları (radyo, televizyon vs.) bu süreci hızlandırmış ve iki kuşak arasındaki bu ayrılık gittikçe büyümüştür.

Aile, üyelerine sıkıntılı günlerinde yardımcı olan psikolojik bir destek sistemidir. Çocuklarını tam bağımlılıktan bağımsızlığa kavuştururken aynı zamanda onlara yalnızlıktan insanlarla kaynaşmaya ve birey olmaya yönelik deneyimler sunar. Bu deneyimlerle çocuk, toplumda nasıl saygınlık kazanacağını, çevrenin ondan neler beklediğini ve ona neler verebileceğini öğrenir. Bu noktada ailenin geniş kapsamlı üç temel işlevinden söz edebiliriz: (Orvin,1997:4-5)

- 1-Üyelerinin fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak(Yiyecek, barınma, korunma vs.)
- 2-Çocuklarda özerk'liği geliştirmek.

3-Anne ve babanın kişiliklerinin dengelenmesini ve gelişmesini sağlamak.

Orvin (1997:5) “çocuklarının özerklik kazanabilmeleri için neler yapmaları gerektiğini iyice kavradıklarından şüphe ediyorum ve hatta, bunu köstekleyenler bile oluyor” diyerek ebeveynin, ergenin gelişimini ne kadar tehlikeye attığını vurgulamaktadır. Aslında aile için çocuğa hem özerklik kazandırmak hem de onu tehlikelerden korumak oldukça güç bir iştir. Orvin (1997:5-6)’e göre çocuk yeni görevler üstlendiğinde ve başarmak için çabaladığında ana baba çocuğunun zarar göreceğini ve hayal kırıklığına uğrayacağını düşünerek, onun yeni risklere atılmasını engeller. Eğer ana baba çocuğunun özerklik kazanma çabalarını anlayabiliyorsa onu destekler ve yüreklendirir ki doğru olanı da budur. Kısacası, çocuğun özerklik kazanması tamamen ailenin desteğine bağlıdır.

Çocuğun özerklik kazanma çabalarına karşın ana baba engelleyici ve koruyucu bir tutum sergiliyorsa bu, çatışma kaynağıdır. Çatışmanın diğer bir boyutu da çocukluktan ergenliğe geçişte ergenin, bilinç dışındaki ana baba kavramlarında değişiklik yapma zorunluluğunun ortaya çıkmasıdır. Çocuğa göre ailesi her şeyin üstesinden gelebilecek güçtedir ve çocuk güvenlik duygusunu buradan alır. Ergenlikle birlikte farklı kişilerle iletişime geçen ve farklı gruplarla etkileşen birey, ana babanın güçlü imgesini yıkmak için onların yerine geçecek kimseler arar. Bu arayış ise genci ana baba ile çatışmaya sürükler. (Çırak,1994:25) Bu noktada Yörükoğlu(2000b:136)’na göre genç, ana babasını eleştirmeye başlar ve onların düşüncelerini ve inançlarını eskimiş bulur ve hatta başkalarının ana babalarını örnek gösterir. Artık onu en iyi anlayan arkadaşlarıdır ve ailesinden öğrenecek hiçbir şeyi kalmamıştır.

Ana baba ve ergen arasındaki uyumu, ana babanın ergene karşı takındığı tutumda etkilemektedir. Daha geleneksel olan ve toplumun değer yargılarına daha

katı sarılan alt sosyo-ekonomik düzey ailelerin, çocukları ile daha fazla sorun yaşadığı görülmektedir. Bu durum özellikle kentlerde daha çok belirgindir. Çocukları ile ilişkilerinde çok az demokratik tutum sergileyen ana babalar en çok yakınlar olmaktadır. (Çırak,1994:26) Bizim yapmış olduğumuz araştırmada çıkan sonuçta bu tezi destekleyecek niteliktedir. Tabloda daha ayrıntılı görüleceği üzere, alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde çocuk ile ana baba arasında daha fazla anlaşmazlık yaşanmaktadır.(Bkn. Tablo: 49)

Gökçe'nin 1984 yılında yaptığı bir araştırmaya göre, meslek seçimi konusunda ailenin ekonomik olanakları azaldıkça, gence yapılan müdahale artmaktadır. Bu noktada etkili olan husus, ekonomik olanakların kısıtlılığından dolayı gencin bir an önce aile ekonomisine katkısının istenmesidir. Dikkat çekici bir diğer konuda, İmam Hatip Liselerinde meslek seçimine ailenin müdahale oranının yüksek olmasıdır.(%20.8) Bunda ekonomik nedenlerin yanında geleneksel aile ilişkilerinin de rolünün olduğu belirtilmiştir. Genel olarak bakıldığında ise, aileler gençlere en çok arkadaş seçimi (%23.5) ve ders çalışma (%22.9) konularında karışmaktadır. (Gökçe, vd., 1984:66-67)

Yapılan diğer bir araştırmada aile ile ekonomi arasındaki ilişki ele alınmış ve şöyle bir sonuca ulaşılmıştır: Çeşitli toplumsal araçlarla ve özellikle kitle iletişim araçları aracılığıyla gençlere sunulan yeni tüketim kalıplarının, aileye getirdiği maddi yük ile ailenin ekonomik imkanları arasında muhtemel bir çatışma mevcuttur. Ancak gençlerin yarısı, isteklerinin karşılanması gerektiğini düşünerek böyle bir çatışmanın varlığını reddetmişlerdir. Bu tür çatışmalar kentsel ve metropolitan ailelerde oldukça yaygındır. Ancak çoğu kez su yüzüne çıkmamakta, dolayısıyla çatışma açık çatışma haline dönüşmemektedir. Belki de gençler bu tür bir çatışmanın nedenlerinden rahatsız olmakta ve bastırma yolu ile inkar etmektedirler. (Ünver, vd., 1986:95)

Dokuz yaşındaki çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, alt sosyo-ekonomik düzey çocuklarının öykülerinde işlenen ana tema sevgi eksikliği, azar ve ceza ile ilgili konulardır. Alt sosyo- ekonomik düzeyden gelen çocukların %40'ında ise davranış bozukluğu saptanmıştır. (Çırak,1994:31)

Gökçe ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmada, kız çocuklarının erkek çocuklara oranla daha fazla kısıtlamalar içinde yetiştirildiği sonucuna varılmıştır. (Çırak,1994:31) Bunun sebebi ise kız ve erkek çocukları arasında görülen farktır. Günümüzde bile erkek ergenlerle kız ergenlere takınılan tavrın farklı olduğunu ve erkek ergenlere daha az kısıtlamalar getirildiği görülmektedir. Buna karşın yapılan araştırmalara göre, kız ergenler ana baba ile daha fazla uyum içinde ve az saldırgan davranışlar sergilemektedirler. Ayrıca kız ergenler, ana babaları ve arkadaşları ile daha doyurucu ilişkiler kurmaktadır. (Çırak,1994:31)

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1997:233) tarafından ergenler üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, 13-18 yaş arası gençlere karşılaştığı en büyük sorunu belirtmeleri istenmiş ve ilk sırayı %54.6 'lık bir oran ile sigara almasıdır. Bu sorunu %27 ile kötü arkadaş edinme, %26.4 ile işsizlik takip etmektedir. %24 ve %22 ile uyuşturucu ve alkol kullanımını %10.9 ile kendine güvensizlik , %9.6 ile çevre baskısı, %9 ile büyüklerin anlayışsızlığı ve %8 ile gençlere güvenilmemesi takip etmektedir. Aynı araştırmada (1997:240-243) ergenlerden, ergenlik dönemine girdikten sonra ve girmeden önceki dönemlerin karşılaştırılması istenmiştir. Ergenlerin %89 gibi oldukça yüksek bir bölümü en az bir ergenlik sorunu yaşadıklarını %10.7'si ise yaşamadıklarını belirtmiştir. Bu döneme girdikten sonra karşılaştıkları problemler sorulduğunda ise, ilk üç sırayı %35.7 ile fiziki görünüşün değişmesi, %35 ile giyim kuşam ve süse düşkünlüğünün artması, %26.3 ile de karşı cinse ilginin artması almıştır. Bunları yalnızlık (%18.8), geçimsizlik (%17.2), içe

kapanma ve iletişim güçlüğü (%17.2), aileden kopma (%14.5), eve geç gelmeye başlaması(%13.4), asi ve saldırgan oluşu (%13.4) ve okulda başarı oranının düşmesi (%13.4) takip etmektedir.

Ergenin isyankar davranışları karşısında ebeveynin tutumu ne olmalı, ebeveyn nasıl bir yol takip etmelidir? Düşünülmesi gereken nokta bu olmalıdır. Öncelikle ergenin davranışlarının nedenlerini anlamamız gerekmektedir. Yörükoğlu(1992:393)'na göre, eski kuşaklarla yeni kuşakların birbirinden kopmamasının tek yolu iletişimdir. Bu iletişimi kurmaksa, zorda olsa büyüklere düşer. Bunun için, her şeyden önce gençlik döneminin çalkantılarla dolu bir dönem olduğunu kabul etmek, gencin iniş çıkışları ve bocalamaları karşısında soğukkanlı davranmak gerekmektedir. Gence karşı takınılacak en iyi tavır, olanaklar ölçüsünde tutarlı olmaktır. Çünkü, kendisi gibi sürekli değişen, karasız bir ana baba onun için güvensizlik kaynağıdır.

Ana babalar, çocuklarında onaylamadıkları bir davranış gördüğünde bu davranışı düzeltmek için öncelikle ortak bir plan oluşturmalıdır. Bu gerçek bir işbirliğidir. Anne ve babanın görüşleri birbirine zıt bile olsa, oturup ortak bir görüş aranıp bulunabilir. Örneğin, bir anne kız çocuğunun neye ihtiyacı olduğunu babadan daha iyi bilecek ve daha fazla söz söyleyecektir. Çünkü, babalar kızlarına karşı daha korumacı bir tavır içindedir. Dolayısıyla anne ve baba oturup konuyu her yönü ile konuşurlar ve birbirlerinin fikirlerini dinlerlerse, çözüme daha kolay ulaşılabacaktır. (Orvin,1997:93-94)

Tüm bunlara karşın bizim yaptığımız araştırma göstermiştir ki, ergenin ebeveyn ile yaşadığı çatışma, ergenin en büyük problemi değildir. Tablolarda da göreceğimiz üzere aile ile anlaşmazlık daha geri sıralarda yer almaktadır.(Bkn. tablo:49)

4. TOPLUMSALLAŞMA (SOSYALLEŞME) SÜRECİ

Sosyalleşme (toplumsallaşma) bir süreci ifade etmektedir. Bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü, değerlerini ve normlarını öğrenmesi ve bu norm ve değerleri içselleştirerek toplumla bütünleşmesini ifade etmektedir.

Elkin (1995: 10)'a göre toplumsallaşma süreci, uygun kalıpların, değer ve hislerin öğrenilmesi ve içselleştirilmesini içerir. Çocuk, yalnızca kendisinden ne beklendiğini görmekle kalmaz, aynı zamanda bunu düşünce davranışlarına sinen kendisine özgü bir yöntem olduğunu da kavrar. Dolayısıyla toplumsallaşma, küme kurma ve bunu sürdürebilme yeteneğini de kazandırır. Örneğin, bir göçmenin yeni ülkesine uyumu, acemi bir askerin orduya uyumu vb.gibi. Ancak bir çocuğun toplumsallaşması daha uzun bir süreci ifade etmektedir.

Çocuk sosyalleşirken davranışlarındaki bütünlük gittikçe karmaşıklaşır ve fiziksel yapısında meydana gelen değişimleri, konumsal ilişkiler, bilişsel ve duyuşsal dünyasındaki değişimlerle bütünleştirmek zorundadır. (Aral, vd., 2000:65)

Bir çocuğun toplumsallaşabilmesi için üç ön koşula ihtiyaç vardır ve şu şekilde sıralayabiliriz: (Elkin,1995:15-25)

1-Bir Toplumun Varlığı: Her şeyden önce çocuk, kendisinden önce varolan bir toplumun içinde doğar ve her toplumu diğerlerinden ayıran çeşitli unsurlar mevcuttur. Bu unsurlar; normlar ve değerler, statü ve roller, kurumlar ve sınıflardır. Her grup yada toplumun belirlediği ortak davranış kalıpları, grup ortaklığının benimsenmesinden kaynaklanır statü, bireyin toplumsal yapı içindeki yerini, rol ise bulunduğu konum dikkate alınarak kendisinden beklenen davranışların toplamını ifade eder. Her alanda bireyi saran bu kuralları ve konumları belirleyen ise kurumlardır. Bu kurumlar bireyin yaşamının her alanında farklılaşmakla birlikte daima işlevlerini sürdürürler. (okul, hastane vb.) Toplumda yapılanmış bir diğer

boyut ise sınıftır. Bireylerin sahip oldukları maddi değerler, saygınlık, güç ve yaşam biçimlerine göre oluşmuş en geniş bölünmedir. Görülüyor ki, bireyin içine doğduğu dünya oldukça karmaşıktır. Aynı zamanda da sürekli değişim içindedir. Hiçbir toplum durağan değildir. Zamanla, değerler ve normlar değişebilir yeni sistemler geliştirilebilir, farklı kurum ve kuruluşlar oluşturulabilir.

Kısacası, bireyin sosyalleşebilmesi için öncelikle bir toplum içinde dünyaya gelmiş olması şarttır. Çocuk, bu toplum içinde davranışlarını yönlendiren kültürü tanımalıdır.

2-Biyolojik Kalıtım: Çocuğun biyolojik varlığı, toplumsallaşmasını sağlayacak yeterlilikte olmalıdır. Diyebiliriz ki, kalıtsal bozukluklara sahip olanlar ya hiç toplumsallaşamazlar yada gelişim süreçlerinde problemlerle karşılaşır. Kısacası, biyolojik öğeler yeterli bir toplumsallaşma için şarttır. Bu öğeler toplumsal dünyanın öteki etkenleri ile kenetlenmiş durumdadır.

3-İnsanın Yaratılışı: İnsan doğası toplumsallaşmanın üçüncü ön koşuldur. Cooley'e göre insan doğası utanma, bencillik, yükselme duygusu, kıskançlık, sevgi gibi insana özgü temel duygulardan oluşur. Bu duygular her kültürde farklı biçimlerde dışa vurulurlar. Ancak bunların varlığı evrenseldir. Bu duygular bireyin başkalarıyla yakınlaşmasını, kendini onların yerine koyarak düşünebilmesini ve onların duygularını paylaşabilmesini içerirler.

Başarılı bir sosyalleşme sonunda bireyde iç denetim gelişir. İç denetim, gerektiği zaman bireyin kendi davranışlarını yönlendirebilmesi, bastırabilmesi anlamını taşır. Böylece bireyde iç denetim gelişmiş ise, yasaların ve toplumun zorlamasına gerek kalmadan da birey kendini yönlendirmeyi bilir. (Aral, vd., 2000:66)

Ülgen ve Fidan (1989:181)'a göre çocuğun toplum beklentileri ile kendi istekleri arasında denge sağlayabilmesi için başkaları gibi düşünebilme, başkalarının

duygularını paylaşma ve kendi kendini eleştirme gibi sosyal davranışları geliştirmesi gerekmektedir. Çocuk ilk zamanlarda kendini başkalarının yerine koyamaz, başkaları açısından olaylara bakamaz. Zamanla başkalarının görüşleri ile kendi görüşlerini ayırt etmeyi öğrenir. Giderek başkalarının duyduğu acıları hissetmeye, onların sevinç ve acılarını paylaşmaya başlar. Kendi kendini eleştirme de sosyalleşmenin göstergelerindendir. Bireyin iyi ve kötü davranışlarının farkına varmasında ve devam edilmesi ya da kaçınılması gereken davranışlarına karar vermesinde etkilidir.

4.1. ÇOCUĞUN TOPLUMSALLAŞMASINI SAĞLAYAN FAKTÖRLER

Birey toplumsal bir varlık olduğuna göre, onun içinde yaşadığı toplumun öğeleri ile etkileşimde bulunması da kaçınılmazdır. Bu öğeler bireyi saran ve kişiliğinin gelişmesinde ona yön veren, yaşamının her alanında onu çevreleyen unsurlardır.

4.1.1.AİLE

Aile, en önemli toplumsallaşma aracıdır. Yaşamının ilk yıllarında bireye tıpkı bir hamur gibi şekil veren, ona toplumun bütün beklenti ve gereksinimlerini aktaran ailedir. Çocuk yaşadığı kültürün öğelerini aileden alır.

Yavuzer (2001:130)'e göre çocuğun aile yapısı, genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir.

Toplumsallaştırma ailenin görevlerinden sadece biridir. Temel gereksinimlerinin karşılanması, çocuğun korunması, duygusal gelişiminin karşılanması ve çocuğa bilgi ve becerilerin kazandırılması da ailenin görevlerindendir. Bu açıdan çocuk her anlamda aileye muhtaçtır ve ailenin desteğine gereksinimi vardır. Ancak çocuk aynı zamanda bireydir de. Bu yüzden onun topluma

uyumlu ve kişilikli bir birey olarak yetiştirilmesi, ailenin başlıca görevlerinden biri olmalıdır.

Dengeli, duygusal ve toplumsal etkileşimin güçlü olduğu aile ortamında sevgi ve ilgi ile büyüyen çocuklar gelişimleri için gerekli deneyimleri elde edebilirler. Bu tür aile ortamlarında yetişen çocuklarda özgüvenin ve yeterlilik duygusunun olduğunu görmekteyiz. Aile üyelerinin kendilerine düşen sorumluluklarının bilincinde olması ve çocuğa bağımsızlık yolunda yeterli olanakların hazırlanması, çocuğun sağlam bir kişilik yapısına sahip olmasını sağlar. Ailenin çocuğun gerek eğitimine, gerekse duygusal ve toplumsal gelişimine olan katkısı aile üyeleri ile çocuk arasındaki ilişkiden kaynaklanmaktadır. Bu ilişkiler, öncelikle aile üyelerinin çocuklarına takındıkları tavır ve davranış biçimleri olmak üzere, ailedeki tüm yaşam biçiminin etkisi altındadır. (Yavuzer,2001:131) Bu noktada ana babanın çocuğa karşı sergilemiş olduğu tutumlar önem kazanmaktadır.

1-Aşırı baskıcı ve otoriter tutum: Çocuğun bireyselliğini hiçe sayan, çocuk üzerinde tam bir otorite kurmaya yönelik tutumdur. Çocuğun yerine kararlar alınır ve ondan sadece uyması beklenir.

Yavuzer (1992:27)'e göre çocuğun kendine olan güvenini ortadan kaldıran ve çocuğun kişiliğini silikleştiren bir tutumdur. Ancak geleneksel yapımızda bu tür bir tutuma sıkça rastlamaktayız. Suçlayan, cezalandıran ve sürekli müdahaleci ana babaların çocuklarının, kolayca ağlayan, aşırı hassas çocuklar olduğu görülmektedir. Bu çocukların aşağılık duygusuna kapılmaları ya da aşırı isyankâr tutumlara sahip olmaları kaçınılmazdır.

2-Aşırı hoşgörölü tutum: Denetim düşük, tepkiselliğin yüksek olduğu bir tutumdur. Cinsel ve saldırgan dürtüler dahil, çocukların her türlü davranışları hoşgörü ile karşılaşır. Toplumsal kurallara ve değerlere önem verilmez ve bunlar

çocuğa öğretilmez. Ana babanın çocuğa boyun eğmesi, çocuğun ona hükmetmesine ve saygısızca davranmasına neden olabilir. (Dönmezer,1999:55-56)

3-Koruyucu tutum: Yavuzer'e göre bu tür aileler çocuklarına gereğinde fazla özen gösterirler. Özellikle annede bu tür davranışları görmekteyiz. Anne çocukla bütünleşmiş bir görüntü sergilemekte ve gereksinimlerini artık karşılayabilecek düzeye gelen çocuğunun her şeyini yine kendisi karşılamaktadır. (Dönmezer, 1999:56) Buda çocuğun daha ürkek ve her şeyi anne ve babasından bekler hale gelmesine sebep olmaktadır.

4-Dengesiz ve kararsız tutum: Ana babanın dengesiz ve kararsız tutumu çocuğun eğitimini olumsuz yönde etkiler. Özellikle çocuğun yanında ana babanın çocuk konusunda birbirlerini eleştirmelerine sıkça rastlanmaktadır. (Yavuzer, 1992:30)

Dönmezer (1999:58)'e göre ana babanın bu tutumu ergenlik yıllarında da sürebilir. Bu tür çifte standartlar gençleri benimsedikleri sosyal rol içinde çatışmaya götürebilir. Böylelikle genç bocalamaya başlayacak ve davranışlarında istikrarsızlık görülecektir.

5-Güven verici hoşgörölü tutum: Ana babanın çocuğuna karşı hoş görölü olmaları, bazı kısıtlamalar dışında arzularını diledikleri gibi gerçekleştirmelerine izin vermeleri anlamına gelir. Hoşgörölünün normal düzeyde gerçekleşmesi çocuğun kendine güvenen, yaratıcı, toplumsal bir birey olmasına yardım eder. Söz hakkı vardır, sevgi ve teşvik görür. (Yavuzer,1992:32-33)

Akdemir (1966:92)'e göre hayat savaşında bir ömür boyu beraber yaşayan ve baş başa kalan anne ve babadır. Bulundukları çevreye uyum sağlamak, çocukları o toplumun kültür ve değerlerine uygun yetiştirmek, geçimlerini uygun bir meslekle sağlamak, kazandıklarını arzu edilir bir tutumla kullanmak, toplumun kendilerinden

beklediği bütün görevleri tam olarak yerine getirebilmek için anne ve babaların yetiştirilmeleri ve eğitilmeleri şarttır. Çünkü, Biller'e göre çocuğun aile ortamından olumlu etkilenmesi, anne-baba ilişkisinin kalitesine bağlıdır. Çocukta etkili olan anne ve baba ilişkilerindeki dengesizlik hem çocuk hem de ebeveynler için problem yaratabilir. Birtakım sorunlar (evde özürlü bireyin olması, yaşları birbirine yakın çocuklar ,vb.) anne ve babayı olumsuz etkileyebilir. Ancak karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile bu zorluklar aşılabılır.

Günümüzde sanayileşme ve kentlere doğru göçlerin etkisiyle ortaya çıkan sorunlar, ailenin yapısından çok işlevine yönelik değişiklikleri oluşturmuştur. (DPT, 2001:17) Dolayısıyla ekonomik ve sosyal dengesizlikler de belirginleşmiştir. Bu durum ise çocuğu olumsuz etkilemektedir. Özgür (1976:312)'e göre, ailenin ekonomik durumu çocuk ve gencin davranışları üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Ekonomik durumu iyi olan ailede çocuk her türlü rahatlığı bulurken, ekonomik durumu kötü olan ailenin çocuğu ise huzurdan yoksundur. İsrafin olduğu ailelerde de çocuk savurgan bir yapıya sahiptir.

Ankay (1992:72)' a göre, sosyo-ekonomik durumu geri olan ailelerin özellikle erkek çocuklarında saldırgan bir kişilik yapısı gelişmektedir. Bu çocukların eğitimi için onlarla gereksiz tartışmalara girmemeli ve öfkelerinin geçmesi beklenmelidir.

Aile toplumun minyatür bir örneği olduğuna göre, çocuğu yetiştirmek ve mensubu bulunduğu toplumun norm ve değerlerine uygun, kişilikli birer birey olarak yetiştirmek de öncelikle ailenin görevidir. Böylelikle sağlıklı nesiller yetişecek ve birey hayata en iyi şekilde hazırlanacaktır.

4.1.2. OKUL

Aileden sonra çocuğun sosyalleşmesinde etkili en önemli ikinci etken okuldur. Çocuk okulda bir yandan öğretim görürken diğer yandan da ailede öğrendiği kültür öğelerini geliştirir ve pekiştirir.

Okul sosyalleşme sürecindeki ilk temel toplumsal kurumdur. Eğer, bireylerin toplumla uyum sağlayabilmeleri yolunda gereksinim duydukları konuları öğrenmelerini sağlıyorsa, o oranda da başarılı sayılır. Devey'e göre okul, karmaşık bilgileri basitleştiren, zararlı çevresel etkenleri azaltarak arınmış eylem düzenini sağlayan, bireyi yakın çevre kısıtlamalarından kurtararak, onun çevre ile iletişim kurmasına olanak hazırlayan bir kurumdur.(Yavuzer,2001.146)

Çocuğun eğitiminde aile de önemli rol oynadığı için, aile ve eğitim kurumlarının işbirliği içinde olması gerekmektedir. Çocuğun okulda edindiği bilgi, tutum ve beceriler ailede desteklenirse çocuk o oranda başarılı olur. Ailede yaşanan huzursuzluklar,ailenin ait olduğu alt kültürün özellikleri, ailenin okula karşı olan tutumu çocuğun başarısını etkileyen başlıca unsurlardır. Çocuğun okuldaki başarısızlığına çözüm aranırken, bu şartlar göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktada öğretmen ve yöneticilerle iletişim önem taşımaktadır.(DPT,2001:26)

Binbaşıoğlu (1992:174)' na göre, oyunlar ve arkadaş grupları çocuğun okul hayatında büyük önem taşımaktadır. Okul çağındaki çocuklarda oyun biçimi ve derecesi sürekli değişir. Okul çocuğu, oyun bakımından çeşitli kümelere ayrılır.7-8 yaşlarından sonra bu kümeler 6-10 kişilik olabilir.11-13 yaşlarından sonra ise 10-15 kişiye çıkar. Bu çağıdaki arkadaşlıklar genel olarak mahalle arkadaşlığı biçimindedir. Oyun arkadaşlıkları çoğu kez ailenin sosyo-ekonomik durumuna göre şekillenir. Üst tabakaya mensup ailelerin çocukları yine kendi düzeyindeki çocuklarla oynarken, alt gelir düzeyindeki ailelerin çocukları da kendi arkadaşları ile oynamaktadır.6-8 yaş

grubu çocukları cins ayrımı yapmadan oynarken, 9-11 yaşına gelen kız ve erkek çocukları karşı cins ile oynamazlar. Ergenlik dönemine gelindiğinde ise ilgi tekrar karşı cinse kaymaktadır.

4.1.3.KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI

Kitle iletişim araçları, alıcıları arasında ortak birtakım göstergeler imgeler olan, büyük ve karmaşık dinleyici yığınlarına ulaşabilen radyo, televizyon, gazete, dergi, filmler, kitaplar ve öteki kitle iletişim araçlarından oluşur. Kitle iletişim araçları, bireyler etkileşime doğrudan katılmazlar. Ancak bireyin toplumsallaşması üzerindeki etkileri azımsanamayacak kadar çoktur. Çünkü, kitle iletişim araçları çocuğun dünyasının ve gününün önemli bir bölümünü doldurmaktadır. (Elkin,1995:97-98)

Kitle iletişim araçlarının belirli bir zaman dilimi içerisindeki yineleyici yönleriyle çocuk, aktarılan öykünün özünü ana fikrini öğretmen ve arkadaş çevresinin etkisiyle alır. Onu kendi yaşam biçimiyle ve deneyimleriyle karşılaştırarak içinde yaşadığı toplumun değer ve normları, düzeni hakkında bilgi edinir.(Elkin, 1995:99)

Çocuğun sosyalleşme sürecini etkileyen en önemli kitle iletişim aracı televizyondur. (Yavuzer, 2001:221)'e göre, televizyonun en önemli işlevi eğitici ve öğretici olmasıdır. Bunun yanı sıra bireylerin kendilerini tanıyabilmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine ortam hazırlayan, bireye düşünme fırsatı veren bir işlevi de vardır.

Televizyon, çocuğun bilişsel ve görsel gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Ancak, çocuk doğru yönlendirilmediği zaman çocukta olumsuz etkilerde ortaya çıkabilir. Çocuklar taklit yoluyla, televizyonda gördüğü kahramanların yerine kendini koymakta ve onlar gibi davranmaya çalışmaktadır.

Yavuzer(2001:222)'e göre özellikle program yapımcıları, televizyon ekranından yansıyan olumlu modelin çocuklar için ne kadar yapıcı ise, olumsuz modelin de o denli yıkıcı olduğunu bilmelidirler. Çocuk programları, bir takım toplumsal değerleri de çocuğa aktarabilmektedir. Çocuğun yardımseverlik, yurtseverlik ve insan severlik duyguları geliştirilmeli, çocuğa sentez ve yorum yapabilme imkanı sağlanmalıdır.

Yapılan çalışmada, çocuk ve gençlerin, yaşam şartları televizyon programları tarafından çok cazip gösterilen futbolculuk, mankenlik ve şarkıcılık gibi meslekleri yapan kişilere büyük özeni içinde olduğu görülmüştür. Bu noktada ailenin sosyo-ekonomik durumu oldukça etkili olmaktadır. Bunun yanı sıra çocuğun içinde bulunduğu dönem oldukça etkilidir. Özellikle ergenlik döneminde aileden kopmaya başlayan genç kendine kahramanlar seçmektedir. Bu dönemde, lüks yaşam koşullarının cazip gösterildiği televizyon yayınlarının çocuk üzerindeki etkisi oldukça büyüktür.

5-İLKÖĞRETİMİN AMAÇLARI ve TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNDE İLKÖĞRETİM

İlköğretim 6-14 yaş grubundaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretim kız ve erkek bütün yurttaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır. 2001-2002 öğretim yılında ; 34.9 bin okulda 10,3 milyon öğrenci öğrenim görmekte, 375,5 bin öğretmen görev yapmaktadır. İlköğretimde okulların ve öğrencilerin yüzde 98'i öğretmenlerin ise yüzde 96'sı resmi niteliktedir. (meb.gov.tr)

İlköğretimin amaç ve görevleri Milli Eğitim Temel Kanunun' da belirtilmiştir. Milli Eğitimin Temel Kanununun 23 maddesi bu konu ile ilgilidir.

Madde 23- İlköğretimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Her Türk çocuğun iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak ; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;
2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.
3. (Ek:16/8/1997-4306/4md.) İlk öğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, orta öğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır. (Resmi gazete,24/06/1973-14574)

Ayrıca İlköğretim genel müdürlüğü ilköğretimin amaçlarını şu şekilde belirtmiştir; Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda hazırlanan ve 1997 yılında yürürlüğe giren “ İlköğretim kurumları yönetmeliği” ne göre İlköğretim kurumlarının amaçları;

- Öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerini geliştirerek hayata ve üst öğretime hazırlamak
- Öğrenciye, Atatürk ilkelerine ve inkılaplarına, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları , çocuk hakları , ile uluslar arası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma , görevlerini yapma ve sorumluluk yüklenebilme bilinci kazandırmak,
- Öğrencilerin, milli ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini ve geliştirmelerini sağlamak,
- Öğrencileri toplum içindeki rollerini yapan, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, işbirliği içinde çalışan hoşgörü sahibi ve paylaşmayı bilen, çevresine uyum sağlayan, iyi ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmek,

- Öğrencilerin , gerçekleştirecekleri sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklerle milli kültürün benimsenmesine ve yayılmasına yardımcı olmak,
- Öğrencilere, bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm arama alışkanlığı kazandırmak,
- Öğrencilerin becerilerini ve zihinsel çalışmalarını birleştirerek çok yönlü gelişmelerini sağlamak ,
- Öğrencilerin araç gereç kullanımlarını, sistemli düşünebilmelerini, özgüvenlerini geliştirmelerini, çalışma alışkanlığı kazanmalarını , estetik duygular ve yaratıcılık güçlerinin geliştirilmesini sağlamak,
- Öğrencinin ilgi alanlarını ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamak, meslekleri tanıtmak ve seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yöneltmek,
- Öğrencileri ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyan, üretken, verimli, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunan bireyler olarak yetiştirmek,
- Öğrencilerin zamanlarını faydalı etkinliklerde, kişisel ve toplumsal araç gereçler ile kaynakları verimli kullanmalarını, okuma zevk ve alışkanlığı kazanmalarını sağlamak. (meb.gov.tr)

Ülkemizde bugüne kadar, eğitim alanında yenileşme ve gelişmeye dönük çeşitli adımlar atılmıştır. Her biri eğitim tarihinin önemli gelişmeleri olmakla birlikte, 18 Ağustos 1997 tarihinde 23084 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4306 sayılı yasa bu adımların en büyüğü olmuştur.

Bu yasa ile birlikte İlköğretim kurumlarının yapısı ve işleyişi değişmiştir. Bu yasa ile birlikte; ilköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşması ve bu okullarda kesintisiz eğitim yapılması , ilkokul ve ortaokulların adının ilköğretim okulu olarak değiştirilmesine karar verilmiştir.(meb.gov.tr)

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana geçen kısa süre içerisinde eğitim sisteminin her tür ve kademesinde okul, öğrenci ve öğretmen sayısında büyük artışlar olmuş, eğitim olanaklarının yurt geneline dağılımında önemli gelişmeler olmuştur. Cumhuriyetten günümüze eğitimin değişik tür ve kademesinde; 1923 yılında 5,1 bin okul varken okul sayısı 9 kat artarak 2001 yılında 48,9 bine, 1923 yılında 361,5 bin öğrenci öğrenim görmekte iken öğrenci sayısının 44 kat artarak 2001 yılında 16,0 milyona , 1923 yılında 12,2 bin öğretmen görev yapmakta iken öğretmen sayısı da 46 kat artarak 2001 yılında 578,8 bine ulaşması sağlanmıştır. (meb.gov.tr)

7- TOPLUMSAL TABAKALAŞMA

Sorokin'e göre toplumsal tabakalaşma, belirli bir nüfusun hiyerarşik olarak, yani sosyal mânada üst üste gelen sınıflar halinde farklılaşmasıdır. (Kurtkan, 1986:142) Tabakalaşma, en genel anlamı ile, bireyler ve grupların belirli veya genelleştirilmiş karakteristiklere göre aşağı ve yukarı statülere, rollere sahip ve sınıflara mensup olarak anlaşılmaları, derecelendirilmeleri demektir. (Dönmezer, 1994: 292)

Tabakalaşmanın nedeni genel olarak şu temele dayanmaktadır. Toplumsal sisteme işlevsel olarak katılan fertlere bir takım ödünler, varlıklar ve üretim araçları sunulmaktadır. Fakat talebe göre sınırlı sayıda olduklarından bunları eşit bir şekilde paylaştırılmasını sağlayacak bir sisteme ihtiyaç vardır. Bunun sonucunda ise tabakalaşmaya ihtiyaç duyulmaktadır. (Soyer, 1996 : 31)

Hem geleneksel, hem de çağdaş toplumlarda insanlar arasında eşitsizliğe rastlanır ve bu eşitsizlik üç temel düzeyde belirginleşmektedir. A)Ekonomik Düzeyde : Malların eşit olmayan dağılımı. B)Siyasal Düzeyde : İktidarın eşit olmayan dağılımı. C)Toplumsal Düzeyde: Toplumsal statülerin eşit olmayan dağılımı. (Tezcan, 1995:75-76) Bu eşitsizliğin temel nedeni ise mevcut kaynakların

kıtlığıdır. Bu kıt kaynaklara olan talep insanlar arasında bir eşitsizliğe yol açar. Bu eşitsizlik ise tabakalaşmaya neden olmaktadır.

Sosyal tabakalaşmanın her toplumda ve her dönemde görülebilen genel özellikleri şöyledir: Her toplum tipinde , toplumsal farklılaşma ve buna bağlı olarak hiyerarşi olgusu genel bir olgudur. Toplumsal farklılaşma ve hiyerarşi eşitsizliğe yol açar. Eşitsizliklerin görünür ana nedeni toplumsal değerlerle pekişmesidir. Bunun en karakteristik örneği kast'tır. Kast'ta temeldeki ekonomik eşitsizlik, inanç ve felsefe ile pekişmekte adeta yasallaşmaktadır. Çağdaş toplumlardaki statü grupları da böyledir. Ekonomik farklılaşma, kültürel ilkelerle özgünleşmektedir. Bu nedenle katmanlaşmış eşitsizliklerin aslında toplumun değerlerinin uzantısı olduğu, dolayısıyla her toplumun kuramsal yapısında kabul edildiği ve yasallaştırıldığını kabul etmek gerekir.(Doğan, 1996:155) Sosyal sistemlerin üyeleri açıkça veya zımnen, bazı niteliklere sahip bulunmaları veya başarılarıyla ve değerlerine göre değerlendirilip derecelendirilmekte, tabakalaştırılmaktadır. Toplum üyelerinin birbirini değerlendirmesi işgal ettikleri mevkilerin derecelerinin karşılaştırılmasıyla olmaktadır. Bu karşılaştırma ve değerlendirmeler üzerinde grup üyeleri anlaşınca, yerleşen değer hükümleri sosyal değerlendirmeler halini almaktadır. (Dönmezer, 1994:292-293)

Tabakalaşma konusunda önemli bir konu da toplumsal katlar arasındaki ayrımın katılık yada esneklik ölçüsüdür. Toplumbilimciler bu konuyu, iki kutuptan söz ederek basitleştirirler. Toplumsal statülerin bireylere yüklendiği bir uçla, statülere bireysel çabalarla erişildiği öteki uç. Birincisinde toplumsal katlar arasında aşılma sınırları izlenir. Bireyler konumlarını değiştiremezler. İkincisinde ise, ayrılmalar esnek tutulur, katlar arası geçiş kolay ve özendirilmiştir. (Tan, 1981: 78)

Birinciye örnek olarak kast sistemini, ikinciye ise günümüzdeki sınıflara dayanan tabakalaşmayı örnek verebiliriz.

Toplumlar, her yer ve zamanda, bireyler ve mevkileri üstün ve aşağı olarak derecelendirip örgütlemişlerdir. Toplum içindeki kişiler işgal ettikleri mevkilere göre ırk, meşguliyet, meslek, siyaset ve mensup bulundukları sosyal sınıflara göre aşağı ve yukarı durumda bulunmakta, derecelenmekte ve değerlendirilmektedir. İçinde bütün kişilerin aynı, tamamı ile eşit derece ve rütbelere, ayrıcalıklara sahip olduğu bir toplum yoktur. İçinde tam bir eşitlik var olan bir toplum söz konusu olmaz. Ancak, tabakalaşma derecesi farklı olabilir. (Dönmezer,1994: 292-293) Geçmişten günümüze kadar bütün toplumlarda tabakalaşma vardır ve değişik biçimlerde karşımıza çıkmıştır. Bunlar; kölelik, kast sistemi, feodalite ve sosyal sınıflardır. Her biri ayrı bir dönemi ifade eder ve her birinin tabakalaşmayı oluşturan ölçütleri farklı olmuştur. Örneğin kölelik, kast sistemi ve feodalitede tabakalaşmayı belirleyen ölçütler doğuştan getirilen ırk, cinsiyet, aile vb. gibi özellikler olmuştur. Bu sistemler içinde tabakalar arası geçiş yok denecek kadar az, hatta bazen imkansızdır. Fakat sanayileşme ile beraber tabakalaşmayı belirleyen ölçütlerde değişmiştir. Artık doğuştan gelen özellikler değil de sonradan kazanılan eğitim, başarı, prestij gibi bireysel çaba ve gayret gerektiren ölçütler ön plana çıkmıştır. Buna da günümüzde geçerli olan sosyal sınıflara dayalı tabakalaşma örnek olarak verilebilir.

Sosyal sınıflar, değişik şekillerde tanımlanmışlardır. Tanımlardaki farklılığın nedeni ise sosyologların sosyal sınıfları tanımlarlarken farklı ölçütleri dikkate almalarıdır. Bu tanımlardan bazıları şöyledir: F.H.Marshall'a göre birbirinden farklı olan fertlerin grup oluşturmalarını sağlayan farklılıkların harekete geçirdiği güce sınıf denir.(Erkal, 1998:200) Ougburn ve Nimkoff'a göre sosyal sınıflar, "toplumun üyeleri tarafından yukarı ve aşağı mevkiler olarak derecelendirilmiş iki veya daha

fazla geniş gruplardır". T. Parsons'a göre ise "sosyal sınıflar, mensuplarının yaklaşık olarak eşit statülere sahip bulundukları çok sayıda hısımlık üniteleridir." (Dönmezer, 1994:301) Dahrendorf'a göre de; birer sosyal grup olan sosyal sınıfları oluşturan üç ana faktör vardır. Bunlar, benzer sosyal şartlar içinde bulunmak, benzer statüye sahip olmak ve benzer değer hükümleri taşımaktır. (Erkal, 1998:200) Farklı tanımlamalar yapılmasına karşın tanımlardaki ortak noktalar, gelir düzeyi, yaşam biçimi, benzer statü ve sınıf bilincidir. Bunlar aynı zamanda sosyal sınıfları belirleyen unsurlardır.

Toplumsal sınıflar diğer tabakalaşma sistemlerinden – kast, kölelik ve feodalite- farklılık göstermektedir. Toplumsal sınıflar müeyyidelenmeye gereksinmeyen gruplardır. Kapalı değildir, açık gruplardır. Dayandıkları temel genel olarak ekonomik bir temeldir ama toplumsal sınıflar ekonomik grup olma özelliğini aşan özelliktedirler. Toplumsal sınıflar 17.yy'dan itibaren gelişip ortaya çıkan sınıflar toplumların karakteristik gruplarıdır. (Bottomore ,1984:216) Sosyal sınıflar mülkiyet ve prestije ilişkin unsurlar nedeniyle resmen tanınmış değildir; fakat sosyal sınıflar fiili, maddi, kendiliğinden oluşan gerçeklerdir. Bu nedenle günümüz toplumlarındaki sınıflar, eski toplumların kast hukuka dayanan sıralama düzenlerinden farklıdır. Zira bu sonuncuların varlığı hukuken kabul edilmiştir. Oysa günümüz sosyal sınıflarına kişiler arzu ve iradeleriyle girmezler. (Dönmezer, 1994: 301)

Sosyal sınıfların üyeleri için bir sınıftan diğerine geçme konusunda herhangi bir hukuki engel bulunmamaktadır. Buna göre birey her ne kadar doğumla belli bir sınıfın üyesi olsa da kişisel beceri, gelir, ve eğitim gibi etkenler aşağı yada yukarı hareketlilik nedeni olarak sınıf değişimini sağlamaktadır. (Doğan, 1998:167)

Sosyal sınıfları belirleyen ölçütler şunlardır: Gelir düzeyi, hayat üslubu , benzer statü ve sınıf bilincidir. Bu etkenlerden hiçbiri tek başına etkili değildir. Yani sosyal sınıfları bir tek ölçü belirlememektedir. Bu ölçütlerin her biri sosyal sınıfları belirtir.

İKİNCİ BÖLÜM

FARKLI SOSYO KÜLTÜREL ÇEVREDE ÖĞRENİM GÖREN İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GELECEK TASARIMI MALATYA MERKEZ İLÇE UYGULAMASI

1. Araştırma Alanının Niteliği

1.1.Malatya'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı

Doğu Anadolu' nun en büyük illerinden biri olan Malatya nüfus açısından da en kalabalık illerinden biridir. D.İ.E kayıtlarına göre 1990 yılı nüfus' u 702,055'tir. 1997 nüfus sayımına göre 815,000'dir. (DİE, 1998:12) 2000 Yılında yapılan son nüfus sayımına göre ise 853.658'e yükselmiştir. Şehir merkezinin nüfusu 381.081'dir. şehirde yaşayan nüfus oranı %58'dir.(DİE, 2002)

Türkiye'de nüfusunun dağılımına baktığımızda 10-19 yaş olan genç nüfusun oranının fazla olduğunu görmekteyiz. Bu durum Doğu Anadolu bölgesi ve Malatya içinde geçerlidir. Malatya'da da nüfus 0-9 ile 10-19 yaş gruplarında yoğunlaşmıştır. (DİE,1998:13)

Eğitim düzeyi açısından baktığımızda Malatya 'da bu oran Türkiye ortalamasına göre fazla yüksek değildir. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı Doğu Anadolu Bölgesinde %31,82, Türkiye ortalaması %19,50 , Malatya'da ise %21,77'dir. Okuma yazma bilenlerin Türkiye ortalaması %80,46 , Doğu Anadolu Bölgesinde %68,16 , Malatya'da ise %78,21'dir. Malatya'da orta okul ve lise mezunlarının oranı, Türkiye ve Doğu Anadolu Bölgesine oranla yüksektir. Yüksek okul mezunlarının Türkiye ortalaması %4,72, Doğu Anadolu Bölgesinde %3,33, Malatya'da ise %3,97'dir.(DİE,1998:17-18)

Malatya İlinin ekonomik yapısı ise tarıma dayanmaktadır. Malatya'da 425,045 hektar tarım arazisinin, 391,541 hektarı sulamaya elverişlidir. Bunun 198,715 hektarı (%50,75) sulanmaktadır. Malatya 'da tarımsal üretim ağırlıklı olarak kayısı üretimine dayanmaktadır. Yıllık ortalama kuru kayısı üretimi 80 ile 100 bin ton civarındadır. Dünya kuru kayısı piyasasının %90'ı Türkiye'ye aittir. Bununda %70'i Malatya'dan karşılanmaktadır. Kayısıdan her yıl ülke ekonomisine 130 ile 150 milyon dolar civarında döviz girdisi sağlanmaktadır. (Malatya valiliği,2000:107) Malatya için önemli bir gelir kaynağı olan kayısı, üretiminin yoğun olması nedeniyle pek çok fabrika ve tesisin açılmasına neden olmuştur ve Malatya nüfusunun en önemli geçim kaynağı olmuştur.

Malatya'da il merkezinde yoğunlaşan sanayinin belli bir ivme kazandığı ve son yıllarda oldukça geliştiği görülmektedir. Malatya ili sanayide belli bir ivmeyi yakaladığı için tüm bölgede en hızlı gelişen ildir. Malatya sanayileşmede son zamanlarda bir atılım yapmış ve diğer sektörleri , özellikle geri bağlantılı olduğu sektörleri birlikte sürüklemeye başlamıştır. Malatya'nın sanayideki bu ivmesi konusundan çeşitken bir tarımın hakim olduğu bir ovada bulunmasından ve eğitim düzeyi ile ölçülebildiği kadarıyla daha becerikli insan kaynaklarına sahip olmasından kaynaklanmaktadır. (Malatya valiliği,2000:108-109)

Malatya'da 3'ü kamuya, 131'i özel sektöre ait olmak üzere toplam 134 adet orta ve büyük ölçekli sanayi tesisi mevcuttur. Bu tesislerin 86'sı Organize sanayi bölgesinde faaliyet göstermektedir. İmalat sanayinin sektörel dağılımı ise şöyledir: Gıda sektöründe, biri kamuda olmak üzere toplam 58; tekstil, biri kamuda olmak üzere 39; makine, hepsi özel sektörde 15; orman ürünleri, özel sektörde 4; taş toprak, özel sektörde 12; plastik, özel sektörde 5 ve diğer sektörlerde dahil olmak üzere toplam 134 adet işletme vardır.(Malatya valiliği.2000:109)

Malatya’da nüfusun sektörler arasındaki dağılımına bakacak olursak; D.İ.E 1985 Genel nüfus sayımı kayıtlarına göre, Malatya nüfusunun %69,9 ‘sı tarım sektöründe , %5,4’ü imalat sanayi, %2,9’u inşaat sektörü, %2,6’sı ulaşım ve haberleşme , %4,3’ ü ticaret ve turizm , %14,3hizmetler sektöründe istihdam edilmiştir. 1990 yılları itibariyle de işgücünün sektörler arası dağılımında bir değişiklik meydana gelmemiştir.

1.2. Malatya’da Eğitim ve İlköğretim

Malatya da okullara genel olarak bakacak olursak; Malatya’daki toplam okul sayısı 715’dir.

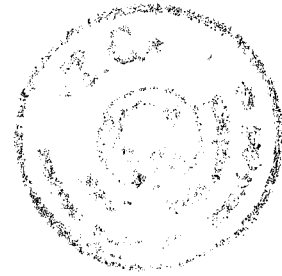
Toplam öğretmen sayısı ise 6865’dir. Toplam öğrenci sayısı ise 147.964’dür. Orta öğretim kurumlarına genel olarak bakacak olursak; 34’ü resmi,2’si özel olmak üzere il merkezinde toplam 36 lise vardır. İlçelerdeki lise sayısı ise 49’dur. En fazla okul 9 lise ile Akçadağ’da olmak üzere Darende, Doğanşehir, Hekimhan’da 7 , Yeşilyurt’ da 6, Battalgazi ve Pütürge’de 3, Arapgir’ de 2, Arguvan, Doğanyol, Kale, Kuluncak, ve Yazıhan’da 1 lise bulunmaktadır. Orta öğretimde ki toplam öğretmen sayısı 1946’dır. Öğrenci sayısı ise 29932’dır.

Malatya ilindeki ilköğretim okullarına bakacak olursak; 144’ü resmi,3’ü özel olmak üzere merkezde toplam 147 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Akçadağ’da 90, Arapgir’ de 18, Arguvan’ da 15, Battalgazi’de 29, Darende’de 52, Doğanşehir’de 47, Doğanyol’da 10, Hekimhan’da 40, Kale’de 20, Kuluncak’da 19, Pütürge’de 85, Yazıhan’ da 33, Yeşilyurt’ da 25 ilköğretim okulu bulunmaktadır. İlçelerdeki toplam ilköğretim sayısı 483’tür. İldeki toplam ilköğretim sayısı ise 630’dur. İl merkezinde ki toplam öğretmen sayısı 2933’tür. İlçelerle birlikte ilde ki toplam öğretmen sayısı da 4919’dur. Öğrenci sayısı ise merkez’ de 73507 , olmak üzere ilçelerle birlikte toplam öğrenci sayısı 118032’dır.

Malatya İlinin Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları*.

İlçeler	Okul sayı sı	Öğretmen			Öğrenci Sayısı		
		Sayısı Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Resmi ilköğretim	144	2882	1682	1200	72746	37952	34794
Özel ilköğretim	3	51	24	27	761	470	291
Merkez(toplam)	147	2933	1706	1227	73507	38422	35085
Akçadağ	90	304	199	105	5453	2921	2532
Arapgir	18	24	19	5	1417	732	685
Arguvan	15	74	52	22	1205	647	558
Battalgazi	29	248	144	104	5378	2932	2446
Darende	52	255	177	78	6468	3284	3184
Doğanşehir	47	254	187	67	6132	3141	2991
Doğanyol	10	33	25	8	797	455	342
Hekimhan	40	168	128	40	3382	1823	1559
Kale	20	52	38	14	905	485	420
Kuluncak	19	66	44	22	1795	938	857
Pütürge	85	166	125	41	4736	2610	2126
Yazıhan	33	128	84	44	2425	1203	1222
Yeşilyurt	25	214	134	80	4432	2258	2174
Genel toplam	630	4919	3062	1857	118032	61851	56181

*Malatya milli eğitim müdürlüğü istatistik bölümü.

2. Araştırmanın Konusu ve Amacı

“Farklı Sosyo-Kültürel Ortamlardaki İlköğretim Öğrencilerinin Gelecek Tasarımı” konulu araştırma, farklı gelir ve kültür düzeyindeki ailelerin çocuklarının, mensup oldukları tabakaya göre görüş, ilgi, tutum ve meslek hakkındaki düşüncelerini ve beklentilerini analiz etmeyi amaç edinmektedir.

Günümüz Türkiye’inde, giderek karmaşıklaşan sosyal yapının ve yaşam koşullarının güçlüğü, çocukları da etkilemekte ve onların gelecek ile ilgili kaygıya kapılmalarına neden olmaktadır. Araştırmanın ele aldığı sorun, farklı tabakalara mensup ilköğretim öğrencilerinin günümüz Türkiye’ sinden ve gelecekte beklenmelerinin farklı olup olmadığı sorunudur. Konu bu çerçevede incelenmektedir.

3. Araştırmanın Önemi

Geleceğin potansiyel yetişkinlerini oluşturan çocuk ve ergenler, toplumun önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla onlar için yapılacak her yatırım, geleceğin garantisidir. Ancak toplumsal yapıya bakıldığında, gerek ekonomik, gerekse sosyal ve kültürel imkanların eşit olarak dağılmadığı görülmektedir. İmkânların bu eşitsizliği, çocuk ve ergenlerin beklentilerinin de farklı olmasına yol açmaktadır. Bu anlamda, çocuğun ve ergenin ihtiyaç ve beklentilerinin bilinmesi ve uygun olanaklarının sağlanması, sağlıklı nesiller yetiştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Çocuk ve ergenlerin yetiştirilmesi açısından sosyalleşmenin en önemli araçları olan aile ve okulun önemi büyüktür. Çocuğun ve ergenin kişiliğinin oluştuğu ve geliştiği bu dönem, ülkemizin geleceği açısından önemlidir. Bu noktada aileye ve okula büyük görevler düşmektedir. Çocuğun fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimi büyük alanda ailenin ve okulun etkisi altındadır. Dolayısıyla aile ve okul tarafından

verilecek eğitim, özellikle de okul-aile işbirliği, çocuk ve ergen ile ülkemizin geleceği için önem taşımaktadır.

4.Araştırmanın Problemi

Farklı sosyal ve kültürel ortamlardaki ilköğretim öğrencilerinin gelecek tasarımları arasında fark var mıdır? Bu farkların sosyal, kültürel ve ekonomik nedenleri nelerdir?

5.Araştırmanın Varsayımı

Farklı sosyal tabakalara mensup ilköğretim öğrencileri arasında sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıklar vardır. Bu bağlamda, araştırmanın varsayımı şudur: Farklı sosyal ve kültürel ortamlardaki ilköğretim öğrencilerinin gelecek tasarımları ve beklentileri arasında farklar vardır.

6.Yöntem

6.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma açıklayıcı bir alan araştırmasıdır. Anket tekniği yanında, nitel araştırma tekniklerinden anlatı ile, öğrencilerin gelecek ile ilgili düşüncelerini, beklentilerini kompozisyon şeklinde belirtmeleri istenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde, teorik bir çerçevede tündengelim metodu ile, çocuk ve ergenlerin fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimleri ve mensubu oldukları toplumun sosyal, kültürel boyutu ele alınmıştır. İkinci bölümünde ise, belirlenen örneklemden anket aracılığıyla toplanan veriler tümevarım yöntemiyle analiz edilmiştir

6.2. Evren

Ana evren ilköğretim öğrencileridir. Araştırmanın evreni ise, Malatya ilinde seçilen ilköğretim okullarıdır. Bu okullar şunlardır: Özel Turgut Özal İlköğretim Okulu, Derme İlköğretim Okulu, Kemal Özalper İlköğretim Okulu, Gazi İlköğretim Okulu, Yüzüncü Yıl İlköğretim Okulu, Melekbaba İlköğretim Okulu, Mehmet Akif

İlköğretim Okulu, Muhittin Özsumcu İlköğretim Okulu, İstiklâl İlköğretim Okulu, Hakkı Akyüz İlköğretim Okulu. 397 Erkek ve 363 Kız olmak üzere toplam 760 öğrenci örnekleme oluşturmaktadır.

6.3.Örneklem

Örneklem sistematik tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen okullardaki öğrencilerden % 95 güven düzeyindeki ± 5 yanılma payı ile 760 öğrenciden oluşmaktadır. Malatya İli, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden aldığımız verilere göre, toplam merkez ilköğretim öğrencileri sayısı 73507'dir. Araştırmada kullanılan örneklem öğrenci sayısı ise 760'dır. Bu sayının toplam öğrenci sayısına oranı %0.9'dır. Malatya Merkez İlçedeki ilköğretim okullarının sayısı 147 iken, örneklemimizi oluşturan ilköğretim okulları sayısı 10'dur. Örneklemimizi oluşturan ilköğretim okullarının toplam ilköğretim okullarına oranı % 6.8'dir.

Örneklemimiz Malatya Merkez İlçede seçtiğimiz okulların 5. ve 8. sınıflarından oluşmaktadır.

6.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın bilgi toplama aracı olarak hem anket uygulanmış hem de örneklemdeki öğrencilere, gelecekleriyle ilgili kompozisyon yazdırılmıştır.

Anket formunda 74 soru bulunmaktadır. Ankette, öğrencinin sosyal, ekonomik ve demografik özelliklerini belirleyen sorular, alışkanlık ve etkinliklerle ilgili sorular, kişisel gelecek tasarımıyla ilişkin sorular, aile ve evlilik tasarımıyla ilişkin sorular, siyaset tasarımı, değer ve tutumlara ilişkin sorular bulunmaktadır.

6.5.Verilerin Analizi

Uygulanan anketteki verilerin bilgisayara aktarılması için anketler tek tek gözden geçirilerek, veri kodlama işlemi yapılmıştır. Veriler S.P.S.S. / P.C. + 10.0 program paketi kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar tablolar halinde "Bulgular ve

Yorumlar” bölümünde sunulmaktadır. Araştırma varsayımlarının sınanmasında frekans dağılımı ve çapraz tablolama tekniklerinden yararlanılmıştır.

7. Bulgular ve Yorumlar

7.1. Örneklemin Demografik, Sosyal ve Ekonomik Özellikleri

7.1.1. Yaş Dağılımı

Tablo 1- Örneklemin Yaş Dağılımı

	n	%
14 Yaş	366	48,2
11 Yaş	394	51,8
toplam	760	100,0

Anketimiz toplam 760 öğrenciye uygulanmış olup bunların 366’sı 14 yaş, 394’ü ise 11 yaşındadır. Bunların toplam öğrenci sayısına oranı ise, 14 yaşındakilerin oranı %48.2, 11 yaşındakilerin oranı %51.8’dir.

7.1.2. Cinsiyet Dağılımı

Anketimizi uyguladığımız öğrencilerin cinsiyet dağılımı ise şöyledir: 397 erkek öğrenciye karşın, 363 kız öğrenci vardır. Bunların toplam öğrenci sayısına göre oranı; erkek öğrencilerin oranı %52.2, kız öğrencilerin oranı %47.8’dir.

Tablo 2- Örneklemin Cinsiyet Dağılımı

	n	%
Erkek	397	52,2
Kız	363	47,8
toplam	760	100,0

7.1.3. Öğrenim Görülen Sınıf Dağılımı

Örneklemin sınıflara göre dağılımı, beşinci sınıf öğrencileri 393, sekizinci sınıf öğrencileri ise 367’dir. Bunların oranı ise sekizinci sınıflar %48.3, beşinci sınıflar ise %51.7’dir.

Tablo 3- Örneklemin Sınıf Dağılımı

	n	%
Beşinci sınıf	393	51,7
Sekizinci sınıf	367	48,3
toplam	760	100,0

7.1.4. Aile Tipi

Örneklemin aile tipi oranlarına baktığımızda; %80.7 ile çekirdek aile, %13.2 ile geleneksel geniş aile, %1.7 boşanma ile dağılmış aile, %2.1 anne yada babanın vefatı ile dağılmış aile, %1.7 anne yada babanın yurtdışında bulunduğu aile olarak karşımıza çıkmaktadır. Anketimizi kent merkezinde yapmış olmamız çekirdek aile oranının da yüksek olmasında bir etkidir. Özellikle sanayileşmeden sonra ailenin yapısında meydana gelen değişimler geleneksel geniş aileden çok çekirdek ailenin ağırlıklı olarak – özellikle şehirlerde- yer aldığını görmekteyiz

Tablo 4- Örneklemin Aile Tipinin Dağılımı

	n	%
cevapsız	5	,7
Çekirdek aile	613	80,7
Geleneksel geniş aile	100	13,2
Boşanma ile dağılmış aile	13	1,7
Anne yada babanın vefatı ile dağılmış aile	16	2,1
Anne yada babanın yurtdışında bulunduğu aile	13	1,7
toplam	760	100,0

7.1.5. Babanın Mesleği

Örnekleminizde babaların mesleki durumunun dağılımı şu şekildedir: %3.3 sanayici ve büyük tüccar, %21.7 küçük esnaf ve zanaatkar, %15.5 memur, %23.7 işçi, %7.0 serbest meslek (doktor, avukat), %1.3 ordu mensubu, %5.1 çiftçi, %17.0

işsiz, %5.0 emekli olduğu görülmektedir. Görüldüğü gibi genellikle küçük esnaf ve zanaatkar, memur ve işçi meslekleri ağırlıktadır. Ancak, dikkatimizi çeken bir noktada işsizlik oranının yüksekliğidir. Bunda da ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik ortam etkili olmaktadır.

Tablo 5- Örneklemin Baba Mesleği Dağılımı

	n	%
cevapsız	3	,4
Sanayici büyük tüccar	25	3,3
Küçük esnaf zanaatkar	165	21,7
Memur	118	15,5
İşçi	180	23,7
Serbest meslek(doktor, avukat)	53	7,0
Ordu mensubu	10	1,3
Çiftçi	39	5,1
İşsiz	129	17,0
Emekli	38	5,0
toplam	760	100,0

7.1.6. Anne Mesleği

Örneklemin anne mesleği dağılımı şöyledir: %1.7küçük esnaf-zanaatkar, %7.5 memur, %3.3 işçi, %1.2 serbest meslek (doktor, avukat), % 82.9 ev kadını, %2.2 emekli. Ataerkil bir aile yapısına sahip olan ülkemizde kadınların çalışma hayatında yer alma oranları düşüktür. Bunu kendi uygulamamızda da görmekteyiz. Fakat, son yıllarda eğitim alanında kız çocuklarının da başarılı ve devam sürekliliğinin bulunması kadınların iş yaşamında daha aktif olmaya başladığının bir göstergesidir..

Tablo 6- Örneklemin Anne Mesleği Dağılımı

	n	%
cevapsız	2	,3
sanayici büyük tüccar	1	,1
küçük esnaf zanaatkar	13	1,7
Memur	57	7,5
işçi	25	3,3
serbest meslek(doktor, avukat)	9	1,2
çiftçi	6	,8
Ev kadını	630	82,9
Emekli	17	2,2
toplam	760	100,0

7.1.7. Babanın Öğrenim Durumu

Örneklemin baba öğrenim dağılımı şöyledir: %7.2 okuma yazması yok, %4.1 sadece okur yazar, %36.2 ilkokul, %13.4 ortaokul, %22.4 lise, %14.1 fakülte veya yüksek okul, %2.5 lisansüstü öğrenimlidir.

Tablo 7- Örneklemin Baba Öğrenim Durumu

	n	%
cevapsız	1	,1
okuma yazması yok	55	7,2
sadece okur yazar	31	4,1
ilkokul	275	36,2
orta okul	102	13,4
Lise	170	22,4
Fakülte veya yüksek okul	107	14,1
Lisansüstü	19	2,5
toplam	760	100,0

7.1.8. Annenin Öğrenim Durumu

Anne öğrenim durumu dağılımı şöyledir: % 25.8 okuma yazması yok, %5.7 sadece okuryazar, %31.8 ilkokul, %8.2 orta okul, %18.7 lise, %8.6 fakülte veya yüksek okul, %0.4 lisansüstü.

Tablo 8- Örneklemin Anne Öğrenim Durumu

	n	%
cevapsız	4	,5
okuma yazması yok	196	25,8
sadece okur yazar	43	5,7
ilkokul	242	31,8
orta okul	62	8,2
Lise	142	18,7
Fakülte veya yüksek okul	68	8,9
Lisansüstü	3	,4
toplam	760	100,0

7.1.9. Kardeş Sayısı

Örneklemin kardeş sayısı oranları şöyledir: Bir kardeş %20.0, iki kardeş %19.7, üç kardeş %16.2, dört kardeş %13.6, beş kardeş %11.2, altı kardeş %6.1, yedi kardeş %2.6, sekiz kardeş %2.2, dokuz kardeş %1.4, on kardeş %0.5, onbir kardeş %0.3, oniki kardeş %0.4, ondört kardeş %0.3 şeklindedir.

Tablo 9- Örneklemin Kardeş Sayısı

	n	%
cevapsız	42	5,5
1,00	152	20,0
2,00	150	19,7
3,00	123	16,2
4,00	103	13,6
5,00	85	11,2
6,00	46	6,1
7,00	20	2,6
8,00	17	2,2
9,00	11	1,4
10,00	4	,5
11,00	2	,3
12,00	3	,4
14,00	2	,3
toplam	760	100,0

7.1.10. Ailenin Ortalama Aylık Geliri

Örnekleminizin gelir dağılımına baktığımızda; 100 milyondan az gelire sahip ailelerin çocuklarının sayısı 217 ve bunun oranı %28.6'dır. 100-150 milyon arası gelire sahip ailelerin çocuklarının sayısı 91 ve bunun oranı %12, 151-200 milyon

arası gelire sahip ailelerin çocuklarının sayısı 88 ve bunun oranı %11.6, 201-300 milyon arası gelire sahip ailelerin çocuklarının sayısı 70 ve bunun oranı %9.2, 301-400 milyon arası gelire sahip ailelerin çocuklarının sayısı 62 ve bunun oranı %8.2, 401-500 milyon arası gelire sahip ailelerin çocuklarının sayısı 86 ve bunun oranı %11.3, 501-999 milyon arası gelire sahip ailelerin çocuklarının sayısı 74 ve bunun oranı %9.7, 1 milyar ve üzeri gelire sahip ailelerin çocuklarının sayısı 54 ve bunun oranı %7.1'dir.

Tablo 10- Örneklemin Ailelerinin Gelir Dağılımı

	n	%
cevapsız	18	2,4
100 milyondan az	217	28,6
100-150 milyon	91	12,0
151-200 milyon	88	11,6
201-300 milyon	70	9,2
301-400 milyon	62	8,2
401-500 milyon	86	11,3
501-999 milyon	74	9,7
1 milyar üzeri	54	7,1
toplam	760	100,0

7.1.11. Harçlık Miktarı

Örnekleminizde en fazla %18.9 oranında 500 binden az ve 500 bin-1 milyon arası, %17 oranında 2-3 milyon arası, %12.1 oranında 1-2 milyon arası, % 9.9 oranında hiç vermiyor, %7.2 oranında ihtiyacım kadar, %4.7 oranında 5 milyondan fazla, %4.5 oranında 4-5 milyon arası, %2.4 oranında 3-4 milyon arası cevapları verilmiştir. %4.3 oranında da bu soruya cevap verilmemiştir.

Tablo 11- Harçlık Miktarı

	n	%
Cevapsız	21	4,3
500 binden az	43	8,8
500bin-1 milyon arası	67	13,7
1-2 milyon arası	57	11,7
2-3 milyon arası	123	25,2
3-4 milyon arası	15	3,1
4-5 milyon arası	35	7,2
5 milyondan fazla	43	8,8
ihtiyacım kadar	45	9,2
Hiç vermiyor	40	8,2
Toplam	489	100,0

7.1.12. Okul Dışında Çalışma Durumu

Örneklelimizden %91.4 oranında her hangi bir işte çalışmıyorum, %2.4 ayakkabı boyacılığı, %3.6 simit-selpak satıyorum, %1.3 dükkanda çalışıyorum, %1.1 seyyar satıcı ve %0.3 çiftlikte çalışıyorum cevapları gelmiştir.

Tablo 12-Örneklemin Okul Dışında Çalışma Durumu

	n	%
herhangi bir işte çalışmıyorum	695	91,4
simit-selpak satıyorum	27	3,6
seyyar satıcı	8	1,1
ayakkabı boyacılığı	18	2,4
dükkanda çalışıyorum	10	1,3
çiftlikte çalışıyorum	2	,3
toplam	760	100,0

7.1.13. Ailenin Ev Sahibi Olma Durumu

Tablo 13- Örneklemin Ailesinin Ev Sahibi Olma Durumu

	n	%
Evet	592	77,9
Hayır	168	22,1
toplam	760	100,0

Örnekleminizde %77.9 oranında ailenin ev sahibi olduğu görülürken, %22.1 oranında ailenin ev sahibi olmadığı görülmektedir.

7.1.14. Ailenin Otomobil Sahibi Olma Durumu

Tablo 14- Örneklemin Ailesinin Otomobil Sahibi Olma Durumu

	n	%
Evet	274	36,1
Hayır	486	63,9
toplam	760	100,0

Örnekleminizde %36.1 oranında ailenin otomobil sahibi olduğu görülürken, %63.9 oranında ailenin otomobil sahibi olmadığı görülmektedir.

7.1.15. Ailenin Bilgisayar Sahibi Olma Durumu

Tablo 15- Örneklemin Ailesinin Bilgisayar Sahibi Olma Durumu

	n	%
Evet	161	21,2
Hayır	599	78,8
toplam	760	100,0

Örnekleminizde %21.2 oranında ailenin bilgisayar sahibi olduğu görülürken, %78.8 oranında ailenin bilgisayar sahibi olmadığı görülmektedir.

7.1.16. Cep Telefonu Sahibi Olma Durumu

Tablo 16- Örneklemin Cep Telefonu Sahibi Olma Durumu

	n	%
Evet	181	23,8
Hayır	579	76,2
toplam	760	100,0

Örnekleminizin %23.8 oranında cep telefonu sahibi olduğu görülürken, %76.2 oranında cep telefonu sahibi olmadığı görülmektedir.

7.1.17. Ailenin Çamaşır Makinesi Sahibi Olma Durumu

Tablo 17- Örneklemin Ailesinin Çamaşır Makinesi Sahibi Olma Durumu

	n	%
Evet	595	78,3
Hayır	165	21,7
toplam	760	100,0

Örnekleminizde %78.3 oranında ailenin çamaşır makinesi sahibi olduğu görülürken, %21.7 oranında ailenin çamaşır makinesi sahibi olmadığı görülmektedir.

7.1.18. Ailenin Bulaşık Makinesi Sahibi Olma Durumu

Tablo 18- Örneklemin Ailesinin Bulaşık Makinesi Sahibi Olma Durumu

	n	%
Evet	276	36,3
Hayır	484	63,7
toplam	760	100,0

Örnekleminizde %36.3 oranında ailenin bulaşık makinesi sahibi olduğu görülürken, %63.7 oranında ailenin bulaşık makinesi sahibi olmadığı görülmektedir.

7.1.19. Ailenin Ev Telefonu Sahibi Olma Durumu

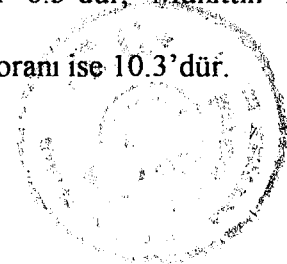
Tablo 19- Örneklemin Ailesinin Ev Telefonu Sahibi Olma Durumu

	n	%
Evet	632	83,2
Hayır	128	16,8
toplam	760	100,0

Örnekleminizde %83.2 oranında ailenin ev telefonuna sahip olduğu görülürken, %16.8 oranında ailenin ev telefonuna sahip olmadığı görülmektedir.

7.1.20. Örneklemin Okul Dağılımı

Anketimizi uyguladığımız okul sayısı 10'dur. Bu okullar; Özel Turgut Özal İlköğretim Okulu, Kemal Özalper İlköğretim Okulu, Gazi İlköğretim Okulu, Derme İlköğretim Okulu, 100. Yıl İlköğretim Okulu, Melekbaba İlköğretim Okulu, Mehmet Akif İlköğretim Okulu, Muhittin Özmumcu İlköğretim Okulu, İstiklâl İlköğretim Okulu, Hakkı Akyüz İlköğretim Okulu'dur. Öğrencilerin okullara göre dağılımı ise şöyledir: Özel Turgut Özal İlköğretim Okulu'ndan 75 öğrenci ve bunun toplam öğrencilere oranı %9.9, Derme İlköğretim Okulu'ndan 112 öğrenci ve bunun toplam öğrencilere oranı %14.7, Gazi İlköğretim Okulu'ndan 47 öğrenci ve bunun toplam öğrencilere oranı %6.2, Kemal Özalper İlköğretim Okulu'ndan 71 öğrenci ve bunun toplam öğrencilere oranı %9.3, 100. Yıl İlköğretim Okulu'ndan 141 öğrenci ve bunun toplam öğrencilere oranı %18.6, İstiklâl İlköğretim Okulu'ndan 54 öğrenci ve bunun toplam öğrencilere oranı %7.1, Mehmet Akif İlköğretim Okulu'ndan 72 öğrenci ve toplam öğrencilere oranı 9.5, Melekbaba İlköğretim Okulu'ndan 47 öğrenci ve toplam öğrencilere oranı 6.2'dir, Şehit Yüzbaşı Hakkı Akyüz İlköğretim Okulu'ndan 63 öğrenci ve toplam öğrencilere oranı 8.3'dür, Muhittin Akyüz İlköğretim Okulu'ndan 78 öğrenci ve toplam öğrencilere oranı ise 10.3'dür.

Tablo 20- Örneklemin Okul Dağılımı

	n	%
Özel Turgut Özal İlköğretim	75	9,9
Gazi İlköğretim	47	6,2
Derme İlköğretim	112	14,7
100. Yıl İlköğretim	141	18,6
Kemal Özalper İlköğretim	71	9,3
İstiklal İlköğretim	54	7,1
Mehmet Akif İlköğretim	72	9,5
Melek Baba İlköğretim	47	6,2
Ş.Y.Hakkı Akyüz İlköğretim	63	8,3
Muhittin Özmumcu İlköğretim	78	10,3
Total	760	100,0

7.1.21. Örneklemin Farklı Sosyal Tabakalara Göre Dağılımı

Anketin uygulandığı öğrencilerle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin yüksek oranda sosyal tabaka ve sosyal sınıf kavramlarına yabancı olduğu ve bu kavramların anlamlarını bilmediklerini gözlemlenmiştir. Bu açıdan, “Kendinizi hangi sosyal tabakaya mensup hissediyorsunuz?” sorusuna yeterli yanıt veremediklerinden dolayı, öğrencilerin ailelerinin gelirleri, baba meslek ve baba öğrenim durumları gibi kriterler göz önünde bulundurularak okulların daha çok hangi sosyo-ekonomik tabakaya mensup öğrencilerden oluştuğu belirlenmiştir. Buna göre ortaya çıkan sonuçlar şöyledir: Özel Turgut Özal İlköğretim Okulu üst tabakaya, Derme İlköğretim Okulu, Kemal Özalper İlköğretim Okulu ve Gazi İlköğretim Okulu orta tabakaya, 100. Yıl İlköğretim Okulu, İstiklâl İlköğretim Okulu, Mehmet Akif İlköğretim Okulu, Melekbaba İlköğretim Okulu, Şehit Yüzbaşı Hakkı Akyüz İlköğretim Okulu ve Muhittin Özmumcu İlköğretim Okulu ise alt tabakaya mensup ailelerin çocuklarından oluşmaktadır. Buna göre, örneklemimizde üst tabakaya mensup ailelerin çocuklarının sayısı 75 ve bunların oranı %9.9, orta tabakaya

mensup ailelerin çocuklarının sayısı 232 ve oranı %30.5 ve alt tabakaya mensup ailelerin çocuklarının sayısı ise 453 ve oranı %59.6'dır.

Tablo 21- Örneklemin Sosyal Tabaka Dağılımı

	n	%
Ust tabaka okullar	75	9,9
orta tabaka okullar	232	30,5
Alt tabaka okullar	453	59,6
toplam	760	100,0

Ataerkil bir aile yapısına sahip olan Türkiye’de, çalışan kadınların oranı çalışmayan kadınların oranına göre oldukça düşüktür. Çalışmada da görüleceği üzere, örneklemin anne mesleğinin %82.9’lık bir oranı ev hanımıdır ve bu oranın çok fazla sağlıklı sonuçlar veremeyeceği düşünülerek, sosyal tabakaların belirlenmesinde ailenin reisi sayılan babanın kriterleri esas alınmıştır. Böyle bir sınıflamaya giderken kullanılan ölçütler; ailenin geliri, baba meslek durumu ve baba öğrenim durumudur. Bu kriterlerin okullara göre dağılım tabloları aşağıda verilmiştir.

Tablo 22- Örneklemin Ailelerinin Okullara Göre Gelir Dağılımı

	cevap sız	100 milyondan az	100-150 milyon	151-200 milyon	201-300 milyon	301-400 milyon	401-500 milyon	501-999 milyon	1 milyar üzeri	toplam
Özel Turgut Özal İlköğretim	2 2,7% 11,1%	1 1,3% 5%	1 1,3% 1,1%	1 1,3% 1,1%	5 6,7% 7,1%	2 2,7% 3,2%	16 21,3% 18,6%	14 18,7% 18,9%	33 44,0% 61,1%	75 100,0% 9,9%
Gazi İlköğretim	4 8,5% 22,2%		2 4,3% 2,2%	4 8,5% 4,5%	6 12,8% 8,6%	8 17,0% 12,9%	9 19,1% 10,5%	7 14,9% 9,5%	7 14,9% 13,0%	47 100,0% 6,2%
Derme İlköğretim	1 ,9% 5,6%	1 ,9% 5%	6 5,4% 6,6%	8 7,1% 9,1%	14 12,5% 20,0%	13 11,6% 21,0%	28 25,0% 32,6%	31 27,7% 41,9%	10 8,9% 18,5%	112 100,0% 14,7%
100. Yıl İlköğretim	3 2,1% 16,7%	87 61,7% 40,1%	24 17,0% 26,4%	16 11,3% 18,2%	6 4,3% 8,6%	2 1,4% 3,2%	2 1,4% 2,3%	1 ,7% 1,4%		141 100,0% 18,6%
Kemal Özalper İlköğretim		9 12,7% 4,1%	7 9,9% 7,7%	11 15,5% 12,5%	12 16,9% 17,1%	13 18,3% 21,0%	10 14,1% 11,6%	9 12,7% 12,2%		71 100,0% 9,3%
İstiklal İlköğretim	1 1,9% 5,6%	30 55,6% 13,8%	12 22,2% 13,2%	4 7,4% 4,5%	1 1,9% 1,4%	1 1,9% 1,6%	2 3,7% 2,3%	3 5,6% 4,1%		54 100,0% 7,1%
Mehmet Akif İlköğretim	2 2,8% 11,1%	24 33,3% 11,1%	10 13,9% 11,0%	14 19,4% 15,9%	8 11,1% 11,4%	9 12,5% 14,5%	2 2,8% 2,3%	3 4,2% 4,1%		72 100,0% 9,5%
Melek Baba İlköğretim	1 2,1% 5,6%	11 23,4% 5,1%	12 25,5% 13,2%	8 17,0% 9,1%	8 17,0% 11,4%	3 6,4% 4,8%	2 4,3% 2,3%	1 2,1% 1,4%	1 2,1% 1,9%	47 100,0% 6,2%
Ş. Y. Hakkı Akyüz İlköğretim	3 4,8% 16,7%	31 49,2% 14,3%	5 7,9% 5,5%	4 6,3% 4,5%	6 9,5% 8,6%	5 7,9% 8,1%	5 7,9% 5,8%	2 3,2% 2,7%	2 3,2% 3,7%	63 100,0% 8,3%
Muhittin Özmemcu İlköğretim	1 1,3% 5,6%	23 29,5% 10,6%	12 15,4% 13,2%	18 23,1% 20,5%	4 5,1% 5,7%	6 7,7% 9,7%	10 12,8% 11,6%	3 3,8% 4,1%	1 1,3% 1,9%	78 100,0% 10,3%
toplam	18 2,4% 100,0%	217 28,6% 100,0%	91 12,0% 100,0%	88 11,6% 100,0%	70 9,2% 100,0%	62 8,2% 100,0%	86 11,3% 100,0%	74 9,7% 100,0%	54 7,1% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Tabloda görüldüğü gibi, Özel Turgut Özal İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri dağılımının oranları şöyledir: %44 oranında 1 milyar ve üzeri, %21.3 oranında 401-500 milyon arası, %18.7 oranında 501-999 milyon arası görülmektedir.

Kemal Özalper İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin gelir dağılımının oranları şöyledir: %18.3 oranında 301-400 milyon arası, %12.7 oranında 100 milyondan az, %16.9 oranında 201-300 milyon arası, %15.5 oranında 151-200 milyon arası, %14.1 oranında 401-500 milyon arası, %12.7 oranında 501-999 arasında ve %9.9 oranında 100-150 milyon arası görülmektedir.

Derme İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir dağılımının oranları şöyledir: % 27.7 oranında 501-999 milyon arası, %25.0 oranında 401-500 milyon arası, %12.5 oranında 201-300 milyon arası, %11.6 oranında 301-400 milyon arası görülmektedir.

Gazi İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir dağılımının oranları şöyledir: %19.1 oranında 401-500 milyon arası, %17.0 oranında 301-400 milyon arası, %14.9 oranında 501-999 milyon arası, %12.8 oranında 201-300 arasında ve %14.9 oranında 1 milyar üzeri görülmektedir.

100.Yıl İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri oranları şöyledir: %61.7 oranında 100 milyonda az, %17 oranında 100-150 milyon arası, %11.3 oranında 150-200 milyon arası, %4.3 oranında 200-300 milyon arası olarak görülmektedir.

İstiklâl İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir dağılımının oranları şöyledir: %55.6 oranında 100 milyondan az, %22.2 oranında 100-150 milyon arası, %7.4 oranında 150-200 milyon arası olarak görülmektedir.

Mehmet Akif İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir dağılımının oranları şöyledir: %33.3 oranında 100 milyondan az, %13.9 oranında 100-150 milyon arası, %19.4 oranında 150-200 milyon arası, %11.1 oranında 200-300 milyon arası, %12.5 oranında 300-400 milyon arası olarak görülmektedir.

Melekbaba İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir dağılımının oranları şöyledir: %23.4 oranında 100 milyondan az, %25.5 oranında 100-150 milyon arası, %17 oranında 150-200 milyon arası, %17 oranında 200-300 milyon arası, %6.4 oranında 300-400 milyon arası olarak görülmektedir.

Şehit Yüzbaşı Hakkı Akyüz İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir dağılımının oranları şöyledir: %49.2 oranında 100 milyondan az, %7.9 oranında 100-150 milyon arası, %6.3 oranında 150-200 milyon arası, %9.5 oranında 200-300 milyon arası, %7.9 oranında 300-400 milyon arasında görülmektedir.

Muhittin Özmumcu İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir dağılımının oranları şöyledir: %29.5 oranında 100 milyondan az, %15.4 oranında 100-150 milyon arası, %23.1 oranında 150-200 milyon arası, %5.1 oranında 200-300 milyon arası, %7.7 oranında 300-400 milyon arası ve %12.8 oranında 400-500 milyon arası olarak görülmektedir.

Tablo 23- Örneklemin Okullara Göre Baba Mesleği Dağılımı

	Cevap sız	Sanayici büyük tüccar	Küçük esnaf zanaatkar	Memur	İşçi	Serbest meslek(dokt or,avukat)	Ordu mensubu	Çiftçi	İşsiz	Emekli	toplam
Özel Turgut Özal İlköğretim		9 12,0% 36,0%	13 17,3% 7,9%	17 22,7% 14,4%	2 2,7% 1,1%	23 30,7% 43,4%	7 9,3% 70,0%			4 5,3% 10,5%	75 100,0% 9,9%
Gazi İlköğretim			19 40,4% 11,5%	19 40,4% 16,1%	2 4,3% 1,1%	3 6,4% 5,7%	1 2,1% 10,0%	1 2,1% 2,6%		2 4,3% 5,3%	47 100,0% 6,2%
Derme İlköğretim		5 4,5% 20,0%	34 30,4% 20,6%	38 33,9% 32,2%	12 10,7% 6,7%	19 17,0% 35,8%			1 ,9% 8%	3 2,7% 7,9%	112 100,0% 14,7%
100. Yıl İlköğretim		1 ,7% 4,0%	31 22,0% 18,8%	10 7,1% 8,5%	34 24,1% 18,9%			11 7,8% 28,2%	54 38,3% 41,9%		141 100,0% 18,6%
Kemal Özalper İlköğretim			19 26,8% 11,5%	19 26,8% 16,1%	16 22,5% 8,9%	1 1,4% 1,9%	1 1,4% 10,0%	8 11,3% 20,5%	2 2,8% 1,6%	5 7,0% 13,2%	71 100,0% 9,3%
İstiklal İlköğretim	1 1,9% 33,3%		6 11,1% 3,6%	2 3,7% 1,7%	15 27,8% 8,3%	1 1,9% 1,9%	1 1,9% 10,0%	5 9,3% 12,8%	19 35,2% 14,7%	4 7,4% 10,5%	54 100,0% 7,1%
Mehmet Akif İlköğretim	1 1,4% 33,3%	2 2,8% 8,0%	7 9,7% 4,2%	6 8,3% 5,1%	29 40,3% 16,1%	3 4,2% 5,7%		4 5,6% 10,3%	15 20,8% 11,6%	5 6,9% 13,2%	72 100,0% 9,5%
Melek Baba İlköğretim		4 8,5% 16,0%	11 23,4% 6,7%	2 4,3% 1,7%	18 38,3% 10,0%	1 2,1% 1,9%		1 2,1% 2,6%	5 10,6% 3,9%	5 10,6% 13,2%	47 100,0% 6,2%
Ş.Y.Hakkı Akyüz İlköğretim	1 1,6% 33,3%	3 4,8% 12,0%	10 15,9% 6,1%	1 1,6% ,8%	23 36,5% 12,8%			4 6,3% 10,3%	18 28,6% 14,0%	3 4,8% 7,9%	63 100,0% 8,3%
Muhittin Özmumcu İlköğretim		1 1,3% 4,0%	15 19,2% 9,1%	4 5,1% 3,4%	29 37,2% 16,1%	2 2,6% 3,8%		5 6,4% 12,8%	15 19,2% 11,6%	7 9,0% 18,4%	78 100,0% 10,3%
toplam	3 ,4% 100,0%	25 3,3% 100,0%	165 21,7% 100,0%	118 15,5% 100,0%	180 23,7% 100,0%	53 7,0% 100,0%	10 1,3% 100,0%	39 5,1% 100,0%	129 17,0% 100,0%	38 5,0% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Tabloda da görüldüğü gibi Özel Turgut Özal İlköğretim Okulunda okuyan öğrencilerin babaları en fazla oranda serbest meslek (doktor,avukat vb.) sahibi, memur, küçük esnaf zanaatkâr ve büyük esnaf ve zanaatkâr olarak çalışmaktadır. Gazi, Derme ve Kemal Özalper İlköğretim okullarında en fazla oranda memur ve küçük esnaf zanaatkâr olarak çalışmaktadırlar. 100. Yıl İlköğretim, İstiklal İlköğretim, Mehmet Akif İlköğretim, Melek Baba İlköğretim,Ş.Y. Hakkı Akyüz İlköğretim ve Muhittin Özmumcu İlköğretim okullarında ise işçi ve küçük esnaf zanaatkâr olarak çalışmaktadır. Ayrıca, bu okullardaki öğrencilerin babalarının işsizlik oranı yüksektir.

Tablo 24- Örneklemin Okullara Göre Baba Öğrenim Durumu Dağılımı

	cevap sız	Okuma yazması yok	Sadece okur yazar	İlkokul	Orta okul	Lise	Fakülte veya yüksek okul	Lisans üstü	toplam
Özel Turgut Özal İlköğretim				7 9,3%	5 6,7%	24 32,0%	30 40,0%	9 12,0%	75 100,0%
Gazi İlköğretim			1 2,1%	8 17,0%	2 4,3%	15 31,9%	19 40,4%	2 4,3%	47 100,0%
Derme İlköğretim			3,2%	2,9%	2,0%	8,8%	17,8%	10,5%	6,2%
100. Yıl İlköğretim		12 8,5%	13 9,2%	6 5,4%	13 11,6%	43 38,4%	43 38,4%	7 6,3%	112 100,0%
Kemal Özalper İlköğretim		21,8%	41,9%	28,7%	18,6%	10,0%	9,9%		18,6%
İstiklal İlköğretim		10 18,5%	3 5,6%	27 50,0%	6 11,1%	7 13,0%	1 1,9%		54 100,0%
Mehmet Akif İlköğretim	1 1,4%	11 15,3%	5 6,9%	34 47,2%	13 18,1%	6 8,3%	2 2,8%		72 100,0%
Melek Baba İlköğretim	100,0%	20,0%	16,1%	12,4%	12,7%	3,5%	1,9%		9,5%
Ş.Y.Hakkı Akyüz İlköğretim		7 14,9%	2 4,3%	29 61,7%	6 12,8%	3 6,4%			47 100,0%
Muhittin Özmumcu İlköğretim		12,7%	6,5%	10,5%	5,9%	1,8%			6,2%
Ş.Y.Hakkı Akyüz İlköğretim		5 7,9%	4 6,3%	34 54,0%	9 14,3%	11 17,5%			63 100,0%
Muhittin Özmumcu İlköğretim		9,1%	12,9%	12,4%	8,8%	6,5%			8,3%
Muhittin Özmumcu İlköğretim		10 12,8%	3 3,8%	38 48,7%	14 17,9%	10 12,8%	2 2,6%	1 1,3%	78 100,0%
toplam	1 ,1%	55 7,2%	31 4,1%	275 36,2%	102 13,4%	170 22,4%	107 14,1%	19 2,5%	760 100,0%

Örnekleminizin baba öğrenim durumu dağılımına baktığımızda: Özel Turgut Özal İlköğretim okulunda en fazla fakülte ve yüksek okul ve lise mezunu, Gazi, Derme, Kemal Özalper İlköğretim Okullarında en fazla fakülte ve yüksek okul ve lise mezunu, 100. Yıl İlköğretim, İstiklal İlköğretim, Mehmet Akif İlköğretim, Melek Baba İlköğretim, Ş.Y.Hakkı Akyüz İlköğretim ve Muhittin Özmumcu İlköğretim Okullarında ise en fazla ilkokul ve orta okul mezunu olduklarını belirtmişlerdir.

Bu bağlamda, bu sonuçlara bakarak Özel Turgut Özal İlköğretim Okulundaki öğrencilerin üst tabakaya mensup, Derme, Gazi ve Kemal Özalper İlköğretim Okulundaki öğrencilerin orta tabakaya, 100. Yıl İlköğretim, İstiklal İlköğretim, Mehmet Akif İlköğretim, Melek Baba İlköğretim, Ş.Y. Hakkı Akyüz İlköğretim, Muhittin Özmumcu İlköğretim Okulundaki öğrencilerin alt tabakaya mensup oldukları söylenebilir.

7.2. Alışkanlık ve Etkinlikler

7.2.1. Boş (Serbest) Zaman Etkinlikleri

Tablo 25 - Tabakalara Göre Boş Zaman Değerlendirme

	cevap sız	Oyun oynarım	TV Seyre derim	Spor yaparım	Sinemaya giderim	Kitap okurum	Müzik dinle rim	Hepsi	Bilgisayar oynarım	toplam
Üst tabaka okullar		4 5,3%	10 13,3%	9 12,0%	7 9,3%	31 41,3%	6 8,0%	8 10,7%		75 100,0%
Orta tabaka okullar		23 9,9%	32 13,8%	34 14,7%	6 2,6%	74 31,9%	35 15,1%	17 7,3%	11 4,7%	232 100,0%
Alt tabaka okullar	4 ,9%	46 10,2%	54 11,9%	65 14,3%	3 ,7%	231 51,0%	44 9,7%	5 1,1%	1 ,2%	453 100,0%
	100%	63,0%	56,3%	60,2%	18,8%	68,8%	51,8%	16,7%	8,3%	59,6%
toplam	4 ,5%	73 9,6%	96 12,6%	108 14,2%	16 2,1%	336 44,2%	85 11,2%	30 3,9%	12 1,6%	760 100,0%
	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100,0%	100,0%

Örneklemin serbest zaman etkinlikleri şu şekilde farklılaşmaktadır: Üst tabakadaki öğrenciler, boş zamanlarında en fazla %41.3 oranında kitap okurum, %13.3 oranında TV seyredirim, %12.0 oranında spor yaparım, %9.3 oranında sinemaya giderim, %8.0 oranında müzik dinlerim cevapları vermiştir. Orta tabakadaki öğrenciler en fazla %31.9 oranında kitap okurum, %13.8 oranında TV seyredirim, %14.7 spor yaparım, %15.1 oranında müzik dinlerim cevapları vermiştir. Alt tabaka öğrencileri %51.0 oranında kitap okurum, %14.3 oranında spor yaparım, %11.9 oranında televizyon seyredirim, %10.2 oranında oyun oynarım, %9.7 oranında müzik dinlerim cevapları vermiştir. Kitap okuma oranlarının yüksek oluşu umut vericidir. Oyun oynama oranı alt tabakaya gidildikçe artmaktadır. Sinemaya gitme oranı, üst sosyal tabaka öğrencilerinde en fazladır. Bunda, maddi durumlarının iyi olması önem taşımaktadır.

Cinsiyete göre, boş zamanları değerlendirme oranlarına bakıldığında; kız öğrencilerin (%17.5) erkek öğrencilere (%5.5) göre müzik dinleme oranları yüksektir. Ayrıca, kız öğrenciler (%57) erkek öğrencilere (%33) göre daha çok kitap okumaktadır. Erkek öğrenciler ise kız öğrencilere göre daha fazla oranda oyun

oynayıp spor yapmaktadır. Oyun oynama oranları, erkek öğrencilerde %15.5, kız öğrencilerde %3 oranındadır. Spor yapma oranları, erkek öğrencilerde %24, kız öğrencilerde %3.5 oranındadır. Geleneksel Türk aile yapısı ve toplum tarafından kız çocuklarına verilmiş roller, onları daha çok ev içinde yapılan faaliyetlere itmektedir. Dolayısıyla kitap okuma ve müzik dinleme gibi sosyal faaliyet oranları kızlarda daha yüksektir. Erkek öğrenciler ise, boş zamanlarını kız öğrencilere oranla daha fazla dış mekanlarda geçirmektedir. Okul yılları boyunca erkek öğrenciler kendi bedensel güçlerine daha çok güvenmekte ve iddialı fiziksel aktivitelere daha çok yönelmektedirler. Dolayısıyla erkek çocuk için oyun oynama becerisi son derece önemlidir.

Yaş oranlarına bakıldığında, en çok göze çarpan farklılık müzik dinleme ve oyun oynama oranlarında karşımıza çıkmaktadır. 14 yaş grubundaki öğrenciler (%15.6), 11 yaş grubundaki öğrencilerden (%7.1) daha çok müzik dinlerken, 11 yaş grubundaki öğrenciler (%12.4) ise 14 yaş grubundaki öğrencilere oranla (%6.6) daha çok oyun oynamaktadır. Ergenlik döneminde ergenin düşünme yeteneğinde çok büyük ilerlemeler olmakta ve soyut düşünme yeteneği artmaktadır. Çünkü bu dönem, “Formel Soyut İşlemler Dönemi”dir. Dolayısıyla çocuğun oyuna karşı ilgisi, bu dönemde soyut kavramları algılama yeteneğinin artması ile birlikte toplumsal konulara yönelmektedir. Ayrıca bu dönemde ergenin en büyük özelliklerinden biri çekingenlik, içe kapanıklık gibi ruh halleri içerisine girmesidir. Dolayısıyla ergenin çocukluk dönemindeki ilgileri, ergenlik döneminde yerini içine girdiği ruh yapısına göre şekillenen faaliyetlere bırakmaktadır.

7.2.2. Sinemaya Gitme Oranı

Tablo 26 - Tabakalara Göre Sinemaya Gitme Durumları

					toplam
	cevapsız	sürekli	bazen	hiç	
üst tabaka okullar	2 2,7% 22,2%	11 14,7% 28,2%	55 73,3% 18,2%	7 9,3% 1,7%	75 100,0% 9,9%
orta tabaka okullar	5 2,2% 55,6%	24 10,3% 61,5%	178 76,7% 58,7%	25 10,8% 6,1%	232 100,0% 30,5%
alt tabaka okullar	2 ,4% 22,2%	4 ,9% 10,3%	70 15,5% 23,1%	377 83,2% 92,2%	453 100,0% 59,6%
toplam	9 1,2% 100,0%	39 5,1% 100,0%	303 39,9% 100,0%	409 53,8% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örnekleminizde sürekli sinemaya gitme %5.1, bazen gitme %39.9, hiç gitmeme %53.8 oranlarındadır. Üst ve orta tabakadaki öğrenciler, alt tabakadaki öğrencilere oranla daha fazla sinemaya gitmektedir. Bu sonuçta, alt tabakanın ekonomik şartlarının yetersizliği etkili olmaktadır. Öyle ki, ailelerin çocuklarına çoğu zaman ders kitaplarını bile alamadığını, onların birçok konuda eksiklik hissettiklerini yazdıkları kompozisyonlarda görmekteyiz. Bulardan bir örnek verelim:

“Ben doktor olmak istiyorum okumak istiyorum, okumak istediğimin sebebi şu. Dünyaya yararlı olmak istiyorum. Biz çok fakiriz biz çok çektik.....Ben 10 yaşındayım sinemaya eğlencelere tiyatroya gitmek isterdim ama maddi durumumuz çok kötü babam ameliyat olacak. Paramız yok ameliyat olamıyor. Kitap okumayı çok severim. Boş zamanlarımda da anneme yardım ederim, hikâyeler, dergiler, fıkralar okurum. Bugün arkadaşımın doğumgünü ona bir şey alamadım. Kitaplarım hep eski ve eksik” (Alt tabakaya mensup bir 5. sınıf öğrencisi)

Yaş ve cinsiyete göre sinemaya gitme oranlarında önemli bir farklılık yoktur.

7.2.3. İnternet Cafe'ye Gitme Oranı

Tablo 27 - Tabakalara Göre İnternet Cafe'ye Gitme Oranları

					toplam
	cevapsız	sürekli	bazen	hiç	
Üst tabaka okullar	4 5,3% 22,2%		19 25,3% 12,0%	52 69,3% 9,1%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	6 2,6% 33,3%	3 1,3% 27,3%	81 34,9% 51,3%	142 61,2% 24,8%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	8 1,8% 44,4%	8 1,8% 72,7%	58 12,8% 36,7%	379 83,7% 66,1%	453 100,0% 59,6%
toplam	18 2,4% 100,0%	11 1,4% 100,0%	158 20,8% 100,0%	573 75,4% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örnekleminizde İnternet Cafe'ye gitme oranları; %1.4 oranında sürekli, %20.8 bazen, %75.4 hiç gitmeme şeklindedir. Üst ve orta tabakadaki öğrencilerin alt tabakadaki öğrencilere göre İnternet Cafe'ye gitme oranları daha yüksektir. Orta tabakadaki öğrenciler de üst tabakadaki öğrencilere göre daha fazla oranda İnternet Cafe'ye gitmektedirler. Bu sonuçta, üst tabakadaki öğrencilerin evlerinde bilgisayar sahibi olma oranlarının yüksek oluşu etkilidir. Alt tabaka öğrencilerinin İnternet Cafe'ye gitme oranının düşük oluşunu ise, yine onların sosyo-ekonomik durumlarının düşük oluşuna bağlayabiliriz.

Cinsiyete göre, İnternet Cafe'ye erkek öğrenciler (%32.5), kız öğrencilerden (%11) daha fazla İnternet Cafe'ye gitmektedirler. Toplum tarafından kız çocuklarına verilmiş rollerden dolayı, kız öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmede eve bağımlı olmaları ve daha çok ev içi faaliyetlere yönelmeleri bu sonucu anlamlı kılmaktadır.

7.2.4. Cami-Cemevi vb. Dini Yerlere Gitme Oranı

Tablo 28 - Tabakalara Göre Cami-Cemevi vb. Dini Yerlere Gitme Oranları

					toplam
	cevapsız	sürekli	bazen	hiç	
Üst tabaka okullar	4 5,3% 6,5%	14 18,7% 16,7%	42 56,0% 11,9%	15 20,0% 5,7%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	14 6,0% 22,6%	13 5,6% 15,5%	80 34,5% 22,7%	125 53,9% 47,9%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	44 9,7% 71,0%	57 12,6% 67,9%	231 51,0% 65,4%	121 26,7% 46,4%	453 100,0% 59,6%
toplam	62 8,2% 100,0%	84 11,1% 100,0%	353 46,4% 100,0%	261 34,3% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Tabakalara göre üst ve alt sosyal tabakadaki öğrencilerin cami-cemevine sürekli ve bazen gitme oranları orta tabakadan daha fazladır. cami- cemevine hiç gitmeme oranı, orta tabaka öğrencilerinde alt ve üst tabakaya oranla daha fazladır.

7.2.5. Spor Yapma veya İzleme Oranı

Tablo 29 - Tabakalara Göre Spor Yapma veya İzleme Oranları

					toplam
	cevapsız	sürekli	bazen	hiç	
Üst tabaka okullar		42 56,0% 14,0%	32 42,7% 9,2%	1 1,3% 1,1%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	3 1,3% 13,0%	124 53,4% 41,2%	95 40,9% 27,5%	10 4,3% 11,1%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	20 4,4% 87,0%	135 29,8% 44,9%	219 48,3% 63,3%	79 17,4% 87,8%	453 100,0% 59,6%
toplam	23 3,0% 100,0%	301 39,6% 100,0%	346 45,5% 100,0%	90 11,8% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Alt tabakadaki öğrencilerin sürekli spor yapma veya izleme oranı diğerlerine göre düşüktür. Bunda ailenin sosyo-ekonomik imkanlarının kısıtlı oluşu en büyük etkindir. Sürekli spor yapan veya izleyenler en fazla üst ve orta sosyal tabakadaki öğrencilerde görülmektedir.

Cinsiyete göre, erkek öğrencilerin (%51) , kız öğrencilere (%27) göre sürekli spor yapma oranları daha fazladır. Bilindiği gibi, erkek çocukları için fiziksel güç gerektiren faaliyetler son derece önemlidir. Spor, onların bu ihtiyaçlarını karşılayan en önemli aktivitedir. Dolayısıyla erkek öğrencilerin spor yapma oranlarının kız öğrencilerin spor yapma oranlarına göre yüksek oluşu, sonucu anlamlı kılmaktadır.

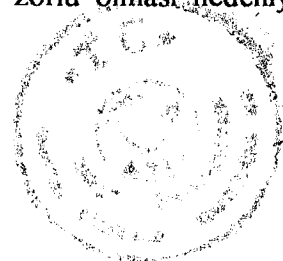
7.2.6. En Çok İzlenen Televizyon Programları

Tablo 30 - Tabakalara Göre En Çok İzlenen Televizyon Programları

	cevap sız	çizgi film	haber programları	yerli film, dizi	yabancı film, dizi	magazin programları	spor	belge sel	toplam
Üst tabaka okullar	3 4,0% 37,5%	27 36,0% 13,0%	7 9,3% 6,1%	16 21,3% 8,7%	13 17,3% 7,3%	4 5,3% 10,8%	3 4,0% 21,4%	2 2,7% 12,5%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	2 ,9% 25,0%	41 17,7% 19,8%	39 16,8% 33,9%	49 21,1% 26,6%	68 29,3% 38,0%	14 6,0% 37,8%	6 2,6% 42,9%	13 5,6% 81,3%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	3 ,7% 37,5%	139 30,7% 67,1%	69 15,2% 60,0%	119 26,3% 64,7%	98 21,6% 54,7%	19 4,2% 51,4%	5 1,1% 35,7%	1 ,2% 6,3%	453 100,0% 59,6%
toplam	8 1,1% 100%	207 27,2% 100,0%	115 15,1% 100,0%	184 24,2% 100,0%	179 23,6% 100,0%	37 4,9% 100,0%	14 1,8% 100%	16 2,1% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Tabakalara göre televizyon izleme oranları şöyledir: Üst tabakada en fazla çizgi film (%36.0), yerli film-dizi (%21.3) ve yabancı film-dizi (%17.3) izlenmektedir. Orta tabakada yabancı film dizi (%29.3), yerli film-dizi (%21.1) ve çizgi film (%17.7) oranında izlenmektedir. Alt tabakada ise, en fazla çizgi film (%30.7), yerli film-dizi (%26.3) ve yabancı film-dizi (%21.6) izlendiği görülmektedir. Magazin programları izleme oranları her üç tabakada da birbirine yakındır.

Dikkat çekici bir nokta da, haber programlarını izleme oranının alt (%15.2) ve orta (%16.8) tabakalarda, üst (%9.3) tabakaya oranla fazla olduğudur. Bunda en etkili faktör, orta ve özellikle alt tabakalardaki çocukların yaşam koşullarının üst tabakadaki çocukların yaşam koşullarına nazaran daha zorlu olması nedeniyle ülke

ve dünya sorunlarına daha ilgili olmalarıdır. Nitekim yazmış oldukları kompozisyonlarda da bunu görmek mümkün:

“Şu anda Dünyanın tek bir sorunu vardır. Savaş, her yerde bu konuşuluyor. Bizim evde de bunlar konuşuluyor. Babam yaşlı olduğu için bize eski dönemleri anlatıyor. Bazen düşünüyorum da Biz Türkiye devleti olarak gün geçtikçe gelişiyor muyuz yoksa, gittikçe kayıp mı oluyoruz? Ben Türkiye'nin geleceğini parlak görmüyorum.....” (Alt tabakaya mensup bir 8. sınıf öğrencisi)

“.....Türkiye bence AB'ye girer ama bu daha sonra olur. Şu anda Türkiye AB'ye girerse Türk vatandaşı için bu daha iyi olur. Bir de Türkiye şu ekonomik krizden kurtulursa, AB'ye daha hızlı girebilir bence.” (Alt tabakaya mensup bir 8. sınıf öğrencisi)

Örneklelimize sorulan “Televizyon programlarından en çok hangisini izliyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplarda, erkek öğrenciler en fazla, %30 oranında çizgi film, %27 oranında yabancı film-dizi, %19 oranında yerli film-dizi, %15 oranında haber programlarını izlemektedirler. Kız öğrenciler ise en fazla, %30 oranında yerli film-dizi, %20 oranında yabancı film-dizi, %24.5 oranında çizgi film, %15 oranında haber programları ve %8 oranında magazin programlarını izlemektedirler.

Bu oranlara bakıldığında, kız öğrencilerin yerli film-dizi ve magazin programlarını, erkek öğrencilere göre daha fazla izlediği ve daha çok ilgilerini çektiği görülmektedir. Yerli film ve dizilerde işlenen temalar ve mekanlar kızların daha fazla ilgisini çekmektedir. Ayrıca magazin programları tarafından özendirilen, manken ve oyuncuların gösterişli yaşantıları kız çocukları üzerinde daha fazla etkiye sahip olmakta ve bu yolla kendilerini yerinde olmak istedikleri kişilerle daha kolay özdeşleştirmektedirler.

Örneklekimizi oluşturan 14 yaşındaki öğrenciler (%8.2), 11 yaşındaki öğrencilere (%1.8) göre daha fazla oranda magazin programı izlerken, ayrıca 11 yaşındaki öğrenciler (%42), 14 yaşındaki öğrencilere göre (%11.5) daha fazla çizgi film izlemektedirler. Çocuğun gelişim sürecinin aşamaları takip edildiğinde çizgi film daha çok 11 yaş dönemine hitap etmektedir. 14 yaş döneminde soyut kavramları algılama yeteneğinin gelişmesi ile birlikte ergen dış dünyaya yönelmekte, ilgisi kendisi ve ailesi dışındaki alanlara kaymaktadır.

7.2.7. En Çok Beğenilerek Dinlenen Müzik Türü

Tablo 31 - Tabakalara Göre En Çok Beğenerek Dinlenen Müzik Türü

	cevap sız	Türk halk müziği	Türk sanat müziği	Pop müzik	Arabesk	Rock	Özgün müzik	Klasik batı müziği	Dinlemem	İlahi	toplam
Üst tabaka okullar		4 5,3% 2,6%	3 4,0% 6,0%	46 61,3% 13,1%	3 4,0% 3,4%	12 16% 2,4%	4 5,3% 12,5%	3 4,0% 14,3%			75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	1 ,4% 25,0%	25 10,8% 16,1%	5 2,2% 10,0%	138 59,5% 39,2%	18 7,8% 20,2%	23 9,9% 47%	15 6,5% 46,9%	7 3,0% 33,3%			232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	3 ,7% 75,0%	126 27,8% 81,3%	42 9,3% 84,0%	168 37,1% 47,7%	68 15,0% 76,4%	14 3,1% 29%	13 2,9% 40,6%	11 2,4% 52,4%	5 1,1% 100,0%	3 ,7% 100,0%	453 100,0% 59,6%
toplam	4 ,5% 100%	155 20,4% 100,0%	50 6,6% 100,0%	352 46,3% 100%	89 11,7% 100,0%	49 6,4% 100%	32 4,2% 100,0%	21 2,8% 100,0%	5 ,7% 100,0%	3 ,4% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Pop Müzik, bütün dünya ülkelerinin çocuk ve gençleri arasında beğenilerek dinlenmektedir. Müzik sektörü içinde, özellikle tüketim toplumunun tüketim müziği olarak pop müzik üretilip tüketilmektedir. Türkiye’de özel televizyon kanallarının artması sürecinde Pop Müzik yaygınlaşmıştır. Bu çerçevede çocuk ve ergenlerin daha hareketli pop müziği dinlemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Örneklekimizde de en fazla Pop Müzik dinlenmektedir.

Beğenilerek dinlenen müzik türü oranlarına bakıldığında, üst tabakada en çok, Pop Müzik (%61.3), Rock Müzik (%16.0) dinlenirken, orta tabakada en fazla, Pop Müzik (%59.5), Türk Halk Müziği (%10.8), Rock Müzik (%9.9) dinlenmektedir. Alt

tabakada ise, en fazla, Pop Müzik (%37.1), Türk Halk Müziği (%27.8), Arabesk Müzik (%15.0) dinlenmektedir.

Bu çerçevede, öğrencilerde en fazla oranda, üst ve orta tabakada pop müzik dinlenmektedir. Rock Müzik ise, en fazla oranda üst tabakaya mensup öğrenciler tarafından dinlenmektedir. Alt tabakaya mensup öğrencilerin Arabesk Müziği'ni daha yüksek oranda dinlediği görülmektedir. Yerleşim yeri itibarıyla alt tabaka, büyük oranda gecekondu bölgelerinde ikâmet etmektedir. Arabesk, köyden kente gelişle birlikte kent yaşamına uyum sağlayamamış gecekondu halkının, dolayısıyla alt tabakanın müziği olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca yaşam koşullarının zorluğu bu bölgelerde yaşayan çocukların da psikolojisini olumsuz etkilemekte ve hayata daha karamsar bakmalarına neden olmaktadır. Bir anlamda acı, keder ve üzüntüyü vurgulayan Arabesk Müzik, bu öğrencilerin duygularına tercüman olmaktadır. Gecekondu bölgesinde yaşayan bir ilkokul 8. sınıf öğrencisinden almış olduğumuz kompozisyonlardan aşağıda verilen kesit, bu bölgelerde yaşayan çocukların psikolojisi hakkında bize önemli bilgiler verebilir:

“Önce kendimi tanıtam; içime kapalı, sıkıntılı mutsuz,acılı, derfli bir kızım. Köyden Malatya'ya geleli 4 veya 5 ay oluyor. Kendimi bildim bileli hiç mutlu değilim. Aileme, kendime ve insanlara güvenim kalmadı. Ailem istemediklerimi yapıyorlar, istediğimi yapmıyorlar. Nefret ediyorum. Annemi ve babamı sevmiyorum diyemiyorum. Çünkü seviyorum. Hiç kimseye ne istediğimi anlatamıyorum, derdimi dökemiyorum. İçimi ancak ağlayarak boşaltıyorum. Hiç kimseye güvenemiyorum hayattan bezdim, yaşamak istemiyorum. Ölmek istiyorum, ölümden korkuyorum. Okumak istiyorum ailem göndermicek.....Durumumuz kötü hiç gelir kaynağımız yok, babam çalışmıyor. Nedeni galiba kriz olması gerek. Buraya yani Malatya'ya geldik, ev yapıyoruz,penceresi yok, kapısı yok. Çatısı yok.....” Bu

kompozisyon; alt tabakaya mensup, 8. sınıfa giden bir kız öğrenciye aittir ve içinde bulunduğu çatışmayı böyle dile getirmektedir.

Cinsiyet oranlarına göre, örneklemimize sorulan; “En çok beğenerek dinlediğiniz müzik türü hangisidir?” sorusuna erkek öğrenciler en fazla, %36.5 oranında Pop Müzik, %23 oranında Türk Halk Müziği, %15 oranında Arabesk Müzik cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise en fazla, %57 oranında Pop Müzik, %6.3 oranında Rock Müzik, %17 oranında Türk Halk Müziği, %8.5 oranında Arabesk Müzik cevaplarını vermişlerdir. Bu bağlamda, kız ve erkek öğrencilerin en fazla Pop Müzik dinlediği görülmektedir. Türk Halk Müziği ve Arabesk Müzik ise bu sırayı takip etmektedir.

Yaş gruplarına göre; “En çok beğenerek dinlediğiniz müzik türü hangisidir?” sorusuna verilen cevapların oranları şöyledir: 14 yaşındaki öğrenciler en fazla %43.2 ile Pop Müzik, %15.6 ile Türk Halk Müziği, %16.1 ile Arabesk Müzik dinlemektedirler. 11 yaşındaki öğrenciler ise en fazla %49.2 ile Pop Müzik, %30 ile Türk Halk Müziği ve %7.5 ile de Arabesk Müzik dinlemektedirler. Bu bağlamda, her iki yaş grubu da en fazla oranda Pop Müziği tercih etmektedirler. Ancak yaş ilerledikçe Arabesk Müziği dinleme oranının da arttığı görülmektedir. Buna karşılık Türk Halk Müziği’ni dinleme oranı ise azalmaktadır.

7.2.8. En Çok Beğenilen Çizgi Film

Tablo 32 - Tabakalara Göre En Çok Beğenilen Çizgi Film Oranı

		şiddet ögesi içermeyen eğlendirici filmler	şiddet ögesi içeren filmler	Seyretmi yorum	toplam
Üst tabaka okullar	3 4,0% 13,6%	61 81,3% 11,8%	8 10,7% 5,2%	3 4,0% 4,6%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	8 3,4% 36,4%	167 72,0% 32,2%	26 11,2% 16,9%	31 13,4% 47,7%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	11 2,4% 50,0%	291 64,2% 56,1%	120 26,5% 77,9%	31 6,8% 47,7%	453 100,0% 59,6%
toplam	22 2,9% 100,0%	519 68,3% 100,0%	154 20,3% 100,0%	65 8,6% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklelimize baktığımızda büyük oranda şiddet ögesi içermeyen çizgi filmlerin izlendiği görülmektedir. Üst tabakada bu oran %81.3 iken, orta tabakada %72.0, alt tabakada ise %64.2'dir. Şiddet ögesi içeren çizgi film izleme oranı ise, üst tabakada %10.7, orta tabakada %11.2 alt tabakada %26.5'dir. Şiddet ögesi içeren çizgi filmleri izleme oranının, üst tabakadan alt tabakaya doğru gidildikçe arttığı görülmektedir. Alt tabakada bu oranın yüksek oluşu, ekonomik imkânların kısıtlı ve eğitim seviyesinin düşük olmasına bağlıdır. Mahalli geleneksel kültürün yaşandığı gecekondu bölgelerinde dayak gibi vasıtasız mücadele yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Kent merkezlerine doğru gidildikçe bu yöntemler yerini vasıtalı mücadele yöntemlerine (mahkemeler, yargı, hukuk, vs.) bırakmaktadır. Alt tabakada, yaşanan ekonomik zorluklardan dolayı, kişilerin sıkıntılarını geleneksel kültürün etkisiyle kaba şiddete dayalı bir biçimde gidermeye çalıştıkları görülmektedir. Dolayısıyla, kaba şiddetin uygulandığı ailelerde yetişen çocukların da daha çok şiddete dayalı çizgi filmleri tercih etmeleri olağandır. Çocuk ve genç, izlediği çizgi filmlerdeki kahramanları bir anlamda kendisi ile özdeşleştirmekte ve o

kahramanlarda kendisini görmektedir. Gecekondu bölgesinde yaşayan 5. Sınıf öğrencisi bir çocuğun yazmış olduğu ve bir kesitini sunduğumuz aşağıdaki kompozisyon, bu bölgelerde yaşanan şiddetin ne denli ciddi boyutlara ulaşabileceğini göstermektedir:

"Ben büyüyünce doktor olmak istiyorum.....Okuyup bir meslek sahibi olmak istiyorum. Eğer okumazsam büyüyünce bir meslek sahibi olamam ve aileme bakamam. Ailemle ilgili çok sorunun var. Çünkü hep döğüşüyorlar ve hep vuruyorlar. Ben böyle bir ortamda yaşamak istemiyorum.....Evet şimdi babamın yaptıklarını anlatıyorum. Babam içkili yerde çalışıyor. Birgün babam akşam geldiğinde ablamdan satırı istedi ve az kalsın annemi öldürecekti. Tabi ara sırada bize de vurmuştu. Gidip dedemgili çağırmasaydık annemi satırla doğrayacaktı....."

Yaş ve cinsiyete göre en fazla izlenen çizgi film oranları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

7.2.9. Arkadaşlarla En Çok Oynanan Oyun

Tablo 33 - Tabakalara Göre Arkadaşlarla En Çok Oynanan Oyun

	cevap sız	voleybol- basketbol	Fut bol	Oyna mam	İp atlama- yerden yüksek vb	Grup halinde oynanan oyunlar	Masa tenisi- Bilardo	Bilgisayar oyunları	Çeşitli zeka oyunları	top lam
Üst tabaka okullar	4 5,3% 19,0%	9 12,0% 11,7%	13 17% 5%		2 2,7% 3,7%	20 26,7% 8,1%	7 9,3% 87,5%	6 8,0% 46,2%	14 18,7% 25,0%	75 100 9,9%
Orta tabaka okullar	6 2,6% 28,6%	29 12,5% 37,7%	94 41% 35%	10 4,3% 63%	22 9,5% 40,7%	41 17,7% 16,6%	1 ,4% 12,5%	7 3,0% 53,8%	22 9,5% 39,3%	232 100 31%
Alt tabaka okullar	11 2,4% 52,4%	39 8,6% 50,6%	161 36% 60%	6 1,3% 38%	30 6,6% 55,6%	186 41,1% 75,3%			20 4,4% 35,7%	453 100 60%
toplam	21 2,8% 100,0%	77 10,1% 100,0%	268 35% 100	16 2,1% 100%	54 7,1% 100,0%	247 32,5% 100,0%	8 1,1% 100,0%	13 1,7% 100,0%	56 7,4% 100,0%	760 100 100

Örneklemin çoğunluğu en fazla futbol oynamaktadır. Tabakalara göre futbol en fazla orta ve alt tabaka öğrenciler tarafından oynanmaktadır. Popüler kültürün etkisiyle ve takım sporu olduğu için futbol özellikle çocuk ve gençler tarafından

sevilerek oynanmaktadır. Tabakalara göre, bilgisayar oyunları en fazla üst tabakadaki öğrenciler tarafından oynanmaktadır. Bu bulgu, üst tabakanın maddi olanakları ve bilgisayar sahipliğiyle doğru orantılı ve anlamlıdır.

Cinsiyete göre, en çok oynanan oyunların oranları şöyledir: Erkek öğrencilerde, futbol %62.5 oranında, grup halinde oynanan oyunlar (saklambaç, körebe, elim sende, sessiz sinema vb. oyunlar) %20 oranında, çeşitli zeka oyunları %5 oranında oynanmaktadır. Kız öğrencilerde ise, ip atlama-yerden yüksek vb. oyunlar %13 oranında, grup halinde oynanan oyunlar %34.6 oranında, çeşitli zeka oyunları da %10 oranında oynanmaktadır. Takım oyunu olan ve dünyada en çok izlenen ve oynanan spor dalı olan futbol daha çok bir erkek oyunudur. Kız öğrencilerin grup halinde oynanan oyunları erkek öğrencilerden daha fazla tercih etmeleri, onların grup içi uyumlarının daha iyi olduğunu göstermektedir. Daha önce de bahsedildiği gibi; erkekler daha çok fiziksel güç gerektiren oyunlara yönelirken, kızlar ise grup oyunlarına yönelmektedirler. Dolayısıyla bu oranlar, spor yapma ve oynama oranları ile örtüşmektedir. (Tablo:29).

Örneklemimize sorulan “Arkadaşlarınızla en çok oynadığınız oyun hangisidir?” sorusuna verilen cevapların oranları şöyledir: 14 yaşındaki öğrenciler en fazla %40 ile futbol, %16 ile voleybol-basketbol, %12 ile çeşitli zeka oyunları, %16.7 ile grup halinde oynanan oyunlar demişlerdir. 11 yaşındaki öğrenciler en fazla %31 ile futbol, % 47.2 ile grup halinde oynanan oyunlar, % 9.4 ile ip atlama yerden yüksek %3 ile de çeşitli zeka oyunları demişlerdir.

14 yaşındaki öğrenciler çeşitli zeka oyunlarını 11 yaşındakilere oranla daha fazla oynamaktadır. Yaş ilerledikçe bu oran, çocuğun zihinsel gelişim sürecine bağlı olarak yükselmektedir. Grup halinde oynanan oyunlarda 11 yaşındaki öğrencilerde 14 yaşındakilere oranla daha fazladır. Ergenlik dönemi ile beraber çocukların

fizyolojik ve psikolojik yapılarında meydana gelen bazı değişmelerin onları bu dönemde daha agresif ve içe kapanık yapmaktadır. Bu değişimlerle beraber grup halinde oynanan oyunların bu dönemde azalması doğal bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

7.2.10. En Çok Oynanan Şans Oyunları

Tablo 34 - Tabakalara Göre En Çok Oynanmak İstenen Şans Oyunları Oranı

	cevap sınız	Hiçbir şans oyunu	Milli piyango	Spor toto- loto	Sayısal loto	At yarışı	Bilgi yarışma ları	top lam
Üst tabaka okullar	3 4,0% 18,8%	52 69,3% 14,5%	10 13,3% 7,4%	2 2,7% 2,9%	5 6,7% 3,5%	1 1,3% 4,0%	2 2,7% 13,3%	75 100 10%
Orta tabaka okullar	4 1,7% 25,0%	107 46,1% 29,9%	32 13,8% 23,7%	18 7,8% 26,1%	63 27,2% 44,4%	4 1,7% 16,0%	4 1,7% 26,7%	232 100 31%
Alt tabaka okullar	9 2,0% 56,3%	199 43,9% 55,6%	93 20,5% 68,9%	49 10,8% 71,0%	74 16,3% 52,1%	20 4,4% 80,0%	9 2,0% 60,0%	453 100 60%
toplam	16 2,1% 100,0%	358 47,1% 100,0%	135 17,8% 100,0%	69 9,1% 100,0%	142 18,7% 100,0%	25 3,3% 100,0%	15 2,0% 100,0%	760 100 100

Örneklemin yarısı hiçbir şans oyunu oynamak istememektedir. Şans oyunu oynamak isteyenler, en fazla oranda sayısal Loto ve Milli Piyango'yu tercih etmektedir. Sosyal tabaka mensubiyetine göre hiçbir şans oyunu oynamak istemeyenler en fazla oranda üst sosyal tabakadadır. Milli Piyango, at yarışı ve Spor Loto-Toto'yu en fazla oranda alt sosyal tabakadakiler oynamak isterken, Sayısal Loto'yu en fazla oranda orta tabakadakiler oynamayı tercih etmektedir. Bu bulgu da, "Kısa Yoldan Köşe Dönmek İyidir" düşüncesine, alt sosyal tabakadakilerin yüksek oranda katılmaları ile örtüşmektedir ve sonuç anlamlıdır. Alt sosyal tabakadakiler, bir an önce ekonomik ve sosyal açıdan yeterli düzeye gelebilmek için şans oyunları ile kazançlarını arttırmak ve kısa yoldan köşe dönmek istemektedirler.

Örnekleme göre erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla daha fazla şans oyunu oynamak istedikleri görülmektedir. Spor Toto-Loto ve Sayısal Loto oynama isteği erkek öğrencilerde, kız öğrencilere göre daha fazladır.

7.2.11. Gazete Satın Alma

Tablo 35 - Tabakalara Göre Öğrencilerin Evlerine Gazete Satın Alınma Oranı

	cevap sız	her gün	arada sırada	hediye edildiğinde	hiç	toplam
Üst tabaka okullar		42 56,0% 28,6%	24 32,0% 6,9%		9 12,0% 3,4%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		75 32,3% 51,0%	140 60,3% 40,3%	1 ,4% 33,3%	16 6,9% 6,1%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	2 ,4% 100,0%	30 6,6% 20,4%	183 40,4% 52,7%	2 ,4% 66,7%	236 52,1% 90,4%	453 100,0% 59,6%
toplam	2 ,3% 100,0%	147 19,3% 100,0%	347 45,7% 100,0%	3 ,4% 100,0%	261 34,3% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneğimizde her gün gazete alınma oranı %19.3, arada sırada %45.7'dir.

Hiç alınmama oranı %34'dür. Üst tabakadaki öğrencilerin evlerine her gün gazete alınma oranı yüksekken, orta tabakada arada sırada, alt tabada ise hiç gazete alınmama oranı yüksektir. Bu oranlara bakarak gazete alma oranı gelir ve eğitim düzeyi ile doğru orantılı olarak artmaktadır.

7.3. Kişisel Gelecek Tasarımı

7.3.1. Geleceğe Yönelik En Büyük İstek

Tablo 36 - Tabakalara Göre Geleceğe Yönelik En Büyük İstek Oranları

	cevap sız	iş bulmak	Araba - ev sahibi olmak	Sağlık	Başka bir ülkede yaşamak	Zengin olmak	Evlen mek	Mutlu olmak	İyi bir üniversite okumak	İstediğim mesleğe sahip olmak	top lam
Üst tabaka okullar		20 26,7% 10,8%	3 4,0% 6,5%	31 41,3% 11,0%	2 2,7% 3,1%	6 8,0% 6,5%	4 5,3% 18,2%	3 4,0% 27,3%	3 4,0% 37,5%	3 4,0% 7,1%	75 100 9,9%
Orta tabaka okullar		45 19,4% 24,2%	7 3,0% 15,2%	98 42,2% 34,6%	31 13,4% 48,4%	26 11,2% 28,3%	4 1,7% 18,2%	4 1,7% 36,4%	5 2,2% 62,5%	12 5,2% 28,6%	232 100 31%
Alt tabaka okullar	6 1,3% 100,0%	121 26,7% 65,1%	36 7,9% 78,3%	154 34,0% 54,4%	31 6,8% 48,4%	60 13,2% 65,2%	14 3,1% 63,6%	4 ,9% 36,4%		27 6,0% 64,3%	453 100 60%
toplam	6 ,8% 100,0%	186 24,5% 100,0%	46 6,1% 100,0%	283 37,2% 100,0%	64 8,4% 100,0%	92 12,1% 100,0%	22 2,9% 100,0%	11 1,4% 100,0%	8 1,1% 100,0%	42 5,5% 100,0%	760 100 100

Geleceğe yönelik en büyük istek sırasıyla; %37.2 sağlık, %24.5 iş bulmak, %12.1 zengin olmak, %8.4 başka bir ülkede yaşamak, %5.5 istediğim mesleğe sahip olmak, %6.1 araba ve ev sahibi olmak, %2.9 evlenmek şeklindedir. Üst ve orta

tabakadakilerin gelecekte sağlıklı olmak isteği, alt tabakadakilere göre yüksek orandadır. Alt sosyal tabakadakilerin geleceğe yönelik en büyük istekleri, en yüksek oranda iş bulmak, sağlıklı olmak, zengin olmak, araba ve ev sahibi olmak şeklinde sıralanmaktadır.

Alt tabakada, üst ve orta tabakaya göre en yüksek oranda gelecekte, iş bulmak, zengin olmak, araba ve ev sahibi olmak isteği sosyolojik açıdan anlamlıdır. Alt sosyal tabakadakiler, ekonomik açıdan yetersiz oldukları için, birinci önceliğe, kendilerini ekonomik ve sosyal açıdan refaha erdirecek isteklerini yerleştirmektedirler.

Üst sosyal tabakadakilerin, gelecekte iyi bir üniversitede okumak isteklerinin orta tabakaya göre fazla olması anlamlıdır. Alt tabakadakiler için iyi bir üniversitede okumak isteği hiç yoktur. Alt tabaka için yeme içme, barınma gibi fizyolojik ihtiyaçlar eğitimden daha önceliklidir.

Örnekleimize sorulan, “Geleceğe yönelik en büyük isteğiniz nedir?” sorusuna erkek öğrenciler en fazla, %30.7 oranında sağlık, %21.4 oranında iş bulmak, %16.6 oranında zengin olmak, %9.8 oranında başka bir ülkede yaşamak cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise en fazla, %44.4 oranında sağlık, %27.8 oranında iş bulmak, %7.2 oranında zengin olmak, %6.9 oranında başka bir ülkede yaşamak cevaplarını vermişlerdir.

Bu sonuçlara bakıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla sağlıklı olmak ve iş bulmak isteklerinin olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerde ise zengin olmak ve başka bir ülkede yaşamak istekleri kız öğrencilere göre daha fazladır. Toplumsallaşma sürecinde erkeklerin toplumdaki konumu, evin reisi ve baba rolü gibi rolleri üstlenmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla erkek çocuklar aileyi geçindirmek için, statülerinin de yüksek olmasını düşünerek zengin olmayı

istemektedirler. Ergenlik döneminde ergenin daha uçarı ve hayalperest olduğu da gözönünde bulundurulursa bu sonuç anlamlıdır.

7.3.2. Kendi Geleceğinden Ümit Düzeyi

Tablo 37 - Tabakalara Göre Öğrencilerin Kendi Gelecekleri Hakkındaki Düşüncesi.

					toplam
	cevap sız	çok ümitliyim	ilgisizim	çok ümitsizim	
üst tabaka okullar		65 86,7% 10,7%	6 8,0% 10,9%	4 5,3% 4,3%	75 100,0% 9,9%
orta tabaka okullar		191 82,3% 31,4%	13 5,6% 23,6%	28 12,1% 30,4%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	4 ,9% 100%	353 77,9% 58,0%	36 7,9% 65,5%	60 13,2% 65,2%	453 100,0% 59,6%
toplam	4 ,5% 100%	609 80,1% 100,0%	55 7,2% 100,0%	92 12,1% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Öğrencilerin gelecekleri hakkındaki görüşlerine baktığımızda, örneklemin genel olarak ümitli oldukları görülmektedir. Üst tabakadaki öğrenciler geleceklerinden %86.7 oranında çok ümitli, %8 oranında ilgisiz olduğunu belirtirken, %5.3 oranında çok ümitsiz olduğunu belirtiyor. Orta tabakadaki öğrencilerin %82.3'ü geleceklerinden çok ümitli, %5.6'sı ilgisiz olduğunu belirtirken, %12.1'i çok ümitsiz olduğunu belirtmektedir. Alt tabakadaki öğrencilerin %77.9'u çok ümitli, %7.9'u ilgisiz olduğunu belirtirken, %13.2'si çok ümitsiz olduğunu belirtmiştir.

Örneklemin geneli kendi geleceklerinden ümitlidir. Bu öğrenciler yazmış oldukları kompozisyonlarda Türkiye'nin geleceği konusunda oldukça ümitsiz iken, kendi gelecekleri konusunda iyimserdirler. Genel olarak, çok çalışarak istedikleri düzeye ulaşacaklarına ve mutlu olacaklarına inanmaktadırlar. Öğrenciler tarafından yazılan kompozisyonlarda da bunu görmekteyiz.

“.....Kendi geleceğim denince aklıma ilk önce gelen eğitimim ve öğretimim oluyor. Evvela ilk, orta ve lise öğrenimimi başarı ile tamamlamak istiyorum. Bundan sonra üniversiteye, askeri okullara veya polis akademisine girmeyi düşünüyorum. Bunun için çok çalışıp büyük bir çaba sarf etmem gerektiğini biliyorum. Vatanıma, aileme ve çevreme faydalı bir insan olmak istiyorum.....” (Orta tabaka mensubu bir 8.sınıf öğrencisi)

“..... Kendim gelecekte başarılı olacağıma inanıyorum. Bu konuda kendime çok güveniyorum. Umarım beklediğim gibi sonuç alırım. Her günde o dereceye daha fazla ulaşabilmek için çalışıyorum. İyi bir meslek sahibi olacağım.....” (Üst tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

Örneklemin genelinin kendi geleceğinden ümit düzeyinin yüksek oluşuna karşılık, bu oran üst tabakadan alt tabakaya doğru gidildikçe azalmaktadır. Geleceğinden çok ümitsiz olanlar en fazla alt sosyal tabaka öğrencileridir. Bu sonuçları, alt tabaka öğrencilerinin yazmış olduğu kompozisyonlar da doğrulamaktadır. Gecekondü bölgelerinde yaşayan öğrencilerinden alınmış kompozisyonlardan aşağıda verilen kesitler bunlardan sadece birkaç tanesidir:

“.....Ben üniversitelere gidemeyeceğim için, gelecekte bir berber olmayı düşünüyorum ve benim hayatım böyle gidecektir. Anlayacağınız gibi, benim hayatım hiç iyi olmayacaktır.” (Alt tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

“Benim gelecekle ilgili bazı kaygılarım var. Mesela lise ve üniversiteyi okuyamama. Ama zamanla bu kaygıyı atabilirim. Ben şahsen babamın mesleğini beğenmiyorum. Çünkü maddi durumumuz iyi değil.....” 8. sınıf öğrencisinin yazmış olduğu kompozisyondan alınan bu kesitte gencin umutsuzluğunun temeli maddi imkânlarının kısıtlılığıdır. Ancak yine de umut etmektedir.

“Gelecekle ilgili kaygılarım bir devlet dairesinde çalışmak. Hayatımı sürmek istiyorum. Ailemle yaşantılarımızın iyi sürmesini istiyorum. Ailemle kavga etmemek istiyorum. Mutlu bir şekilde hayatımı sürdürmek istiyorum.” 8. Sınıf öğrencisi olan bu genç; hayatını garantiye almanın yolunun bir devlet dairesinde çalışmak olduğunu düşünmektedir. Geleceğe dair kaygılarının temelinde, muhtemelen ailede yaşanan ekonomik sıkıntılar ve tartışmalar yer almaktadır.

Örneklemin cinsiyet oranlarına göre kendi geleceklerinden ümit düzeylerine bakıldığında; kız ve erkek öğrenciler genel olarak kendi geleceklerinden oldukça ümitlidirler.(%80)

7.3.3. Türkiye’nin Geleceği

Tablo 38- Tabakalara Göre Türkiye’nin Geleceğini Nasıl Gördükleri

	cevapsız	Daha iyi	Aynı	Daha kötü	toplam
Üst tabaka okullar		16 21,3% 6,5%	28 37,3% 12,4%	31 41,3% 11,1%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		57 24,6% 23,0%	72 31,0% 31,9%	103 44,4% 36,8%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	6 1,3% 100,0%	175 38,6% 70,6%	126 27,8% 55,8%	146 32,2% 52,1%	453 100,0% 59,6%
toplam	6 ,8% 100,0%	248 32,6% 100,0%	226 29,7% 100,0%	280 36,8% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Öğrenciler genel olarak Türkiye’nin geleceğinin daha kötü olacağını düşünmektedir. Üst tabakadaki öğrenciler %21.3 oranında daha iyi, %37.3 oranında aynı, %41.3 oranında daha kötü olduğunu vurgulamaktadır. Orta tabakadaki öğrenciler %24.6 oranında daha iyi, %31.0 oranında aynı, %44.4 oranında da daha kötü görmektedir.

Alt sosyal tabakadaki öğrencilerin, üst ve orta sosyal tabakadaki öğrencilere göre Türkiye’nin geleceğinden daha fazla ümitli olduklarını görmekteyiz. Bu oran,

alt sosyal tabakada öğrencilerinin kendi geleceklerinden ümit etme düzeylerinin fazla oluşu ile doğru orantılıdır.(Bkn.Tablo:38). O halde diyebiliriz ki, alt sosyal tabakadaki öğrenciler, yaşadıkları sosyo-ekonomik sıkıntılardan dolayı gelecekte daha çok şey beklemektedirler. Bu da onların ümit düzeylerini arttırmaktadır.

Öğrencilerin Türkiye'nin geleceği ve bugünkü durumu hakkında yazmış oldukları kompozisyonlardan bazı kesitler şöyledir:

“.....Şimdi IMF’den para alıp Türkiye’yi krizden kurtarabilirler. Fakat sonra bu parayı nasıl faiziyle ödeyecekler. O zaman bundan da zor bir kriz olacaktır.....” (Orta tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

“.....Türkiye’nin şu anki durumu beni çok sıkıyor. Başımızdakiler, cebimizdekileri aldığı sürece Türkiye’nin geleceğini karanlık görüyorum. Yani Türkiye’nin geleceği bana göre yok.....” (Orta tabaka mensubu bir 5. Sınıf öğrencisi)

“..... Benim hayatımın iyi olması devletin iyi olmasıdır.....”(Üst tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

“..... Türkiye’nin şu anki durumu çoğu aileyi etkilemiştir. Örneğin, bir baba işten kovuluyor ve çocuklarına ekmek parası getiremediği için çocuğuna bağırıp çağırıyor. Ülkemizin düştüğü durum 21. Yüzyılın, Türkiye için en mat dönemidir..... Bizim ülkenin geleceğini, karanlık olarak görüyorum. Neden mi? Şu anki halimizden anlıyorum.....” (Alt tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

Öğrenciler, yazdırılan kompozisyonlarda Avrupa Birliği hakkında da çeşitli görüşler sunmuşlardır. Bu konuda birkaç örnek şu şekildedir:

“.....Türkiye, Avrupa Birliği’ne girmek istiyor. Bizler Avrupa Birliğine girdiğimizde bağımsızlığımız da elimizden alınacak ve Avrupa devletinin himayesi

altında kalacağız. Bana göre Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinin sebebi maddi yönden yardım almaktır... ”(Alt tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

“..... Avrupa Birliğine girmemiz konusunda bence ülkemizin geleceği olan yarımımızın sahipleri olan gençlerimizin öğreneceği ve öğreteceği en önemli unsurlardan birisi kültürümüzdür. Kültürümüze sahip çıkmalıyız... Hiçbir zaman Avrupa Birliğine girmek istem. Kendi kültürümüzün, içimizdeki benliğin kaybolmasına sebep olup, gözler önünde eriyip gitmesine neden olacaktır.....”(Üst tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

“.....Bizi yöneten insanlar Avrupa Birliği'ne girmek için ellerinde geleni yapıyorlar. Ama Avrupa Birliğine girmek bizim için çok büyük bir hata olur..... ”(Orta tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

“.....Ben bir Türk olarak Avrupa Birliği'ne girmek istemiyorum. Çünkü, Avrupa Biriliği'ne girdiğimiz zaman en başta geleneklerimiz, kültürümüz kaybolacaktır. Avrupa Birliği'ne girmek o kadar da önemli değildir. Bir devlet başka bir devletin himayesi altına girmek istiyorsa, o devlet kendini yönetemeyen bir devlettir.....”(Orta tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

“.....Kriz olduğu için millet ortada kaldı. Bu krizin nedeni devlettir..... başka bir konu da Avrupa Birliği'ne girmemizdir. Bence girmemiz lazımdır. Çünkü tüm dünyaya kapılar açık olur.....”(Alt tabaka mensubu bir 8. Sınıf öğrencisi)

Örneklelimizi oluşturan öğrencilerin yazmış oldukları kompozisyonların birçoğunda Avrupa Birliği'ne değinilmiştir. Öğrenciler genel olarak Avrupa Birliğine karşıt bir tutum sergilemektedirler. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesine karşıdırlar. Bu tutumlarına neden olarak; Avrupa Birliği'ne girdiğimiz takdirde milli kültürümüzün yok olacağını, başka bir devletin himayesi altına gireceğimizi ve ekonomik açıdan daha çok sıkıntılar yaşayacağımızı öne sürmektedirler. Türkiye'nin

Avrupa Birliği'ne girmemizi isteyenler küçük bir grubu oluşturmaktadırlar. Bu öğrenciler ise, Avrupa Birliği'ne girildiğinde ülkenin ekonomik açıdan rahatlayacağını ve krizden kurtulacağını düşünmektedirler. Ancak dikkat çekici bir nokta da; çocuk ve gençlerimizin, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesini isteyip istememesinden çok zihinlerinin bu kadar meşgul oluşudur. Bulundukları yaş itibarı ile özellikle 11 yaş grubu öğrencilerinin ilgilerinin ülke meselelerinden daha çok oyun, spor, vb. faaliyetlere yönelmesi gerekmektedir.

14 yaşındaki öğrenciler Türkiye'nin geleceğini %44.5 oranında daha kötü, %31 oranında aynı, %24 oranında daha iyi olarak görmektedir. 11 yaşındaki öğrenciler ise Türkiye'nin geleceğini %30 oranında daha kötü, %29 oranında aynı, %30 oranında da daha iyi olarak görmektedir. Bu oranlara bakıldığında, 11 yaşındaki öğrencilerin 14 yaşındaki öğrencilere oranla daha çok ümitli oldukları söylenebilir. 14 yaşındaki öğrenciler, 11 yaşındaki öğrencilere göre yaş itibarıyla daha farklı özellikler sergilemektedir. 14 yaşındaki ergen gerek kendisine, gerekse çevreye daha çok yönelmeye ve diğer insanlarla ilgilenmeye başlamıştır. Dolayısıyla ülke sorunlarıyla da daha fazla ilgilenmektedir.

Kız ve erkek öğrencilerin Türkiye'nin geleceği konusunda ümitsiz oldukları (%37) görülmektedir. Bayhan (2002)'ın yaptığı araştırmada; gençlerin kendi geleceklerinden ümitli olmalarına karşılık, Türkiye'nin geleceğinden ümitsiz oldukları görülmüştür. Bu bağlamda, bu iki araştırmanın sonuçları birbirini desteklemektedir.

7.3.4. Dünya'nın Geleceği

Tablo 39 - Tabakalara Göre Öğrencilerin Dünyanın Geleceğini Nasıl Gördükleri

					toplam
	cevapsız	Daha iyi	Aynı	Daha kötü	
Üst tabaka okullar		35 46,7% 11,5%	19 25,3% 8,3%	21 28,0% 9,4%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		110 47,4% 36,2%	65 28,0% 28,4%	57 24,6% 25,4%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	3 ,7% 100,0%	159 35,1% 52,3%	145 32,0% 63,3%	146 32,2% 65,2%	453 100,0% 59,6%
toplam	3 ,4% 100,0%	304 40,0% 100,0%	229 30,1% 100,0%	224 29,5% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Dünyanın geleceğini, örneklemin %40.0'ı daha iyi, %30.1'i aynı ve %29.5'i daha kötü olarak düşünmektedir. Üst ve orta tabakadaki öğrenciler dünyanın geleceğinin daha iyi olacağını belirtirken, alt tabakadaki öğrenciler diğer tabakadakilerden daha fazla dünyanın daha kötü olacağını ifade etmektedir. Bu bulgu, sosyolojik açıdan anlamlıdır. Sosyo- ekonomik açıdan alt tabakada bulunanlar içinde bulundukları yoksun durumdan olumsuz etkilenmektedir.

7.3.5. Gelecekte Yaşamak İstenilen Yerleşim Yeri

Tablo 40 - Tabakalara Göre Gelecek Yaşantıda Yaşamak İstenilen Yer Oranı

				toplam
	cevapsız	Kırsal alanda	Kentte	
Üst tabaka okullar		17 22,7% 7,8%	58 77,3% 10,8%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		48 20,7% 21,9%	184 79,3% 34,1%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	2 ,4% 100,0%	154 34,0% 70,3%	297 65,6% 55,1%	453 100,0% 59,6%
toplam	2 ,3% 100,0%	219 28,8% 100,0%	539 70,9% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklemin %70.9'u gelecekte kentte, %28.8'i kırsal alanda yaşamak istemektedir. Tabakalara göre gelecekte kırsal alanda yaşamak isteyenlerin oranı alt tabakada , üst ve orta tabakadakilere göre daha fazladır. Alt tabakanın, kentte yaşama isteğinin oranının düşük oluşu, yurtdışında yaşama isteğinin oranı ile doğru orantılıdır.(Bkn. Tablo:41). Daha çok kapalı toplum yaşamına alışmış olan alt tabaka için kent yaşamına uyum süreci oldukça zordur.

Kız ve erkek öğrenciler yüksek oranda kentte yaşamak istemektedir. Kız öğrenciler (%65.5) erkek öğrencilere (%77) göre daha fazla oranda kentte yaşamak istemektedir. Bu sonuçta, kent yaşamının kırsal alandaki yaşama göre daha fazla özgür ve denetimsiz olması etkilidir.

7.3.6. Gelecekte Yurtdışında Yaşamak İsteği ve Nedenleri

Tablo 41 - Tabakalara Göre Gelecek Yaşantıda Yurtdışında Yaşamak İsteme Oranı

	cevapsız	Evet	Hayır	toplam
Üst tabaka okullar		39 52,0% 11,7%	36 48,0% 8,5%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		150 64,7% 45,0%	82 35,3% 19,2%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	1 ,2% 100,0%	144 31,8% 43,2%	308 68,0% 72,3%	453 100,0% 59,6%
toplam	1 ,1% 100,0%	333 43,8% 100,0%	426 56,1% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklemin %43.8'i gelecekte yurtdışında yaşamak istemektedir. Gelecekte yurtdışında yaşamak isteği en fazla oranda orta tabakadakilere görülmektedir. Gelecekte yurtdışında yaşamama isteği en fazla (%68.0) alt tabaka öğrencilerindedir. Bunun nedeni maddi imkanlarının yetersizliğinin yanında, sosyal donanım ve zihniyet olarak da yetersiz olmalarıdır. Gelecekte yurtdışında yaşamak onlar için ütopyadır. Ancak, ülkenin içinde bulunduğu olumsuz koşullardan ve buna bağlı

olarak yurtdışının yaşam koşullarının çekiciliğinden kaynaklanan yurtdışında yaşama isteği de oldukça fazladır.

Tablo 42 - Tabakalara Göre Yurtdışında Yaşamak İsteme Nedeni Oranı

	cevap sız	istemi yor	Gezip, görmek için	Türkiyenin kötü durumundan dolayı	Daha çekici yaşam koşullarının dan dolayı	Ülkemi temsıl ve savunmak için	toplam
Üst tabaka okullar	7 9,3% 20,6%	33 44,0% 7,7%	5 6,7% 5,3%	6 8,0% 12,5%	20 26,7% 13,5%	4 5,3% 44,4%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	10 4,3% 29,4%	79 34,1% 18,5%	44 19,0% 46,8%	27 11,6% 56,3%	69 29,7% 46,6%	3 1,3% 33,3%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	17 3,8% 50,0%	315 69,5% 73,8%	45 9,9% 47,9%	15 3,3% 31,3%	59 13,0% 39,9%	2 ,4% 22,2%	453 100,0% 59,6%
toplam	34 4,5% 100%	427 56,2% 100,0%	94 12,4% 100,0%	48 6,3% 100,0%	148 19,5% 100,0%	9 1,2% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklemin yurtdışında yaşamak isteme nedenleri sırasıyla; yurtdışında daha çekici yaşam koşulları olduğu için, gezip görmek için, Türkiye'nin kötü durumundan dolayıdır. Bu isteklerinin oranı ise, orta sosyal tabakada, diğer sosyal tabakalara göre daha fazladır. Örnekleminizin %40'ının yurtdışında yaşamak istediği görülmektedir. bu durumun temel nedeni ise, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik koşullar ve yurtdışının yaşam koşullarının çekiciliğidir.

7.3.7. Yurtdışında Yaşamak İstenen Ülke

Örneklemin %26.3'ü yurtdışında hiçbir ülkede yaşamak istememektedir. Yurtdışında yaşanmak istenilen ülkeler sırasıyla şu şekildedir: ABD %21.3, Almanya %27.1, İngiltere %8.4 , Fransa %7.5, İtalya %5.7.

Üst ve orta tabakadaki öğrenciler en fazla oranda ABD'yi istemektedir. ABD'nin bir refah ve rahatlık ülkesi görünümü bu öğrencilerin burayı istemelerindeki en büyük etken olmaktadır. Alt tabakadaki öğrencilerin ilk sırada Almanya'yı istemeleri, bu ülkenin zihinlerde çağrıştırdığı, çalışmak, bol para ve

rahatlık imajlarının bu öğrencilerin içinde bulunduğu zor yaşam şartlarından bir kurtuluş ümidi taşımasındandır. Alt sosyal tabakada yurtdışında yaşama isteğinin düşük olması Tablo: 42 ile doğru orantılıdır.

Tablo43 - Tabakalara Göre Yurtdışında Yaşamak İstenilen Ülke

	cevap sız	ABD	Almanya	İngiltere	Fransa	İtalya	Çin, Japonya, G. Kore	İstemiyor	toplam
Üst tabaka okullar		28 37,3% 17,3%	9 12,0% 4,4%	9 12,0% 14,1%	6 8,0% 10,5%	1 1,3% 2,3%	2 2,7% 15,4%	20 26,7% 10,0%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		83 35,8% 51,2%	56 24,1% 27,2%	19 8,2% 29,7%	26 11,2% 45,6%	17 7,3% 39,5%	7 3,0% 53,8%	24 10,3% 12,0%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	15 3,3% 100,0%	51 11,3% 31,5%	141 31,1% 68,4%	36 7,9% 56,3%	25 5,5% 43,9%	25 5,5% 58,1%	4 ,9% 30,8%	156 34,4% 78,0%	453 100,0% 59,6%
toplam	15 2,0% 100,0%	162 21,3% 100%	206 27,1% 100,0%	64 8,4% 100,0%	57 7,5% 100,0%	43 5,7% 100,0%	13 1,7% 100,0%	200 26,3% 100,0%	760 100,0% 100,0%

7.3.8. Gelecekte Çalışmak İstenen Kurum

Tablo 44 - Tabakalara Göre Gelecekte Nasıl Bir Kurumda Çalışmak İsteddiği

	cevap sız	Bir kamu kurumunda	Özel sektörde	Nerede iş bulursam	toplam
Üst tabaka okullar		6 8,0% 2,4%	60 80,0% 16,3%	9 12,0% 6,6%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		60 26,0% 23,9%	151 65,4% 41,0%	20 8,7% 14,6%	231 100,0% 30,4%
Alt tabaka okullar	3 ,7% 100,0%	185 40,8% 73,7%	157 34,7% 42,7%	108 23,8% 78,8%	453 100,0% 59,7%
toplam	3 ,4% 100,0%	251 33,1% 100,0%	368 48,5% 100,0%	137 18,1% 100,0%	759 100,0% 100,0%

Üst tabaka okullardaki öğrenciler, %80.0 oranında özel sektörde, %12.0 oranında nerede iş bulursam, %8.0 oranında bir kamu kurumunda cevapları gelmiştir. Orta tabaka okullardaki öğrenciler, %65.4 oranında özel sektörde, %26.0 oranında bir kamu kurumunda, %8.7 oranında nerede iş bulursam cevapları gelmiştir. Alt tabaka okullardaki öğrenciler ise %34.7 oranında özel sektörde, %40.8 oranında bir kamu kurumunda ve %23.8 oranında nerede iş bulursam cevapları gelmiştir.

Öğrencilerin genel olarak özel sektörde çalışmak istedikleri görülmektedir. Bu sonuçta kamu sektöründe çalışanların daha düşük bir ücretle ve daha olumsuz koşullarda çalışması etkili olmuştur. Alt tabakadaki öğrencilerin diğerlerine oranla daha fazla oranda kamu kurumlarında çalışmak istedikleri görülmektedir. Bu sonuçta etkili olan neden ise, bu öğrencilerin babalarının daha çok işsiz ve günlük işlerde çalışmaları nedeniyle, öğrencilerin daha garanti olan kamu sektörüne cazip bakmalarıdır.

Yaşa ve cinsiyete göre, ileride çalışılmak istenilen kurum oranlarında önemli bir farklılık bulunmamaktadır.

7.3.9. Öğrenim Görmek İstenilen Lise Türü(Lise Öğrenimini Ailenin İstememe Nedenleri)

Tablo 45 - Tabakalara Göre İlköğretimden Sonra Hangi Liseye Gitmek İstedikleri Oranı

	İlköğretimden sonra okumak istemiyorum	Ailem istemiyor	Düz lise	Kız meslek lisesi	Sağlık meslek lisesi	Askeri lise	Anadolu lisesi	Fen lisesi	Özel lise	toplam
Üst tabaka okullar			2 2,7% 1,7%	1 1,3% 1,8%	2 2,7% 3,6%	3 4,0% 2,6%	14 18,7% 14,3%	41 54,7% 22,4%	12 16,0% 13,2%	75 100 9,9%
Orta tabaka okullar	3 1,3% 11,1%	1 ,4% 5,9%	18 7,8% 15,3%	6 2,6% 10,5%	3 1,3% 5,5%	45 19,4% 39,5%	41 17,7% 41,8%	86 37,1% 47,0%	29 12,5% 31,9%	232 100 31%
Alt tabaka okullar	24 5,3% 88,9%	16 3,5% 94,1%	98 21,6% 83,1%	50 11,0% 87,7%	50 11,0% 90,9%	66 14,6% 57,9%	43 9,5% 43,9%	56 12,4% 30,6%	50 11,0% 54,9%	453 100 60%
toplam	27 3,6% 100,0%	17 2,2% 100,0%	118 15,5% 100%	57 7,5% 100,0%	55 7,2% 100,0%	114 15,0% 100,0%	98 12,9% 100,0%	183 24,1% 100,0%	91 12,0% 100%	760 100 100

Üst tabakadaki öğrencilerin %54.7'si ilköğretimi bitirince Fen Lisesine gitmek istemekte,%18.7'si Anadolu Lisesine, %16.0'ı özel liselere, %2.7'si ise düz liseye gitmek istemektedir Orta tabakadaki öğrencilerin % 37.1'i Fen lisesine ,%19.4'ü Askeri Liseye, %17.7'si Anadolu Lisesine, %12.5'i ise özel liseye gitmek istemektedir. Alt tabakadaki öğrencilerin ise % 21.6'sı düz liseye gitmek isterken, % 12.4'ü Fen lisesine, % 9.5'i ise Anadolu lisesine gitmek istemektedir.

Üst ve orta tabakadaki öğrencilerin ve ailelerinin eğitim ve öğretime daha fazla önem vermeleri ve dershaneye gittikleri için Anadolu ve Fen Liseleri daha fazla tercih edilmektedir. Alt tabakadaki öğrenciler ise ailelerin maddi durumunun iyi olmadığı, dershaneye gitme olanakları olmadığı için düz lise ve kısa yoldan meslek sahibi olacakları sağlık meslek lisesi, askeri lise ve kız meslek liselerini daha fazla oranda tercih etmektedirler.

Cinsiyete göre, erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla düz liseyi ve askeri liseyi tercih ederken, kız öğrencilerin Anadolu ve Fen liselerini daha fazla oranda tercih etmektedir. Anadolu ve fen liselerini kız öğrencilerin daha fazla tercih etmeleri, kız öğrencilerin eğitime daha fazla önem verdiklerini göstermektedir.

Ailenin Öğrenime Devam Etmesini İstememe Nedenleri

Tablo 46 - Tabakalara Göre Ailenin Öğrenime Devam Etmesini İstememe Nedenleri

				Gelirimiz yeterli olmadığından	
	cevapsız	İstiyor	Geri kafalılık		toplam
Üst tabaka okullar		75 100,0%			75 100,0%
Orta tabaka okullar		232 100,0%			232 100,0%
Alt tabaka okullar	9 2,0%	397 87,6%	14 3,1%	33 7,3%	453 100,0%
toplam	9 1,2%	704 92,6%	14 1,8%	33 4,3%	760 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bütün aileler yüksek oranda çocuklarının öğrenimlerine devam etmelerini istemektedirler. Bu istek üst ve orta tabakadaki öğrencilerin ailelerinde %100 oranındadır. Alt tabakadaki öğrencilerin aileleri ise, %87.6 oranında çocuklarının liseye devam etmesini isterken, %7.3 oranında gelir yetersizliğinden dolayı, %3.1 oranında ise geri kafalıktan dolayı çocuklarının liseye devam etmesini istememektedir. Genel olarak alt tabakanın %10.4'ü çocuklarının liseye devam

etmesini istememektedir. Alt tabaka mensubu aileleri, öncelikle çocuğun beslenme, barınma gibi temel fiziksel ihtiyaçlarını gidermeyi amaçlamaktadır. Eğer erkek ise bir an önce hayata atılması, kız ise evlenip hayatını kurtarması istenmektedir. Dolayısıyla daha eğitim geri planda kalmaktadır. Ayrıca ailenin eğitim seviyesi düşük olduğundan dolayı, çocuğunu gerektiği şekilde yönlendirememektedir.

7.3.10. Üniversitede Öğrenim Görülmek İstenilen Alan

Tablo 47 - Tabakalara Göre Hangi Alanda Üniversite Eğitimi Görmek İstedikleri

	cevap sız	Üniversite okumak istemiyorum	Tıp fakültesi	Hukuk fakültesi	Mühendislik	Öğretmenlik	Harp okulu	toplam
Üst tabaka okullar	2 2,7% 10,5%	1 1,3% 1,5%	36 48,0% 17,5%	13 17,3% 10,4%	17 22,7% 16,0%	5 6,7% 2,4%	1 1,3% 3,6%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	4 1,7% 21,1%	9 3,9% 13,8%	75 32,3% 36,4%	45 19,4% 36,0%	42 18,1% 39,6%	39 16,8% 18,5%	18 7,8% 64,3%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	13 2,9% 68,4%	55 12,1% 84,6%	95 21,0% 46,1%	67 14,8% 53,6%	47 10,4% 44,3%	167 36,9% 79,1%	9 2,0% 32,1%	453 100,0% 59,6%
toplam	19 2,5% 100%	65 8,6% 100,0%	206 27,1% 100,0%	125 16,4% 100,0%	106 13,9% 100,0%	211 27,8% 100,0%	28 3,7% 100%	760 100,0% 100,0%

Üst tabakadaki öğrenciler %48.0 oranında Tıp Fakültesi, %22.7 oranında Mühendislik Fakültesi, %17.3 oranında Hukuk Fakültesi, %6.7 oranında ise Öğretmenlik mesleğini istemektedirler. Orta tabakadaki öğrenciler %32.3 oranında Tıp Fakültesi, %18.1 oranında Mühendislik Fakültesi, %19.4 oranında Hukuk Fakültesi, %16.8 oranında da Öğretmenlik mesleğini istemektedirler. Alt tabakadaki öğrenciler %36.9 oranında Öğretmenlik mesleğini isterlerken, %21.0 oranında Tıp Fakültesi, %14.8 oranında Hukuk Fakültesi, %12.1 oranında da “üniversite okumak istemiyorum” cevapları gelmiştir. Üniversite okumak isteme en fazla alt tabakadaki öğrencilerde görülmektedir. Bu istekte, hem maddi olanakların kısıtlılığı hem de başarı kapasitesinin eksikliği etkili olmaktadır.

Örneklelimizi oluşturan öğrenciler genel olarak üniversite okumak istediklerini belirtirken, Tıp Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi’ni okuma isteği üst

tabakadan alt tabakaya gidildikçe azalmakta, öğretmenlik eğilimi ise üst tabakadan alt tabakaya gidildikçe artmaktadır. Alt tabakalar özellikle öğretmenlik mesleğini istemektedir. Bu istekte, öğretmenliğin iş bulma açısından daha garanti bir meslek olması, maddi açıdan okuma imkanlarının daha iyi olması, Tıp Fakültesi'ne oranla daha kolay ve daha kısa zamanda hayata atılma olanağı vermesi bu tercihte etken olmaktadır. Bu konuda öğrencilerin yazmış oldukları kompozisyonlardan bazı kesitler şöyledir:

“..... Öğretmen olursam hem kendi hayatımı hem de ailemin hayatını kurtarmış olurum.....” (Alt tabaka mensubu bir 5.sınıf öğrencisi)

“.....Ailem okumadıkları için beni okutup meslek sahibi olmam için çaba gösteriyorlar ve emek veriyorlar.....” (Alt tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

Örneklemimize sorulan “Üniversite öğrenimi görmek istiyorsanız hangi alanda olmasını isterdiniz?” sorusuna, erkek öğrenciler en fazla, %25.4 oranında Tıp Fakültesi, %19 oranında Mühendislik, %15.5 oranında Hukuk Fakültesi,%19.5 oranında Öğretmenlik, %5 oranında Harp Okulu cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise en fazla, %36.5 oranında Öğretmenlik, %29 oranında Tıp Fakültesi, %17.5 oranında Hukuk Fakültesi, %8 oranında ise Mühendislik cevaplarını vermişlerdir.

Tıp fakülteleri öğrenciler arasında ilk tercih edilen fakülte olmuştur. Öğretmenlik ise kız öğrenciler arasında ikinci tercih olurken, erkek öğrenciler arasında daha geri planda kalmaktadır. Öğretmenlik mesleğinin kadınlara daha uygun şartlar sunması bu tercihte önemli bir etkidir.

Ailenin Üniversite Öğrenimini İstememe Nedenleri

Tablo 48 - Tabakalara Göre Ailenin Üniversite Öğrenimine Devam Etmek İstememe Nedenleri

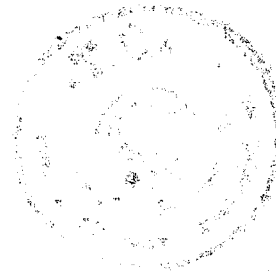
	cevap sız	İstiyor	Zor meslek olduğundan	İstemiyor	Geri kafalılık	Bana güvermi yorlar	toplam
Üst tabaka okullar		75 100,0% 11,3%					75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	4 1,7% 14,3%	226 97,4% 34,0%			1 ,4% 4,8%	1 ,4% 50,0%	232 100,0% 30,6%
Alt tabaka okullar	24 5,3% 85,7%	363 80,3% 54,7%	1 ,2% 100,0%	43 9,5% 100,0%	20 4,4% 95,2%	1 ,2% 50,0%	452 100,0% 59,6%
toplam	28 3,7% 100%	664 87,5% 100,0%	1 ,1% 100,0%	43 5,7% 100,0%	21 2,8% 100,0%	2 ,3% 100,0%	759 100,0% 100,0%

Ailelerin genel olarak çocuklarının üniversite eğitimi almalarını istedikleri ifade edilmiştir. Üst tabakadaki öğrencilerin ailelerinde bu oran %100, orta tabakadaki öğrencilerin ailelerinde %97.4, alt tabakadaki öğrencilerin ailelerinde ise bu oran %80.3'dür. Alt tabakadaki öğrencilerin %5.3'ü soruyu cevaplamazken, % 4.4'ü istememe nedenini geri kafalılık olarak belirtmişlerdir. %9.5'lik bir oran ise istemiyor cevabını vermiştir. Alt tabakadaki ailelerin, çocuklarının üniversite eğitimi almalarını istememe oranının diğer tabakalara göre fazla oluşu, alt tabakadaki ailelerin çocuklarının lise eğitimi almalarını istememe oranının fazla oluşu ile örtüşmektedir.(Tablo:46)

7.3.11. En Çok Yaşanılan Problem

Tablo 49 - Tabakalara Göre En Çok Yaşanılan Problem

	cevap sız	Ailemle çatışma	Öğretmen terimle anlaşmazlık	Arkadaşlarım la anlaşmazlık	Param yetmiyor	Derslerde başarısızlık	Problem yok	Hepsi	top lam
Üst tabaka okullar	13 17,3% 17,8%	8 10,7% 6,8%	4 5,3% 8,2%	24 32,0% 13,1%	1 1,3% ,6%	2 2,7% 20,0%	23 30,7% 15,8%		75 100 9,9%
Orta tabaka okullar	21 9,1% 28,8%	28 12,1% 23,7%	17 7,4% 34,7%	40 17,3% 21,9%	29 12,6% 16,5%	6 2,6% 60,0%	87 37,7% 59,6%	3 1,3% 75,0%	231 100 30%
Alt tabaka okullar	39 8,6% 53,4%	82 18,1% 69,5%	28 6,2% 57,1%	119 26,3% 65,0%	146 32,2% 83,0%	2 ,4% 20,0%	36 7,9% 24,7%	1 ,2% 25,0%	453 100 60%
toplam	73 9,6% 100,0%	118 15,5% 100,0%	49 6,5% 100,0%	183 24,1% 100,0%	176 23,2% 100,0%	10 1,3% 100,0%	146 19,2% 100,0%	4 ,5% 100%	759 100 100

Üst tabakadaki öğrenciler en çok yaşanan problem olarak, %32.0 oranında arkadaşlarla anlaşmazlık, %30.7 oranında problem yok, %10.7 oranında aile ile çatışma cevaplarını verirken, %17.3 oranında cevap vermemişlerdir. Orta tabakadaki öğrenciler %37.7 oranında problem olmadığını belirtirken, %17.3 arkadaşlarla anlaşmazlık, %12.6 oranında parasının yetmediğini, %12.1 oranında da aile ile çatışma olduğunu belirtmişlerdir. Alt tabakadaki öğrenciler ise %32.2 oranında parasının yetmediğini, %18.1 oranında aile ile çatışma, %26.3 oranında arkadaşlarla anlaşmazlık, %7.9 oranında ise problemin olmadığı belirtmişlerdir.

Örneklemin %19.2'si bir problemi olmadığını belirtirken, %24.1'i arkadaşlarla anlaşmazlık, %23.2'si param yetmiyor, %15.5'i ailemle çatışma, %6.5'i öğretmenlerimle anlaşmazlık olarak problemlerini ifade etmektedirler. Üst tabakada arkadaşlarıyla anlaşmazlık ve problemin yaşanmadığı oranlarının yüksek olması dikkati çekmektedir. Alt sosyal tabakadaki öğrencilerin ise en çok yaşadığı sorunlar, üst ve orta tabakadaki öğrencilere göre daha fazla oranda, ailesiyle çatışma, arkadaşlarıyla çatışma ve parasızlıktır. Alt tabaka mensubu öğrencilerinin birçoğu, yazmış oldukları kompozisyonlarda aileleri ve arkadaşları ile anlaşmazlıklarını ve yaşadıkları maddi problemlerini açıkça dile getirmektedirler. Bunlardan birkaç örnek verecek olursak:

“Gelecekte kaygılarım bir devlet dairesinde çalışmak. Hayatımı sürmek istiyorum. Ailemle yaşantılarımızın iyi sürmesini istiyorum. Ailemle kavga etmemek istiyorum. Mutlu bir şekilde hayatımı sürdürmek istiyorum.”(Alt tabaka mensubu, 8. sınıf öğrencisi)

“.....Ailemle sorunlarım sık sık tartışıyoruz. Bunun nedeni ben okumayı çok istiyorum ama beni göndermiyorlar. Abimi liseye gönderiyorlar. Bende buna çok sinir olduğumdan dolayı babamla pek fazla konuşmuyorum. Birde harçlık durumum

var. Param bana yetmiyor ama babam çalışmadığından bunu aileme bildirmiyorum.”(Alt tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

“Benim ailem iyidir. Durumumuz kötüdür. Fakiriz diye arkadaşlarımla anlaşıyorum, cins hareketler yapıyorlar. Boş zamanlarda müzik dinliyorum. Başım dinlensin diye.....”(Alt tabaka mensubu, 5. sınıfa giden bir erkek öğrenci: İçinde bulunduğu maddi yetersizlikten ve arkadaşları ile olan anlaşmazlıklarından dolayı kendisini dış dünyadan soyutlamakta ve müzik dinlemek gibi ev içi faaliyetlere yönelmektedir.)

“.....Ailem bana güvenmiyor. Önce okumakla ilgili olan isteğimi yitirdiler, şimdide tembel diye salmıyorlar. Elin kızı çalışkan taktir alıyor sen neden almıyorsun , bakkala neden gidiyorsun, neden pantolon giyiyorsun. Neden saçını bırakıyorsun. Bu saçmalık. Keşke bu dünyada hiçbirşey olmasaydım.....”(Alt tabaka mensubu, 8. sınıf öğrencisi)

Örnekleimize sorulan “En çok yaşadığınız problem?” sorusuna, erkek öğrenciler en fazla, %18.4 ile problem yok, %26 ile param yetmiyor, %18.4 ile ailemle çatışma,%21 ile arkadaşlarımla anlaşmazlık, %7.6 ile öğretmenlerimle anlaşmazlık cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise en fazla, %20 ile problem yok, %28 ile arkadaşlarımla anlaşmazlık, %30 ile param yetmiyor,%12.4 ile ailemle çatışma, %5.2 ile öğretmenlerimle anlaşmazlık cevaplarını vermişlerdir.

Bu bağlamda, kız öğrencilerin arkadaşlarıyla anlaşamama oranları erkeklere göre yüksek, erkek öğrencilerin ise, aile ve öğretmenleriyle anlaşamama oranları kız öğrencilere göre daha yüksek görülmektedir. Öğrencilerin, özellikle ergenlik dönemine girmeleri ile birlikte yaşadıkları problemlerin de arttığı gözlenmektedir. Çünkü, ergenlik dönemi ile birlikte genç daha uyumsuz, olaylara sürekli tepki veren, hırçın bir kişilik yapısına bürünmektedir.

7.3.12. En Çok Benzemek İstenilen İdeal-Model Kişi

Tablo 50 - Tabakalara Göre En Çok Benzemek İstenilen Kişi

	cevap sınız	Akraba,aile den ve arkadaş	Futbol cu	Hiç kim se	Erkek şarkıcı, oyuncu	Kadın şarkıcı, manken, oyuncu	Tarihi kişilik ler	doktor,po lis,aske r,öğretme n vb	toplam
Üst tabaka okullar	7 9,3%	26 34,7%	5 6,7%	14 19%	2 2,7%	3 4,0%	9 12,0%	9 12,0%	75 100,0%
Orta tabaka okullar	28 12,2%	47 20,4%	32 13,9%	25 11%	13 5,7%	12 5,2%	38 16,5%	35 15,2%	230 100,0%
Alt tabaka okullar	56 12,4%	121 26,7%	38 8,4%	59 13%	25 5,5%	31 6,8%	22 4,9%	101 22,3%	453 100,0%
toplam	91 100,0%	194 100,0%	75 100,0%	98 100,0%	40 100,0%	46 100,0%	69 100,0%	145 100,0%	760 100,0%

En çok benzemek istenilen örnek kişi sorusunda, örneklemin %25.6'sı akraba,aile ve arkadaştan birine benzemek, %19.1'i doktor, polis, asker, öğretmen, %9.1'i tarihi kişilikler, %9.9'u futbolcu, %5.3'ü erkek şarkıcı ve oyuncu, %6.1'i kadın şarkıcı oyuncuya benzemek istemektedir. Örneklemin %13'ü hiç kimseye benzemek istememektedir. Üst tabakadakilerin aile ve akrabaya benzemek oranı, alt ve orta tabakaya göre daha fazla orandadır. Futbolcuya benzemek isteme oranı orta tabakada daha fazladır. Medyada birtakım programlarla futbolcuların zengin ve gösterişli yaşantılarının özendirilmesi bunda en büyük etkindir.

Kız öğrenciler daha fazla oranda akraba, aile ve arkadaşları (%30) içinden ideal-model kişi seçerken, erkek öğrenciler ise yüksek oranda futbolculardan (%17.5) kendilerine ideal-model kişi seçmektedir. Erkek (%9.5) ve kız (%11.5) öğrencilerde şarkıcı, oyuncu ve mankeni model alma oranları hemen hemen aynıdır. Bu duruma şarkıcı, manken ve oyuncuların yaşamlarının medya vasıtasıyla cazip gösterilmesi ve özendirilmesi etkili olmaktadır.

7.3.13. Gelecekte Zengin Olunursa En Çok Yapmak İstenen Şey

Tablo 51 - Tabakalara Göre Gelecek Yaşantıda Zengin Olunması Halinde Yapılacak Şey

	cevap sız	Fakirlere yardım	Ev-araba almak	Rahat mutlu bir hayat	Bilmiyorum düşünmedim	İş kurmak, yatırım yapmak	Hayalleri mi gerçekleş tirmek	top lam
Üst tabaka okullar		44 58,7% 10,3%	4 5,3% 3,8%	9 12,0% 11,7%	8 10,7% 27,6%	4 5,3% 9,8%	6 8,0% 10,3%	75 100 9,9%
Orta tabaka okullar	2 9% 8,7%	127 54,7% 29,7%	29 12,5% 27,6%	33 14,2% 42,9%	13 5,6% 44,8%	10 4,3% 24,4%	18 7,8% 31,0%	232 100 31%
Alt tabaka okullar	21 4,6% 91,3%	256 56,5% 60,0%	72 15,9% 68,6%	35 7,7% 45,5%	8 1,8% 27,6%	27 6,0% 65,9%	34 7,5% 58,6%	453 100 60%
toplam	23 3,0% 100,0%	427 56,2% 100,0%	105 13,8% 100,0%	77 10,1% 100,0%	29 3,8% 100,0%	41 5,4% 100,0%	58 7,6% 100,0%	760 100 100

Üst tabakadaki öğrenciler, zengin olurlarsa ne yapacakları sorusuna %58.7 oranında fakirlere yardım, %12.0 oranında rahat ve mutlu bir yaşam cevabını verirken, %10.7'si ise henüz düşünmediğini belirtmektedir. Aynı soruya orta tabakadaki öğrenciler %54.7 oranında fakirlere yardım, %14.2 oranında rahat ve mutlu bir hayat, %12.5 oranında ev-araba almak cevaplarını vermişlerdir. Alt tabakadaki öğrencilerin ise %56.5'i fakirlere yardım, %15.9'u ev-araba almak, %7.7'si ise rahat ve mutlu bir hayat cevabını vermişlerdir.

Bu bağlamda, bütün öğrencilerin zengin olduğunda en çok yapmak istediği şey; fakirlere yardım etmektir. Bu da gösteriyor ki, çocukların büyük çoğunluğu ülkenin ve insanların içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıların farkındadır. Bu sonucun en sevindirici yanı, çocukların vicdani gelişimlerini ve toplumsallaşma sürecini tamamlamış olmalarıdır. Bulundukları yaş itibarı ile kendilerini olduğu gibi başkalarını da düşünmektedirler. Rahat ve mutlu bir hayat isteği ile ev ve araba alma isteğinin daha sonra gelmesi vardığımız sonucu desteklemektedir.

Gelecekte zengin olsa ne yapacağını düşünmeyenlerin oranı en fazla üst tabakadadır. Bu oran üst tabakadan orta ve alt tabakaya gidildikçe azalmaktadır. Bu

durum alt tabakanın ekonomik yetersizliği doğru orantılıdır. Çünkü, gelecek kaygısını en fazla alt tabaka mensubu öğrencileri taşımaktadır. Üst tabakada bulunan öğrencilerin geleceği ise aileleri tarafından güvenceye alınmaktadır. Ancak alt tabaka mensubu öğrencilerinin zihinleri, kendi gelecekleri ile ilgili oldukça meşguldür. Bunu, gecekondü bölgelerinde yaşayan çocuk ve gençler tarafından yazılmış olan kompozisyonlarda da görmek mümkündür. Aşağıda kompozisyonlardan verilen kesitler şöyledir:

".....Benim en çok istediğim şey okumak ve bir iş adamı olmak, çalışıp aileme bir katkıda bulunmak istiyorum. Bizim durumumuz iyi değil sıkıntıdayız. Paramız olmadığı için maddi durumumuz iyi değilEğer durumumuz iyi olsaydı kendime yeni bir hayat kurardım." (5. sınıf öğrencisi)

".....Benim en çok istediğim şey: zengin olmak. Fakirlere yardım etmek ve kimsesizlere dışarda evi olmayanlara ev vermek ve onlara yardım yapmakla gurur duyuyorum isterdimki herkes zengin olsun birbirimize yardımcı olmak. Birbirlerini kırmamaları Ben en büyük isteğim. Herkesin saygısının yerinde olması....." (5. sınıf öğrencisi)

"İleride her zaman istediğim şey; araba almak, Hacca gitmek, kendi arabamla anneme bir şey olmasın diye canımı bile verebilirim....." (8. sınıf öğrencisi)

"Gelecekte öncelikle sağlık istiyorum. Evimin, arabamın olmasını istiyorum. Gelecekte de biraz korkuyorum. Çünkü Amerika ve Irak'ın savaşmasından korkuyorum. Ailemin dağılmasını istemiyorum....." (8. sınıf öğrencisi)

".....Ben büyüyünce bir arabamın olmasını istiyorum. Benim ailemde bir sorun yoktur. Ama biz çok fakiriz. Ben İstanbul'a gitmek istiyorum....." (5. sınıf öğrencisi)

Ülkemizde yaşanan olumsuz koşullar öğrencilerin geleceğe ilişkin kaygılarını belirleyici niteliktedir. Öğrenciler en çok; istedikleri mesleğe, istedikleri düzeye ulaşamama, işsizlik ve Türkiye'nin kriz ortamı konularında kaygılıdır. Ancak en dikkat çekici nokta, alt tabaka öğrencilerinin, diğer tabakalardaki öğrencilere oranla daha fazla tahsil yapamama kaygısı içinde bulunmalarıdır. Bunda etkili faktör, ailelerinin eğitim ve gelir düzeylerinin düşük oluşudur. Dolayısıyla, aileleri çocuklarının öğrenimlerini sürdürmelerini kimi zaman geri kafalıktan, kimi zaman da maddi imkânların yetersizliğinden dolayı istememektedirler.(Bkn. Tablo:46, Tablo:48). Bu durum ise, alt tabaka öğrencilerinin tahsil yapamama kaygısı taşımalarına neden olmaktadır.

Örnekleimize sorulan “Geleceğinize ilişkin en çok duyduğunuz kaygı nedir?” sorusuna, erkek öğrenciler en fazla, %26.5 ile işsizlik, %16 ile istediği düzeye mesleğe ulaşamamak , %11.3 ile kaygım yok, %7 ile Türkiye'nin kötü durumu ve kriz ortamı, %7 ile tahsil yapamamak cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise en fazla, %18 ile işsizlik, %17.5 ile istediği düzeye ve mesleğe ulaşamamak, %14 ile tahsil yapamamak ve %9 ile Türkiye'nin kötü durumu, kriz ortamı cevaplarını vermişlerdir.

Bu bağlamda, kız ve erkek öğrencilerin kaygılarının ortak olduğu söylenebilir. Ancak, erkek öğrencilerde işsizlik kaygısının yüksek oluşu; toplum tarafından kız ve erkek çocuklara verilen toplumsal rollerin farklılığından kaynaklanmaktadır. Kız öğrencilerde ise, tahsil yapamama kaygısı erkek öğrencilerden daha yüksektir. Bu sonucu destekleyen, bir 8. sınıf öğrencisinin yazmış olduğu kompozisyon şu şekildedir.

“Gelecekte beklentilerim fazla yok. Eğer okusaydım, “hemşirelik” En sevdiğim meslek olduğundan onu seçerdim. Ailemle sorunlarım, sık sık tartışıyoruz.

Görüldüğü üzere; alt tabaka mensubu öğrencileri genel olarak zengin olmayı içinde bulundukları yoksunluktan kurtulmak için istemektedirler. İstedikleri şeyler barınma, giyinme, vb. gibi temel gereksinimleridir. Tablo:52’de de görüleceği gibi en fazla işsizlik ve tahsil yapamama kaygısını taşıyan alt tabaka mensubu öğrencileridir.

7.3.14. Geleceğe İlişkin En Çok Duyulan Kaygı

Tablo 52 - Tabakalara Göre Geleceğe İlişkin Duyulan Kaygı

	cevap sınız	Savaş çıkması	İşsiz lik	Ailemi kaybet mek	İsteddiği düzeğe, mesleğe ulaşamamak	Türkiye'nin kötü durumu, kriz ortamı	Tahsil yapamamak	Kaygım yok	Sağlık lı olmak	top lam
Üst tabaka okullar	14 18,7% 11,5%		16 21,3% 9,4%	4 5,3% 10,8%	21 28,0% 16,5%	8 10,7% 13,3%	6 8,0% 7,7%	6 8,0% 8,0%		75 100 9,9%
Orta tabaka okullar	19 8,2% 15,6%	2 ,9% 5,1%	51 22,0% 29,8%	10 4,3% 27,0%	43 18,5% 33,9%	41 17,7% 68,3%	18 7,8% 23,1%	35 15,1% 46,7%	13 5,6% 25,5%	232 100 31%
Alt tabaka okullar	89 19,6% 73,0%	37 8,2% 94,9%	104 23,0% 60,8%	23 5,1% 62,2%	63 13,9% 49,6%	11 2,4% 18,3%	54 11,9% 69,2%	34 7,5% 45,3%	38 8,4% 74,5%	453 100 60%
toplam	122 16,1% 100,0%	39 5,1% 100,0%	171 22,5% 100,0%	37 4,9% 100,0%	127 16,7% 100,0%	60 7,9% 100,0%	78 10,3% 100,0%	75 9,9% 100,0%	51 6,7% 100,0%	760 100 100

“Geleceğe ilişkin duyduğunuz kaygı nedir?” sorusuna verilen cevapların oranları şöyledir: Üst tabakadaki öğrenciler en fazla %28.0 oranında istediğim düzeye, mesleğe ulaşamamak, %21.3 oranında işsizlik cevabını verirken %18.7’si ise soruyu cevaplamamıştır. Alt tabakanın %10.7’si Türkiye’nin içinde bulunduğu kriz ortamının devamı konusunda kaygılıdır. Orta tabakadaki öğrenciler soruyu en fazla %22.0 oranında işsizlik, %18.5 oranında istediğim düzeye, mesleğe ulaşamamak, %17.7’si Türkiye’nin kriz ortamının devam etmesi, %15.1’i de kaygım yok şeklinde cevaplamışlardır. Alt tabakadaki öğrenciler ise en fazla %23.0 oranında işsizlik, %13.0 oranında istediğim düzeye, mesleğe ulaşamamak, %11.9 oranında tahsil yapamamak cevabını verirken, öğrencilerin %19.6’sı ise bu soruyu cevaplamamışlardır.

Bunun nedeni ben okumayı çok istiyorum ama beni göndermiyorlar. Abimi liseye gönderiyorlar. Bende buna çok sinir olduğumdan dolayı babamla pek fazla konuşmuyorum.....”

7.3.15. Gelecekte Yapılmak İstenen Yatırım Şekli İsteği

Tablo 53 - Tabakalara Göre Gelecekte Yapılmak İstenen Yatırım Şekli

	cevap sız	Ev almak	Araba almak	Çeşitli alanlarda yatırım	Yoksullara yardım	Eğitim	toplam
Üst tabaka okullar	12 16,0% 18,8%	39 52,0% 8,1%	9 12,0% 7,4%	9 12,0% 20,0%	4 5,3% 14,3%	2 2,7% 8,7%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	13 5,6% 20,3%	128 55,2% 26,7%	43 18,5% 35,5%	26 11,2% 57,8%	9 3,9% 32,1%	13 5,6% 56,5%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	39 8,6% 60,9%	312 68,9% 65,1%	69 15,2% 57,0%	10 2,2% 22,2%	15 3,3% 53,6%	8 1,8% 34,8%	453 100,0% 59,6%
toplam	64 8,4% 100,0%	479 63,0% 100,0%	121 15,9% 100,0%	45 5,9% 100,0%	28 3,7% 100,0%	23 3,0% 100,0%	760 100,0% 100,0%

En çok yapılmak istenen yatırım şeklinde, örneklemin en fazla, %63.0'ı ev almak, %15.9'u araba almak istemektedir. Üst sosyal tabakadan alt sosyal tabakaya gidildikçe ev alma isteği artmaktadır. Orta tabakada eğitim için yatırım isteği fazla olurken, üst sosyal tabakadakiler yoksullara yardım etmeyi istemektedirler.

Çeşitli alanlarda yatırım yapma isteği alt tabakada yok denecek kadar azdır. Çünkü alt tabaka öğrencileri için önemli olan temel ihtiyaç, evdir ve %68.9'luk bir oran ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu % 15.2'lik bir oran ile araba alma isteği takip etmektedir.

7.4. Aile ve Evlilik Tasarımı

7.4.1. Gelecekte İstenilen Çocuk Sayısı

Tablo 54 - Tabakalara Göre İleride Kaç Çocuk Sahibi Olma İsteği Oranı

	cevap sız	Hiç	Bir	iki	Üç	Dört ve dörtten fazla	toplam
Üst tabaka okullar		9 12% 8,9%	16 21% 7,9%	41 54,7% 11,1%	6 8,0% 9,0%	3 4,0% 15,8%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		31 13% 31%	72 31% 36%	116 50,0% 31,5%	12 5,2% 18%	1 ,4% 5,3%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	3 ,7% 100,0%	61 13% 60%	114 25% 56%	211 46,6% 57,3%	49 11% 73%	15 3,3% 78,9%	453 100,0% 59,6%
toplam	3 ,4% 100,0%	101 13% 100	202 27% 100	368 48,4% 100%	67 8,8% 100%	19 2,5% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklemin %48.4'ü gelecekte iki çocuk isterken , %27'si bir çocuk, %8.8'i üç çocuk istemektedir. Örneklemin %13'ü ise hiç çocuk istememektedir. Alt, orta ve üst sosyal tabakada iki çocuk isteği en fazla orana sahiptir. Üç çocuk isteği ise en fazla alt sosyal tabakada görülmektedir.

Tablo 55 - Tabakalara Göre Kardeş Sayısı

	kardeş yok	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00	7,00	8,00	9,00	10	11	12	14	top lam
Üst tabaka okullar	7 9,3% 16,7%	31 41,3% 20,4%	22 29% 15%	9 12% 7,3%	5 6,7% 4,9%	1 1,3% 1,2%									75 100 9,9%
Orta tabaka okullar	10 4,3% 23,8%	101 43,5% 66,4%	57 25% 38%	37 16% 30%	14 6,0% 14%	11 4,7% 12,9%	1 ,4% 2,2%	1 ,4% 5,0%							232 100 31%
Alt tabaka okullar	25 5,5% 59,5%	20 4,4% 13,2%	71 16% 47%	77 17% 63%	84 19% 82%	73 16,1% 85,9%	45 9,9% 98%	19 4,2% 95%	17 3,8% 100	11 2,4% 100	4 ,9% 100	2 ,4% 100	3 ,7% 100	2 ,4% 100	453 100 60%
toplam	42 5,5% 100,0%	152 20,0% 100%	150 20% 100%	123 16% 100%	103 14% 100	85 11,2% 100%	46 6,1% 100	20 2,6% 100	17 2,2% 100	11 1,4% 100	4 ,5% 100	2 ,3% 100	3 ,4% 100	2 ,3% 100	760 100 100

Örnekleme bakıldığında, en fazla %20 ile bir, %20 ile iki, %16 ile üç, %14 ile dört kardeş sayısının olduğu görülmektedir. Kardeş sayısı üst tabakadan alt tabakaya gidildikçe artmaktadır. Alt tabakanın geleneksel aile yapısından dolayı kardeş sayısı fazladır.

Örnekleminimize sorulan “İleride kaç çocuk sahibi olmak istersiniz?” sorusuna verilen cevapların oranları şöyledir: Erkek öğrenciler en fazla, % 45.0 iki, %26.0 bir , %13.5 üç,%11.3 hiç cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise en fazla, %52 iki, %27 bir , %15.4 hiç ,%3.5 üç cevaplarını vermişlerdir. Bu oranlara bakıldığında, kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha az çocuk istemektedirler.

7.4.2. Gelecekte Kurulacak Ailede Oturmak İstenilen Kişiler

Tablo 56 - Tabakalara Göre İleride Kurmak İstedığı Ailede Kiminle Oturmak İstedığı

		Eşim ve çocukla rım	Annem, babam, eşim ve çocuklarım	Evlenmek istemem	toplam
Üst tabaka okullar		57 76,0% 14,7%	15 20,0% 4,8%	3 4,0% 14,3%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	22 9,5% 57,9%	143 61,6% 36,9%	60 25,9% 19,2%	7 3,0% 33,3%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	16 3,5% 42,1%	188 41,5% 48,5%	238 52,5% 76,0%	11 2,4% 52,4%	453 100,0% 59,6%
toplam	38 5,0% 100%	388 51,1% 100,0%	313 41,2% 100,0%	21 2,8% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklemin %51.1’i gelecekte eşi ve çocuklarıyla ailede oturmak isterken, %41.2’si anne, baba, eş ve çocuklarıyla oturmak istemektedirler. Dolayısıyla örneklemin %51.1’i çekirdek aile, %41.2’si ise geleneksel geniş aile kurmayı tasarlamaktadır. Üst tabakadakilerde fazla oranda olmak üzere, çekirdek aile tasarımı daha yüksektir. Geleneksel geniş aile tasarımı en yüksek oranda (%52.5), alt sosyal tabakadakilerde görülmektedir. Bu bulgu sosyolojik açıdan anlamlıdır. Çünkü, örnekleminizi oluşturan alt sosyal tabakanın %17’si geleneksel geniş aile tipine girmektedir.(Bkn. Tablo: 57)

Tablo 57 - Tabakalara Göre Aile Tipi

	cevap sız	Çekirdek aile	Gelenek sel geniş aile	Boşarma ile dağılmış aile	Anne yada babanın vefatı ile dağılmış aile	Anne yada babanın yurtdışında bulunduğu aile	toplam
Üst tabaka okullar		71 94,7% 11,6%	3 4,0% 3,0%			1 1,3% 7,7%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		207 89,2% 33,8%	20 8,6% 20,0%	5 2,2% 38,5%			232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	5 1,1% 100%	335 74,0% 54,6%	77 17,0% 77,0%	8 1,8% 61,5%	16 3,5% 100,0%	12 2,6% 92,3%	453 100,0% 59,6%
toplam	5 ,7% 100%	613 80,7% 100,0%	100 13,2% 100,0%	13 1,7% 100,0%	16 2,1% 100,0%	13 1,7% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklemin %80.7'si çekirdek aile, %13.2'si geleneksel geniş aile tipini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, geleneksel geniş aile, en fazla oranda alt tabakada bulunmaktadır. Bu bulgu, sonucu anlamlı kılmaktadır. Geleneksel geniş aile tipinin alt tabakada daha yüksek oranda yer alması, kardeş sayısının alt tabakada daha yüksek olması ile ilişkilidir ve sonuç sosyolojik bakımdan anlamlıdır.

Örnekleminimize sorulan “İleride kurmak istediğiniz ailede kimlerle oturmak istersiniz ?” sorusuna verilen cevapların oranları şöyledir: Erkek öğrenciler en fazla, %55.5 ile annem, babam, eşim ve çocuklarım, %37.5 ile eşim ve çocuklarım, %4.5 ile eşim, cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise en fazla, %65.5 ile eşim ve çocuklarım, %25.5 ile annem babam eşim ve çocuklarım ve %5.5 ile eşim cevaplarını vermişlerdir.

Bu oranlara bakıldığında, erkek öğrencilerin en çok anne, baba, eş ve çocuklar ile oturmak istedikleri görülmektedir. Kız öğrenciler ise yüksek oranda eş ve çocuklar ile oturmak istemektedir. Ülkemizin ataerkil bir aile yapısına sahip olması ve evlenince erkek tarafının ailesinin yanında oturulma geleneğine bir çok ailenin sahip olması bu sonuçta etkili bir neden olmaktadır.

7.4.3. Gelecekte Kurulacak Ailede Kararları Kimin Almasını İstedikleri

Tablo 58 - Tabakalara Göre Gelecekte Kuracakları Ailede Kararları Kimin Almasını İstedikleri

					toplam
	Kendimin	Eşimin	Ben, eşim ve çocuklarımın	Aile kurmak istemiyorum	
Üst tabaka okullar	14 18,7% 7,7%	5 6,7% 7,8%	55 73,3% 11,0%	1 1,3% 6,7%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	32 13,8% 17,7%	7 3,0% 10,9%	189 81,5% 37,8%	4 1,7% 26,7%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	135 29,8% 74,6%	52 11,5% 81,3%	256 56,5% 51,2%	10 2,2% 66,7%	453 100,0% 59,6%
toplam	181 23,8% 100,0%	64 8,4% 100,0%	500 65,8% 100,0%	15 2,0% 100,0%	760 100,0% 100,0%

İleride kurmak istediği ailede kararları kimin almasını istersiniz sorusuna verilen cevapların oranları şöyledir: Üst tabakadaki öğrenciler, %73.3 oranında ben, eşim ve çocuklarımın, %18.7 oranında kendimin, %6.7 oranında eşimin cevaplarını vermişlerdir. Orta tabakadaki öğrencilerde %81.5 oranında ben, eşim ve çocuklarımın, %13.8 oranında kendimin, %3.0 oranında eşimin cevapları gelmiştir. Alt tabakadaki öğrencilerin %56.5 oranında ben, eşim ve çocuklarımın, % 29.8 oranında kendimin, %11.5 oranında eşimin cevapları gelmiştir.

Karar alma konusunda üst ve orta tabakadaki öğrenciler daha demokratik bir tutum sergilerken, alt tabakadaki öğrenciler daha geleneksel ve muhafazakar bir tutum izlemektedir.

Daha küçük yaşlarda çocuklarda görülen evlenmek istememe düşüncesi, ergenlik dönemi ile birlikte azalmakta ve ergenler evliliğe daha istekli bir tutum sergilenmektedirler, 10 yaşındaki bir çocuğa sorduğumuzda “evlenmek istemiyorum” cevabını alırken, 14 yaşındaki bir gençten ise daha olumlu bir yanıt almaktayız.

Örneklelimize sorulan “İleride kurmak istediğiniz ailede kararları kimin almasını istersiniz ?” sorusuna, erkek öğrenciler en fazla, %59 oranında ben, eşim ve çocuklarım , %34.5 oranında kendimin, %4 oranında eşimin cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise en fazla, %73 oranında ben, eşim ve çocuklarım , %13 oranında eşimin, %12 kendimin cevaplarını vermişlerdir.

Bu bağlamda, öğrencilerin demokratik bir aile yapısına sahip olmak istedikleri söylenebilir. Ancak, kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha demokratik bir tutum sergilemektedirler. Erkek öğrenciler arasında kendi karar almak isteyenlerin fazla oluşu, ailelerinden ve çevrelerinden görmüş oldukları örnekler neticesindedir. Aynı zamanda erkeğin toplumdaki statüsü ve konumu bağlamında, kız öğrencilerin %13’ünün ailede kararları eşlerinin almasını istemeleri anlamlıdır.

7.4.4. Görücü Usulü Evlilik Eğilimi

Tablo 59 - Tabakalara Göre Görücü Usulü Evliliğe Bakış

				toplam
	cevapsız	kesinlikle evet	kesinlikle hayır	
üst tabaka okullar		24 32,0% 7,2%	51 68,0% 12,1%	75 100,0% 9,9%
orta tabaka okullar		38 16,4% 11,3%	194 83,6% 45,9%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	2 ,4% 100,0%	273 60,3% 81,5%	178 39,3% 42,1%	453 100,0% 59,6%
toplam	2 ,3% 100,0%	335 44,1% 100,0%	423 55,7% 100,0%	760 100,0% 100,0%

“Evlilikler görücü usulü ile mi olmalı?” sorusuna; üst tabakadaki öğrencilerin %32’si “kesinlikle evet” cevabını verirken, % 68’i “kesinlikle hayır” cevabını vermiştir. Orta tabakadaki öğrencilerin % 16.4’ü “kesinlikle evet” derken, %83.6’sı “kesinlikle hayır” cevabını vermekte, alt tabakadaki öğrencilerin ise %60.3’ü

“kesinlikle evet” cevabını verirken, % 39.3’ü ise “kesinlikle hayır” cevabını vermektedir.

Üst ve orta tabaka okullardaki öğrencilerin büyük oranda görücü usulü ile evliliğe karşı çıkarken, alt tabaka okullardaki öğrenciler büyük oranda görücü usulü ile evliliğe olumlu bakmaktadır. Bu da daha önceki sonuçları desteklemektedir. Bu öğrencilerin ve dolayısıyla ailelerinin geleneksel bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Örnekleimize sorulan “Evlilikler görücü usulü ile mi olmalı?” ve “Akraba evliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen cevapların oranları şöyledir: Erkek öğrenciler, görücü usulü evliliğe %48.5 oranında “kesinlikle hayır”, %51.5 oranında “kesinlikle evet” cevabını verirken; akraba evliliği hakkında da %75.5 oranında “olmaması gerekir”, %13.5 “olabilir” ve %10.5 oranında “olursa iyi olur” cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise, görücü usulü evliliğe %63.5 oranında kesinlikle hayır”, %36 oranında “kesinlikle evet” cevabını verirken; akraba evliliği hakkında da %79 oranında “olmaması gerekir”, %16.5 oranında “olabilir”, %3.3 oranında “olursa iyi olur” cevaplarını vermişlerdir.

Bu bağlamda, görücü usulü evliliğe erkek öğrenciler, kız öğrencilere oranla daha olumlu bakmaktadır. Ataerkil aile yapısına sahip toplumumuzda erkek öğrencilerin daha geleneksel düşünce tarzına sahip olmaları bu sonuçta etkindir.

14 yaşındaki öğrenciler görücü usulü evliliğe %65.6 oranında “kesinlikle hayır”, %34.2 oranında “kesinlikle evet” cevabını verirken; 11 yaşındaki öğrenciler %46.4 oranında “kesinlikle hayır”, %53.3 oranında “kesinlikle evet” cevaplarını vermişlerdir. Bu sonuçlara göre, görücü usulü evliliğe 11 yaşındaki öğrenciler görücü usulü evliliğe daha ılımlı bakmaktadır. Bu sonuçta yaşlarının küçük oluşu ve görücü usulü evlilik hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları etkin olmaktadır.

Nitekim, anketlerin uygulanması sırasında çocukların, “Görücü usulü ne demek?” gibi sorularından dolayı bu konuda yeterince bilgiye sahip olmadıkları gözlenmiştir.

7.4.5. Akraba Evliliği Hakkındaki Düşünce

Tablo 60 - Tabakalara Göre Akraba Evliliği Hakkındaki Görüşler

					toplam
	cevap sız	olursa iyi olur	olabilir	olmaması gerekir	
üst tabaka okullar			10 13,3% 8,8%	65 86,7% 11,1%	75 100,0% 9,9%
orta tabaka okullar		4 1,7% 7,4%	19 8,2% 16,8%	209 90,1% 35,6%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	6 1,3% 100%	50 11,0% 92,6%	84 18,5% 74,3%	313 69,1% 53,3%	453 100,0% 59,6%
toplam	6 ,8% 100%	54 7,1% 100,0%	113 14,9% 100,0%	587 77,2% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Üst tabakadaki öğrencilerin %86.7’si akraba evliliğinin olmaması gerektiğini, %13.3’ü ise olabileceğini söylemişlerdir. Orta tabakadaki öğrencilerin %90.1’i akraba evliliğine karşı çıkarken, % 8.2’si “olabilir” demektir. Alt tabakadaki öğrencilerin %69.1’i akraba evliliğine karşı çıkarken %18.5’i “olabilir” demektir. Alt tabakanın geleneksel yapısı bu soruda da kendini göstermektedir. Alt tabakadaki aileler daha içe kapalı bir yapıya sahip olduğundan, kendi akrabaları arasındaki evliliğe de daha sıcak bakmaktadırlar.

7.4.6. Kadının Mesleğinin Ne Olması Gerektiği Tercihi

Tablo 61 - Tabakalara Göre Evin Annesinin Hangi Alanda Çalışmasını İstedikleri

	cevap sız	Sadece evinin hanımı olmalı	Kadına uygun mesleklerde çalışabilir	Her meslekte çalışabilir	toplam
Üst tabaka okullar	4 5,3% 30,8%	18 24,0% 6,5%	30 40,0% 9,6%	23 30,7% 14,8%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	2 ,9% 15,4%	38 16,4% 13,7%	111 47,8% 35,4%	81 34,9% 52,3%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	7 1,5% 53,8%	222 49,0% 79,9%	173 38,2% 55,1%	51 11,3% 32,9%	453 100,0% 59,6%
toplam	13 1,7% 100%	278 36,6% 100,0%	314 41,3% 100,0%	155 20,4% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Üst tabakadaki öğrenciler, %40 oranında “Kadına Uygun Mesleklerde Çalışabilir”, %30.7 oranında “Her Meslekte Çalışabilir”, %24 oranında “Sadece Evinin Hanımı Olmalı” cevaplarını vermişlerdir. Orta tabakadaki öğrencilerin %47.8’i “Kadına Uygun Mesleklerde Çalışabilir” derken, %34.9’ü her meslekte çalışabileceğini, %16.4’ü ise sadece evinin hanımı olabileceğini dile getirmişlerdir. Alt tabakadaki öğrencilerin ise, %49’u “Sadece Evinin Hanımı Olmalı” cevabını verirken, %38.2’si “Kadına Uygun Mesleklerde Çalışabilir” , %11.3’ü ise “Her Meslekte Çalışabilir” cevabını vermişlerdir.

Genel tabloya baktığımızda, toplumumuzda kadının çalışma hayatındaki yerine bakış açısı, çalışsa bile kadına uygun meslek olsun biçimindedir. Alt tabakadaki öğrencilerin daha geleneksel bir tutumla kadının çalışmasına taraftar olmadıkları görülmektedir. Üst ve orta tabakadaki öğrenciler ise, kadının çalışmasına karşı olmamakla beraber, daha çok kadına uygun meslekleri tercih etmektedirler. Türk aile yapısının ataerkil ve geleneksel bir yapıya sahip oluşu, bu sonuçları etkilemektedir.

Örneklemimize sorulan “Size Göre Ailede Evin Annesi Hangi Alanda Çalışmalıdır?” sorusuna erkek öğrenciler en fazla, %50.5 oranında “Sadece evin

hanımı olmalı”, %31 oranında “Kadına uygun mesleklerde çalışabilir”, %16 oranında “Her meslekte çalışabilir” cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise en fazla, %52.5 oranında “Kadına uygun mesleklerde çalışabilir, %25 oranında “Her meslekte çalışabilir”, %21 oranında “Sadece evinin hanımı olmalı” cevaplarını vermişlerdir.

Bu bağlamda, erkek öğrencilerin kadınların çalışma fikrine çok sıcak bakmadığı ortaya çıkmaktadır. Çalışsa bile kadınlara uygun mesleklerde çalışmalarına daha sıcak bakmaktadırlar. Kız öğrenciler ise, en fazla oranda “Kadına uygun mesleklerde çalışabilir” derken, ikinci olarak “Her meslekte çalışabilir” cevabını vermişlerdir. Kız öğrencilerin bu cevaplarında ailelerin ve toplumun denetimi ve baskıları etkilidir. Küçük yaşlardan itibaren kız çocukları üzerinde uygulanan toplumsal baskı ve denetim onları daha geleneksel düşünmeye itmektedirler.

7.4.7. Gelecekte Kurulacak Ailede Çocuğun Cinsiyet Tercihi

Tablo 62 - Tabakalara Göre Gelecekte Tek Çocuğa Sahip Olsalardı Cinsiyet Tercihleri

	cevap sıf	kız	Erkek	Hiç farketmez	toplam
Üst tabaka okullar		16 21,3% 10,6%	19 25,3% 8,6%	40 53,3% 10,4%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		46 19,8% 30,5%	52 22,4% 23,4%	134 57,8% 35,0%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	4 ,9% 100,0%	89 19,6% 58,9%	151 33,3% 68,0%	209 46,1% 54,6%	453 100,0% 59,6%
toplam	4 ,5% 100,0%	151 19,9% 100%	222 29,2% 100,0%	383 50,4% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Gelecekte tek çocuğa sahip olursa cinsiyet tercihi, üst tabakadaki öğrencilerin %53.3’ü “hiç farketmez”, %25.3’ü “erkek”, %21.3’ü “kız” cevabını verirken, orta tabakadaki öğrencilerin %57.8’i “hiç farketmez”, %22.4’ü “erkek”, %19.8’i ise “kız”

cevabını vermişlerdir. Alt tabakadaki öğrencilerin % 46.1'i "hiç farketmez", %33.3'ü "erkek", %19.6'sı da "kız" cevabını vermişlerdir.

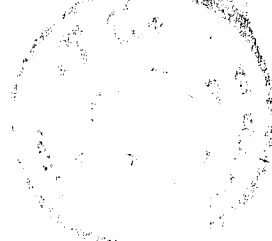
Bu sonuçlara göre, istenen cinsiyet olarak genel eğilim, kız ve erkek çocuğun hiç fark etmediği yönündedir. Ancak toplumumuzda erkek çocuğa verilen önemden dolayı, çok az da olsa erkek çocuk isteme oranı, kız çocuk isteme oranından daha fazladır. Bu fark alt tabaka öğrencilerinde daha fazladır. Alt tabakanın daha geleneksel yapıda oluşu bunda en büyük etkidir.

Örnekleimize sorulan "Gelecekte kuracağınız ailede tek çocuğa sahip olsaydınız cinsiyetinin ne olmasını isterdiniz?" sorusuna erkek öğrenciler; en fazla %44 oranında "hiç farketmez", %51 oranında "erkek" olmalı, %5 oranında "kız olmalı" cevaplarını vermişlerdir. Kız öğrenciler ise, en fazla %57.5 oranında "hiç farketmez", %36 oranında "kız" olmalı, %5.5 oranında ise "erkek olmalı" cevaplarını vermişlerdir. Örneklemin cinsiyetine göre, ileride sahip olacakları çocuğun cinsiyet tercihi anlamlıdır. Erkek öğrencilerde, erkek çocuk isteme oranı fazla iken; kız öğrencilerde kız çocuk isteme oranı daha fazladır. Erkek öğrencilerin erkek çocuk isteme oranlarının fazla oluşu, Türk toplumunun ataerkil aile yapısından kaynaklanmaktadır.

7.5. Meslek Tasarımı

7.5.1. Toplumda En İyi ve Saygın Meslek Tercihi

Toplumda en iyi ve en saygın meslek dağılımı sırasıyla, %42.2 öğretmen, %22.4 doktor, %9.5 avukat, %7.5 futbolcu, %5.8 mühendis, %4.7 iş adamı, şeklindedir. Dolayısıyla, en saygın meslek öğretmen olarak ifade edilmektedir. Bu sonuçlar, ilköğretim öğrencilerinin aileden sonra karşılaştıkları ilk ideal- model kişi öğretmen olduğu için anlamlıdır. İlköğretim öğrencileri için, öğretmenin önemli bir

sosyal statüsü ve dokunulmazlığı vardır. Bu, aynı zamanda öğretmenliğin kutsal bir meslek olmasının olağan ve olması gereken bir sonucudur.

Sosyal tabaka mensubiyetine göre, alt ve orta tabakadakiler, üst sosyal tabakadakilerden daha fazla oranda, öğretmenliği en saygın ve en iyi meslek olarak nitelemektedir. Üst sosyal tabakadakiler ise, alt ve orta sosyal tabakadakilere göre daha fazla oranda iş adamı ve aynı zamanda sinema oyuncusu ile futbolcunun en iyi ve en saygın meslek olduğunu belirtmektedir.

Toplumda en iyi ve en saygın meslek olarak öğretmenlik ve doktorluk mesleğinden sonra, futbolculuk mesleğinin tercih edilmesi; futbolculuğun medya vasıtasıyla popüler hale getirilmesinin bir sonucudur.

Kız ve erkek öğrenciler, en saygın ve en iyi meslek olarak en fazla öğretmenlik ve doktorluk mesleğini görmektedir. Öğretmenlik mesleğini, kız öğrenciler daha fazla oranda tercih etmişlerdir. Futbolculuk mesleği de, erkek öğrencilerin önemli tercihleri arasındadır.

11 ve 14 yaşındaki öğrenciler en saygın ve en iyi meslek olarak öğretmenlik ve doktorluk mesleğini görmektedirler. 11 yaşındaki öğrenciler (%49) öğretmenlik mesleğini daha yüksek oranda tercih etmişlerdir. Aileden sonra çocuğun etkileşimde bulunduğu ikinci kurum okuldur. Bu nedenle 11 yaşındaki öğrenciler ideal –model kişi olarak öğretmenlerini daha fazla örnek almaktadır. Dolayısıyla en saygın meslek olarak öğretmenlik mesleğini görmektedirler.

Tablo 63 -Tabakalara Göre Toplumda En İyi ve En Saygın Meslek Oranı

	cevap sınız	Doktor	Mühen- dis	Avukat	Öğret- men	İş adamı	Futbol cu	Asker- polis	Sinema oyuncusu -Şarkıcı	Hakim,bilim adamı, vali, mimar vb	Asker, polis, pilot	top lam
Üst tabaka okullar	20 26,7% 11,8%	5 6,7% 11,4%	5 6,7% 11,4%	5 6,7% 11,4%	18 24,0% 5,8%	10 13,3% 27,8%	7 9,3% 12,3%		5 6,7% 18,5%	3 4,0% 17,6%	2 2,7% 11,1%	75 100 9,9%
Orta tabaka okullar	38 16,4% 22,4%	11 4,7% 25,0%	17 7,3% 23,6%	112 48,3% 35,8%	13 5,6% 36,1%	19 8,2% 33,3%			9 3,9% 33,3%	8 3,4% 47,1%	5 2,2% 27,8%	232 100 31%
Alt tabaka okullar	2 .4% 100%	112 24,7% 65,9%	28 6,2% 63,6%	50 11,0% 69,4%	183 40,4% 58,5%	13 2,9% 36,1%	31 6,8% 54,4%	4 .9% 100,0%	13 2,9% 48,1%	6 1,3% 35,3%	11 2,4% 61,1%	453 100 60%
toplam	2 .3% 100%	170 22,4% 100,0%	44 5,8% 100,0%	72 9,5% 100,0%	313 41,2% 100,0%	36 4,7% 100,0%	57 7,5% 100,0%	4 .5% 100,0%	27 3,6% 100,0%	17 2,2% 100,0%	18 2,4% 100,0%	760 100 100

7.5.2. Baba Mesleğini Beğenmeme Nedeni

Tablo 64 - Tabakalara Göre Baba Mesleğini Beğenme Oranları

	cevap sınız	Evet	Hayır	Babamın mesleği yok	toplam
Üst tabaka okullar		74 98,7% 14,5%	1 1,3% 1,0%		75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		202 87,1% 39,5%	24 10,3% 23,1%	6 2,6% 4,4%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	10 2,2% 100,0%	235 51,9% 46,0%	79 17,4% 76,0%	129 28,5% 95,6%	453 100,0% 59,6%
toplam	10 1,3% 100,0%	511 67,2% 100,0%	104 13,7% 100,0%	135 17,8% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklemin %67.2'si babasının mesleğini beğenirken, %13.7'si beğenmemekte, %17.8'i de babasının mesleğinin olmadığını belirtmektedir. Babasının mesleğini, en yüksek oranda üst tabakaya mensup öğrenciler beğenmektedir. Alt tabakaya mensup öğrencilerin %51.9'u babasının mesleğini beğenirken, %17.4'ü beğenmemekte,%28.5'i de babasının mesleğinin olmadığını belirtmektedir.

Tablo 65 - Tabakalara Göre Baba Mesleğini Beğenmeme Sebebi Oranı.

	cevap sız	Beğeni yorum	Bilmi yorum	Maaşı iyi olmadığın dan	Zor ve yorucu bir iş olduğundan	İşi yok	Hoşuma gitmiyor, düşündüğüm meslek değil	toplam
Üst tabaka okullar		74 98,7% 14,5%		1 1,3% 4,8%				75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		202 87,1% 39,5%	3 1,3% 33,3%	3 1,3% 14,3%	9 3,9% 20,5%	8 3,4% 5,7%	7 3,0% 43,8%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	18 4,0% 100,0%	235 51,9% 46,0%	6 1,3% 66,7%	17 3,8% 81,0%	35 7,7% 79,5%	133 29,4% 94,3%	9 2,0% 56,3%	453 100,0% 59,6%
toplam	18 2,4% 100,0%	511 67,2% 100,0%	9 1,2% 100,0%	21 2,8% 100,0%	44 5,8% 100,0%	141 18,6% 100%	16 2,1% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Baba mesleğini beğenmeme oranı en fazla, alt tabakada görülmektedir. bunun temel nedeni ise, bu öğrencilerin babalarının işinin olmadığıdır. Alt sosyal tabakadakilerin %7.7'si, aynı zamanda babasının işini beğenmeme nedeni olarak, zor ve yorucu bir iş olduğunu ifade etmektedir.

7.5.3. Gelecekte Edinilmek İstenen Meslek

Tablo 66 - Tabakalara Göre Gelecekte Edinmek İstedikleri Meslek

	cevap sız	Cumhurbaş- kanı	Başba- kan	Bakan	Vali	Doktor, Avukat, Öğretme- n	Hiçbi- ri	Futbol- cu	Asker, Polis	toplam
Üst tabaka okullar	2 2,7% 5,0%	12 16,0% 7,4%	7 9,3% 7,8%		4 5,3% 7,4%	35 46,7% 13,2%	10 13,3% 31,3%	2 2,7% 6,7%	3 4,0% 5,4%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	3 1,3% 7,5%	40 17,2% 24,7%	14 6,0% 15,6%	10 4,3% 32,3%	10 4,3% 18,5%	103 44,4% 38,9%	13 5,6% 40,6%	16 6,9% 53,3%	23 9,9% 41,1%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	35 7,7% 87,5%	110 24,3% 67,9%	69 15,2% 76,7%	21 4,6% 67,7%	40 8,8% 74,1%	127 28,0% 47,9%	9 2,0% 28,1%	12 2,6% 40,0%	30 6,6% 53,6%	453 100,0% 59,6%
toplam	40 5,3% 100%	162 21,3% 100,0%	90 11,8% 100,0%	31 4,1% 100%	54 7,1% 100%	265 34,9% 100,0%	32 4,2% 100%	30 3,9% 100,0%	56 7,4% 100,0%	760 100,0% 100,0%

“Gelecekte ne olmak istersiniz?” sorusuna üst tabaka öğrencilerinin %46.7'si doktor,avukat,öğretmen cevaplarını vermişlerdir. %16'sı Cumhurbaşkanı, %9.3'ü Başbakan cevaplarını vermişlerdir. Orta tabakadaki öğrencilerin %44.4'ü doktor,avukat,öğretmen, %17.2'si Cumhurbaşkanı, %9.9'u asker, polis, %6.9'u

futbolcu olmak istemektedir. Alt tabakadaki öğrencilerin ise %28'i doktor, avukat, öğretmen, %24.3'ü Cumhurbaşkanı, %15.2'si Başbakan, %8.8'i de Vali cevaplarını vermişlerdir.

Alt sosyal tabakadaki öğrenciler daha çok, Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakan ve Vali gibi önemli görevlerde bulunmak istemektedirler. Bunun temelinde, alt tabakadaki yoksunluklarından ideal üst yönetici görevi ile kurtulmak isteği yanında, ülkeyi yönetmek ve değiştirmek arzusu da yatmaktadır.

Üst ve orta sosyal tabakadakiler, alt tabakadakilerden daha fazla oranda doktor, avukat ve öğretmen olmak istemektedirler. Orta tabakadakiler, üst ve alt tabakadakilerden daha fazla oranda, gelecekte futbolcu, asker ve polis olmak istemektedirler. Devleti temsil eden asker ve polis, çocuk ve ergenler için ideal bir meslektir. Futbolculuk, medya vasıtasıyla ideal bir meslek haline getirilmekte, özellikle "Televole Kültürü"nün etkisiyle futbolcuların zengin ve gösterişli yaşantıları özendirilmektedir. Dolayısıyla, bu meslek özellikle ergenlik dönemindeki erkek çocuklar için ideal bir meslek haline gelmiştir.

Geleceğe ilişkin meslek tasarımı konusunda dikkat çekici bir husus şudur: Öğrencilerden yazmalarını istediğimiz kompozisyonlarda, genel olarak, iyi bir meslek edinmek istedikleri görülmektedir. Ancak, özellikle alt tabakadaki öğrencilerin iyi meslek edinmek istemelerindeki en büyük etken, ailelerine rahat bir hayat sunma isteğidir. Bu konuda yazdıkları kompozisyonlardan bazı kesitler şöyledir:

"Bizim ailenin geçimi biraz normal. Babam hantallık yapıyor. Annem ev hanımı altı kardeşiz evimizin mevcudu on kişidir, en büyük abim asker. Geçimimiz normaldir. Ailemiz iyi hareketleri, iyi davranışları olan disiplinli bir ailedir. Ben büyüyünce yeni bir geleceğe nesil olacağım. Okuyup, çalışıp bir meslek sahibi ve

adımı olmak istiyorum. Ailemi kurtarmak için geçimimiz daha iyi olsun. Okuyacağım, ben bir mühendis olacağım, ailemi bu fakirlikten kurtaracağım. Ailemiz toplulukta iyi bir aile olacaktır.....”(8. sınıf öğrencisi)

“.....Maddi durumumuzun iyi olmamasına rağmen okumaya devam edeceğim. Okuyup gelecek için yararlı birer insan olmayı isterim. Öğretmen olmayı isterim. Öğretmen olmamın sebebi var. Bu sebepler; ülkemizde bazı insanlar çocuklarını okutamıyorlar. Benim onlardan istediğim çocuklarını yarınlar için okutup, insanlara yarar sağlamaları.....” (5. sınıf öğrencisi)

“.....Geçimim çok kötü. Ailemin durumu çok kötü. Zengin olup aileme katkıda bulunmak istiyorum. İyi geçinmelerini sağlamak istiyorum. Kardeşimi okutmak istiyorum. Çünkü ailem onu okutamaz.....”(5. sınıf öğrencisi)

“Ben büyüyünce Pilot olmak istiyorum. Ailemin durumu normal. Benim babam esnaftır. Annam ev hanımı. Annemin hastalığı önemlidir. Büyüyünce hastalığını en iyi doktorlara götüreceğim.....”(5. sınıf öğrencisi)

7.6. Siyaset Tasarımı

7.6.1. Türkiye'nin En Önemli Sorunu

Tablo 67 - Tabakalara Göre Türkiye'nin En Önemli Sorunu

	cevap sıf	Enflasyon ve hayat pahalılığı	İşsiz lik	Eğitim- Sağlık	İnşaat siyasete alet edilmesi	İrti ca	Trafik Sorunu	Demok ratik leşme	Çete ve mafya laşma	Çevre kirliliği	Yoksulluk ve rüşvet	Hepsi	top lam
Üst tabaka okullar		35 46,7% 12,4%	16 21,3% 6,3%	8 10,7% 13,8%	4 5,3% 14,3%				2 2,7% 9,5%		6 8,0% 11,1%	4 5,3% 17,4%	75 100 9,9%
Orta tabaka okullar		120 51,7% 42,6%	46 19,8% 18,2%	14 6,0% 24,1%	2 ,9% 7,1%	2 ,9% 50%		4 1,7% 26,7%	4 1,7% 19,0%		27 11,6% 50,0%	13 5,6% 56,5%	232 100 31%
Alt tabaka okullar	2 ,4% 100,0%	127 28,0% 45,0%	191 42,2% 75,5%	36 7,9% 62,1%	22 4,9% 78,6%	2 ,4% 50%	12 2,6% 100,0%	11 2,4% 73,3%	15 3,3% 71,4%	8 1,8% 100,0%	21 4,6% 38,9%	6 1,3% 26,1%	453 100 60%
toplam	2 ,3% 100,0%	282 37,1% 100,0%	253 33,3% 100,0%	58 7,6% 100,0%	28 3,7% 100,0%	4 ,5% 100,0%	12 1,6% 100,0%	15 2,0% 100,0%	21 2,8% 100,0%	8 1,1% 100,0%	54 7,1% 100,0%	23 3,0% 100,0%	760 100 100

Türkiye'nin en önemli sorunu sorusuna verilen cevapların oranları şöyledir: Üst tabakadaki öğrenciler en fazla %46.7 oranında enflasyon ve hayat pahalılığı, %21.3

oranında işsizlik, %10.7 oranında eğitim-sağlık cevaplarını vermişlerdir. Orta tabakadaki öğrenciler, Türkiye'nin en önemli sorununun %51.7 ile enflasyon ve hayat pahalılığı olduğunu belirtirken, bunu %19.8 ile işsizlik ve %11.6 ile yolsuzluk takip etmektedir. Alt tabakadaki öğrenciler ise en fazla %42.2 ile Türkiye'nin en önemli sorununun işsizlik olduğunu, %28 ile enflasyon ve hayat pahalılığı, %7.9 ile de eğitim-sağlık sorunları olduğunu belirtmiştir. Genel olarak bütün öğrenciler Türkiye'nin en önemli sorunları olarak enflasyon ve hayat pahalılığı ile işsizliği görmektedirler. Bu sonuç, ülkemizin ekonomik açıdan içinde bulunduğu olumsuz şartları gözler önüne sermektedir.

Türkiye'nin en önemli sorununun işsizlik olduğunu en fazla alt tabaka öğrencileri dile getirmektedir. Bunda etkili faktör, işsizlik sorununun en fazla alt tabaka öğrencilerinin ailelerinde yaşanmakta olmasıdır. Nitekim örneklemimizde yer alan alt sosyal tabaka öğrencilerinin %29.4'ü babasının bir işi olmadığını belirtmiştir. (Tablo:65). Dolayısıyla, bu öğrencilerin Türkiye'nin en önemli sorununun işsizlik olduğunu belirtmesi olağandır. Öğrencilerden almış olduğumuz kompozisyonlarda bu konu ile ilgili önemli söylemleri dikkatimizi çekmektedir. Ancak bu söylemler hem onların içinde bulundukları durumu ve onların psikolojilerini yansıtmaları hem de Türkiye'nin geleceği hakkında bugünden ipuçları vermesi bakımından oldukça önemlidir. Alt sosyal tabaka öğrencilerinden biri içinde bulundukları bunalımı şöyle dile getirmektedir:

"Merhaba ben 15 yaşında bir kızım. Hekimhan'ın Yukarı Girmana köyündenim. Ben doğduğumdan beri Melekbabada oturuyorum. Ben ailemin geleceğini hiç parlak görmüyorum. Çünkü babamın çok borçları var. Şu anda ben ve ailem çok bunalımdayız. Tüm genç kızların hayallerinde olan şeyleri ben de hayal

ederim. Tüm genç kızların almak istediklerini bende almak isterim.....” (8. Sınıf öğrencisi)

1997 yılında Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun yapmış olduğu bir araştırmada aynı soru ergenlere sorulmuş ve Türkiye’nin en önemli üç sorununu sıralamaları istenmiştir. Bu sıralamada %69.6 ile terör ilk sırada yer alırken, %55.2 ile işsizlik ve %48.2 ile ekonomik sorunlar ise bunu takip etmektedir. (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1997: 226) Bu sonuçlara baktığımızda dönem itibarı ile yaşanan terör dışında Türkiye’nin önemli sorunlarının aynı şekilde devam ettiğini görüyoruz.

Kız ve erkek öğrenciler Türkiye’nin en önemli sorununu, enflasyon ve hayat pahalılığı (%37) ve işsizlik (%33.5) olarak görmektedir. Bu bulgu, Türkiye’nin ekonomik bakımdan içinde bulunduğu olumsuz koşullar gözönünde bulundurulduğunda tabakalara göre çıkan sonuçlarla örtüşmektedir.

7.6.2. En Çok Güvenilen Kurum

Tablo 68 - Tabakalara Göre En Çok Güvenilen Kurum

	cevap sız	Hükü met	Ordu	Siyasi partiler	Polis	Üniversi teler	Hakke meler	Diyanet işleri	Beledi yeler	TBMM	Cumhurbaş kanı	Hiçbir kuruma güvenmi yorum	top lam	
Ust tabaka okullar		1 1,3% 1,6%	13 17,3% 18,8%	1 1,3% 12,5%	8 10,7% 4,2%	10 13,3% 18,2%		5 6,7% 55,6%	1 1,3% 5,6%	6 8,0% 6,2%	2 2,7% 8,3%	28 37,3% 14,7%	75 100 100	
Orta tabaka okullar		10 4,3% 16%	38 16,4% 55,1%	1 4,4% 12,5%	41 17,7% 21,7%	28 12,1% 50,9%	16 6,9% 44,4%	1 4,4% 11,1%	1 4,4% 5,6%	29 12,5% 29,9%	7 3,0% 29,2%	60 25,9% 31,4%	232 100 31%	
Alt tabaka okullar		3 7% 100,0%	50 11% 82%	18 4,0% 26,1%	6 1,3% 75,0%	140 30,9% 74,1%	17 3,8% 30,9%	20 4,4% 55,6%	3 7% 33,3%	16 3,5% 88,9%	62 13,7% 63,9%	15 3,3% 62,5%	103 22,7% 53,9%	453 100 60%
toplam		3 4% 100,0%	61 8,0% 100%	69 9,1% 100%	8 1,1% 100,0%	189 24,9% 100%	55 7,2% 100,0%	36 4,7% 100,0%	9 1,2% 100,0%	18 2,4% 100,0%	97 12,8% 100%	24 3,2% 100,0%	191 25,1% 100,0%	760 100 100

Örneklemin en fazla güvendiği kurumlar arasında sırasıyla; %24.9 ile polis, %12.8 ile TBMM, %9.1 ile ordu, %8.0 ile hükümet ve %7.2 ile üniversiteler yer almaktadır. Ancak örneklemin %25.1 gibi önemli bir bölümünün hiçbir kuruma güvenmemesi düşündürücüdür.

Üst ve orta sosyal tabakalardakiler, alt tabakalardakilere göre daha fazla oranda orduya güven duyarken, alt tabakadakilere ise ve orta ve üst tabakadakilere göre daha fazla oranda polise güven duyması dikkat çekicidir. Üst ve orta sosyal tabakaya mensup öğrencilerin aileleri, eğitim seviyelerinin yüksek oluşuna bağlı olarak ülkenin iç ve dış meselelerine daha geniş perspektiften bakmaktadırlar. Dolayısıyla, ülke savunmasında birinci derecede önem arzeden orduya bakış açıları, alt sosyal tabakaya göre daha farklı olmaktadır. Alt sosyal tabaka aileleri ise, bulundukları yoksunluktan dolayı, ülke meselelerine daha çok ekonomik açıdan yaklaştıkları için üst ve orta tabakaya göre bakış açıları da daha dar olmaktadır. Bu nedenle alt tabaka, orduya göre daha küçük bir güvenlik birimi olan polisi, daha çok tanımakta ve güven duymaktadır.

Dikkat çekici diğer bir husus da, siyasi partilere karşı duyulan güvenin örneklemin genelinde %1.1 gibi düşük bir oranda yer almasıdır. Diğer yandan alt tabaka öğrencilerinin hükümete karşı duyduğu güveninin oranının (%11), üst (%1.3) ve orta (%4.3) sosyal tabakanın hükümete karşı duyduğu güvenin oranına göre hayli fazla olduğu göze çarpmaktadır. Ancak, alt tabakanın %59.6 gibi yüksek bir oranının siyasi tercihinin Ak Parti yönünde olduğu gözönüne alınırsa (Tablo:70), ortaya çıkan sonuç yadsınamaz.

7.6.3. Gelecekte Siyasi Partilerde Görev Alma İsteği

Üst tabaka okullardaki öğrencilerin %18.7'si gelecekte siyasi bir partide görev almak istediklerini belirtirken, %81.3'ü siyasi partide görev almak istememişlerdir. Orta tabaka okullardaki öğrencilerin de %15.1'i gelecekte siyasi bir partide görev almak isterken, %61.6'sı görev almak istemiyor. Alt tabaka okullardaki öğrencilerin ise, %29.1'i gelecekte siyasi bir partide görev almak isterken, %70.7'si ise siyasi bir partide görev almak istemiyor.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun gelecekte siyasi bir partide görev almak istemediklerini görmekteyiz. Ülkenin içinde bulunduğu olumsuz koşulların sorumlusunun siyasi partiler olduğunu düşünmektedirler. Tablo:70ve Tablo:71’de de görüleceği gibi öğrenciler büyük oranda hiçbir siyasi partiye (%27.2) ve hiçbir siyasi lidere (%26.3) güvenmediklerini belirtmişlerdir. Bu durum onların siyasi partilere karşı olumsuz tavır takınmalarına neden olmaktadır. Ancak, alt tabakadaki öğrenciler, üst ve orta tabakadaki öğrencilere oranla daha fazla siyasi partilerde görev almak istemektedirler. Bu öğrencilerin içinde bulundukları olumsuz koşulların, onları ülke sorunlarına daha ilgili kıldığını, bunun da siyasi partilerde daha fazla görev almak istemelerine yol açtığını ifade edebiliriz. Ayrıca bu öğrencilerin, ülkenin içinde bulunduğu olumsuz koşullardan daha fazla etkilenmeleri, onları çareler aramaya itmektir. Siyasi parti ve liderlere karşı güvensizdirler ve kendileri olsa problemleri çözebileceklerini, ülkeyi bu kötü durumdan kurtarabileceklerini düşünmektedirler.

Tablo 69 - Tabakalara Göre Gelecekte Siyasi Partilerde Görev Almak İsteme

				toplam
	cevapsız	Evet	Hayır	
Üst tabaka okullar		14 18,7% 6,3%	61 81,3% 11,4%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		35 15,1% 15,8%	197 84,9% 36,7%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	2 ,4% 100,0%	172 38,0% 77,8%	279 61,6% 52,0%	453 100,0% 59,6%
toplam	2 ,3% 100,0%	221 29,1% 100,0%	537 70,7% 100,0%	760 100,0% 100,0%

7.6.4. En Çok Beğenilen Siyasi Parti Tercihi

Tablo 70 - Tabakalara Göre Türkiye'nin Sorunlarını Hangi Siyasi Parti Çözebilir

	cevap sız	Hiçbi ri	Ak parti	MHP	Saadet	İlgilen miyorum	DYP	Bilmi yorum	DSP	CHP	ANAP	top lam
Üst tabaka okullar	9 12,0% 13,2%	46 61,3% 22,2%	7 9,3% 2,4%	2 2,7% 8,3%	2 2,7% 4,1%	2 2,7% 20,0%	5 7% 31%	2 2,7% 4,8%				75 100 10%
Orta tabaka okullar	20 8,6% 29,4%	124 53,4% 59,9%	12 5,2% 4,2%	10 4,3% 42%	3 1,3% 6,1%	6 2,6% 60,0%	5 2% 31%	23 9,9% 54,8%	5 2,2% 83%	21 9% 62%	3 1,3% 20%	232 100 31%
Alt tabaka okullar	39 8,6% 57,4%	37 8,2% 17,9%	270 59,6% 93,4%	12 2,6% 50%	44 9,7% 89,8%	2 ,4% 20,0%	6 1% 38%	17 3,8% 40,5%	1 ,2% 17%	13 3% 38%	12 2,6% 80%	453 100 60%
toplam	68 8,9% 100,0%	207 27,2% 100%	289 38,0% 100%	24 3,2% 100%	49 6,4% 100,0%	10 1,3% 100,0%	16 2% 100	42 5,5% 100,0%	6 ,8% 100	34 4% 100	15 2,0% 100%	760 100 100

Siyasi sosyalleşme ailede başlamaktadır. Siyaset ve siyasetçiler hakkındaki ebeveynlerin yorumları ve eğilimleri, çocuk ve ergen tarafından dikkatle izlenir. Dolayısıyla, ergenlik dönemindeki, siyasi eğilimde ailenin işlevi çok büyüktür.

“Size göre Türkiye'nin sorunlarını hangi siyasi parti çözebilir?” sorusuna, örneklemin 27.2'si “hiçbir siyasi parti” şeklinde cevap vermiştir. Örneklemin %8.9'u ise cevap vermezken, %1.3'ü ilgilenmediğini, %5.5'i de bilmediğini ifade etmektedir. Dolayısıyla, örneklemin %43'ünde siyasete yabancılaşma ve siyaseti çözüm yolu olarak görmeme eğilimi dikkati çekmektedir.

Siyasi parti eğilimini belirtenler sırasıyla; Ak Parti %38 , Saadet Partisi %6.4, MHP %3.2, CHP %4, DYP %2, ANAP %2 şeklindedir.

Sosyal tabakalara göre siyasi parti tercihinde, Türkiye'nin sorunlarını hiçbir siyasi partinin çözemeyeceğini, en yüksek oranda üst sosyal tabakadaki öğrenciler ifade etmektedir. Siyasi parti eğilimi, en fazla oranda alt sosyal tabaka öğrencileri tarafından belirtilmektedir. Alt sosyal tabakadaki öğrencilerin; Ak Parti (%59.6) ve Saadet Partisi (%9.7) tercihleri orta ve üst tabakadakilere oranla en fazladır.

Herşeye rağmen özellikle alt tabakadan orta ve üst tabakaya doğru gidildikçe siyasi partilere karşı artan güvensizlik, çocuk ve ergenlerin psikolojilerini yansıtmaları bakımından üzücüdür. Kompozisyonlardan edindiğimiz izlenimlere göre öğrenciler bu konuda oldukça umutsuzdur. Öğrencilerin bu konuda yazmış oldukları kompozisyonlardan kesitler şöyledir:

“..... IMF'den ve Dünya Bankalarından para geliyor. Bu para yardımı hep nereye gidiyor. Bu paraları hep zenginler yiyor.....”(Orta tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

“..... Benimde gelecekte beklentilerim var. Ne yazık ki bizi yönetenler bu umutlarımızı yok ediyorlar.....Neden bizde başka okullar gibi bilgisayar öğrenimi görmüyoruz? Bunun nedeni olarak da bizi yönetenleri suçluyorum...”(Orta tabaka mensubu bir 5.sınıf öğrencisi)

“.....Bu krize tek sebep olan bu ülkenin başındaki görevlilerdir...”(Üst tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

“.....Dünyanın sorunlarının çözülmesini istiyorum. Çünkü dünyada geçim sıkıntısı, işsizlik, sefilliğin bitmesini istiyorum. Başkanımızın kendinden başka ülkemizin fakirlerini düşünmesini istiyorum Başkanımız bunları düşünseydi sefil hayat olmazdı.”(Alt tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

Görülüyor ki öğrenciler siyasi partilere ve yöneticilerine güvenmemektedirler. Herşeyin sorumlusu olarak görmektedirler.

Siyasi parti tercihinde en büyük orana sahip parti Ak Parti'dir. Erkek öğrencilerin %40'ı, kız öğrencilerin ise %37'si Ak Parti'yi tercih etmişlerdir. Örneklemimizi oluşturan erkek öğrencilerin %22.7'si , kız öğrencilerin ise %32.2'si Türkiye'nin sorunlarını hiçbir siyasi partinin çözemeyeceğini düşünmektedir. Bu sonuç, Türkiye'nin sorunlarını en iyi çözebilecek siyasi liderin Recep Tayyip

Erdoğan olduğu görüşü ile örtüşmektedir. (Tablo:71). Ancak Türkiye'nin sorunlarını hiçbir siyasi partinin çözemeyeceği görüşünün yüksek oluşu da siyasi liderlere ve partilere güvensizliği gösteren önemli bir bulgudur.

7.6.5. En Çok Beğenilen Siyasi Parti Lideri Tercihi

Tablo 71 - Tabakalara Göre Türkiye'nin Sorunlarını En İyi Hangi Siyasi Lider Çözebilir

	cevap sıf	Hiçbi r	Kemal Devriş	R.T.Er doğan	Turgut Özal	Tansu Çiller	İlgilen miyorum	D.Bah çeli	B.Ece vit	Bilm yorum	M.Yı lmaz	A.N.Se zer	R.Ku tan	Deniz Baykal	top lan
Üst tabaka okullar	6 8,0%	42 56,0%	2 2,7%	5 6,7%	12 16,0%	1 1,3%	3 4,0%		3 4,0%	1 1,3%					75 100 9,9%
Orta tabaka okullar	21 9,1%	108 46,6%	42 18,1%	15 6,5%	1 ,4%	4 1,7%	6 2,6%	3 1,3%	5 2,2%	18 7,8%	2 ,9%	6 2,6%	1 ,4%		232 100 31%
Alt tabaka okullar	49 10,8%	52 11,5%	20 4,4%	249 55,0%	4 ,9%	8 1,8%	6 1,3%	3 ,7%	1 ,2%	32 7,1%	7 1,5%	8 1,8%	8 1,8%	6 1,3%	453 100 60%
toplam	76 10,0%	202 26,6%	64 8,4%	269 35,4%	17 2,2%	13 1,7%	15 2,0%	6 ,8%	9 1,2%	51 6,7%	9 1,2%	14 1,8%	9 1,2%	6 ,8%	760 100 100

Üst tabaka okullardaki öğrenciler, “Türkiye'nin sorunlarını en iyi hangi siyasi lider çözebilir?” sorusuna %56 oranında “Hiçbir siyasi lider çözemez” cevabını verirken, öğrencilerin %8'i ise soruyu cevapsız bırakmıştır. Öğrencilerin %16'sı Turgut Özal cevabını vermekte, %6.7'si de Recep Tayyip Erdoğan cevabını vermektedir. Orta tabaka okullardaki öğrenciler en fazla, %46.6 oranında “Hiçbir siyasi lider çözemez” derken, %18.1 oranında Kemal Derviş demişlerdir. Öğrencilerin %9.1'i ise soruyu cevapsız bırakmış, %7.8'si de “bilmiyorum” cevabını vermiştir. Alt tabaka okullardaki öğrencilerin ise %11.5'i Türkiye'nin sorunlarını hiçbir siyasi partinin çözemeyeceğini dile getirirken, %10.8' soruyu cevapsız bırakmıştır. Bu öğrencilerin %55'inden ise Recep Tayyip Erdoğan cevabının geldiğini görüyoruz.

Bu sonuçlar siyasi partilerle ilgili tabloyu destekler niteliktedir. Yine öğrencilerin çoğu, sorunların çözümünde hiçbir siyasi partiye güvenmedikleri gibi, hiçbir siyasi lidere de güvenmemektedirler. Güvensizlik oranları alt tabakadan üst tabakaya gidildikçe artmaktadır. Orta tabakadaki öğrenciler Kemal Derviş'i bir umut

olarak görürken, alt tabakadaki öğrenciler ise R.T.Erdoğan'ı umut olarak görmektedir. Ancak, her ne kadar siyasi bir tercih belirtmeler de sorulara verilen cevaplara göre, örneklemin genel eğilimi siyasi bir yabancılaşmanın olduğu yönündedir. (Tablo:69, Tablo:70 ve Tablo:71) Öğrencilerin, kompozisyonlarında da siyasete karşı olumsuz bir tavır sergilemeleri onların siyasete karşı yabancılaştıklarının bir göstergesidir. Bu kompozisyonlardan bazı örnekler verecek olursak:

“...Bugünkü liderler hep kendilerini düşünüp 70 milyon insanı hiç umursamıyorlar. Liderler kendi çıkarları için ülkemizi Amerika'ya adeta kul köle ettiler...”(Orta tabaka mensubu bir 8. Sınıf öğrencisi)

“Bizler ne olacağız? İşte bizler bu sefalet içinde yok olup gideceğiz. Türkiye'de özgürlüğün yaygınlaşmasını isterim. Birde insanlar birbirlerini öldürüyorlar sonrada af çıktı diye bırakıyorlar. Bu ne biçim adalet?.....”(Alt tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

“Ben henüz bir çocuk olmama rağmen devletimizin ne durumda olduğunu fark edebiliyorum. Hayatımızın gelecek yıllarını güvence altına alabilmek için bende devletime güvenmek isteyen bir kız çocuğuyum. Ama devletime güvenemiyorum. Bunun nedeni çok açık: Rüşvet, torpil, yoksulluk ve çaresizlik. İnsanlar hayatlarında zaten birbirlerini dolandırıyorlar. Ben tek bir şey istiyorum. Hiç olmazsa devletimiz bizi dolandırmamasın. Tek dileğim budur.” (Alt tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi).

Siyasi lider tercihlerine bakıldığında; en büyük orana sahip lider Recep Tayyip Erdoğan'dır. Bu oran erkek öğrencilerde %37, kız öğrencilerde ise %34'tür. Hiçbir siyasi lidere güvenmeme oranı ise erkek öğrencilerde %21.2, kız öğrencilerde %32.5'tir. En iyi siyasi lider tercihlerine bakıldığında genel olarak en fazla güvensizliğin kız öğrencilerde olduğu görülmektedir.

7.6.6. Siyasetle Uğraşanların Gerçek Amacını Değerlendirme

Tablo 72 - Tabakalara Göre Siyasetle Uğraşanların Gerçek Amacı

	cevap sız	ülkeye hizmet etmek	Zengin olmak	Meşhur olmak	Yandaşlar ına çıkar sağlamak	ülkeyi kötü bir hale getirmek	toplam
Üst tabaka okullar	1 1,3% 14,3%	16 21,3% 5,0%	37 49,3% 16,8%	8 10,7% 8,0%	8 10,7% 7,9%	5 6,7% 41,7%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	1 ,4% 14,3%	73 31,5% 22,8%	80 34,5% 36,4%	33 14,2% 33,0%	44 19,0% 43,6%	1 ,4% 8,3%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	5 1,1% 71,4%	231 51,0% 72,2%	103 22,7% 46,8%	59 13,0% 59,0%	49 10,8% 48,5%	6 1,3% 50,0%	453 100,0% 59,6%
toplam	7 ,9% 100,0%	320 42,1% 100,0%	220 28,9% 100,0%	100 13,2% 100,0%	101 13,3% 100,0%	12 1,6% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklemin %42.1'i siyasetçilerin gerçek amacının ülkeye hizmet etmek olduğunu belirtirken, %57'si ise siyasetçilerin gerçek amacının zengin olmak, meşhur olmak, yandaşlarına ve yakınlarına çıkar sağlamak ve ülkeyi kötü bir hale getirmek olarak ifade etmektedir. Bu bulgu, siyasetçilerin topluma yabancılaşmasının ve dolayısıyla toplumun siyasete yabancılaşmasının bir göstergesidir. Çocuklarımız ve ergenlerimiz de bu toplumun önemli bir parçasını oluşturdukları ve ailelerinden önemli ölçüde etkilendiklerinden dolayı, onların siyasete karşı bu denli güvensiz olmaları olağandır. Öte yandan siyasetçilerin de sorunlara çözüm üretilmedikleri düşünülürse bu sonuç kaçınılmazdır.

Bayhan (2002)'in yaptığı bir araştırmada, üniversite gençliğinin siyasetçilerin gerçek amaçları hakkında vermiş oldukları cevapların %39'u zengin olma, %34'ü yandaşlarına çıkar sağlama, %11'i ülkeye hizmet etme, %5'i meşhur olma şeklindedir. Bu bağlamda, araştırma sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

7.6.7. En İyi Yönetim Tarzı Tercihi

Tablo 73 - Tabakalara Göre En İyi Yönetim Şekli

	cevapsız	Demokrasi	Hiçbiri	Cumhuriyet	Padişahlık	Bilmiyorum	toplam
Üst tabaka okullar	8 10,7% 16,0%	16 21,3% 8,8%	1 1,3% 12,5%	43 57,3% 10,2%	7 9,3% 41,2%		75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	12 5,2% 24,0%	56 24,1% 30,9%	5 2,2% 62,5%	152 65,5% 36,1%	1 ,4% 5,9%	6 2,6% 7,2%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	30 6,6% 60,0%	109 24,1% 60,2%	2 ,4% 25,0%	226 49,9% 53,7%	9 2,0% 52,9%	77 17,0% 92,8%	453 100,0% 59,6%
toplam	50 6,6% 100,0%	181 23,8% 100,0%	8 1,1% 100,0%	421 55,4% 100,0%	17 2,2% 100,0%	83 10,9% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Üst tabaka okullardaki öğrencilerin %57.3'ü en iyi yönetim şeklinin Cumhuriyet olduğunu, %21.3'ü Demokrasi, %9.3'ü ise Padişahlık olduğunu söylemişlerdir. Buna karşın orta tabaka okullarda bu oranlar; %65.5 Cumhuriyet, %24.1 demokrasi şeklindedir. Alt tabaka okullara bakıldığında ise; öğrencilerin %49.9'u Cumhuriyet, %24.1'i Demokrasi, %17'si de "bilmiyorum" cevabını vermişlerdir. Örneklemin geneli %55.4 oranında Cumhuriyet, %23.8'i de Demokrasi cevabını vermişlerdir.

İlköğretim 5. ve 8. sınıflara verilen "Sosyal Bilgiler" "Vatandaşlık Bilgisi" ve "İnkılap Tarihi" derslerinde, çocuklara Cumhuriyet sisteminin önemi daha fazla vurgulanmaktadır. Ancak alt tabakadakilerin üst ve orta tabakaya göre %17 gibi büyük bir oranla "bilmiyorum" cevabını vermesi dikkat çekmektedir. Bu durum alt tabakadaki ailelerin eğitim seviyelerinin düşük oluşundan kaynaklanmaktadır.

14 yaşındaki öğrenciler %43 oranında en iyi yönetim şekli olarak cumhuriyeti tercih ederken, %38.3 oranında da demokrasiyi tercih etmişlerdir. 11 yaşındaki öğrencilerin ise, en iyi yönetim şekli tercihi %67 oranında cumhuriyet, %10.4 oranında da demokrasidir. Görülmektedir ki; öğrencilerin yaşları ilerledikçe bu konuda daha da bilinçlenmektedirler ve zihinlerinde demokrasi kavramı yerleşmektedir.

7.6.8. Dünyadaki En Güçlü Devlet Tercihi

Tablo 74 - Tabakalara Göre Dünya'nın En Güçlü Devleti

	cevapsız	ABD	Fransa	Almanya	Japonya	Türkiye	toplam
Üst tabaka okullar	1 1,3% 3,2%	53 70,7% 10,4%	1 1,3% 3,2%	2 2,7% 3,7%	15 20,0% 13,2%	3 4,0% 14,3%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	5 2,2% 16,1%	172 74,1% 33,8%	4 1,7% 12,9%	6 2,6% 11,1%	41 17,7% 36,0%	4 1,7% 19,0%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	25 5,5% 80,6%	284 62,7% 55,8%	26 5,7% 83,9%	46 10,2% 85,2%	58 12,8% 50,9%	14 3,1% 66,7%	453 100,0% 59,6%
toplam	31 4,1% 100,0%	509 67,0% 100%	31 4,1% 100,0%	54 7,1% 100,0%	114 15,0% 100,0%	21 2,8% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Küreselleşme sürecinde, Doğu Bloku'nun dağılmasıyla, iki kutuplu dünyadan, ABD'nin tek hakim güç olduğu bir dünya, medyanın da yönlendirmesiyle, önemli hale gelmiştir. Bu çerçevede "sizce dünya'nın en güçlü devleti hangisidir?" sorusuna, örneklemin %67'si ABD, %15'i Japonya, %7.1'i Almanya, %4.1'i Fransa ve %2.8'i Türkiye şeklinde cevap vermişlerdir.

Üst ve orta sosyal tabakadakiler, alt tabakadakilerden daha fazla oranda en güçlü devleti ABD olarak tercih ederken; alt tabakadakiler, üst ve orta tabakadakilerden daha fazla oranda Fransa ve Almanya'yı güçlü devlet olarak görmektedirler. Çünkü, alt tabakanın gözünde iş imkânları açısından özellikle Almanya olanaklar ülkesidir. Dolayısıyla, birçoğunun babasının işsiz olduğu düşünülürse alt tabaka mensubu öğrencilerinin gözünde bu ülkenin cazip olması ve onlar tarafından en güçlü devlet olarak görülmesi olağandır.

7.6.9. Devletin Sağladığı En Önemli Özgürlük

Tablo 75 - Tabakalara Göre Devletin Sağladığı En Önemli Özgürlüğün Ne Olması Gerektiği

	cevap sız	inanç özgürlüğü	Ekonomik özgürlük	Düşünceler ini ifade özgürlüğü	Her konuda özgürlük	toplam
Üst tabaka okullar		30 40,0% 16,4%	11 14,7% 4,6%	30 40,0% 9,9%	4 5,3% 21,1%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		32 13,8% 17,5%	65 28,0% 27,4%	125 53,9% 41,3%	10 4,3% 52,6%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	18 4,0% 100,0%	121 26,7% 66,1%	161 35,5% 67,9%	148 32,7% 48,8%	5 1,1% 26,3%	453 100,0% 59,6%
toplam	18 2,4% 100,0%	183 24,1% 100,0%	237 31,2% 100,0%	303 39,9% 100,0%	19 2,5% 100,0%	760 100,0% 100,0%

“Devletin sağladığı en önemli özgürlük ne olmalı?” sorusuna, üst tabaka öğrencilerinin %40’ı düşüncelerini ifade özgürlüğü, %40’ı inanç özgürlüğü ve %14,7’si ise ekonomik özgürlük cevaplarını vermişlerdir. Orta tabakadaki öğrenciler, %53,9 oranında düşüncelerini ifade özgürlüğü, %28 oranında ekonomik özgürlük, %13,8 oranında inanç özgürlüğü cevaplarını vermişlerdir. Alt tabakadaki öğrenciler ise, %35,5 oranında ekonomik özgürlük, %32,7 oranında düşüncelerini ifade özgürlüğü ve %26,7 oranında ise inanç özgürlüğü cevaplarını vermişlerdir. Görüldüğü gibi, ekonomik özgürlük isteği alt tabakadan üst tabakaya doğru gidildikçe azalmaktadır. Tabakalar arasındaki ekonomik farklılığın bu şekilde yansımaları olağandır. Bu istek, alt tabaka mensubu öğrencileri için, içinde bulundukları ekonomik yoksunluğu giderebilmenin bir yoludur. Dikkat çekici diğer bir nokta; devletin sağladığı en önemli özgürlüğün inanç özgürlüğü olması gerektiğinin, alt tabakada orta tabakaya oranla daha fazla olmasıdır. Kırdan kente gelişle birlikte “gecekondu kültürünü” oluşturan alt tabaka, kırdan getirmiş olduğu

geleneklerin etkisiyle daha muhafazakâr bir tutum sergilemektedir. Dolayısıyla inanç özgürlüğü alt tabaka için önem kazanmaktadır.

Alt tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisinin yazmış olduğu kompozisyon bunu en güzel şekilde dile getirmektedir. Bu kompozisyondan hiçbir değişiklik yapılmadan alınan bir kesit şöyledir:

“Ben büyüüp polis olmak istiyorum. Eğer polisliği kazanamazsam futbolcu olmak isterim. En büyük dileğim iyi bir devlet adamı olup, Atatürk ilkelerine sahip çıkmak ve devamlılığını sağlamak. En büyük dileğim, çocuklara maaş bağlanmasını istiyorum. Ben devletten bütün fakirlere yardım etmesini ve ev vermesini istiyorum. Benim en çok merak ettiğim, devletimiz bu paraları ne yapıyor. Niye devletimiz fakirlere yardım etmiyor?.....” Görüldüğü gibi, çocuğun içinde bulunduğu ekonomik yoksunluk, onu bu konuda çeşitli çareler aramaya itmektedir.

7.7. Değer ve Tutumlar

7.7.1. Hayatta En Çok Değer Verilen Şey

Tablo 76 - Tabakalara Göre Hayatta En Çok Değer Verilen Şey

	cevap sız	Başarı	Ailem	Dini inançlar	Para	toplam
Üst tabaka okullar		14 18,7% 10,3%	43 57,3% 8,5%	17 22,7% 16,7%	1 1,3% 6,3%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		56 24,1% 41,2%	167 72,0% 33,1%	5 2,2% 4,9%	4 1,7% 25,0%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	1 ,2% 100,0%	66 14,6% 48,5%	295 65,1% 58,4%	80 17,7% 78,4%	11 2,4% 68,8%	453 100,0% 59,6%
toplam	1 ,1% 100,0%	136 17,9% 100,0%	505 66,4% 100,0%	102 13,4% 100,0%	16 2,1% 100%	760 100,0% 100,0%

“Hayatta en çok değer verdiğiniz şey nedir?” sorusuna verilen cevapların oranları şöyledir: Üst tabakadaki öğrencilerden %57.3 oranında ailem, %22.7

oranında dini inançlar, %18.7 oranında başarı cevapları gelmiştir. Orta tabakadaki öğrencilerden %72 oranında ailem, %24.1 oranında başarı, %2.2 oranında dini inançlar cevapları gelmiştir. Alt tabakadaki öğrencilerden ise %65.1 oranında ailem, %17.7 oranında dini inançlar, %14.6 oranında başarı cevapları gelmiştir. Aile, başarı ve dini inançlara verilen oranın yüksek olması, paranın ise örneklemin genelinde %2.1 gibi çok düşük bir orana sahip olması önemli ve sevindirici bir bulgudur. Aile ve okulda verilen eğitimde manevi ve sosyal değerlerin önemi çocukların bu eğilimlerinde kendini göstermektedir. Görüldüğü gibi örneklemin genelinde aileye verilen önem %66.4 gibi önemli bir orana sahiptir. Ayrıca başarıya verilen önem de yadsınamayacak bir orana sahiptir. (%17.9)

Yaş gruplarına bakıldığında, örneklemimizi oluşturan 11 yaş grubundaki öğrencilerde 14 yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazla aileye bağlılık görülürken, bu bağlılık 14 yaş grubunda azalmaktadır. Çünkü, 11 yaş henüz çocukluk dönemi içinde yer alırken, 14 yaş grubu ise dönem itibarı ile ergenlik yıllarıdır. Dolayısıyla ergenlik dönemi gencin aileden daha fazla bağımsız hareket etmek ve aile dışında özgürlük alanlarına sahip olmak istediği bir dönemdir. Yazmış oldukları kompozisyonlarda da 5. sınıf öğrencileri (11 yaş) ailelerine daha bağımlı bir tutum sergilerken, 8. sınıf (14 yaş) öğrencilerinin ailelerinden daha bağımsız ve özgürlükçü düşündüklerini görmekteyiz. Aile ve arkadaşları ile çatışmalar da bu dönemde yoğunlaşmaktadır. Nitekim evlilik fikrinin de ergenlik döneminde kabul görmeye başladığı bilinmektedir. 11 yaş grubundaki öğrenciler ise, kendilerine daha çok aileleri ile bir gelecek kurmayı planlamaktadırlar.

. “.....*Bilemiyorum ama insan ailesiz yaşayamaz. Bazen düşünüyorum da onlarsız asla yaşayamam ne kadar arada sırada kızsalar da onları çok seviyorum.....*”(5. sınıf öğrencisi)

“.....Büyüdüğümde polis olmak istiyorum. Aile kurduğumda annemle oturmak istiyorum,.....”(5. sınıf öğrencisi)

“Benim ailemle sorunlarım var. Ailemde tartışma olduğu zaman derslerime kafamı veremiyorum.....Gelecekte mühendis olmak istiyorum. Bir evim, düzgün bir ailem olsun yeter.....”(8. sınıf öğrencisi)

7.7.2. Hayatta Başarılı Olmanın En Önemli Şartı

Tablo 77 - Tabakalara Göre Hayatta Başarılı Olmanın En Önemli Şartı

	cevap sız	çok çalışmak	iyi bir eğitim almış olmak	Zengin olmak	Dindar olmak	işini bilen, kurnaz olmak	iyi ahlaklı, namuslu, dürüst olmak	toplam
Üst tabaka okullar		24 32,0% 6,3%	22 29,3% 13,4%	1 1,3% 3,6%	5 6,7% 33,3%	3 4,0% 9,1%	20 26,7% 14,4%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		128 55,2% 33,7%	50 21,6% 30,5%	7 3,0% 25,0%		22 9,5% 66,7%	25 10,8% 18,0%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	1 ,2% 100,0%	228 50,3% 60,0%	92 20,3% 56,1%	20 4,4% 71,4%	10 2,2% 66,7%	8 1,8% 24,2%	94 20,8% 67,6%	453 100,0% 59,6%
toplam	1 ,1% 100,0%	380 50,0% 100,0%	164 21,6% 100,0%	28 3,7% 100,0%	15 2,0% 100,0%	33 4,3% 100,0%	139 18,3% 100,0%	760 100,0% 100,0%

Örneklemin %50'si hayatta başarılı olmanın en önemli şartının, çok çalışmak, %21.6'sı iyi bir eğitim almış olmak, %18.3'ü iyi ahlaklı, dürüst, namuslu olmak olarak ifade ederken, sadece %4.3'ünün işini bilen kurnaz biri olmak olarak cevaplaması çocuk ve gençlerimizin potansiyel geleceğimizi oluşturmaları açısından sevindiricidir. Ailede ve okulda verilen eğitim sürecinde ideal değerlerin çocuklar üzerinde önemli etkisi gözlenmektedir. Çok çalışmak ve iyi eğitim almış olmak gibi liyakat ile iyi ahlaklı, namuslu ve dürüst olmak gibi moral değerlerin oranının fazla olması toplumun geleceği açısından önemlidir.

Alt ve orta sosyal tabakadakilerin hayatta başarılı olmanın en önemli şartı olarak üst tabakaya göre daha fazla oranda çok çalışmayı ifade etmeleri, onların

eğitim alanındaki imkânlarının daha kısıtlı oluşundan, dolayısıyla başarıya ulaşmanın tek yolunun da çok çalışmak olduğunu görmelerinden kaynaklanmaktadır. Çünkü, onlar için bu imkânlara ulaşmak hemen hemen imkânsız görünmektedir. Üst tabakadakilerin ise, alt ve orta tabakadaki öğrencilere göre “hayatta başarılı olmanın şartının iyi bir eğitim almış olmak” olduğunu daha fazla belirtmeleri, onların ekonomik şartlarından ve ailelerinin eğitime verdikleri önemden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu öğrenciler özellikle alt tabakadaki öğrencilere göre eğitimin önemini daha iyi kavramışlardır.

Oranında “İşini bilen kurnaz biri olmak”, özellikle 1980’lerden sonra Türkiye’de medya vasıtasıyla verilmeye çalışılan hedonist ahlakın bir sonucudur ve örneklemimizin %4.3’ü bu fikre katılmaktadır.

Yaş ve cinsiyete göre de hayatta başarılı olmanın en önemli şartı, çok çalışmak ve iyi bir eğitim almış olmaktan geçmektedir. Ancak 14 yaşındaki öğrenciler , 11 yaşındakilere oranla hayatta başarılı olmak için, işini bilen kurnaz biri olmak gerektiği cevabını daha fazla oranda vermişlerdir. İlkokul dönemi boyunca öğrenci sadece bir öğretmenin denetimindedir ve sürekli dürüstlük, doğruluk kavramları vurgulanmaktadır. Ancak, 5. sınıftan sonra öğrencinin temasta bulunduğu öğretmen sayısı artmakta ve ergenlik dönemine girmesi ile birlikte “Televole Kültürü”nün etkisi altına girmektedir. Çünkü, genç çevresinde olup biten olaylara karşı daha duyarlıdır ve medya vasıtası ile verilen çeşitlilikten etkilenmektedir. Dolayısıyla “İşini Bilen, Kurnaz Biri Olmak” fikri 14 yaşındaki öğrenciler tarafından rağbet görmektedir.

7.7.3. Kolay Yönden Köşe Dönme Eğilimi

Tablo 78 - Tabakalara Göre “Kolay Yoldan Köşe Dönmek” Yargısının Oranı

				toplam
	cevap sız	Evet , katılım yorum	Hayır, katılımı yorum	
Üst tabaka okullar		14 18,7% 8,8%	61 81,3% 10,2%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar		41 17,7% 25,8%	191 82,3% 32,0%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	5 1,1% 100,0%	104 23,0% 65,4%	344 75,9% 57,7%	453 100,0% 59,6%
toplam	5 ,7% 100,0%	159 20,9% 100,0%	596 78,4% 100,0%	760 100,0% 100,0%

“Kolay yoldan köşe dönmek iyidir” yargısı, örneklemin %20.9 tarafından kabul görmektedir. Tabakalara göre, en fazla bu yargıya katılma oranı, alt tabakadaki öğrencilerde görülmektedir. Bunun nedeni, alt tabakadaki öğrencilerin gerek maddi gerekse sosyal statü açısından bir an önce zengin olup, bir üst tabakaya ulaşmak isteğidir. Ancak, örneklemin %78.4 gibi önemli bir bölümü bu yargıya katılmamaktadır. Dolayısıyla “Kısa Yoldan Köşe Dönmek” eğiliminin çocuk ve ergenlerin geneli tarafından kabul görmediğini gözlemlemekteyiz. Erkek öğrenciler (%26.7) arasında bu yargıya katılma, kız öğrencilere (%14.6) oranla daha fazla olmaktadır. Kız öğrencilerinin toplum tarafından dağıtılmış cinsiyet rollerinin farklılığı bu oranlarında farklı olmasına yol açmaktadır. Toplum tarafından erkek öğrencilere empoze edilen para kazanmak, evin erkeği olmak düşüncesi onları bu yolda çeşitli çareler aramaya itmektedir. Dolayısıyla erkek öğrenciler kolay yoldan köşe dönmenin meşruiyetine daha çok inanmaktadırlar. Ancak kız öğrencilere toplum tarafından ev geçindirmek, para kazanmak gibi bir rol yüklenmediğinden dolayı “Kolay yoldan köşe dönmek” fikri gelişmemiştir.

7.7.4. Kayırmacılık

Tablo79 - Tabakalara Göre “Türkiye’de Çok Çalışan Değil Dayısı Olan Kazanıyor” Yargısının Oranı

	cevap sız	Evet, katılıyorum	Hayır, katılmıyorum	toplam
Ust tabaka okullar	3 4,0% 15,8%	34 45,3% 10,9%	38 50,7% 8,8%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	1 ,4% 5,3%	126 54,3% 40,5%	105 45,3% 24,4%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	15 3,3% 78,9%	151 33,3% 48,6%	287 63,4% 66,7%	453 100,0% 59,6%
toplam	19 2,5% 100,0%	311 40,9% 100,0%	430 56,6% 100,0%	760 100,0% 100,0%

“Türkiye’de çok çalışan değil dayısı olan kazanıyor” yargısına örneklemin %40.9’u katılmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde liyakat yerine, kişisel ilişkiler ve cemaat ilişkilerine dayalı kayırmacılık önemlidir. Türkiye’nin sosyal yapısında da, kırsal alanda “Ağalık Himayesi” kente göç edince “Hemşehrilik Himayesine” dönüşmektedir. Kente göç edenler hemşehrileri vasıtasıyla kalacak yer bulmakta, gecekondü yapmakta veya iş bulmaktadır. Kente yerleştikten sonra “siyasi parti himayesi” önem kazanmaktadır. Bir partiye üye olmakla, iş bulmak veya bürokratik işlemler yürütülmektedir. (Bayhan, 2002:202). Bu gerçeklik çerçevesinde, “Türkiye’de çok çalışan değil dayısı olan kazanıyor” düşüncesine, Bayhan (2002)’ın üniversite gençleri üzerine yaptığı araştırmada da, örneklemin %90’ı katılmaktadır.

Türkiye’de siyasetin himaye özelliği ve sorunlara çözüm üretememesi siyasetçilerin gerçek amacını değerlendirmede de görülmektedir. Örneklemin %57’si siyasetçilerin gerçek amacının “zengin olmak, meşhur olmak, yandaşlarına ve yakınlarına çıkar sağlamak, ülkeyi kötü bir hale getirmek olduğunu” belirtmektedir.

Örneklemin sadece %42.1'i siyasetçilerin gerçek amacının ülkeye- millete hizmet olduğunu ifade etmektedir. (Tablo: 72).

7.7.5. Bireycilik

Tablo 80 - Tabakalara Göre “Genel Olarak Ülke Sorunlarıyla İlgilenmektense, Herkes Kendi Mutluluğuyla İlgilenmelidir” Yargısının Oranı

	cevap sız	Evet, katılıyorum	Hayır, katılmı yorum	toplam
Üst tabaka okullar	2 2,7% 20,0%	25 33,3% 7,3%	48 64,0% 11,7%	75 100,0% 9,9%
Orta tabaka okullar	1 ,4% 10,0%	96 41,4% 28,2%	135 58,2% 33,0%	232 100,0% 30,5%
Alt tabaka okullar	7 1,5% 70,0%	220 48,6% 64,5%	226 49,9% 55,3%	453 100,0% 59,6%
toplam	10 1,3% 100,0%	341 44,9% 100,0%	409 53,8% 100,0%	760 100,0% 100,0%

“Genel olarak, ülke sorunlarına üzülmeğe herkes kendi mutluluğuyla ilgilenmelidir.” yargısına katılma oranı alt tabakadan, üst tabakaya gidildikçe azalmaktadır. Üst (%33.3) ve orta (%41.4) tabakaya oranla alt tabakada (%48.6) bu yargıya katılma oranı daha yüksektir.

Herkesin kendi mutluluğuyla ilgilenmesi gerektiğine, yani “Bireycilik” duygusuna katılma oranının alt tabakalardaki öğrencilerde daha fazla olması beklenmeyen bir sonuç olarak görülebilir. Çünkü, genellikle ekonomik ve sosyal olarak üst tabakadaki bireylerin daha bireyci ve bencil oldukları izlenmektedir. Yani gelir düzeyinin yüksekliğine paralel olarak üst sosyal tabaka hazzı daha çok yönelmektedir.(Bayhan, 2002:126). Ancak, alt sosyal tabakadaki bireylerde görülen bireycilik oranının fazlalığını, ekonomik açıdan yoksunluklarını “Kısa yoldan köşe dönme” düşüncesi ile kapatmak istemeleri olarak açıklayabiliriz. Bu bağlamda, “Kısa

yoldan köşe dönmek” düşüncesine alt sosyal tabakadaki öğrenciler daha fazla katılmaktadırlar. Bireyci ve kısa yoldan köşe dönme felsefesine katılanların alt sosyal tabakada fazla olması anlamlıdır.

SONUÇ

Bireyin kişiliğinin temellerinin atıldığı dönem, 0-6 yaş dönemidir. Ancak bu dönem, bireyin kişilik oluşumunda tek başına yeterli değildir. Birey, doğumundan yetişkinliğe doğru sürekli bir gelişme ve olgunlaşma içindedir. Çağdaş ruh bilimine göre de kişiliğin gelişimi ve değişimi bir ömür boyu devam etmektedir. Ancak bu noktada gelişme olgunlaşma sadece kişilik bakımından değil, fiziksel, zihinsel, psikolojik ve sosyal bakımdan da bir bütünlüğü ifade etmektedir.

Birey gelişiminde öncelikle bilinmesi gereken, büyüme ve gelişme kavramlarıdır. Büyüme, bireyin kilosuna, boyu ve organlarının hacmi ile ilgili süreci içermekte ve nicel bir karakter taşımaktadır. Gelişme ise, bireyin zihinsel, fizyolojik ve ruhsal özellikleri açısından birbirine paralel olarak değişmesi, aynı zamanda kendisinden beklenen davranışları daha önceden edindiği davranışlarla bütünleştirebilmesi sürecidir. Bu bağlamda, büyüme ve gelişme bir bütünlüğü ifade etmektedir. Bireyin gelişiminin üç önemli özelliği vardır. Birincisi; gelişim daima bir sıra takip etmektedir. İkincisi; gelişimde bireysel ayrılıklar vardır. Her birey farklı yaşantılar içindedir ve her birey tektir. Üçüncüsü ise; yaşamın her döneminde farklı türden gelişmeler önem kazanmaktadır.

Birey yaşamındaki en hızlı değişimin ve gelişimin yaşandığı dönemler, çocukluk ve ergenlik dönemleridir. Bu bakımdan çocukluğun ve ergenliğin derinlemesine irdelenmesi önem kazanmaktadır.

Çocukluk kendi içinde, ilk çocukluk dönemi(2-6 yaşları arası), orta çocukluk dönemi (6-13 yaşları arası) ve son çocukluk dönemi (13-18 yaşları arası) olarak üçe ayrılmaktadır. Son çocukluk dönemi aynı zamanda ergenlik dönemidir. Unesco Çocuk Hakları Komitesi'nin kararlarına göre de her insan 18 yaşına kadar çocuk sayılmaktadır.

İlk çocukluk döneminde, çocuğun bedensel gelişimi oldukça hızlıdır. Boy ve kilo artışı ile birlikte iskelet ve kas sistemlerinin de geliştiği gözlenmektedir. Bu dönem çocukları kendi kendilerine giyinmeyi, yemek yemeyi öğrenirler. Aileye bağımlı yaşayan çocuğun, bu dönemde toplumsal ilişkilerinin karmaşıklaşması onu saldırgan bir tutum içine itebilmektedir. Bu noktada, ana babanın disiplin ve ceza konularında daha bilinçli kararlar vermesi gerekmektedir.

Orta çocukluk dönemine gelindiğinde çocuğun boy ve kilo artışının yanısıra fiziksel aktivitelerinin de arttığı görülmektedir. İlkokul çağı adı verilen orta çocukluk döneminde fiziksel aktivitelerindeki artıştan dolayı çocuğun daha fazla enerjiye ihtiyacı vardır. Dolayısıyla çocuğun dengeli beslenmesi oldukça önem taşımaktadır. Ancak, düşük gelir düzeyindeki ailelerinin çocuklarının, fiziksel gelişimleri açısından daha dengesiz beslenme alışkanlıklarına ve olumsuz yaşam şartlarına sahip olduğu görülmektedir.

Zihin gelişimi, daha özel bir ifade ile zeka, bireyin ruhsal gelişiminin ve dil gelişiminin temel yapı taşıdır. Algılama yeteneğinin gelişmesi ile birlikte düşüncelerini davranışları ile ifade edebilmesi ve bunu sözlü olarak dile getirebilmesi, çocuğun zihin gelişiminin bir göstergesidir. Piaget'e göre, zeka üzerinde bir yandan kalıtsal faktörlerin sinir sistemi ve duyu organlarının biyolojik yapısının diğer yandan bireyin karşı karşıya kaldığı çevreden gelen uyarcıların etkisi vardır.

Piaget düşüncenin gelişimini ve çocuğun zihin gelişim sürecini dört aşamada ele almaktadır.

1. Duyusal Hareketlilik Dönemi (0-2 yaş): Bu dönemde çocuk duyuları aracılığıyla iletişim kurar. Birtakım hareketleri tekrarlayarak özümser.
2. İşlem Öncesi Dönem (2-7 yaş): Bu dönemde çocuk kendini zihinsel sembollerle ifade eder. Bu sembollere örnek olarak taklidî verebiliriz. 2-7

yaşları arasında çocuğun kavram yeteneği ilkelde olsa gelişmeye başlamıştır.

Dönemin sonlarına doğru basit sıralama ve sınıflandırmalar yapabilirler.

3. Somut İşlemler Dönemi (7-11 yaş): Bu dönemde uzay, hacim, ağırlık gibi kavramlar yerleşmeye başlar. Somut bilgiler verildiğinde çocuk bu bilgileri mantıklı bir şekilde işleyebilir. Ancak, soyut işlemleri kavrama yeteneğinden yoksundur.
4. Soyut İşlemler Dönemi (11 yaş ve üzeri): Bu dönem aynı zamanda ergenlik dönemidir. Ergenin somut bilgilerle birlikte soyut bilgileri de kavrama yeteneği gelişmiştir.

Algılama ve kavrama yeteneğinin gelişimi ile birlikte çocuğun toplumsallaşmasında en önemli etken dil gelişimidir. Duyduklarını kavrayabilmesi ve bunları ifade edebilmesi çocuğun çevre ile iletişim kurmasına ve toplumsallaşmasına hız kazandırmaktadır.

Son çocukluk dönemi olarak da adlandırdığımız ergenlik dönemi fizyolojik ve psikolojik kökenli bir süreçtir. Bu dönemde hızlı büyüme ve gelişme ile birlikte, kız-erkek cinsiyet özelliklerinin de belirdiği görülmektedir. Ancak bireyin toplumsallaşması açısından ergende meydana gelen en önemli değişme, psikolojik yapıda meydana gelen değişimlerdir.

İlkokul döneminde çocuk, aile ve çevre ile uyumlu bir ilişki içindeyken, bu dönemde ergen duygu dalgalanmaları yaşamaya başlamaktadır. Aileden bağımsızlaşma çabalarının bu dönemde arttığı görülmektedir. Kendine aile dışından ideal kişiler seçer ve onları örnek alır. Dönemin en önemli özelliklerinden biri, ergen için, başkalarının onun hakkında ne düşündüğünün önem kazanmasıdır. Bunun için birey ya çekingen ve içe kapanıktır ya da kendisini sürekli başkalarına beğendirme çabası içindedir. Ancak, bu çekingenlik ve içe kapanma durumu daha çok problemli

aile çocuklarında görülmektedir. Bu çocuklar kendilerini toplumdan soyutlama çabası içindedirler ve depresyona girme veya bazı psikolojik hastalıklara yakalanma riski diğer çocuklara göre daha fazladır.

Depresyondaki gencin öğretmeninin veya yakınlarının şikayetçi olduğu konu davranış bozukluğu ve okul başarısındaki düşmedir. Kimi zaman ergen bu durumunu bedensel yakınmalarla dile getirmektedir.

Ergenlik döneminde yaşanan en büyük problemlerden biri ergen-aile çatışmasıdır. Ergenin bu yeni durumu aile için korkutucudur. Ancak mevcut problemleri daha da kötüye götüren ailenin yanlış tutumu olmaktadır. Ana babanın gençlik yaşantısı ile ergenin yaşantısının farklı olması, ana babanın otoriter tutumu çatışmanın en önemli nedenleridir. Bu dönemde, ergene daha anlayışlı ve demokratik bir tutumla yaklaşmak problemleri en aza indirecektir. Yapılan bazı araştırmalara göre, daha geleneksel ve toplumun değerlerine daha sıkı sarılan alt sosyo- ekonomik düzeydeki aileler çocukları ile daha çok problem yaşamaktadırlar.

Toplumsallaşma, bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü, değerlerini ve normlarını öğrenmesi, bu değerleri içselleştirerek toplumla bütünleşmesi sürecidir. Toplumsallaşma sürecinde çocuk, toplumun kendisinden ne beklediğini öğrenir ve bu beklentilere uygun davranış tarzları geliştirir. Ancak bunun için bir toplumun varlığı şarttır. Her toplumun norm ve değerleri birbirinden farklıdır. Dolayısıyla her çocuk içine doğduğu toplumun norm ve değerleri ile bütünleşmektedir.

Çocuğun ve ergenin toplumsallaşmasında en önemli etken ailedir. Duygusal ve toplumsal etkileşimin güçlü olduğu aile ortamında büyüyen çocuklar gelişimleri için gerekli deneyimleri elde ederler. Bu noktada, aile tutumları önem kazanmaktadır. Ne aşırı hoşgörölü veya aşırı koruyucu tutum ne de aşırı baskıcı veya dengesiz ve kararsız tutum, çocuğun toplumsallaşabilmesi için gerekli tutumlar değildir. Çocuğun

gerek psikolojik gerekse sosyal gelişiminde takınılması gereken ideal tutum, demokratik tutumdur.

Aileden sonra çocuğun toplumsallaşmasında en önemli ikinci faktör okuldur. Çocuk ailede öğrendiği kültür öğelerini ve içinde yaşadığı toplumun normlarını okul ortamında içselleştirir ve geliştirme fırsatı bulur. Çocuğun okulda oynadığı oyunlar ve etkileşimde bulunduğu arkadaş grupları, çocuğun toplumsallaşmasına hız kazandırmaktadır.

Çocuğun toplumsallaşmasında etkili diğer bir faktör olan kitle iletişim araçları, çocuğun ve ergenin gününün önemli bir bölümüne egemen olmaktadır. Özellikle de televizyonun çocuk ve ergenin zihinsel, psikolojik ve cinsel gelişimi açısından büyük etkisi vardır. Çocuk televizyon tarafından aktarılan öyküyü kendi yaşam biçimiyle karşılaştırarak kendisi ve içinde yaşadığı toplumun değerleri hakkında sonuçlara ulaşır.

“Farklı Sosyo-Kültürel Ortamlardaki İlköğretim Öğrencilerinin Gelecek Tasarımı” konulu araştırma, uygulamanın yapıldığı, Malatya’da seçilen çeşitli ilköğretim okullarının öğrencileri çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların, Türkiye’nin geneli için geçerli kesin bulgular olduğu sonucuna varılamaz. Ancak farklı illerde ve farklı örneklemeler alınarak daha önce yapılan araştırmaların sonuçları ile karşılaştırıldığında, araştırmanın bütün ilköğretim öğrencilerinin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısını yansıttığı görülmektedir.

Demografik Sosyal ve Ekonomik Özellikler:

Örneklemin ilköğretim okullarına göre dağılımı şu şekildedir: Derme İlköğretim Okulu %14.7, Özel Turgut Özal İlköğretim Okulu %9.9, Gazi İlköğretim Okulu %6.2, 100.Yıl İlköğretim Okulu %18.6, Kemal Özalper İlköğretim Okulu %9.3, İstiklâl İlköğretim Okulu %7.1, Mehmet Akif İlköğretim Okulu %9.5,

Melekbaba İlköğretim Okulu %6.2, Şehit Yüzbaşı İlköğretim Okulu %8.3, Muhittin Özmumcu İlköğretim Okulu %10.3.

Örneklemin %52.2'si erkek, %47.8'i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Örneklemin %48.2'si 14 yaş, %51.8'i 11 yaş grubundadır. Örneklemin %51.7'si beşinci sınıf, %48.3'ü sekizinci sınıfta bulunmaktadır.

Örneklemin %9.9'u üst tabakadan, %30.5'i orta tabakadan ve %59.6'sı alt tabakadan seçilmiştir.

Örneklemin ailelerinin ortalama aylık gelir dağılımı şu şekildedir: 100 milyonda az %28.6, 100-150 milyon %12.0, 151-200 milyon %11.6, 201-300 milyon %9.2, 301-400 milyon %8.2, 401-500 milyon %11.3, 501-999 milyon %9.7 ve 1 milyar üzeri %7.1.

Örneklemin anne mesleğine göre dağılımının en fazla oranları şöyledir: %82.9 ev kadını ve % 7.5 memur. Örneklemin baba mesleğine göre dağılımının en fazla oranları şöyledir: %15.5 memur,%21.7 küçük esnaf ve zanaatkar, %23.7 işçi, %17 işsiz, %7 serbest meslek sahibi (doktor, avukat), %5.1 çiftçi, %3.3 sanayici büyük tüccar ve %5 emekli.

Örneklemin baba öğrenim durumu dağılımının en fazla oranları şöyledir: %22.4 lise mezunu, %14.1 fakülte veya yüksekokul mezunu, %36.2 ilkokul mezunu. Örneklemin anne öğrenim durumu dağılımının en fazla oranları şöyledir: %18.7 lise mezunu, %31.8 ilkokul mezunu, %8.9 fakülte ve yüksekokul mezunu ve %25.8 okuma yazması yok. Bu oranlara göre, örneklemin annelerinin öğrenim durumunun babalarının öğrenim durumlarından daha düşük olduğu görülmektedir.

Örneklemin aile tipleri dağılımı şöyledir: Örneklemin %80.7 çekirdek aile, %13.2 geleneksel geniş aile.

Örnekleminizde kardeş sayıları en fazla oranlarda , %20 ile bir, % 19.7 ile iki , %16.2 ile üç, %13.6 ile dört kardeş şeklindedir. Harçlık miktarları ise en fazla oranlarda , %25.2 oranında 2-3 milyon arası, %14 oranında 500 bin- 1 milyon arası, %12 oranında 1-2 milyon arası şeklindedir. Örnekleminizin okul dışında gelir getiren bir işte çalışma durumu şöyledir: Örneklemin %91.4'ü çalışmıyor, %8.7'si çalışıyor.

Örnekleminizin %77.9'unun ailesi ev sahibi iken, %22.1'i ev sahibi değildir. %36.1'inin ailesi otomobil sahibi iken, %63.9'unun ailesi otomobil sahibi değildir. %21.2'sinin evinde bilgisayar bulunurken, %78.8'inin evinde bilgisayar bulunmamaktadır. Örneklemin %23.8'i cep telefonuna sahipken, %76.2'si cep telefonuna sahip değildir. Örneklemin %78.3'ünün evinde çamaşır makinesi bulunurken, %21.7'sinin evinde bulunmamaktadır. %36.3'ünün evinde bulaşık makinesi varken, %63.7'sinin evinde bulunmamaktadır. %83.2'sinin evinde ev telefonu varken, %16.8'inin evinde ev telefon bulunmamaktadır.

Araştırmanın Bulgu ve Yorumları:

Alışkanlık ve Etkinlikler

Örnekleminiz boş zamanlarında en fazla kitap okumakta, spor yapmakta ve televizyon izleyip, müzik dinlemektedir. Ancak kitap okuma oranı, müzik dinleme, televizyon izleme ve spor yapma oranlarına göre oldukça yüksektir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla eve bağımlı olmaları, onları boş zamanlarında daha fazla ev içinde geçirmeye itmektedir. Bu nedenle, kız öğrencilerde kitap okuma, televizyon izleme, müzik dinleme gibi faaliyetler erkek öğrencilerden daha fazladır. Erkek öğrencilerin ise, ev dışında geçirdikleri zaman kız öğrencilerden fazladır.

Sinemaya gitme oranları, üst ve orta sosyal tabakada, alt sosyal tabakaya oranla daha fazladır. İnternet Cafe'ye gitme oranları orta tabakada fazladır. Üst tabakada evde bilgisayar bulunma oranları daha fazla olduğundan İnternet Cafe'ye gitme oranları düşüktür. Alt tabakanın içinde bulunduğu ekonomik imkânsızlıklar, onların sinemaya ve İnternet Cafe'ye gitmelerine engel olmaktadır.

Cami-Cemevi vb. dini yerlere gitme oranı üst ve alt tabakada orta tabakaya oranla daha fazladır.

Spor yapma veya izleme oranı alt tabakada, üst ve orta tabakaya oranla daha düşüktür. Alt tabakanın sosyo-ekonomik imkânlarının, üst ve orta tabakaya göre daha kısıtlı olduğu düşünülürse bu sonuç anlamlıdır. Erkek öğrencilerin, kız öğrencilere oranla spora daha ilgili olmaları, onların kız öğrencilere göre daha fazla fiziksel güç gerektiren faaliyetlere yönelmelerinden kaynaklanmaktadır.

Örneklemimiz en fazla oranlarda, yabancı film-dizi, çizgi film, yerli film-dizi izlemektedirler. Haber programları, daha çok alt ve orta tabakadaki öğrenciler tarafından izlenmektedir. Bu tabakaya mensup öğrencilerin yaşadığı sorunlar, onların ülke sorunlarına daha ilgili olmalarına neden olmaktadır. Kız öğrenciler daha fazla magazin programı izlerken, 11 yaşındaki öğrencilerin çizgi film izleme oranları daha fazladır.

Örneklemimiz en fazla Pop Müzik dinlemektedir. Ancak, Pop Müziği dinleme oranları üst tabakadan alt tabakaya doğru gidildikçe azalmaktadır. Alt tabakada en çok dinlenen müzik türü sırasıyla; Pop Müzik, Türk Halk Müziği ve Arabesk Müzik'tir. Acıyı ve kederi vurgulayan Arabesk Müzik, sosyo-ekonomik açıdan zor koşullarda yaşayan alt tabakanın müziği haline gelmiştir. Örneklemimizi oluşturan kız ve erkek öğrenciler, en fazla oranda Pop Müzik dinlemektedirler. Ancak, erkek

öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla Arabesk Müzik dinlediği görülmektedir.

Örneğimiz, en fazla şiddet ögesi içermeyen çizgi filmler izlemektedir. Ancak, alt tabakadaki öğrenciler şiddet ögesi içeren çizgi filmleri üst ve orta tabakaya oranla daha fazla izlemektedir. Mahalli geleneksel kültürün yaşandığı gecekondü bölgelerinde şiddet, kaba kuvvete dayalı bir biçimde uygulanmaktadır. Dolayısıyla, alt tabaka öğrencileri şiddeti birebir yaşamakta ve kendilerini şiddet ögesi içeren çizgi film kahramanları ile özdeşleştirmektedirler.

Örneğimiz, en fazla futbol ve grup halinde oynanan oyunları (saklambaç, elim sende, sessiz sinema, polis-kaçak, yakar top, körebe vb. oyunlar) tercih etmektedir. Öğrencilerin yaş grupları itibarıyla oynadıkları oyunların oranları farklılık göstermektedir. 14 yaşındaki öğrenciler, 11 yaşındaki öğrencilere oranla zeka oyunlarını daha fazla, grup halinde oynanan oyunları ise daha az oynamaktadır. Yaş ilerledikçe bireyselleşme çabalarının artması, grup oyunlarında düşüşe neden olmaktadır. Futbol, erkek öğrenciler tarafından büyük ilgi görürken, grup halinde oynanan oyunlar kız öğrenciler tarafından daha fazla oynanmaktadır. Futbol özellikle orta ve alt tabakaya mensup öğrenciler tarafından oynanmaktadır. Popüler kültürün etkisiyle ve takım sporu olduğu için, sevilerek oynanmaktadır. Tabakalara göre bilgisayar oyunları, en fazla üst tabakada oynanmaktadır. Bu bulgu, üst tabakanın maddi olanakları ve bilgisayar sahipliği ile doğru orantılı ve anlamlıdır.

İleride oynamak istedikleri şans oyunlarının oranları çeşitlilik göstermekle beraber, genel kanı oynamak istemedikleri şeklindedir. Üst sosyal tabaka ailelere mensup öğrencilerin şans oyunlarını oynamama oranı, alt ve orta tabakaya göre daha yüksektir. Erkek öğrencilerin şans oyunlarına daha meraklı oldukları görülmüştür.

Eve her gün gazete alma oranı, alt tabakadan üst tabakaya gidildikçe artmaktadır. Gazete okuma alışkanlığı, üst sosyal tabaka ailelerde daha fazla orandadır. Bu oranın, alt tabakaya doğru gidildikçe azalması, alt tabakanın eğitim ve ekonomik seviyesinin düşük oluşu ile doğru orantılıdır.

Kişisel Gelecek Tasarımı

Örneklemin geleceğe yönelik en büyük isteği sağlıklı olmak, iş bulmak ve zengin olmaktır. Bu oranlar her üç tabakada da aynı orandadır. Ancak, alt sosyal tabakaya mensup ailelerin çocuklarının diğerlerine oranla iş bulmak ve zengin olmak istekleri daha fazladır. Üst ve orta sosyal tabaka ailelere mensup çocukların ise, sağlıklı olmayı daha fazla oranda istedikleri görülmektedir. Bu isteklerde, içinde bulundukları ekonomik koşulların etkisi oldukça büyüktür. Ancak kız öğrenciler, geleceğe yönelik en büyük istek olarak en fazla oranda sağlıklı olmak ve iş bulmak isterlerken, erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla zengin olmayı daha fazla istemektedirler.

Örnekleminizin geneli, kendi geleceklerinden oldukça ümitlidir. Bu oran, üst tabakadan alt tabakaya doğru gidildikçe azalmaktadır. Türkiye'nin geleceği konusunda, örneklemin geneli ülkemizin gelecekte daha kötü durumda olacağını düşünmektedirler. Ancak, bu oran üst tabakadan alt tabakaya doğru gidildikçe azalmaktadır. Alt tabaka, Türkiye'nin geleceğinin daha iyi olacağını düşünmektedir. Bu durum, alt tabakanın ümit etme düzeyi ile ilgilidir. 11 yaşındaki öğrenciler, Türkiye'nin geleceği konusunda, 14 yaşındaki öğrencilere oranla daha ümitlidirler. Bu dönemde, yaş itibarı ile ülke sorunları konusunda yeterli bilgiye sahip olmama, gelecek konusunda daha olumlu düşüncelerine neden olmaktadır. Dünyanın geleceğinin örneklemin genelinde daha iyi olacağı düşünülürken, alt sosyal tabaka öğrencileri dünyanın geleceğini daha kötü olarak düşünmektedir. Öğrencilerden

yazmalarını istediğimiz kompozisyonlarda, bu konuda yazmış oldukları çeşitli düşünceleri şöyle özetleyebiliriz:

Öğrenciler genel olarak kendi geleceklerinden ümitlidirler. Ancak Türkiye'nin geleceğini karanlık olarak görmektedirler. Özellikle ekonomik sıkıntılar ve yaşanan kriz onları etkilemektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu yaşanan sıkıntı ve problemlerin farkındadır. Bu sıkıntı ve problemlerin temel nedenini siyasi kurumlar olarak görmektedirler. Bu açıdan siyasi kurumlara büyük oranda güvensizlik söz konusudur. Örneklemimiz genel olarak Avrupa Birliği'ne girmesine de karşıdır. Avrupa Birliği'ne girilmesi halinde kültürümüzün yok olacağına ve başka devletlerin himayesi altına gireceğimize inanmaktadırlar.

Öğrencilerin, Türkiye'nin geleceği ve bugünkü durumu hakkında yazmış oldukları kompozisyonlardan bazı kesitler şöyledir:

".....şimdi İMF' den para alıp Türkiye'yi krizden kurtarabilirler, fakat sonra bu parayı nasıl faiziyle ödeyecekler. O zaman bundan da zor bir kriz olacaktır....." (Orta tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

".....Türkiye'nin şu anki durumu beni çok sıkıyor. Başımızdakiler, cebimizdekileri aldığı sürece Türkiye'nin geleceğini karanlık görüyorum. Yani Türkiye'nin geleceği bana göre yok....." (Orta tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

".....Türkiye'nin şu anki durumu çoğu aileyi etkilemiştir. Örneğin, bir baba işten kovuluyor ve çocuklarına ekmek parası getiremediği için çocuğuna bağırıp çağırıyor. Ülkemizin düştüğü durum 21.yy'ın Türkiye için en mat dönemidir.....Bizim ülkenin geleceğini karanlık olarak görüyorum. Neden mi? Şu anki halimizden anlıyorum....." (Alt tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

Öğrenciler yazdırılan kompozisyonlarda, Avrupa Birliği hakkında da çeşitli görüşler sunmuşlardır. Bu konuda birkaç örnek şu şekildedir:

“.....Türkiye, Avrupa Birliği'ne girmek istiyor. Bizler Avrupa Birliği'ne girdiğimizde bağımsızlığımız da elimizden alınacak ve Avrupa devletinin himayesi altında kalacağız. Bana göre Türkiye'nin Avrupa Birliğine girmesinin sebebi maddi yönden yardım almaktır.....” (Alt tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

“.....Bizi yöneten insanlar Avrupa Birliğine girmek için ellerinde geleni yapıyorlar. Ama Avrupa Birliğine girmek bizim için çok büyük bir hata olur.....” (Orta tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

“.....Ben bir Türk olarak Avrupa Birliğine girmek istemiyorum. Çünkü Avrupa Biriliğine girdiğimiz zaman en başta geleneklerimiz, kültürümüz kaybolacaktır. Avrupa Birliğine girmek o kadar da önemli değildir. Bir devlet başka bir devletin himayesi altına girmek istiyorsa o devlet kendini yönetemeyen bir devlettir.....” (Orta tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

Örneklelimiz genel olarak kentte yaşamak istemektedir. Üst ve orta tabakada bu istek daha fazladır. Yurtdışında yaşamak isteği orta ve üst sosyal tabaya mensup ailelerin çocuklarında daha yüksek oranlarda görülmektedir. Bu istekte ülkemizin içinde bulunduğu olumsuz şartların, ekonomik krizin büyük etkisi vardır. Öğrenciler büyük oranda maddi açıdan gelişmiş ve refah içindeki ülkelerde yaşamak istemektedirler. Buralarda yaşam koşullarının daha cazip oluşu, bu ülkeleri de cazip hale getirmektedir. En yüksek oranda ABD ve Almanya yaşamak istenilen ülkelerdir. Alt sosyal tabakaya mensup ailelerin çocukları ise, yüksek oranda yurtdışında yaşamayı istememektedir.

Örneklelimiz genel olarak özel sektörde çalışmak istemektedir. Bu sonuçta etkili faktör, kamu kurumunda çalışanların çalışma koşulları ve ücretlerinin düşük

olmasıdır. Alt sosyal tabaka, üst ve orta tabakaya oranla kamu kurumunda çalışmayı daha fazla istemektedir. Alt tabakaya mensup öğrencilerin, babalarının çoğu zaman işsiz ve gündelik çalışması, garanti ve sürekli bir iş olanağı sağlayan kamu kurumlarına ilgi duymalarına yol açmıştır.

Örneğimiz, ilköğretimden sonra lise öğrenimine devam etmek istemektedir. Fen ve Anadolu liselerini üst ve orta tabaka daha fazla isterken, alt tabaka daha çok düz liseleri istemektedir. Orta tabaka ise, askeri liseleri diğerlerine oranla daha fazla tercih etmiştir. Örneğimiz genel olarak üniversite eğitimi almak istemektedir. Genel olarak öğretmenlik ve tıp fakülteleri istenen bölümlerdir. Alt tabakada bu istek daha azdır. Alt tabaka ailelerinin, çocuklarının hem lise hem de üniversite okumalarını isteme oranı düşüktür. Bunda etkili faktör ise, alt tabakanın ekonomik imkânlarının kısıtlılığı ve eğitim seviyesinin düşük oluşudur. Alt tabaka öğrencilerinin bu konuda oldukça sıkıntılı oldukları, onlar tarafından yazılmış kompozisyonlarda da görülmektedir. Bu ailelerin çocuklarının lise ve üniversite eğitimlerini sürdürmelerini istememelerine sebep, kimi zaman ekonomik yetersizlik, kimi zaman ise geri kafalıdır.

Örneğimizin, en fazla yaşadığı sorunlar, arkadaşlarla anlaşmazlık, maddi durumun yetersizliği ve aile ile çatışmadır. Alt sosyal tabakada diğerlerine oranla maddi imkanların yetersizliği ve aile ile çatışma daha fazla görülmektedir. Cinsiyete göre bakıldığında ise, erkek öğrenciler en fazla aile ve öğretmenleri ile anlaşmazlık yaşarken, kız öğrenciler daha çok arkadaşları ile problem yaşamaktadırlar.

Örneğimiz en fazla oranda akraba, aile ve arkadaştan birine benzemek isterken, bu oran üst tabakada daha fazladır. Orta tabakada ise, üst ve alt tabakaya oranla futbolculara benzemek isteği fazladır.

Zengin olunursa en çok yapılmak istenen şey, büyük oranda fakirlere yardımdır. Rahat ve mutlu bir hayat sürmek isteyenlerin oranı orta tabakada daha fazlayken, ev ve araba alma isteği alt tabakada daha fazladır. Gelecekte zengin olunursa ne yapacağını hiç düşünmeyenlerin oranı ise, en fazla üst tabakadadır. Bu durum üst tabakanın sosyo-ekonomik yapısı ile doğru orantılıdır.

Örneklelimiz en fazla oranlarda, istediği mesleğe ulaşamamak, işsizlik, Türkiye'nin kriz ortamı ve tahsil yapamamak kaygısı içindedirler. Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik koşullar kaygıları belirleyicidir. Alt tabaka öğrencilerinde tahsil yapamamak kaygısının, üst ve orta tabakaya göre daha fazla olması ise, ekonomik imkânlarının yetersizliğinden ve ailelerinin onların eğitimlerine olan yaklaşımından kaynaklanmaktadır.

Gelecekte en çok yapılmak istenen yatırım şekli, en fazla ev ve araba almaktır. Bu oran, üst tabakadan alt tabakaya gittikçe artmaktadır. Orta tabakada, alt ve üst tabakaya oranla daha fazla eğitim için yatırım düşünülürken, üst tabakada yoksullara yardım isteği fazladır.

Aile ve Evlilik Tasarımı

Örneklelimiz en fazla bir ve iki çocuk istemektedir. Alt tabakada, orta ve üst tabakaya göre daha çok çocuk isteme oranı yüksektir. Kız öğrenciler, en fazla iki çocuk isterken, erkek öğrenciler ise, kız öğrencilere göre daha fazla çocuğa daha sıcak bakmaktadırlar. Bu durum, Türk toplumunun ataerkil aile yapısından kaynaklanmaktadır.

Örneklelimiz en fazla eş ve çocukları ile oturmak istemektedir. Bu oran, üst tabakadan alt tabakaya gidildikçe azalmaktadır. Orta ve üst tabaka daha çok eş ve çocukları ile oturmak isterken; alt tabaka ise daha çok anne, baba, eş ve çocukları ile oturmak istemektedir. Alt tabakanın geleneksel yapısı en büyük etkidir. Erkek

öğrenciler, kız öğrencilere oranla daha fazla geleneksel geniş aile kurmak istemektedirler.

Kararları kimin almasını istediği sorusunda, örneklemimiz yüksek oranda ben, eşim ve çocuklarım cevabını vermiştir. Alt tabaka, üst ve orta tabakaya oranla daha fazla, kendimin ve eşimin cevabını vermiştir. Üst ve orta tabaka, alt tabakaya göre aile içinde daha demokratik bir tutuma sahiptir. Burada, öğrencilerin ailelerinden gördükleri tutumlar etkilidir.

Görücü usulü evliliğe, üst ve orta tabakadaki öğrenciler yüksek oranda karşı çıkarken, alt tabakadaki öğrenciler daha sıcak bakmaktadırlar. Akraba evliliğine de alt tabaka, üst ve orta tabakaya oranla daha sıcak bakmaktadır. Bunun nedeni, alt tabakanın daha geleneksel yapısıdır.

Örneklemimiz genel olarak kadının, kadına uygun mesleklerde çalışmasını istemektedir. Ancak, kadının çalışma hayatında yer almasına alt tabaka sıcak bakmamaktadır. Geleneksel ve ataerkil aile yapısına sahip olan alt tabaka, kadının daha çok evinin hanımı olması gerektiğini düşünmektedir. Erkek öğrenciler, kadının çalışması hususunda kız öğrencilere göre daha katı bir tutum sergilemektedirler.

Örneklemimiz genel olarak çocuğun cinsiyetinin hiç fark etmeyeceği eğilimini taşımaktadır. Ancak, erkek çocuk isteme oranı, özellikle alt tabakada olmak üzere, bütün tabakalarda daha yüksektir. Kız öğrenciler, daha çok kız çocuk isterken; erkek öğrenciler ise, daha fazla erkek çocuk istemektedir. Türk toplumunun ataerkil aile yapısına sahip oluşu, erkeklerin daha azla erkek çocuk istemesine neden olmaktadır.

Meslek Tasarımı

Örneklemimiz daha çok doktor, avukat, öğretmen gibi meslekleri tercih etmektedir. Alt sosyal tabaka daha çok devlet yönetiminde görev almak isterken; orta tabaka ise asker, polis ve futbolcu olmak istemektedir. Alt sosyal tabakanın içinde

bulunduğu sosyo-ekonomik durum, bu öğrencilerin daha çok üst yönetici görevlerde bulunmak istemelerine neden olmak istemektedir. Böylece Türkiye'nin ve kendilerinin içinde bulundukları durumu değiştirebileceklerini düşünmektedirler. Üst ve orta tabaka, alt tabakaya oranla daha fazla doktor, öğretmen, avukat olmayı istemektedir. Kız öğrenciler öğretmenlik mesleğini daha fazla tercih etmektedirler. Örneklemimizin toplumda saygın buldukları meslekler, en fazla oranda öğretmenlik ve doktorluk mesleğidir.

Baba mesleğini beğenme oranları, üst sosyal tabakadan alt sosyal tabakaya doğru gidildikçe azalmaktadır. Alt sosyal tabakaya mensup ailelerin çocuklarının baba mesleğini beğenmeme nedeni, büyük oranda babalarının şu an bir işi olmamasındandır.

Siyaset Tasarımı

Örneklemimize göre, Türkiye'nin en önemli sorunları; enflasyon, hayat pahalılığı ve işsizliktir. Bu sonuçta, ülkemizin içinde bulunduğu olumsuz koşullar etkilidir.

Örneklemimiz en fazla oranda hiçbir kuruma güvenmemektedir. Bunun yanında polis, TBMM ve ordu en fazla güvendikleri kurumlar arasındadır. Siyasi kurumlara karşı ise, güvensizlik hakimdir.

Örneklemimizde genel olarak siyasete yabancılaşmanın olduğu görülmektedir. Siyasi partilere, siyasi liderlere ve siyasi kurumlara genel bir güvensizlik içindedirler. Siyasete ilgileri alt düzeydedir. Ülkenin sorunlarının siyasi parti ve liderlerden kaynaklandığını düşünmektedirler. Örneklemimizde kız ve erkek öğrenciler, genel olarak siyasete olumsuz bakmaktadır. Erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla siyasi konulara daha ilgili iken, kız öğrenciler daha ilgisiz ve güvensiz bir tutum sergilemektedirler. Örneklemimiz genel olarak, siyasetle uğraşanların gerçek

amacının zengin olmak, yandaşlarına çıkar sağlamak, meşhur olmak ve ülkeyi kötü bir hale getirmek olduğunu düşünmektedirler. Bu konuda öğrencilerin yazmış oldukları kompozisyonlardan bazı kesitler şöyledir:

“.....Bugünkü liderler hep kendilerini düşünüp 70 milyon insanı hiç umursamıyorlar. Liderler kendi çıkarlarıyla Amerika'ya adeta kul köle ettiler.....”

(Orta tabaka mensubu bir 8. sınıf öğrencisi)

“..... benimde gelecekte beklentilerim var. Ne yazık ki bizi yönetenler bu umutlarımızı yok ediyorlar.....Neden bizde başka okullar gibi bilgisayar öğrenimi görmüyoruz, bunun nedeni olarak da bizi yönetenleri suçluyorum.....”

(Orta tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

“.....bu krize tek sebep olan bu ülkenin başındaki görevlilerdir.....”

(Üst tabaka mensubu bir 5. sınıf öğrencisi)

Örneğimiz cumhuriyet ve demokrasinin en iyi yönetim şekli olduğunu düşünmektedir. Ancak, alt tabakada “Bilmiyorum” cevabının oranı oldukça yüksektir. Alt tabaka ailelerinin eğitim seviyesinin düşük oluşu, bunda en büyük etkidir. Demokrasi kavramının, alt tabaka öğrencileri tarafından bilinmemesi oranının yüksek olması, bu öğrencilerin ailelerinin eğitim seviyesinin düşük oluşundan ve çocuklarını yeterince yönlendirememesinden kaynaklanmaktadır.

Örneğimiz en güçlü devlet olarak, ABD ve Japonya'yı görmektedir.

Örneğimiz genel olarak devletin, düşünceleri ifade özgürlüğünü sağlaması gerektiğini ifade etmiştir. Ekonomik özgürlük isteği, üst tabakadan alt tabakaya gidildikçe artmaktadır.

Değer ve Tutumlar

Örneğimiz en fazla oranda aileye ve başarıya önem verilmektedir. Aile, başarı ve dini inançlara verilen önemin paradan çok yüksek olması manevi ve sosyal

değerlere verilen önemi göstermektedir. 11 yaşındaki öğrencilerde 14 yaşındakilere oranla aileye bağlılık daha fazladır.

Örneklelimimiz hayatta başarılı olmanın şartının, çok çalışmak ve iyi bir eğitim almış olmaktan geçtiğini belirtmişlerdir. Bu oranlar toplumun geleceği açısından önem taşımaktadır.

Örneklelimizde “kolay yoldan köşe dönme eğilimi”, genel olarak kabul görmemektedir. Ancak, bu düşünce alt tabakada, üst ve orta tabakaya göre daha fazla kabul görmektedir. Bunun nedeni, alt tabakadaki öğrencilerin gerek maddi gerekse de sosyal statü açısından bir an önce zengin olup bir üst tabakaya ulaşma isteğidir. “Türkiye’de çok çalışan değil, dayısı olan kazanıyor” yargısına örneklelimimiz %56’sı katılmamaktadır. Bu oran orta tabakada, alt ve üst tabakaya göre daha azdır. Gelişmekte olan ülkelerde, kişisel ilişkilere ve cemaat ilişkilerine dayalı kayırmacılık önem taşımaktadır. Türkiye’nin toplumsal yapısı gereği, himayecilik bu noktada önem taşımaktadır. Kırsal alanda ağalık himayesi, şehirlerde hemşehrilik, siyasi parti himayesi insanlara çeşitli şekillerde yarar sağlamaktadır. Örneklelimimizin %41’inin bu düşünceye katıldığı görülmektedir. Bireycilik ise alt sosyal tabakada anlamlı olarak daha fazladır. Genel olarak üst sosyal tabakanın daha bireyci ve bencil olması beklenebilir. Ancak, alt sosyal tabakanın ekonomik açıdan yoksunluğu, bu tabakadaki bireyleri daha bencil ve bireyci hale getirmektedir. Çünkü, alt tabakadaki bireyler ekonomik yoksunluklarını “kısa yoldan köşe dönme” düşüncesi ile kapatmak istemektedirler. Bu bağlamda, bireyci ve kısa yoldan köşe dönme felsefesine katılanların, alt sosyal tabakada fazla olması anlamlıdır.

Nitel araştırma tekniklerinden anlatı yöntemi kullanılarak, tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen farklı sosyo-kültürel ortamlardaki 5. ve 8. sınıf ilköğretim öğrencilerinden bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Bu kompozisyonların

istenmesindeki asıl amaç, farklı sosyo-kültürel ortamlardaki ilköğretim öğrencilerinin kişisel gelecek tasarımları, Türkiye'nin ve dünyanın bugünkü durumu ve geleceği hakkında düşündükleri, aileleriyle ilişkileri ve yaşadıkları problemler arasındaki farklılıkların saptanmasıdır. Dolayısıyla bu kompozisyonlardan elde edilen bulgular, yapılan anketlerde ortaya çıkan sonuçları destekler niteliktedir. Anketlerin değerlendirilmesinde yaş, cinsiyet ve tabaka değişkenleri dikkate alınmıştır. Dolayısıyla, kompozisyonların değerlendirilmesi de ilköğretim öğrencilerinin bulundukları yaşa, cinsiyete ve mensup oldukları farklı sosyo-kültürel ortamlara göre yapılmıştır. Kompozisyonlarda öncelikle dikkati çeken en önemli nokta, çalışmanın arkasına iliştirilmiş olan kompozisyon örneklerinde de görüleceği gibi sayfa düzeninin, kullanılan imlâ kurallarının ve ifade bütünlüğünün farklılaşmasıdır.

Tabakalara göre, ifade bütünlüğü ve imlâ kurallarına uygunluk üst tabakadan alt tabakaya gidildikçe azalmaktadır. Alt tabaka mensubu öğrencilerin kompozisyonlarında sayfa düzeninin olmadığı, yazının ise özensiz ve yetersiz olduğu görülmektedir. Kelimeler eksik kullanılmış, imlâ kurallarına uyulmamış ve ifade bütünlüğü sağlanmamıştır. Bunda, ailenin eğitimsiz oluşu, çocuğu ve genci bu konuda yönlendirememesi etkilidir. Ancak, üst tabakaya gidildikçe ifade bütünlüğü, imlâ kurallarına uyma ve sayfa düzeni kullanımının daha iyi olduğu görülmektedir. Bunda, ailelerin eğitim düzeyinin ve dolayısıyla eğitime verdikleri önemin artmasının rolü büyüktür. Genel olarak, kız öğrencilerin kompozisyonları erkek öğrencilerin kompozisyonlarına göre daha özenli yazılmıştır. 14 yaşındaki öğrencilerin kompozisyonları, 11 yaşındaki öğrencilerin kompozisyonlarına göre daha kısadır. Ergenlik döneminde bulunmalarından dolayı ergenin hayata karşı boşvermişlik tavırları ve kararsızlığı yazılarına da yansımaktadır. Dolayısıyla 14

yaşındaki öğrencilerde bir an önce kompozisyonu geçiştirmek ve bitirmek duygusu hakimdir.

Bazı ailelerin, çocuklarının öğrenimlerine karşı oldukça ilgisiz oldukları kompozisyonlarda da gözlenmiştir. Bu durum, özellikle alt tabaka ailelerinde yoğunluk kazanmaktadır. Bunda, maddi olanakların yetersizliğinin yanında, özellikle kız öğrencilere karşı uygulanan baskıcı ve gelenekçi tutumun etkili olduğu gözlenmiştir. Bu konuda kız öğrencilerin baskı altında olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler, ailelerinin kendilerine karşı anlayışsız olmalarından, giyimlerine karışmalarından, arkadaşlarıyla görüşmelerine izin vermediklerinden ve özellikle öğrenimlerine devam etmelerine karşı çıkmalarından yakınmaktadırlar. Buna karşılık erkek öğrenciler daha fazla hareket serbestliğine ve özgürlüğe sahiptirler. Kız ve erkek öğrencilere uygulanan bu farklı tutumun nedeni, toplum tarafından kız ve erkeklere verilen cinsiyet rollerinin farklılaşmasıdır.

Örneğimiz genel olarak, sorunlarını aileleri ve öğretmenleri ile paylaşamamaktan yakınmaktadır. 5. sınıf öğrencilerinin 8. sınıf öğrencilerine göre sorunlarını, kompozisyonlarda daha iyi dile getirdikleri gözlenmektedir. Gerek aileleri ile gerekse öğretmenleri ile olan problemlerini daha rahat ve açıkça ifade etmişlerdir. 8.sınıf öğrencileri ise, ergenlik döneminde bulunmalarından dolayı daha içe kapanık bir görünüm arzetmektedirler. Kompozisyonları daha özensiz ve geçiştirilmiştir. Daha geleneksel ve toplumun değerlerine daha sıkı sarılan alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının da diğer tabaka mensubu ailelerin çocuklarına göre daha fazla problem yaşadıkları görülmüştür. Aileleri ve öğretmenleri ile daha fazla problem yaşamaktadır. Ayrıca, alt tabakada kardeşler arası anlaşmazlık dikkati çekmektedir. Alt tabakanın geleneksel yapısından dolayı, çocuk sayısının fazla oluşu ve ailenin çocuklara bilinçsiz yaklaşımı bunda en büyük

etkendir. Kız çocukları anneleri ile daha fazla sorun yaşamaktadır. Erkek çocuğun hareket serbestliğine sahip olmasına karşılık, kız çocuğunun zamanının büyük çoğunluğunu evde anne ile etkileşim halinde geçirmesi, bir takım çatışmalara neden olmaktadır.

Alt tabaka öğrencileri başta olmak üzere, örneklemimizin genelinde anne-baba kavgası önemli bir sorun olarak göze çarpmaktadır. Ancak, bu konuda kompozisyonlarda gözlemlenen önemli bir nokta, örneklemimizin genelinde anne-baba arasında yaşanan kavgaların alt tabakada, kaba şiddete dayalı olarak geliştiğidir. Alt tabaka öğrencileri, aile içindeki bu anlaşmazlıkların şiddete dayalı olmasından ve bunun derslerini olumsuz yönde etkilemesinden yakınmaktadır. Bu da, öğrencilerin daha içe kapanık, karamsar ve şiddete daha eğilimli olmalarına neden olmaktadır.

Türkiye'nin ve dünyanın geleceği hakkında örneklemimiz, kompozisyonlarda genel olarak ümitsiz bir tutum sergilemektedirler. Ancak, kendi gelecekleri konusunda bir takım hayallerinin ve planlarının olduğu görülmektedir. Bu hayaller, alt tabakada en çok bir mesleğe ulaşmak ve ailesi ile birlikte rahat bir hayat sürmek yönündedir. Ancak, savaş korkusu onların bu hayallerini gölgelemektedir. Özellikle alt tabaka öğrencilerinin ve 5. sınıf öğrencilerinin savaş hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarına karşılık, örneklemimiz genel olarak savaş karşıtı bir tutum sergilemektedirler.

Sonuç olarak, farklı sosyo-kültürel ortamların (sosyal tabaka, cinsiyet ve yaş), ilköğretim öğrencilerinin gelecek tasarımında etkileri olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla, varsayım doğrulanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA

KİTAPLAR

AKDEMİR, Hasan(1966): Eğitim Sosyolojisi, Ayyıldız Matbaası, Ankara.

ANKAY, Aydın (1992): Eğitim Psikolojisine Giriş, Turhan Kitabevi, Ankara.

ARAL, Neriman, Gülen Baran, Şenay Bulut, Serap Çimen (2000): Çocuk Gelişimi 2, YA-PA Yayınları, İstanbul.

BAŞBAKANLIK AİLE ARAŞTIRMA KURUMU (1997): Türk Ailesinde Adolesanların Sorunları, Yayın No: 100, Ankara.

BAYHAN, Vehbi (1997): Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma, 1. Baskı, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

BAYHAN, Vehbi (2002): Genç Kimliği, Üniversite Gençliğinin Sosyolojik Profili (İnönü Üniversitesi Uygulaması), İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit (1992): Eğitim Psikolojisi, 8. Basım, Kadioğlu Matbaası, Ankara.

BOTTOMORE, T.B. (1984): Toplumbilim, 4. Basım, Der Yay. İstanbul.

DİE (2002): 2002 Genel Nüfus Sayımı. Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Nüfus-Malatya, DİE, Ankara.

DİE (1998): Ekonomik ve Sosyal Göstergeler-Malatya, DİE, Ankara.

DOĞAN, İsmail (1996): Sosyoloji, 1.Basım , Sistem Yay. , İstanbul.

DÖNMEZER, İbrahim (1999): Ailede İletişim ve Etkileşim, 1.Basım, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

DÖNMEZER, Sulhi (1994): Toplumbilim, 11. Baskı, İstanbul.

DPT (2001): Aile ve Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara.

ELKİN, Frederick (1995): Çocuk ve Toplum, (Çeviren: Nazife Güngör), Gündoğan Yayınları, Ankara.

ERDEN, Münire- Yasemin Akman (2001): Gelişme ve Öğrenme, 9. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara.

ERKAL, Mustafa (1998): Sosyoloji, 9.Basım ,Der Yay. İstanbul.

ERÖZ, Mehmet (1982): İktisat Sosyolojisine Başlangıç, 3. Basım, İstanbul.

FİDAN, Nurettin, Münire Erden (1994): Eğitime Giriş, 5. Baskı, Meteksan Matbaacılık, Ankara.

GANDER, Mary J. – Harry W. Gandiner (1993): Çocuk ve Ergen Gelişimi (Çeviren: A. Dönmez, N. Çelen, B. Onur) İmge Kitapevi, Ankara.

GÖKBERK, Macit (1993): Felsefe Tarihi, 6. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul.

GÖKÇE, Birsen (1984): Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları, (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları) Ankara.

HODGKİN, Rachel- Peter Newell (1999): Çocuk Haklarına Dair Uygulama El Kitabı, Unicef.

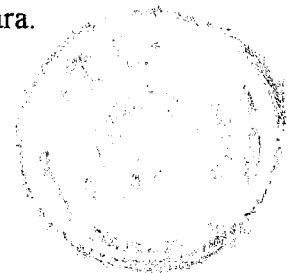
JERSİLD, Artur (1970): Gençlik Psikolojisi (Çeviren: İbrahim Özgür), Yeni Hamle Matbaası, İstanbul.

KAZANCI, Osman (1989):Eğitim Psikolojisi, Kazancı Hukuk Yay., Ankara.

KILIÇÇI, Yedigir (1992): Okulda Ruh Sağlığı, Doğu Matbaacılık.

MALATYA VALİLİĞİ (2000):Malatya- 2000,Malatya Valiliği,Malatya.

ORWIN, George (1997): Ergenlik Çağındaki Çocuğunuzu Anlamanın Yolları, (Çeviren: Ayşe Güran), 1. Baskı, HYB Yayıncılık, Ankara.

- ÖZGÜR, İbrahim (1976): Aile ve Okulda Çocuğun ve Gencin Ruh Sağlığı, 2. Baskı, Takıloğlu Matbaacılık, İstanbul.
- ROCHEBLAVE SPENLE, Anne Marie (1980): Ergenlik Psikolojisi (Çeviren: Bekir Onur), 1. Basım, Maya Matbaacılık, Ankara.
- SANDSTRÖM, C.I. (1982): Çocuk ve Gençlik Psikolojisi, (Çeviren: Refia Uğurel), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay.), İstanbul.
- SOYER, Serap (1996): Endüstri Sosyolojisine Giriş, Bassaray Yay. , İzmir.
- TAN, Mine (1981): Toplumbilimine Giriş, A.Ü.Eğitim Fak. Yay. , Ankara.
- TEZCAN, Mahmut (1995): Sosyolojiye Giriş, 4. Baskı, Ankara.
- TÜRKER, Vural (1977): Ankara'daki Üç Lisede Sosyo-Ekonomik Bakımdan Avantajsız Öğrencilerin Çeşitli Özellikleri ve Bellibaşlı Eğitim ve Rehberlik Sorunları, Hacettepe Ün. Yay. , Ankara.
- ÜLGEN, Gülten , Emel Fidan (1989): Çocuk Gelişimi, 5. Basım, M.E.Y. İstanbul.
- ÜNVER, Özkan, B.Tolan, I. Bulut, C. Dağdaş (1986): 12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları, Gazi Ün. Yay. , Ankara.
- VARIŞ, Fatma (1963): Ergenin Gelişimi, İstanbul.
- YAVUZER, Haluk (2001): Çocuk Psikolojisi, 20. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- YAVUZER, Haluk (1992): Ana Baba ve Çocuk, 5. Basım, İstanbul.
- YAVUZ, Halide (1986): Ergenlik Çağında Gelişmeyi Etkileyen Güçler, 2. Baskı, Boğaziçi Ün. Yayınları, İstanbul.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay (1992): Çocuk Ruh Sağlığı, 17. Basım, Özgür Yay. İstanbul.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay (2000a): Aile ve Çocuk, 6. Basım, Özgür Yay. İstanbul.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay (2000b): Gençlik Çağı, 11. Basım, Özgür Yay. İstanbul.

MAKALELER

BAYHAN, Vehbi (2001): “Üniversite Gençliğinin Sorunları ve Gelecek Tasarımı”, 7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi, 21-23 Kasım 2001, ODTÜ, Ankara.

CANAT, Saynur (1999): “Adolesanlarda Davranış Bozukluğu” , Ben Hasta Değilim, (Editör: Aysel Ekşi), Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul.

CHARLES, John W. (1979): “Çocukta Beden Gelişimi”, Çocuk Psikolojisi, (Çev:İbrahim N. Özgür), Özdemir Yayınevi, İstanbul.

EKŞİ, Aysel (1999): “Adolesanın Ruhsal Gelişim Dönemleri ve Döneme Özgü Sorunlar”, Ben Hasta Değilim, (Editör: Aysel Ekşi), Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul.

HARRİMAN, Philip L. (1979): “Çocukta Zihin Gelişimi” Çocuk Psikolojisi, (Çev: İbrahim N. Özgür), Özdemir Basımevi, İstanbul.

RAGSDALE, C. (1979): “Çocukta Lisan Gelişimi” Çocuk Psikolojisi, (Çev:İbrahim N. Özgür), Özdemir Basımevi, İstanbul.

SKİNNER, Charles, P. Lawrence (1979): “Çocuk Gelişimi ve Modern Eğitim” Çocuk Psikolojisi, (Çev: İbrahim N. Özgür), Özdemir Basımevi, İstanbul.

ŞENOL, Selahattin, Elvan Karacan, Şahnur Şener (1999): “Çocuklarda ve Egenlerde Depresyon” Ben Hasta Değilim, (Editör: Aysel Ekşi), Nobel Tıp Kitapevleri, Ankara.

TEZLER

ÇIRAK, Yüksel (1994): Öğrenci Uyumunun Öğretmen Algılamaları ve Test Değerlendirmesi Bakımından İncelenmesi, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.

DARGA, Hatice (1999): Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Babaların Altı, On, Ondört Yaşlarındaki Çocuklarının Eğitime Katılımlarının Değerlendirilmesi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.

İİTERNET KAYNAKLARI

<http://www.meb.gov.tr>

<http://www.meb.gov.tr/Stats/Apk2002/62.htm>

<http://iogm.meb.gov.tr/mgm.htm>

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ ANKET FORMU

1- Okul dışında gelir getiren bir işte çalışıyorsanız, işiniz aşağıdakilerden hangisi ?

- 1 () Herhangi bir işte çalışmıyorum 2 () Simit satıyorum
3 () Seyyar satıcılık 4 () Ayakkabı boyacılığı
5 () Başka

2- Aileniz her gün gazete alır mı ?

- 1 () Her gün 2 () Arada sırada
3 () Hediye edildiğinde 4 () Hiç almaz

Alışkanlık ve etkinliklerinizle ilgili aşağıdaki seçeneklerden tercihinizi belirtiniz.

3- Sinemaya gitmek

- 1 () Sürekli 2 () Bazen 3 () Hiç gitmem

4- İnternet cafe' ye gitmek

- 1 () Sürekli 2 () Bazen 3 () Hiç gitmem

5- Cami – Cemevi vb dini yerlere gitmek

- 1 () Sürekli 2 () Bazen 3 () Hiç gitmem

6- Spor yapmak veya izlemek

- 1 () Sürekli 2 () Bazen 3 () Hiç gitmem

7- Televizyon programlarından en çok hangisini izliyorsunuz ?

- 1 () Çizgi filmler 2 () Haber programları
3 () Yerli film ve diziler 4 () Yabancı film ve diziler
5 () Magazin programları (Televole, paparazzi)
7 () Başka

8- En çok beğenerek dinlediğiniz müzik türü hangisidir ?

- 1 () Türk halk müziği 2 () Türk sanat müziği 3 () Pop müzik
4 () Arabesk 5 () Rock 6 () Caz
7 () Özgün müzik 8 () Klasik batı müziği
9 () Başka

9- En çok beğendiğiniz çizgi film hangisidir?

10- Arkadaşınızla en çok oynadığınız oyun hangisidir?

11- “Kolay yoldan köşe dönmek iyidir”

- 1 () Evet, katılıyorum 2 () Hayır, katılmıyorum

12- “Türkiye’de en çok çalışan değil, dayısı olan kazanıyor”

- 1 () Evet, katılıyorum 2 () Hayır, katılmıyorum

13- “Genel olarak, ülke sorunlarına üzülmeğe, herkes kendi mutluluğu ile ilgilenmelidir.”

- 1 () Evet, katılıyorum 2 () Hayır, katılmıyorum

14- Siz, şimdi veya ileride aşağıdaki şans oyunlarından en çok hangisini oynarsınız ya da oynamak istersiniz? (Tek seçenek)

- 1 () Hiçbir şans oyununu 2 () Milli piyango
3 () Spor toto-loto 4 () Sayısal loto
5 () At yarışı 6 () Başka

15- Sizce toplamda en iyi ve saygın meslek hangisidir?

- 1 () Doktor 2 () Mühendis 3 () Avukat
4 () Öğretmen 5 () İş adamı 6 () Futbolcu
7 () Manken 8 () Şarkıcı 9 () Sinema oyuncusu
10 () Başka.....

- 16- Babanızın mesleğini beğeniyor musunuz?
1() Evet 2() Hayır 3() Babamın mesleği yok
- 17- Babanızın mesleğini niçin beğenmiyorsunuz?
.....
- 18- Geleceğe yönelik en büyük isteğiniz nedir? (Tek seçenek)
1() İş bulmak 2() Konut sahibi olmak
3() Araba sahibi olmak 4() Sağlık
5() Başka bir ülkede yaşamak 6() Zengin olmak
7() Evlenmek
8() Başka.....
- 19- İleride kaç tane çocuk sahibi olmak istersiniz?
1() Hiç 2() Bir 3() İki 4() Üç 5() Dört ve dörtten fazla
- 20- İleride kurmak istediğiniz ailede kimlerle oturmak istersiniz?
1() Eşim 2() Eşim ve çocuklarım
3() Annem, babam, eşim ve çocuklarım 4() Varsa diğer
- 21- Gelecek yaşantınızda nerede yaşamak istersiniz?
1() Kırsal alanda 2() Kentte
- 22- Gelecek yaşantınızda yurtdışına yaşamak ister misiniz?
1() Evet 2() Hayır
- 23- Yurtdışında yaşamak istiyorsanız, neden istiyorsunuz?
.....
- 24- Yurtdışında hangi ülkede yaşamak istersiniz?
1() ABD 2() Almanya 3() İngiltere
4() Fransa 5() İtalya
6() Başka.....
- 25- Gelecekte nasıl bir kurumda çalışmak istersiniz?
1() Bir kamu kuruluşunda
2() Özel sektörde
3() Nerede iş bulursam
- 26- Gelecekte bir siyasi partide görev almak ister misiniz?
1() Evet 2() Hayır
- 27- Size göre Türkiye'nin sorunlarını en iyi hangi siyasi parti çözebilir?
.....
- 28- Size göre Türkiye'nin sorunlarını en iyi hangi siyasi lider çözebilir?
.....
- 29- Kendi geleceğinizi düşündüğünüzde genel olarak nasıl hissediyorsunuz?
1() Çok ümitliyim 2() İlgisizim 3() Çok ümitsizim
- 30- Türkiye'nin geleceğini nasıl görüyorsunuz?
1() Daha iyi 2() Aynı 3() Daha kötü
- 31- Dünya'nın geleceğini nasıl görüyorsunuz?
1() Daha iyi 2() Aynı 3() Daha kötü
- 32- Aşağıdaki kurumlardan en çok güvendiğiniz kurum hangisidir?
1() Hükümet 2() Ordu 3() Siyasi partiler
4() Polis 5() Medya 6() Üniversiteler
7() Mahkemeler 8() Diyanet işleri 9() Belediye
10() TBMM 11() Cumhurbaşkanı
12() Hiçbir kuruma güvenmiyorum
13() Başka.....

33- Sizce siyasetle uğraşanların (milletvekili, parti başkanı, il başkanı vb) gerçek amacı nedir?

1 () Ülkeye hizmet etmek	2 () Zengin olmak
3 () Meşhur olmak	4 () Yandaşlarına çıkar sağlamak
5 () Başka.....	

34- Size göre Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? (Tek seçenek)

1 () Enflasyon ve hayat pahalılığı	2 () İşsizlik
3 () Anarşi ve terör	4 () Eğitim sağlık
5 () Dinin siyasete alet edilmesi	6 () İrtica
7 () Trafik	8 () Demokratikleşme
9 () Çete ve mafyalaşma	10 () Çevre kirliliği
11 () Yoksulluk ve rüşvet	12 () Başka.....

35- Hattatta en çok değer verdiğiniz şey nedir?

1 () Başarı	2 () Ailem	3 () Eğlence	4 () Dini inançlar
5 () Para	6 () Başka.....		

36- Sizce hayatta başarılı olmanın en önemli şartı nedir?

1 () Çok çalışmak	2 () İyi bir eğitim almış olmak
3 () Zengin olmak	4 () Dindar olmak
5 () İşini bilen kurnaz bir insan olmak	
6 () İyi ahlaklı, namuslu ve dürüst bir insan olmak	
7 () Başka.....	

37- Gelecekte kuracağınız ailede kararları kimin almasını istersiniz?

1 () Kendimin	2 () Eşimin
3 () Ben, eşim ve çocuklarım	
4 () Başka.....	

38- Sizce evlilikler görücü usulü ile mi olmalı?

1 () Kesinlikle evet	2 () Kesinlikle hayır

39- Akraba evliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

1 () Olursa iyi olur	2 () Olabilir	3 () Olmaması gerekir

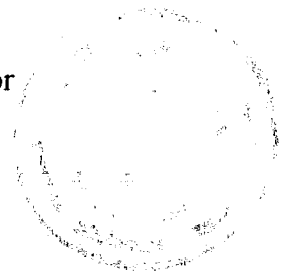
40- İlköğretimi bitirince hangi liseye gitmek istersiniz?

1 () İlköğretimden sonra okumak istemiyorum
2 () Okumak isterim fakat ailem okutmak istemiyor
3 () Düz (normal) lise
4 () Ticaret lisesi
5 () İmam Hatip lisesi
6 () Endüstri meslek lisesi
7 () Kız meslek lisesi
8 () Sağlık meslek lisesi
9 () Askeri lise
10 () Anadolu lisesi
11 () Fen lisesi
12 () Özel lise (kolej)
13 () Başka.....

41- Aileniz öğreniminize devam etmenizi istemiyorsa bunun nedeni nedir?

42- Üniversite öğrenimi görmek istiyorsanız aşağıdakilerden hangi alanda okumak isterdiniz?

1 () Üniversite okumak istemiyorum
2 () Üniversite okumak istiyorum, ancak ailem istemiyor

- 3() Tıp fakültesi
4() Hukuk fakültesi
5() Mühendislik
6() Öğretmenlik
7() Başka.....
- 43- Aileniz üniversite okumanızı istemiyorsa bunun nedeni nedir?
.....
- 44- Size göre bir ailede evin annesi aşağıdaki alanlardan hangisinde çalışmalıdır?
1() Sadece evinin hanımı olmalı
2() Kadına uygun mesleklerde çalışabilir (Öğretmenlik, hemşirelik vb)
3() Her meslekte çalışabilir
4() Başka.....
- 45- Geleceğinize ilişkin en çok duyduğunuz kaygı nedir?
.....
- 46- Size göre devletin sağladığı en önemli özgürlük ne olmalı?
1() İnanç özgürlüğü
2() Ekonomik özgürlük
3() Düşüncelerini ifade edebilme özgürlüğü
4() Başka.....
- 47- En çok yapmak istediğiniz yatırım şekli nedir?
1() Ev almak 2() Araba almak 3() Başka
- 48- En çok benzemek istediğiniz ideal kişi kimdir?
.....
- 49- En çok yaşadığınız problem nedir?
1() Ailemle çatışma 2() Öğretmenlerimle çatışma
3() Arkadaşlarımla anlaşmazlık 4() Param yetmiyor
5() Başka.....
- 50- Sizce dünyadaki en güçlü devlet hangisidir?
1() ABD 2() Fransa 3() İtalya 4() İngiltere
5() Almanya 6() Japonya 7() Başka.....
- 51- Gelecek yaşantınızda zengin olsanız en çok ne yapmak istersiniz?
.....
- 52- Gelecekte aşağıdakilerden hangisi olmak istersiniz?
1() Cumhurbaşkanı 2() Başbakan 3() Bakan
4() Vali 5() Başka.....
- 53- Sizce en iyi yönetim şekli nedir?
.....
- 54- Gelecekte kuracağınız ailede tek çocuğa sahip olsaydınız çocuğun cinsiyetinin ne olmasını isterdiniz? (En çok)
1() Kız 2() Erkek 3() Hiç fark etmez
- 55- Yaşınız
56- Cinsiyetiniz 1() Erkek 2() Kız
57- Sınıfınız 1() Beşinci sınıf 2() Sekizinci sınıf
58- Okulunuzun adı
59- Kaç kardeşiniz var?
60- Ailenizin ortalama yıllık geliri ne kadardır?
1() 100 milyondan az 2() 100-200 milyon arası
3() 151-200 milyon arası 4() 201-300 milyon arası
5() 301-400 milyon arası 6() 401-500 milyon arası
7() 501- 999 milyon arası 8() 1 milyar üzeri

61- Aileniz size ne kadar harçlık veriyor?.....

62- Babanızın mesleğini işaretleyiniz.

1() Sanayici büyük tüccar	2() Küçük esnaf zanaatkar
3() Memur	4() İşçi
5() Serbest meslek (Doktor, avukat v	
6() Ordu mensubu	7() Çiftçi
8() İşsiz	9() Emekli

63- Annenizin mesleğini işaretleyiniz.

1() Sanayici büyük tüccar	2() Küçük esnaf zanaatkar
3() Memur	4() İşçi
5() Serbest meslek (Doktor, avukat vb)	
6() Ordu mensubu	7() Çiftçi
8() İşsiz	9() Emekli

64- Babanızın öğrenim durumu nedir?

1() Okuma yazması yok	2() Sadece okur-yazar
3() İlkokul	4() Ortaokul
5() Lise	6() Fakülte veya yüksekokul
7() Lisansüstü (Yüksek lisans, doktora)	

65- Annenizin öğrenim durumu nedir?

1() Okuma yazması yok	2() Sadece okur-yazar
3() İlkokul	4() Ortaokul
5() Lise	6() Fakülte veya yüksekokul

66- Aşağıdakilerden hangisi sizin aile tipini ifade etmektedir?

- 1() Çekirdek aile (anne-baba ve evlenmiş çocuklar)
- 2() Geleneksel geniş aile (anne, baba, yakın arkadaşlardan biri, evli çocuklardan biri)
- 3() Boşanma ile dağılmış aile
- 4() Anne ya da babanın vefatı ile dağılmış aile
- 5() Anne ya da babanın yurtdışında bulunduğu aile

Aşağıdakilerden hangisine sahipsiniz.

67- Ev (ailenizin) () Evet () Hayır

68- Otomobil (ailenizin) () Evet () Hayır

69- Bilgisayar (evde var mı?) () Evet () Hayır

70- Cep telefonu (kendinizin) () Evet () Hayır

71- Bulaşık makinası (evde var mı?) () Evet () Hayır

72- Çamaşır makinası (evde var mı?) () Evet () Hayır

73- Ev telefonu () Evet () Hayır

74- Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

1() Oyun oynarım	2() TV seyredirim
3() Spor yaparım	4() Sinemaya giderim
5() Kitap okurum	6() Müzik dinlerim
7() Başka	

ekbaba İlköğretim Okulu.

B.

büyünce doktor olmak istiyorum. Çünkü büyük insanların hayatını kurtarmak istiyorum. Okumayı da seviyorum. Okuyup bir meslek sahibi olmak istiyorum. Okumazsam büyünce bir meslek sahibi olamam ve me bakamam. Ailemle ilgili çok sorunun var. Çünkü he müşyorlar ve hep vuruyorlar. Ben böyle bir ortamda H k istemiyorum. Bir keresinde bakkala borcumuz vardı cummuz 37.000.000'du. Babam Akşam geldiğinde kıneme riyordu, ve annemle dövüşüyordu. Ülkemiz gittikçe or ve kriz herkesi etkiliyor. Her yerde hiçbirsey olan bızda kriz yüzünden ne et, ne de meyve olamıyoruz. nde ailemi anasında kavgaya çıkıyor. Ve bızda etkiler z. Kendi geleceğimin parlak ve güzel olmasını istiy. En büyük hayalim bisikletim olması ve evimden manızı istiyorum. İslahat hayalim kabul olur.

şimdi babamın hortıklarını anlatıyorum. Babam Herde çalışıyor. Bir gün babam akşam geldiğinde ndon satını idedi az kaldın annemi öldürücekti tabi sırada bızda vurmuştu. Gidip dedem gili ağırma sayd ni satırda doğrucaktı. İle babamın zize ne hortığını anlad kendimi ve ailemi anlattım. Yaxacaklarım bu kadar.

: —Kırsiliğime ve Karakterime Yapılan Etkileşimler—

Suan yaşadığımız dünya pek te dünyaya benzediğini sanmıyorum. Dünya dediğim topluluğun birarada birlikte, derhleriyle derhlerini, acılarıla acılarını, hüzünleriyle hüzünlerini paylaşan bir toplak parçasıdır.

Avrupa Birliği artık esanlamalı olarak teknolojik ulti diyebiliriz. Belki önce Türkiye'ydı. Ama insanlar çalışarak mutlaka bir mevkiye gelirler. Biz belki salıstık olmadık, belki de gelişmadık sadece ulti mize gessitli şekilde zarar verdik. Su soruyu sormak istiyorum: "Biz mi düştük bu mevkiye, yoksa düşürüldük mü?" cevabını bilemedim için soruyorum.

Geleceğim d'nelikle herseyden önce gelir. Geleceğini düşünmeyer bir insan sanki cehennem azabında yaşayanlara benzer. Ben bunlara düşünmemek için çalışarak geleceğimi düşünüyorum.

Ailem hakkında ne sorunum ne de şikayetim var. Hangi anne baba soruğunun sorunlarla yaşamasını ister. İşte benim ailemde onlardan biri.

Okul ile ilgili şikayetler baslica hususlardan biri. Açıklamadan önce sunu söylemek istiyorum. "İnsan kendi tanınmalı, sunaya bakınca" sonral sorunlar zaten beraberinde gelir.

Ben düşük seviyeli bir öğrenci değilim k- derslerim ile ilgili konuşacak sözüm olsun. Gayet çalışkan ve herkes gibi 4-5 alan öğrenciyim.

: Şunu unutmayalım "İnsan insandan üstün değil. Zeka zekadan üstündür Bunu ancak yaratacak biziz".

: Kendi geleceğim hakkında iyi düşünüyorum.
Geleceğimi çok parlak görüyorum. Gelecekte har-
kim olmayı istiyorum. İstedikimi de başarmaya
geliyorum ve başarmışım da. Günlük aza
yapamayacağı hiçbir şey yoktur.

Ailemle ilişkim çok iyi ve düzenli. Ailemi çok
seviyorum. Onlarla olmaktan çok mutluyum. Ailemle
hiçbir sorunum yok. Çok memnun ve mutluyum.

Bence Türkiye'nin bugünkü durumu söyledir;
Türkiye bugün ekonomik bakımdan 1. ağırdır.
Ancak kalkınmak için büyük bir potansiyeli var.
Gelecek yıllarda Türkiye'nin çok iyi bir duruma
geleceğine inanıyorum.

Ben kendi geleceğim için en başta sağlığımın y
inde olmasını istiyorum.Sağlık herşeyi başıdır.Sağlığımız yerin
olmayınca hiçbirşeyde başarılı olamayız.Daha sonra büyüüp fen l
erini kazanıp bir meslek sahibi olmak istiyorum.Meslek sahibi ol
mayı ve geleceğimi garantiye almak istiyorum.Ailem ile huzurl
ve mutlu olmayı istiyorum.Ülkemizin mutlu ve huzurlu yaşaması
istiyorum.Bütün insanlarımızın sağlıklı ve uzun ömürlü olmalarını
diliyorum.

Benim ailem bana karşı iyi davranıyorlar.Benim b
ionunum olduğu zaman en başta aileme danışırım.Bilmed
im şeyleri ailemden öğrenirim.Ailemi çok seviyorum.Ailen
işkilirim çok iyidir.İstediğim bir şey olduğunda ailem he
zen yerine getiriyor.

Türkiye'nin bu günkü durumunu çok iyi buluyoru
Türkiye'nin ekonomik durumunu iyie gitmesini istiyorum.

TÜRKİYE VE GELECEĞİMİZ

Ben bir Türk olarak Avrupa Birliğine girmek istemiyorum. Çünkü Avrupa Birliğine girdiğimiz zaman en başta geleneklerimiz, kültürümüz kaybolacaktır. Avrupa Birliğine girmek o kadar da çok önemli değildir. Bir devlet başka bir devletin himayesi altına girmek istiyorsa o devlet kendini yönetemeyen bir devlettir.

Geleceğimizle ilgili olarak da şunları söylemek isterim. Geleceğimiz pek parlak görünmesinde yine de iyi olacağına inanıyorum. Eğer iyi bir eğitim olursa her devletin geleceği güzel olur. Çünkü - eğitimi iyi olan bir devlet, geleceği yönünden iyi olur. Eğitim siz bir devlette düşünülemez.

Türkiyede ki okulların eğitimi yönüyle iyi, fakat bazen sorunlar ortaya çıkıyor. Örneğin; eğitimin iyi olmaması, okulda eğitimin yapılması için bazı şeylerin eksik olmasıdır. Zaten sorunlar bunlardır. Eğitimin olması için her koşulun bulunması gerekir. Yoksa eğitim iyi bir eğitim olmaz. Okulla ilgili sorunlar da her öğrencinin sorunu hemen hemen aynıdır.

Yaşadığımız dünyada ise bin çok insanın bilmediği şeyler oluyor. Ve bundan başka bir devletin haberi olmuyor. Bu dünya ile ilgili sorunlardan bir tanısı. Dünyada çeşitli ülkeler olduğu için çeşitli sorunlar oluyor. Örneğin; bir devletin ırkı, geleneği, göreneği farklıdır. Bunlarda bu sorunlar içindedir.

5. Sınıf Öğrencisinin Yazmış Olduğu Bir Kompozisyon
Kendi geleceğim hakkında daha büyük başarılar imza atmaktiyorum. Gelecekte ülkeye yararlı bir meslek seçmek istiyorum.

Ailem hakkında düşündüklerim onlar benim için büyük bir çaba e yordım ediyorlar. Ailem hakkında hiç kötü şeyler düşünmüyorum. Onlar benim için önemli olduğunu biliyorum.

Ailem ile ilişkim çok iyidir. Onların beni sevdiğini biliyorum. Ben onları seviyorum. Ailem ile ilişkimde hiç bir sorun yoktur. Benim için aile ilişkisi çok önemlidir. Aileme iyi davranmıyorum. Onları üzmem.

Türkiye, bugünkü durumu kötü olabilir. Fakat gelecekte bu rın düzeleceğini biliyorum. Türkiye ekonomik kriz altında olab.

Bu krizin belirli bir süreyle Türkiye'nin bu krizi atlatacağını düşünm.

Türkiye'nin kalkınması için iyi bir yöneticiye ihtiyaç vardır. Günlü ayatımızda bunlarla ilgili bir çok söz duyarız.

Türkiye'nin gelecekte durumunu düzeleceğini düşünüyorum.

5. Sınıf Öğrencisinin Yazmış Olduğu
Bir Kompozisyon

Ben öncelikle kendi fikirlerimi aktarmak istiyorum. Okulum

da hiç disiplin yoktur okulun planı yeri çok iyidir.

Bizler Türk milletinin iyibir şekilde koruyacağız veyaş
cağız Avrupa birliğine giresek bile bazı durumlarımızı
kısıtlanır. Benim ailem disiplinli bir ailedir ve dis
li olmalarından çok memnunuz çünkü bir aile çocuğuna
serbest bıraktığı zaman çocuk okulundan dersle
brakır iş yânünden işe gitmez ve neredeyse evden kaç
ama disiplinli bir ailenin çocuğu dürüst efendi saygı
bir çocuk olur.

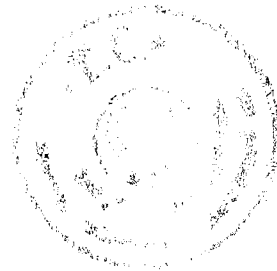
GELECEKTEN BEKLENTİLERİM

Ben de bugütle gelecekte beklentilerim kelimege
tır. Gelecekte tek bir beklentim vardı. İnsanlara yardım
etmek en büyük hayalimdi. Doktor hemşire veya polis
olup insanlara yardım edecektim. Ama kendi kendin
yardım edemeyen ben nasıl başkalarına yardım edey
insanları sevemiyorum. Çünkü bunları hak etmiyorlar.
Gelecekte ilgili beklentilerimiz, hayallerimiz
gerçekleştirmek yerine onları suya düşürmeğe kabil
ler.

Kitapten önce bu soru sorulsaydı eğer ben geleceği
den ümitliyimdir.

Ama şimdiyse neredeyse insanlar aklından öle
kimbilir şuan anda olsa umutluym gelecekte olma
bile olulu bırakıp çalışırın tabiri işbulabilirim

Gelecekte ilgili söyleyeceğim bir tek şey var
oda genelde fırsat verilmesidir. İnsanlar birgencesi
farkında olmalıydı. Oda genetik elden gidiyor.

1. Hanımı. 7. Kardeşiz Babam kışın 2-3 ay Şeker Fabrikası
or. Yazın ise İspatla Sivas'ta çalışıyor. Babam Ortaokul
okumuş. Annem okuyamamış. Şu anda balemde bazı abim v
okudu ve model sahibi oldu. Abim öğretmen. Diğer abim
öğretmene okuyor. Sosyoloji bölümünde okuyor. Ablalarım ise
öğretmene okuyor. Tayinini bekliyor. Diğer ablam Üniversiteye. Hazır
ablam lisede okuyor. Diğer abim orta okul. Sonda ok
çok teşekkür edelim. Teşekkür etmemin sebebi bizim
kurtuluşu.

aşkarım ile iyi geçiniyorum. Tabii çok seviyorum. Sanırım on
seviyorlar. Arkadaşlarımızın durumları iyi.

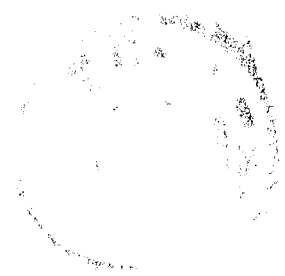
İranla, Amerikanın savaşmasını istemiyorum. Ben dünyada be
ni istiyorum. Savaş bir çok insanın ailesinde birliğin
ep oluyor. Tabii savaşın olmamasını istememin sebebi enle
aybı da bir gün savaş biliriz. Bizim de ailemizden bir
yıldan savaş olmamasını istiyorum. Bu zamanlarda Irak

de su sorun var. Türkiye'de huzursuzluk var. Korkaklar
için verilmemeli. Çünkü bunlar bizim kuzumuzu geçitli
yollar. Biz, Atatürk sayesinde cumhuriyet kavuştuk.
Cumhuriyetle yaşam şeklini çok severim. Çünkü kendi başına
indimizi seviyoruz.

Hayvanları seviyorum. Hayvanlardan kuzu, tavşanı çok severim.
Çünkü onları seviyorum. Çünkü ben onları çok seviyorum. Çünkü

enim ailemle sorunlarım var. Ailemde tartışma
 bu zaman derslerime kafam veremiyorum.
 ecekte Anadolu - Fen bilimleri bölümüne
 kaydolacağım. İşim de çok. Fakat bu işler
 benim için değil. Bana değil. Kendi işi
 benim için. Benim için değil. Benim için değil.

Böyle geleceğini, sorunlarını, belki Herkes
 si gibi. Herkesin de. Herkesin de. Herkesin de.
 Herkesin de. Herkesin de. Herkesin de.
 Herkesin de. Herkesin de. Herkesin de.
 Herkesin de. Herkesin de. Herkesin de.
 Herkesin de. Herkesin de. Herkesin de.
 Herkesin de. Herkesin de. Herkesin de.

3. Sınıf Öğrencisi

Her insan gibi benimde gelecekte beklediğim var, Bu beklentimden birisi-
n olmak, Ben duygusal, kendime göre azimli bir kızım. Benim istediğim
gelecekte yine getiriyor, Böz zamanlarında yakışan okurum, m-
uoya biletişiyorday oyun oynarım. Ailemin pelin fena değil. Bana
zile sıkımsayla çalışıyorum, Okulda arkadaşlarımla pek anlaşmıyor
demiş olur beni yalnız anlıyorlar. Kaifa dengeli olan bir kişi uc-
la herkes bir havada sevgi sevgi verilen birşey kalmanış.
entim gelecekte eğitimi bençe çok iyi bir şekilde veriyorlar, Ge-
relerde sandanımı dinliyorlar, Tabiki ben de annemin bir mesle-
olmasını isterdim, Ama ev kadını. Çoğu aile ekonomistler
bir katkıda bulunurdu.

Yıllardaki daha doğrusu Türkiye'deki insanlar çok değişmiş. İnsanlar
akıllar peşinde. Yıllardık ve kötülük tabiki bosta. Bazen televizyon
pim de zayıfıyorum. Doğu dünya haber bile yok. Oyulardan aileler
yayı yasakladı. Bir tarafta da iyi oldu, Çünkü derslerini etki-
Çün yine bilimsel ve VC'de.

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.30.2.İNÜ.0.70.71.02/267/ 3620
Konu : Araştırma İzni

MALATYA

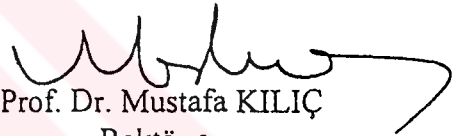
11 TEMMUZ 2001

Eğitim Fakültesi Dekanlığı'na

İLGİ: Malatya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 27.06.2001 tarih ve 21606 sayılı yazısı.

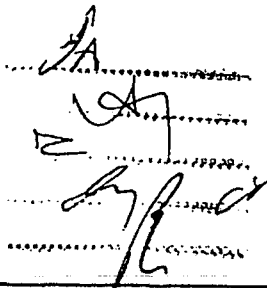
Fakülteniz Araştırma Görevlilerinden E. Meliha ÖZKAN'ın, Malatya Merkez ve ilçelerindeki İlköğretim Okulları 5. ve 8. sınıf öğrencilerine "Farklı Sosyo-Kültürel ortamdaki ilköğretim öğrencilerinin Gelecek Tasarımı (Malatya Uygulaması)" konulu anket çalışması yapmasının uygun bulunduğu ilgi yazı ile bildirilmiş olup, ilgi yazı örneği ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mustafa KILIÇ
Rektör a.
Rektör Yrd.

EK: İlgi yazı örneği

05.07 1
07.07 1
05.07 1
5 7 1

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : EĞİTİM ÖĞRETİM

SAYI : B.08.4.MEM.4.44.00.07.050/

KONU : Anket

21606

27 Haziran 2001

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Personel Dairesi Başkanlığı

İLGİ : 11.06.20001 tarih ve 3017-2557 sayılı yazınız.

İlgi yazınız gereği, Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi Arş. Gry E. Meliha ÖZKAN' ın anket uygulama isteği ile ilgili 21.06.2001 tarih ve 21081 sayılı Valilik Onayı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Ept. Fok

Eki : 1 Valilik Onayı

purcin

M. Kaynarpinar

M. Kaynarpinar
İl Milli Eğitim Müdür V.

EMMUZ 2001-3542

6044

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ÖLÜM: EĞİTİM ÖĞRETİM

AYI :B.08.4.MEM.4.44.00.07.050./

ONU :Anket

21081

21 HAZİRAN 2001

VALİLİK MAKAMINA
MALATYA

İnönü Üniversitesi Rektörlüğü Personel Daire Başkanlığının staj ile ilgili 11.06.2001 tarihli yazıları ilişikte sunulmuştur.

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ş. Grv. E. Meliha ÖZKAN'ın Malatya Merkez ve ilçelerindeki İlköğretim okulları 5. ve 8. sınıf öğrencilerine "Farklı Sosyo-Kültürel ortamdaki ilköğretim öğrencilerinin Gelecek Tasarımı (Malatya uygulaması)" konulu tezi ile ilgili olarak anket uygulaması yapma isteği , Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde tensiplerinize arz ve teklif ederim.

Hamza DOĞUÇ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR

.../...../2001

M. Edip EREN
Vali a.
Vali Yardımcısı

i : 1 Adet İnönü Üniv. Yaz.

2 Dilekçe

3 Anket Formu Örneği (11 sayfa)